

2993

SPRAWOZDANIE

C. K. DYREKCYI

Akademii Handlowej

W KRAKOWIE

za rok szkolny

1911.

KRAKOW

NAKŁADEM AKADEMII HANDLOWEJ W KRAKOWIE
CZCIONKAMI Drukarni A. KOZIANSKIEGO

1911

6392.
SPRAWOZDANIE

C. K. DYREKCJI

Akademii Handlowej
W KRAKOWIE

za rok szkolny

1911.

KRAKÓW
NAKŁADEM AKADEMII HANDLOWEJ W KRAKOWIE
CZCIONKAMI Drukarni A. KOZIAŃSKIEGO

1911.

DR. BRUNO JOSEFERT.

Ustawa przemysłowa wobec
kobiet.

Ustawa przemysłowa wobec kobiet.

Ustawa przemysłowa zajmuje się kobietą w całym szeregu postanowień.

Przedewszystkiem zawiera § 2 ust. przem. przepis, iż płeć nie stanowi żadnej różnicy pod względem dopuszczania do trudnienia się przemysłem. Z tego wynika, iż zasadniczo mogą kobiety tak zamężne, jak i niezamężne na równi z mężczyznami wykonywać przemysły. Kobieta może więc trudnić się zarówno przemysłem rękodzielniczym n. p. krawiectwem, fryzjerstwem, piekarstwem, rzeźnictwem, jak niemniej przemysłem handlowym oraz przemysłem koncesyonowanym, do których zaliczamy takie przemysły, jak n. p. przemysły gospodnio-szynkarskie, księgarnie, biura stręczenia sług, ajencye prywatne itp.

Jak wspomniano, mogą wykonywać przemysły tak kobiety zamężne, jak i niezamężne; zamężne nie potrzebują zaś do rozpoczęcia przemysłu w żadnym wypadku pozwolenia męża.

Jedyny wyjątek na niekorzyść kobiet polega w tem, iż nie mogą one trudnić się przemysłami budowlanymi. Budownictwo, murarstwo, kamieniarstwo, ciesielstwo i studniarstwo są tedy przemysłami, zastrzeżonymi mężczyznom.

Wobec tego, iż kobiety mogą w zasadzie trudnić się każdym przemysłem, muszą im być również dostępnymi wszystkie do osiągnięcia uprawnienia przemysłowego, potrzebne stadya przygotowawcze. Kobiety mogą przeto czerpać naukę i praktykę w rzemiośle i w handlu i mogą korzystać ze wszystkich praw stowarzyszeniowych, a w szczególności przysługuje im czynne i bierne prawo wyboru w stowarzyszeniach.

Przyznając kobietom równe prawa z mężczyznami, musi ustawa nakładać na kobiety tesame obowiązki. O ile przeto chodzi o rozpoczęcie przemysłu rękodzielniczego, jak n. p. piekarstwa, musi kobieta wykazać się świadectwem ukończonej nauki względnie świadectwem wyzwolin, dalej świadectwem z odbytego egzaminu

czeladniczego, wreszcie świadectwem najmniej trzechletniej pracy w charakterze czeladnicy. Przepisy o dyspensach mają oczywiście zastosowanie i do kobiet. To znaczy, że kobieta, która nie jest w stanie wykazać się formalnem świadectwem nauki i pracy, a więc świadectwem, wystawionem przez uprawnionego majstra i potwierdzonem przez właściwe stowarzyszenie przemysłowe i gminę, może na podstawie innych dokumentów, stwierdzających lub uprawdopodobniających, że odbyła przepisany czas nauki i pracy w rzemiośle, uzyskać w drodze dyspenzy kartę przemysłową.

Są jednak pewne zawody rękodzielnicze, do których rozpoczęcia nie wymaga ustawa przemysłowa od kobiet pełnego t. j. zwyczajnego, ustawą przepisanego dowodu uzdolnienia.

Jestto wyjątek ustawy przemysłowej na korzyść kobiet.

Mianowicie stanowi ustawa, iż celem rozpoczęcia przemysłu rękodzielniczego, wykonywanego pospolicie przez kobiety, może kobieta, zgłaszająca się do samoistnego wykonywania takiego przemysłu, dostarczyć dowodu uzdolnienia także w inny sposób, jak to przepisują ogólne postanowienia ustawy przemysłowej.

W jaki sposób tenże dowód uzdolnienia ma być złożony, rozstrzyga władza przemysłowa według własnego uznania po wysłuchaniu właściwego stowarzyszenia przemysłowego.

Do takich rękodzieł należą następujące zawody:

1. haftowanie złotem, srebrem i perłami;
2. przemysł wyrobu sukien, ograniczony do garderoby damskiej i dziecięcej;
3. modniarstwo;
4. wyrób sztucznych kwiatów i przemysł zdobienia piór.

Co się tyczy specjalnie przemysłu wyrobu sukien damskich i garderoby dziecięcej przez kobiety, należy celem uzyskania karty przemysłowej przedłożyć w zasadzie tylko dowód prawidłowego odbycia nauki.

Świadectwo nauki, spędzonej w warsztacie, może jednak zastąpić świadectwo ukończenia pewnych przemysłowych zakładów naukowych, w których odbywa się praktyczne nauczanie szycia sukien i zawodowe wykształcenie w tym przemyśle.

Szkoły takie istnieją we Wiedniu, Gracu, Pradze, Bernie, Ołomuńcu, Celowcu (Klagenfurt), Marburgu, Pardubicach, Chrudymie,

Karlinie (Karolinenthal), Międzyrzeczu wielkiem (Gross-Meseritsch), Bruck n. M. i w Prachatitz.

W wypadkach zasługujących na uwzględnienie, może władza przemysłowa po wysłuchaniu właściwego stowarzyszenia uwolnić ubogie petentki w celu zapewnienia im utrzymania, nawet od przedkładania świadectwa nauki względnie świadectwa ukończonej szkoły. W szczególności mogą taką dyspensę, której udziela władza przemysłowa I. instancyi, a więc Starostwo (w Krakowie i we Lwowie Magistrat), uzyskać te krawczynie, które nie zatrudniają ani czeladników ani uczniów.

Jak się z powyższego okazuje, polega uprzywilejowane stanowisko kobiet wobec przepisów ustawy przemysłowej w tem, że kobiety zamierzające trudnić się w sposób zarobkowy krawiectwem damskim, mogą uzyskać kartę przemysłową już na podstawie samego świadectwa nauki, a w pewnych wypadkach mogą nawet i od tego świadectwa być zwolnione.

Dalej jeszcze idzie ustawa w kierunku dopuszczenia kobiet do innych zawodów rękodzielniczych wyżej wymienionych, a mianowicie do zawodowego trudnienia się haftowaniem złotem, srebrem i perłami, modniarstwem, wykonywaniem sztucznych kwiatów i zdobieniem piór.

Ustawa dopuszcza mianowicie kobiety do rozpoczęcia powyższych przemysłów nawet w tych wypadkach, w których nie mogą one złożyć wogóle dowodu uzdolnienia w przepisanej ustawą formie, jednak pod warunkiem, że udowodnią, iż potrzebne wiadomości zawodowe i biegłość nabyły w domu, pracując w kółku rodzinnem dla siebie i dla znajomych, alboważ, że ukończyły odpowiednią szkołę pracy dla kobiet.

Jeżeli tedy kobieta zamierza urządzić sobie t. zw. »magazyn« albo »salon« mód, nie musi koniecznie wykazać się prawidłowym dowodem uzdolnienia. Może bowiem uzyskać kartę przemysłową na ten przemysł rękodzielniczy, jeżeli udowodni w inny sposób, n. p. zapomocą przesłuchania świadków lub zapomocą świadectw ze strony klientek, że do wykonywania zawodu modniarki posiada potrzebną biegłość. Oczywiście, iż władza przemysłowa musi na podstawie przedłożonych w ten sposób dowodów, nabrać przekonania, że petentka posiada rzeczywiście dostateczne kwalifikacye zawodowe.

Przyznając powyższe ulgi kobietom, wychodzi ustawa z założenia, że przemysły, o których mowa, są niejako »przemysłami dla kobiet«, że w nich kobiety szczególnie celują, oraz, że do wykonywania tych przemysłów posiadają kobiety już wrodzony talent.

Przy tej sposobności należy wspomnieć o szwaczkach wzgl. krawczyniach i fryzyerkach, które swój zawód wykonują po domach. Otóż o ile dane osoby nie posiadają stałego lokalu przemysłowego i nie zatrudniają obcego personelu pomocniczego, natenczas nie można ich zawodu wogóle uważać za przemysł, lecz za domowe, boczne zajęcie, które gospodarczo może być scharakteryzowane jako odpłatne wykonywanie usług.

Osoby oddające się powyższym zajęciom, nie potrzebują przeto zupełnie ani dowodu uzdolnienia, ani też karty przemysłowej.

To jednak, co powiedziano, odnosi się jedynie do takich szwaczek, krawczyń i fryzyerek, które zawód wykonują poza domem i nie mają własnego, stałego zakładu przemysłowego, ani też obcego personelu do pomocy.

Dalszy zasadniczy wyjątek na korzyść kobiet zawierają te przepisy ustawy przemysłowej, które pozwalają wdowom przez czas wdowieństwa wykonywać w dalszym ciągu zawód nieboszczyka, nie potrzebując do tego specjalnego pozwolenia władzy.

Ustawa wymaga jedynie zawiadomienia o tem władzy, wzgl. ustanowienia odpowiednio uzdolnionego zastępcy.

Ustanowienie zastępcy może odpaść w tych wypadkach, w których natura przedsiębiorstwa takiego zastępstwa nie wymaga, n. p. o ile chodzi o koncesyjonowany przemysł gospodnio-szynkarski, albo też inny przemysł, nie wymagający dowodu uzdolnienia.

Zastrzeżone wdowie prawo dalszego prowadzenia przemysłu po zmarłym mężu tylko wtedy może być przyznane, jeżeli wdowa udowodni, że małżeństwo było prawnie zawarte. Jeżeli więc małżeństwo zawarte było tylko według rytuału mojżeszowego, wdowa nie może rościć sobie prawa do zatrzymywania karty przemysłowej lub koncesyi.

Faktyczne uprzywilejowanie kobiety polega w danym wypadku w tem, iż ustawa nie przewiduje podobnej ulgi dla wdowców po śmierci żony, która za życia męża wykonywała przemysł rękodzielniczy, albo też koncesyjonowany.

Ulga wprowadzona na korzyść kobiet-wdów opiera się na względach społecznych i zmierza do tego, aby wdowom, niezaopatrzonym i obciążonym rodziną, nie odciąć wskutek śmierci męża możliwości dalszego zarobkowania i zyskania w ten sposób środków do życia.

Ze względu na obyczajność zawiera ustawa przemysłowa przepis, iż przedsiębiorcy przemysłowi, którzy zatrudniają kobiety, obowiązani są mieć jak najbardziej na względzie obyczajność dla płci tej wymaganej.

Postanowienia dodatkowe do ustawy przemysłowej zawierają pewne ograniczenia co do zajęcia kobiet. I tak § 94 ustawy stanowi, iż położnice mogą być użyte do regularnego zajęcia przemysłowego dopiero w 4-ty tydzień po rozwiązaniu.

Dalej zawiera ustawa przemysłowa zakaz używania kobiet do pracy nocnej w przedsiębiorstwach przemysłowych, prowadzonych fabrycznie.

W drodze rozporządzenia ministeryalnego mogą być jednak oznaczone te kategorie przedsiębiorstw przemysłowych, prowadzonych fabrycznie, w których przerwa ruchu z uwagi na właściwość przemysłu nie jest możliwą, albo w których ze względu na chwilowe potrzeby tych gałęzi produkcji, zachodzi nieodzowna konieczność pracy szyciowej i w których z tych powodów mogą być użyte do pracy nocnej kobiety. Cały czas pracy kobiet jednak w ciągu 24-ech godzin nie może być dłuższy, niż ustawą oznaczony czas pracy, wynoszący maksymalnie 11 godzin. Kobiety są pod tym względem traktowane na równi z młodocianymi pomocnikami pomiędzy 14 a 16 rokiem życia.

Z upoważnienia, zawartego w ustawie przemysłowej, skorzystały ministerstwa i wydały rozporządzenia, pozwalające następującym kategoriom przedsiębiorstw przemysłowych, prowadzonych fabrycznie, używać do pracy nocnej kobiet, a mianowicie:

przy oczyszczaniu pierza pościelowego i apreturze wolno używać do nocnej pracy kobiet, które skończyły 16. rok życia;

przy fabrykacji koronek maszynowych wolno używać kobiet z ukończonym 16. rokiem życia także do pracy nocnej, ale ze zmianą kolejną pracy dziennej i nocnej;

przy fabrykacji czapek tureckich t. zw. «fezów» wolno używać kobiet ze skończonym 16. rokiem życia, najdłużej do godziny

10. wieczór, pod warunkiem, że nie będzie przekroczony 11-to godzinny czas dziennej pracy;

przy fabrykacji papieru wolno zatrudniać w nocy kobiety, o ile one mają zajęcie przy nieustannym ruchu.

Taksamo przy fabrykacji cukru.

Przy fabrykacji konserw wolno używać do pracy nocnej kobiet czasowo, o ile czynności, które załatwiają, nie dadzą się odłożyć, ponieważ materiały mogłyby się zepsuć.

Wreszcie mogą być zatrudnione kobiety w porze nocnej od 8—9 w fabrykach naczyń emaliowanych, o ile mają zajęcie przy nieustannym ruchu.

Na tem miejscu należy wspomnieć, iż z dniem 1 sierpnia 1911 r. wchodzi w życie ustawa, wedle której w przedsiębiorstwach przemysłowych, zatrudniających więcej jak 10 osób, nie mogą być zajęte kobiety i dziewczęta, bez różnicy wieku, w nocy, t. j. w godzinach pomiędzy 8-ą wieczorem a 5-tą rano. Ustawa przepisuje dalej, iż spoczynek nocny dla kobiet i dziewcząt ma wynosić co najmniej 11 godzin.

W ustawie przewidziane są jednak pewne wyjątki od zasadniczego zakazu pracy nocnej kobiet, które mogą nastąpić w razie przerwy w ruchu przedsiębiorstwa, wywołanej siłą elementarną, oraz w takich przedsiębiorstwach, w których wytwarzane bywają towary z materiałów, ulegających szybko zepsuciu.

W przemysłach sezonowych może być ograniczonym spoczynek nocny do 10-ciu godzin w 40-tu dniach w roku, oraz może nastąpić przełożenie rozpoczęcia spoczynku nocnego na godzinę 10-tą w nocy. Tosamo może mieć miejsce we wszystkich przemysłach w razie zajścia nadzwyczajnych stosunków.

Młodociane robotnice do ukończonego 18. roku życia są atoli wyjęte od owych wszystkich wyjątkowych wypadków.

Postanowienia ustawy nie mają zastosowania do przedsiębiorstw rolniczych i leśnych, dalej do górnictwa i do przemysłów gospodnio-szynkarskich.

Oдноśnie do fabryk cukru wchodzi ustawa w życie dopiero z dniem 1. stycznia 1915 r.

Ciekawem jest, w jaki sposób n. p. zapatruje się na ustawowe ograniczenie pracy kobiet stan Illinois w Stanach Zjednoczonych północnej Ameryki. W Stanie tym wydana została w roku

1909 ustawa, ograniczająca dzienny czas pracy dla robotnic fabrycznych na 10 godzin. Po wejściu w życie tej ustawy oznaczono ją jako sprzeczną z konstytucją dlatego, że pozbawia ona kobiety, zagwarantowanej konstytucją wolności układu o pracę.

Otóż w sprawie tej wydał Najwyższy Trybunał stanu Illinois następujące orzeczenie, które przytaczam w tekście niemieckim *):

»Es ist allen Männern bekannt — und was wir als Männer wissen, können wir als Richter nicht leugnen — dass der Körperbau der Frau und die Ausübung ihrer mütterlichen Funktionen für sie von grossem Nachteil im Kampf ums Leben sind; dass während ein Mann durch mehr als 10 Stunden täglich ohne Schaden für seinen Körper arbeiten kann, eine Frau dies nicht vermag, besonders dann, wenn sie ihren Mutterpflichten nachkommen soll; dass ein Mann durch mehr als 10 Stunden täglich, Tag für Tag ohne Schaden für seinen Körper stehend arbeiten kann, eine Frau dies nicht vermag; und dass die Forderung an eine Frau stehend anstregende manuelle Arbeit zu verrichten, ihre Gesundheit schwächt. Da schwache und kranke Frauen nicht Mütter von kräftigen Kindern sein können, so ist es von der grössten Bedeutung für die Allgemeinheit, dass der Staat die ihm notwendig erscheinenden Massnahmen ergreife, um die Frauen vor den Folgen zu langer manueller Arbeit in jenen Beschäftigungen, welche ihrer körperlichen Gesundheit schädlich sind, zu schützen. Es ist daher klar, dass die Gesetzgebung, die Zahl der Arbeitsstunden, während welcher die Frauen in mechanischen Betrieben, Fabriken und Wäschereien beschäftigt werden dürfen, auf täglich 10 Stunden beschränkt, nichts anderes bezweckt, als die Gesundheit der Frauen zu wahren und eine kräftige Nachkommenschaft zu sichern und so direkt zur Gesundheit, zur sittlichen und allgemeinen Wohlfahrt des Volkes beizutragen, und dass daher eine solche Gesetzgebung zweifellos in die Verordnungsgewalt des Staates fällt«.

Aby poznać, jak daleko sięga specyalna piecza nad kobietami w niektórych państwach, nadmieniam wkońcu, iż we Francji obowiązuje od roku 1909 dekret ministerstwa pracy, zawierający

*) publikowanym w »Soziale Rundschau« nr. 6. z r. 1910.

zakaz dźwigania ciężarów przez kobiety, zajęte w zakładach przemysłowych, kuchniach, piwnicach, magazynach, sklepach i t. d.

I tak dziewczęta i kobiety nie mogą być użyte do dźwigania ciężarów, których waga przenosi dla

dziewcząt poniżej 14 lat 5 kg.

dla dziewcząt i kobiet:

w wieku od 14 do 15 lat 8 „

„ „ 16 „ 17 „ . . . 10 „

„ „ 18 lat i wyżej . . . 25 „

* * *

Na podstawie przedstawionej w ogólnych zarysach treści przepisów ustawy przemysłowej w odniesieniu do kobiet, docho-
dzimy do rezultatu, iż austriacka ustawa przemysłowa stoi na
stanowisku równouprawnienia kobiet i mężczyzn — ba nawet
pozwala ustawa na stosowanie wyjątkowych przepisów do
kobiet w tych wypadkach, gdzie tego wymagają względy społe-
czne, a więc n. p. względ na trudne położenie wdowy po śmierci
męża — lub względy na właściwości przyrodzone kobiet n. p.
przy przemysłach, wykonywanych pospolicie przez kobiety. Wre-
szcie zawiera ustawa daleko idące przepisy, mające na celu
ochronę kobiet, zatrudnionych w przemysłach wykonywanych
fabrycznie.

WITOLD SKALSKI.

Sprawunki premiowe
na giełdzie wiedeńskiej.

Sprawunki *) premiowe na giełdzie wiedeńskiej.

Na giełdzie wiedeńskiej, jak zresztą i na innych giełdach, zawierane bywają umowy o kupno i sprzedaż dostawne (Zeitgeschäfte) także we formie sprawunków premiowych, na podstawie których jeden kontrahent nabywa od drugiego za opłatą umówionej kwoty, zwanej premią, prawo pewnego wyboru celem uniknięcia lub przynajmniej zmniejszenia ewentualnej straty. Jak różnem bywa to prawo wyboru, tak też różne są formy sprawunków premiowych, a i umówiona premia może być wyrażoną albo we formie osobnej opłaty albo też w pewnej podwyżce lub obniżce kursu.

Wysokość premii zależną jest od różnych okoliczności n. p. im późniejszym jest termin wykonania umowy, tem premia bywa wyższą, ponieważ w dłuższym okresie czasu wahania kursu są prawdopodobniejsze aniżeli w krótszym a temsamem i ryzyko jest większe. Nadto premia wyższą bywa dla papierów podlegających zwykle większym zmianom kursowym aniżeli dla papierów spokojniejszych.

Według § 6 »Postanowień dla handlu walorami, dewizami i monetami, jak i dla eskontu na giełdzie wiedeńskiej« (obowiązujących od 1. czerwca 1909) mogą być dokonywane na powołanej giełdzie następujące sprawunki premiowe:

*) Na oznaczenie kupna i sprzedaży używany bywa ogólnie wyraz »interes«, który jednak oznacza raczej korzyść, jaką z pewnej czynności odnieść można a nie samą czynność (odpowiada niemieckiemu »das Interesse«). Odpowiedniejszym zdaje się być wyraz »sprawunek« używany zresztą w codziennem życiu n. p. czynić sprawunki = kupować; sprawilem sobie meble = kupilem meble. Ponieważ kupno łączy się zawsze ze sprzedażą, można zatem i sprzedaż nazwać sprawunkiem. Jak słowo »Geschäft« pochodzi od »schaffen« = tworzyć, sprawić, tak i »sprawunek« od sprawić.

- a) Pojedyncze zwane jednolicowymi (einfache Prämiengeschäfte);
- b) sprawunki za premią dont (Dontgeschäfte);
- c) podwójne zwane także dwulicowymi lub obusiecznymi (doppelte);
- d) dopłatne (Nachgeschäfte);
- e) stelażowe (Stellage-Geschäfte).

I. Pojedyncze sprawunki premiowe.

Polegają one na tem, że kontrahent płacący premię nabywa od drugiego kontrahenta prawo odstąpienia od wykonania umowy o kupno lub sprzedaż. Wskutek tego pojedyncze sprawunki premiowe dzielą się na

kupno za premią (Prämiengeschäft auf Nehmen) i
sprzedaż za premią (P. auf Geben).

Przy obydwu rodzajach sprawunków zapłata premii nastąpić ma w godzinach przedpołudniowych dnia giełdowego następującego po dniu zawarcia umowy. Natomiast oświadczenie płacącego premię czy kupione wartości podejmie względnie sprzedane dostawi czy też od wykonania umowy odstąpi, ma być złożone w dniu do tego celu przeznaczonym (Prämienerklärungstag).

A. Przez kupno za premią nabywa płacący premię prawo podjęcia w pewnym oznaczonym dniu od otrzymującego premię oznaczonej ilości pewnych papierów giełdowych po umówionym kursie lub odstąpienia od wykonania umowy.

Tego rodzaju umowa zawierana bywa wtedy, gdy płacący premię liczy na wyżkę, ale chce się uchronić od straty na wypadek ewentualnego spadku kursu i gdy drugi kontrahent pragnie obniżyć cenę nabytych przez siebie walorów przynajmniej o otrzymaną premię.

Jeżeli n. p. ktoś spodziewając się, że kurs pewnego waloru podniesie się, kupuje go po kursie dnia umowy K z dostawą ultimo b. m. i płaci sprzedającemu premię P , to nabywa prawo albo ultimo b. m. kupiony walor po kursie K odebrać albo z odbioru zrezygnować, tracąc temsamem zapłaconą premię.

Jeżeli w dniu wykonania umowy t. j. ultimo b. m. kurs K podniesie się do wysokości $K + Z$, przy czem $Z > P$, to kupujący

zdecyduje się walory podjąć, gdyż różnica między Z i P przedstawia jego zysk, który osiągnąć może przy natychmiastowej sprzedaży podjętego waloru. Przy $Z = P$ kupujący walory podejmie bez zysku i bez straty (»glatt«).

Gdy $Z < P$ strata kupującego równa się różnicy między Z i P — im Z jest mniejsze tem strata większa. I w tym wypadku walor powinien być podjęty.

Gdy $Z = O$, gdy zatem kurs K pozostał bez zmiany, strata kupującego równa się zapłaconej premii P bez względu na to, czy walor podejmie czy podjęcia zaniecha.

Wreszcie przy obniżce kursu, przy $K - A$, kupujący poniesie zawsze stratę, i to tem większą, im większe będzie A . Skutkiem tego wobec kursów niższych aniżeli K kupujący od wykonania umowy odstępuje (abandonnirt).

Odmienne jest stanowisko sprzedającego (otrzymującego premię). On obowiązany jest na żądanie kupującego przy każdej wysokości kursu sprzedany walor ultimo dostarczyć bez względu na to, czy kurs dla niego przedstawia się korzystnie czy nie. Kupno za premią przedstawia się zatem dla sprzedającego (otrzymującego premię) jako przymusowa sprzedaż, podczas gdy dla kupującego (płacącego premię) jako dobrowolne kupno.

Jeżeli w dniu wykonania umowy (ultimo) kurs K spadł do $K - A$, to skutkiem odstąpienia kupującego od wykonania umowy sprzedający staje się także wolnym od dostarczenia waloru i zadowolnić się musi jedynie tylko otrzymaną premią P . Przy niezmiennym kursie K sprzedający musi się zastosować do wyboru kupującego — albo ma dostarczyć waloru albo nie. W obu wypadkach tylko premia jest jego zyskiem.

Przy kursach $K + Z$ obowiązany jest sprzedający walor po kursie K dostarczyć, jakkolwiek kupić go musi po kursie $K + Z$. Im więcej spadek Z zbliża się wielkością do premii P , tem mniejszy wypada zysk dla sprzedającego tak, że w razie $Z = P$ zysk $= O$.

Kursy $K + Z$, przyczem $Z > P$ powodują zawsze dla sprzedającego stratę, która tem większą jest, im większe jest Z od P .

Z powyższego wynika, że kupno za premią jest połączone z nieograniczonym zyskiem kupującego i nieograniczoną stratą sprzedającego a z ograniczoną stratą kupującego i ograniczonym zyskiem sprzedającego. Lepiej uwidocznic to można w ten sposób:

KURS:	KUPUJĄCY:	SPRZEDAJĄCY:
$K + Z \text{ a } Z > P$	nieogr. zysk	nieogr. strata
$K + Z \text{ a } Z = P$	bez zysku i straty	bez zysku i straty
$K + Z \text{ a } Z < P$	strata mniejsza od P	zysk mniejszy od P
K (Z = O)	strata = P	zysk = P
K — A	nie podejmuje; strata = P	nie dostarcza; zysk = P

Przykład I. Dnia 29. sierpnia kupuje Wilski od Rogosza 100 szt. akcji austr. Länderbanku z dostawą ultimo września po 525⁷⁵ i zobowiązuje się dnia 30. sierpnia wypłacić Rogoszowi umówioną premię K 4⁵⁰ od sztuki *) t. j. K 450[—]. Skutkiem tego Wilski nabywa prawo oświadczenia 27. września (t. j. w dniu poprzedzającym dzień przedkładania arkuszy likwidacyjnych biuru aranżowania **) czy zakupione akcje dnia 7. października, jako w dniu wypłaty ***) od Rogosza podejmie czy nie. Jeżeli oświadczy gotowość podjęcia, to obowiązany jest dnia 28. sierpnia przedłożyć biuru aranżowania odpowiednio wypełniony arkusz likwidacyjny. Oczywiście oświadczenie Wilskiego jest zależne od kursu akcji w dniu 27. września.

1. Podniesie się kurs n. p. do 535[—], to Wilski podejmie od Rogosza 7-go października 100 sztuk akcji po 525⁷⁵ t. j. za K 52,575[—]

Te same akcje może on natychmiast po oświadczeniu podjęcia 27. września sprzedać po

kursie 535 [—] t. j. za	» 53,500 [—]
Osiągnięty w ten sposób zysk	K 925 [—]
redukuje się o zapłaconą premię	» 450 [—]
do faktycznego zysku	K 475 [—] ****).

Natomiast sprzedający musi 100 sztuk akcji zakupić po 535 [—] t. j. za	K 53,500 [—]
aby je po 525 ⁷⁵ t. j. za	» 52,575 [—]
dostarczyć, skutkiem czego traci	K 925 [—]
Otrzymaawszy jednak premię	» 450 [—]
traci faktycznie tylko	K 475 [—]

*) $\frac{1}{4}$ część notowanego stelażu.

**) Według kalendarza likwidacji na r. 1910.

***) dtto.

****) Uwzględnienie ewentualnych odsetek i kosztów zmieniłoby nieco rezultat.

2. Przy kursie 530'25 (dnia 27. września) Wilski podejmie	
100 szt. akcji po 525'75 za	K 52,575'—
a sprzeda po 530'25 za	» 53,025'—
zyskując	K 450'—
zapłacona premia	» 450'—
nihiluje cały zysk.	

Po stronie sprzedającego poniesiona strata K 450'— znajduje zupełne pokrycie w otrzymanej premii K 450'—.

3. Przy notowaniu akcji po 527'35 sprzedaż nastąpi	
za	K 52,735'—
podczas gdy podjęcie po 525'75 za	» 52,575'—
zatem z zyskiem	K 160'—
który ubytek zapłaconej premii	» 450'—
zmniejsza na	K 290'—

4. Gdyby kurs akcji nie uległ zmianie t. j. pozostał w wysokości 525'75, straciłby Wilski całą zapłaconą premię K 450'— bez względu na to, czy podjąłby akcje od Rogosza czy też od wykonania umowy odstąpiłby. Utrata premii K 450'— jest największą stratą. Wilskiego przy kupnie za premią, podczas gdy dla sprzedającego Rogosza przedstawia ona maksymalny zysk.

5. W razie notowania akcji poniżej 525'75 Wilski umowy nie wykonywa, tracąc temsamem całą premię, która dla Rogosza przedstawia zysk.

Z powyższego wynika, że kupno za premią dla kupującego jest znacznie korzystniejsze aniżeli dla sprzedającego. Strata pierwszego w najniekorzystniejszych okolicznościach równa się zapłaconej premii, podczas gdy strata sprzedającego jest nieograniczoną i niedającą się z góry przewidzieć. Że zatem jakiś spekulant decyduje się kupować za premią, jest rzeczą zrozumiałą, ryzykuje bowiem tylko premię. Ryzyko jego kontrahenta jest wielkie. Musi zatem istnieć jakiś sposób, któryby to ryzyko albo zmniejszał albo nawet zupełnie usuwał. Takim sposobem jest kombinacja różnych innych sprawunków, o których później będzie mowa. Tutaj można przecież jedno podnieść: Spekulant może bez wahania przystąpić do sprawunku kupna za premią jako sprzedający, jeżeli żądane przez kupującego walory już poprzednio zakupił, wobec czego otrzymana premia zmniejsza cenę kupna walorów. Jeżeli przyjmiemy, że Rogosz zakupił w sprawunku bez pr. wyboru 100 szt. akcji

Länderbanku à 525'— z dostawą ultimo września za K 52,500'—, a następnie zaraz sprzedaje je Wilskiemu w sprawunku kupna za premią także ultimo września po 525'75 *) t. j. za K 52,575'— to po dodaniu premii 450'— otrzyma razem K 53,025'— zyska zatem K 525'—. Gdyby nawet Wilski kupionych akcji nie podjął, premią zmniejszy cenę kupna po stronie Rogosza z K 52,500'— na K 52,050'—.

Po stronie kupującego może się odbywać gra spekulacyjna, która nie jak zwykle liczy na zwyżkę, à la hausse, lecz na zniżkę, à la baisse. Jeżeli mianowicie kupujący za premią już po zawarciu umowy premiowej zwątpi w zwyżkę kursu, może te same walory sprzedać komu innemu po tym samym kursie z tym samym terminem dostawy. Wykonanie umowy będzie zależało od notowania kursu w dniu oświadczenia. W razie podniesienia się kursu kupujący podejmie walory kupione w sprawunku premiowym i odda je trzeciej osobie, tracąc przytem tylko premię. W przeciwnym wypadku, przy kursie niższym, podjęcia zaniecha, a kupi walory u kogo innego, aby dostarczyć je trzeciej osobie.

N. p. gdy Wilski zakupiwszy 29. sierpnia od Rogosza w sprawunku premiowym 100 szt. akcji Länderbanku z dostawą ultimo września po 525'75 za premią po K 4'50, zwątpi w podniesienie się kursu, może te same akcje sprzedać Kleinowi po tym samym kursie 525'75 także z dostawą ultimo września. Jeżeli kurs ultimo września podniesie się na 532'50, to Wilski akcje od Rogosza podejmie po 525'75 za K 52,575'— czyli wraz z premią » 450'— za K 53,025'— a odda je Kleinowi po 525'75 za » 52,575'— tracąc tylko K 450'— t. j. premię. To jest jego największa możliwa strata.

Taksamo postąpiłby Wilski przy kursach n. p. 527'30 i 525'75. Jasnym więc jest, że przy kursach $K + Z$, gdy $Z > P$, albo $Z = P$, albo $Z < P$, albo $Z = O$ Wilski może stracić najwyżej premię.

Gdyby kurs spadł n. p. na 524'50 Wilski zaniechałby podjęcia akcji od Rogosza, tracąc temsamem premię K 450'—.

*) W sprawunku rzeczywistym nie osiągnąłby tej ceny.

Ażeby jednak dostarczyć 100 szt. tych akcji Kleinowi, musi kupić je po 524'50 t. j. za	K 52,450'—
a oddając je Kleinowi po 525'75 t. j. za	» 52,575'—
zyskuje	K 125'—
Ponieważ zaś Rogoszowi zapłacił premię	» 450'—
przeto traci ostatecznie	K 325'—

Przy kursie 519'— Wilski również od Rogosza akcji nie podejmuje, lecz zakupi je po 519'— u kogo innego za K 51,900'—	
aby oddać Kleinowi po 525'75 za	» 52,575'—
Zyskuje przy tem	K 675'—
czyli po potrąceniu premii	» 450'—
zyskuje ostatecznie	K 225'—

Zatem przy kursach $K - A$, przy czym $A < P$ traci kupujący, ale mniej niż wynosi premia; im większe jest A tem mniejsza strata. Jeżeli $A = P$ kupujący ani nie ponosi straty ani nic nie zyskuje. Przy $A > P$ zysk jego jest tem większy im A jest większe od P .

Tak więc przy grze na wyżkę jak i na niżkę strata kupującego za premią jest ograniczona, zysk nieograniczony.

B. Jeżeli umówiona premia przy kupnie za premią niema być odrębnie zapłaconą lecz wyrażoną w podwyżce kursu sprawunek taki nazywa się kupnem za premią dont^{*)} (Vorprämien-geschäft).

I przy tym sprawunku nabywa jeden kontrahent prawo podjęcia od drugiego kontrahenta oznaczonej ilości pewnych papierów giełdowych po umówionym kursie w oznaczonym dniu. Za nabyte prawo zobowiązuje się on zapłacić premię we formie podwyższonego kursu (premia dont), ale dopiero w dniu wykonania umowy. Jeżeli mianowicie zdecyduje się w tym dniu podjąć kupione wartości, to płaci za nie po kursie podwyższonym o premię, jeżeli zaś zrezygnuje z podjęcia, to obowiązany jest najpóźniej w następnym dniu giełdowym premię zapłacić gotówką.

Jeżeli ktoś kupuje walory, notowane po kursie K , po wyższym kursie $K + P$, przyczem P jest premią dont zawartą w kursie, to nabywa prawo w dniu wykonania umowy albo walory po kursie

^{*)} dont = z czego.

$K + P$ podjąć, albo podjęcia zaniechać. W tym ostatnim wypadku musi swojemu kontrahentowi premię P odpowiadającą podwyższe kursu zapłacić gotówką.

Różnica między kursem notowanym w dniu zawarcia umowy a kursem objętym umową nazywa się »ecart« i w powyższym przykładzie równa się umówionej premii P . »Ecart« może być jednak większy od premii i wtedy takie kupno za premią dont nazywa się nachyleniem (schiefes Vorprämiengeschäft) w odróżnieniu od kupna, którego »ecart« równa się premii.

Przy tym ostatnim sprawunku zachodzą tesame ewentualności tak po stronie kupującego jak i sprzedającego, co przy kupnie za zwykłą premią (nie dont). Przy kursach $K + Z$ kupujący walory podejmie, przyczem dla niego zysk a dla sprzedającego strata są nieograniczone. Przy niezmienionym kursie K kupujący albo podejmuje albo nie — w obydwu wypadkach traci tylko premię P , podczas gdy jego kontrahent zyskuje tylko na otrzymanej premii. Przy kursach $K - A$ kupujący walorów nie odbierze, tracąc oczywiście premię, a sprzedający nie mając sposobności wydania walorów nigdy więcej nie zyska jak premię.

Przykład II.: Dnia 29. sierpnia akcye Länderbanku notowane są po 525'75. Tego dnia Wilski kupuje od Rogosza 100 szt. tych akcji po 530'25, dont K 4'50 *), z dostawą ultimo września i zastrzega sobie prawo oświadczenia dnia 27. września (według kalendarza giełdowego), czy dnia 7. października, jako w dniu kasowym akcye po kursie 530'25 podejmie, czy też akcji nie podejmie, lecz premię dont po 4'50 za 1 akcyę t. j. K 450' — w gotówce Rogoszowi zapłaci. Wilski zachowa się przy różnem notowaniu akcji tak jak w przykładzie I.

C. Przez sprzedaż za premią nabywa płacący premię prawo dostarczenia w pewnym oznaczonym dniu otrzymującemu premię oznaczonej ilości pewnych przedmiotów giełdowych po umówionym kursie lub odstąpienia od wykonania umowy. W tego rodzaju sprawunku zachodzi po stronie płacącego premię dobrowolna sprzedaż, po stronie otrzymującego premię przymusowe kupno.

*) $\frac{1}{4}$ część stelażu.

Zasady odnoszące się do premii, płacenia jej i oświadczenia się płacącego premię są tu te same, co przy kupnie za premią.

Grający na zniżkę (*à la baisse*) sprzedaje papiery po kursie dziennym K z dostawą n. p. ultimo miesiąca. Chcąc się zabezpieczyć przeciwko stracie wskutek ewentualnego podniesienia się kursu płaci swojemu kontrahentowi gotówką premię P nabywając tem samem prawo wyboru, albo w dniu wykonania umowy sprzedane papiery oddać po kursie K albo dostawy zaniechać.

Jeżeli kurs K w dniu przeznaczonym do oświadczenia się (*Erklärungstag*) spadnie na $K - A$, przyczem $A > P$, zdecyduje się płacący premię papiery po kursie K dostawić, gdyż będzie mógł je nabyć po kursie niższym $K - A$. Różnica między A i P stanowi jego zysk.

Jeżeli $A = P$ płacący premię papiery dostawi wprawdzie ale bez żadnego zysku lub straty (*»glatt«*), ponieważ kupi papiery po kursie $K - A$, dostawi po kursie K zyskując różnicę A , ale tracąc równej wysokości premię P .

Przy $A < P$ traci sprzedający tyle, ile wynosi różnica między A i P — im mniejsze jest A tem większa jego strata. Dostawa jednak nastąpić powinna.

Przy niezmienionym kursie K ($A = 0$) sprzedający ponosi stratę równą premii bez względu na to, czy papiery dostawi czy nie.

Wreszcie w razie podniesienia się kursu na $K + Z$ musi nastąpić zaniechanie dostawy sprzedanych papierów, przyczem strata jest tem większą im większe jest Z .

Odwrotnie ma się rzecz po stronie kupującego przy sprzedaży za premią. On obowiązany jest na żądanie sprzedającego papiery kupione podjąć bez względu na to, czy notowany w dniu wykonania umowy kurs jest dla niego korzystnym czy nie.

Przy kursie $K + Z$ kupujący wskutek niedostawienia papierów przez sprzedającego, jest wolnym od podjęcia ich i zadowolić się musi otrzymaną premią. Tak samo ma się rzecz przy niezmienionym kursie K .

Przy kursie $K - A$ obowiązany jest kupujący papiery podjąć i to po kursie K , jakkolwiek będzie je mógł teraz sprzedać tylko po kursie niższym $K - A$. Im więcej spadek kursu (A) zbliża się do P , tem mniejszy jest zysk kupującego tak, że przy $A = P$ zysku nie osiągnie żadnego. Nie poniesie też żadnej straty. Przy $A > P$

ponosi kupujący stratę, która będzie tem większą, im większe jest A od P .

Jasnym jest więc, że przy sprzedaży za premię zysk sprzedającego (płacącego premię) i strata kupującego (otrzymującego premię) są nieograniczone, natomiast strata sprzedającego i zysk kupującego są ograniczone.

Obustronnie przedstawia się sprzedaż za premię w następujący sposób:

KURS:	SPRZEDAJĄCY:	KUPUJĄCY:
$K - A$ a $A > P$	nieogr. zysk	nieogr. strata
$K - A$ a $A = P$	bez zysku i straty	bez zysku i straty
$K - A$ a $A < P$	strata mniejsza od P	zysk mniejszy od P
K ($A = O$)	strata = P	zysk = P
$K + Z$	nie dostawia; strata = P	nie podejmuje; zysk = P

Kupno za premię i sprzedaż za premię w łączności dają następujący rezultat:

Kurs w dniu wykonania umowy	Kupno za premię		Sprzedaż za premię	
	kupujący	sprzedający	sprzedający	kupujący
$K + Z$, a $Z > P$	nieogr. zysk	nieogr. strata	nie dostawia; strata = P	nie podejmuje; zysk = P
$K + Z$, a $Z = P$	bez zysku i straty	bez zysku i straty		
$K + Z$, a $Z < P$	strata mniejsza od P	zysk mniejszy od P		
K ($Z = O$; $A = O$)	strata = P	zysk = P	strata = P	zysk = P
$K - A$, a $A < P$	nie podejmuje; strata = P	nie dostawia; zysk = P	strata mniejsza od P	zysk mniejszy od P
$K - A$, a $A = P$			bez zysku i straty	bez zysku i straty
$K - A$, a $A > P$			nieogr. zysk	nieogr. strata

Przykład III. Dnia 29. sierpnia sprzedaje Wilski Rogoszowi 100 szt. akcji austr. Länderbanku z dostawą ultimo września po kursie dziennym 525'75, a zobowiązując się dnia 30. sierpnia zapłacić umówioną premię po K 4'50 od akcji t. j. K 450'—, nabyma prawo oświadczenia dnia 27. września, czy w dniu 7. października, jako dniu kasowym, sprzedane akcje Rogoszowi dostawi czy nie.

Oświadczenie Wilskiego oczywiście zależne jest od notowania kursu akcji w dniu 27. września.

1. Jeżeli kurs akcji Länderbanku spadnie w tym dniu na 520'15, to Wilski akcje dostawi Rogoszowi po 525'75 t. j. za K 52,575'—
 kupiwszy je od kogo innego po 520'15 t. j. za » 52,015'—
 zyskując K 560'—
 Ponieważ zapłacił premię » 450'—
 przeto zyskuje ostatecznie K 110'—

Rogosz natomiast musi akcje po kursie 525'75 za K 52,575'—
 podjąć, a mogąc je zaraz sprzedać tylko po 520'15 za » 52,015'—
 traci K 560'—
 Otrzymałszy jednak premię » 450'—
 traci ostatecznie K 110'—

2. Wobec kursu 521'25 Wilski dostawia po 525'75 za K 52,575'—
 zakupiwszy po 521'25 za » 52,125'—
 z zyskiem K 450'—
 które wydane zostały jako premia » 450'—
 Po stronie Rogosza podjęcie odbywa się również bez zysku i bez straty.

3. Przy kursie 523'20 musi Wilski akcje po 523'20 t. j. za K 52,320'—
 kupić, aby je Rogoszowi za » 52,575'—
 oddać z zyskiem K 255'—
 Wskutek zapłaconej premii » 450'—
 ponosi faktycznie stratę K 195'—
 Rogosz zyska K 195'—.

4. Przy niezmienionym kursie 525'75 Wilski może akcje dostawić lub nie, traci w obu wypadkach K 450'—, które dla Rogosza przedstawiają zysk.

5. Jeżeli kurs podniesie się powyżej 525'75 Wilski akcji nie dostawi, tracąc premię na rzecz Rogosza.

We wszystkich powyższych wypadkach ryzyko płacącego premię (sprzedającego) polega na zapłaceniu premii — ryzyko to zatem jest ograniczone, podczas gdy ewentualny zysk niema zakreślonych granic. Zupełnie odwrotnie ma się rzecz po stronie kupującego (otrzymującego premię).

Jasne jest więc, że nikt nie występowałby w roli otrzymującego premię, gdyby nie można było tego nieograniczonego ryzyka usunąć. Środkiem do tego celu prowadzącym jest skombinowanie dwóch lub więcej różnych sprawunków, o czym później będzie mowa. Ale nawet sprzedaż bez pr. odstąpienia można to ryzyko zmniejszyć.

Jeżeli n. p. Rogosz w zamian za otrzymaną od Wilskiego premię K 450'— zobowiązał się podjąć od niego ultimo b. m. 100 szt. akcji Länderbanku po 525'75, to może on zaraz po zawarciu umowy te 100 szt. akcji n. p. po kursie 526'50 sprzedać jakiejś trzeciej osobie z dostawą także ultimo b. m., ale fix. Jeżeli będzie musiał Rogosz ultimo akcye od Wilskiego za K 52,575'— podjąć, to dostawi je trzeciej osobie po 526'50 za » 52,650'— z zyskiem K 85'— co łącznie z otrzymaną premią » 450'— przedstawi faktyczny zysk K 535'— Gdyby wskutek podniesienia się kursu Wilski akcji Rogoszowi nie dostawił, Rogosz musiałby je po kursie wyższym zakupić, aby po 526'50 trzeciej osobie dostawić. Poniesioną przy tej sposobności stratę pomniejsza otrzymana od Wilskiego premia.

Jakkolwiek sprzedaż za premią opiera się na grze zniżkowej, to przecież i gra na zwyżkę nie jest przy niej wykluczona. Speculant, który sprzedał papiery za premią, zwątpiwszy w spadek kursu może zaraz te papiery po tym samym kursie u trzeciej osoby zakupić. Jeżeli Wilski sprzedawszy dnia 27. sierpnia 100 szt. akcji Länderbanku za premią po K 4'50 i z dostawą ultimo września przyszedł do przekonania, że kurs tych akcji podniesie się, może po tym samym kursie kupić 100 szt. takich akcji u Kleina także z dostawą ultimo września.

Przy kursie 520'75 ultimo września Wilski podejmie akcye od Kleina za K 52,575'— i dostawi Rogoszowi także za » 52,575'— tracąc tylko premię K 450'— na rzecz Rogosza. Taką samą stratę

poniesie Wilski przy wszystkich kursach $K - A$ i przy niezmienionym kursie K . Natomiast przy wszystkich kursach $K + Z$, przyczem $Z < P$, Wilski dostawy dla Rogosza zaniecha, a strata na premii pomniejszoną zostaje przez zysk równający się różnicy między Z i P . Przy kursach $K + Z$, przyczem $Z > P$ Wilski rozwikła swoje sprawunki z zyskiem, który tem większy będzie im większą jest różnica między Z i P .

Stąd wynika, że sprzedaż za premią oparta nawet na grze zwykłej, przedstawia dla sprzedającego ryzyko ograniczone.

D. Umówiona przy sprzedaży za premią kwota jako premia może być wyrażoną w obniżonym umówionym kursie tak, że sprzedający nabywa skutkiem tego prawo w oznaczonym dniu oznaczoną ilość pewnych papierów giełdowych po umówionym niższym kursie dostawić lub dostawy zaniechać, w którym to ostatnim wypadku obowiązany jest kupującemu premię wypłacić w gotówce w godzinach przedpołudniowych dnia giełdowego następującego po dniu przeznaczonym na wykonanie umowy. Taki sprawunek premiowy nazywa się sprzedażą za premią dont (Rückprämiengeschäft) i należy do pojedynczych sprawunków premiowych.

Jeżeli ktoś sprzedaje drugiemu kontrahentowi papiery giełdowe, notowane po kursie K , po kursie niższym $K - P$, przyczem P jest tą premią wyrażoną w obniżce kursu (premia dont), to nabywa prawo w dniu wykonania umowy albo te papiery po kursie $K - P$ dostawić albo dostawy zaniechać — w tym jednak wypadku obowiązany jest wypłacić kontrahentowi premię równającą się umówionej obniżce kursu P .

Różnica między kursem notowanym w dniu zawarcia umowy a obniżonym kursem dostawy nazywa się »ecart« i równa się często premii dont. Jeżeli zaś »ecart« jest większy niż premia dont, to taki sprawunek nazywa się nachylonym (schiefes Rückprämiengeschäft).

Sprzedaże za premią dont równą »ecart« przedstawiają się przy różnych kursach w dniu wykonania umowy taksamo jak sprzedaże za premią zwykłą. Przy kursach $K - A$ sprzedający dostawi, a zysk jego jest wtedy nieograniczony, podczas gdy strata kupującego jest oczywiście także nieograniczoną. Przy niezmienionym kursie K może sprzedający dostawić lub nie — w każdym razie

strata jego równa się P , które przedstawia także zysk kupującego. Przy kursach $K + Z$ sprzedający papierów nie dostawi, wobec czego musi gotówką zapłacić premię równą P , która dla kupującego przedstawia maksymalny zysk.

Przykład IV. Jeżeli Wilski dnia 29. sierpnia sprzedaje Rogoszowi 100 szt. akcyi Länderbanku, notowanych po 525'75, z dostawą ultimo września po 521'25 dont 4'50, to nabywa prawo oświadczenia dnia 27. września, czy te akcje 7. października Rogoszowi dostawi czy nie. Jeżeli oświadczy dostawę, to musi akcje oddać po kursie 521'25. Jeżeli zaniecha dostawy, to obowiązany jest zapłacić Rogoszowi dnia 8. października premię dont po 4'50 od sztuki. Wilski oświadczy dostawę przy tych samych kursach co w przykładzie III.

II. Podwójne (dwulicowe) sprawunki premiowe.

Jeżeli kontrahent za zapłatą umówionej premii nabywa prawo w oznaczonym dniu, oznaczoną ilość pewnych papierów giełdowych po umówionym kursie drugiemu kontrahentowi dostawić albo tę samą ilość po tym samym kursie u niego podjąć, albo wreszcie i jednego i drugiego zaniechać, to zawarł umowę, która jest połączeniem kupna za premią i sprzedaży za premią. Tego rodzaju sprawunek nazywa się podwójnym (dwulicowym, obusiecznym) sprawunkiem premiowym. Taki podwójny sprawunek premiowy może polegać także na połączeniu kupna za premią dont i sprzedaży za premią dont — wtedy płacący premię, otrzymuje prawo w oznaczonym dniu oznaczoną ilość pewnych papierów giełdowych otrzymującemu premię po kursie umówionym niższym od notowanego dostawić, albo od niego po kursie umówionym wyższym od notowanego podjąć albo i jednego i drugiego zaniechać. Premia wyrażoną tu jest w niższym, względnie wyższym kursie (dont) i na wypadek zaniechania dostawy i podjęcia, musi być drugiemu kontrahentowi następnego dnia giełdowego po dniu przeznaczonym na wykonanie umowy zapłaconą gotówką. Ta forma sprawunków premiowych nie jest jednak na giełdzie wiedeńskiej praktykowaną.

Pozostaje zatem do omówienia pierwsza forma podwójnego sprawunku premiowego, przy której premia ma być zapłaconą

w gotówce zaraz po zawarciu umowy. Premia powołana z natury rzeczy musi być dwa razy większą od premii przy pojedynczym sprawunku, ponieważ prawo nabyte przez płacącego premię jest dwulicowe (obusieczne) — może dostawić lub podjąć.

Kontrahent, który płaci podwójną premię ($2P$) nabywa prawo oznaczone wartości po kursie K drugiemu kontrahentowi dostawić albo po tym samym kursie K od niego takie same wartości podjąć, albo wreszcie i jednego i drugiego zaniechać. Wszystko to zależy od wyboru płacącego premię. Na pytanie, jak postąpi on przy różnego rodzaju notowaniu w dniu przeznaczonym na oświadczenie wyboru, można odpowiedzieć w następujący sposób: Płacący premię oświadczy dostawę w tych wszystkich wypadkach, w którychby dostawił przy pojedynczej sprzedaży za premię; oświadczy podjęcie w tych wszystkich wypadkach, w którychby podjął przy pojedynczym kupnie za premię; oświadczy zaniechanie wykonania umowy w tych wszystkich wypadkach, w którychby zaniechał dostawy względnie podjęcia przy obydwu pojedynczych sprawunkach premiowych.

Kurs w dniu oświadczenia:

Płacący premię:

$K - A$, a $A > 2P$

Dostawi i zyska różnicę między A i $2P$.

Zysk nieograniczony.

» $A = 2P$

Dostawi bez zysku i straty

» $\left\{ \begin{array}{l} A < 2P \\ \text{ale } A > P \end{array} \right.$

Dostawi i straci mniej niż P .

» $A = P$

Dostawi i straci P .

» $A < P$

Dostawi i straci więcej niż P a mniej niż $2P$.

K , ($A = 0$, $Z = 0$)

Dostawi albo podejmie albo zaniecha.

W każdym wypadku traci $2P$.

$K + Z$, a $Z < P$

Podejmie i straci więcej niż P , ale mniej niż $2P$.

» $Z = P$

Podejmie i straci P .

» $\left\{ \begin{array}{l} Z > P \\ \text{ale } Z < 2P \end{array} \right.$

Podejmie i straci mniej niż P .

» $Z = 2P$

Podejmie bez straty i zysku.

» $Z > 2P$

Podejmie i zyska różnicę między Z i $2P$.

Zysk nieograniczony.

Przykład V. Wilski płaci Rogoszowi podwójną premię po K 9— od sztuki i nabywa prawo ultimo września, albo 100 szt. akcji Länderbanku po 525'75 Rogoszowi dostawić, albo 100 szt. tych akcji po tym samym kursie od Rogosza podjąć, albo dostawy i podjęcia zaniechać.

Przy niezmienionym ultimo września kursie 525'75 może Wilski we wszystkich trzech wypadkach tylko zapłaconą premię stracić. Przy kursach n. p. 516'75 i 534'75 dostawa i podjęcie mogą być wykonane bez zysku i straty. Przy kursach niższych od 516'75 albo wyższych od 534'75 Wilski bez żadnego ograniczenia osiągnie zysk. N. p. przy kursie 510— Wilski kupi u trzeciej osoby 100 szt. akcji za K 51,000— aby je po 525'75 za » 52,575— Rogoszowi dostawić, zyskując K 1,575— a po potrąceniu zapłaconej premii » 900— osiągnie ostateczny zysk K 675—

Jeżeli spadek lub podwyżka kursu mniejsze są od zapłaconej podwójnej premii, to traci mniej od tej premii, n. p. przy kursie 528— podejmie Wilski po 525'75 za K 52,575— a sprzeda komu innemu po 528— za » 52'800— z zyskiem K 225— zapłaciwszy premię » 900— traci K 675—

III. Sprawunek stelażowy.

Jeden kontrahent (kupujący stelaż) nabywa od drugiego kontrahenta (sprzedającego stelaż) prawo wyboru w oznaczonym dniu oznaczoną ilość pewnych papierów giełdowych albo po umówionym niższym od notowanego w dniu zawarcia umowy kursie dostawić, albo po umówionym wyższym kursie podjąć, w każdym jednak razie albo jedno albo drugie uczynić. Kupujący stelaż jest zatem nietylko uprawniony, ale nawet obowiązany w jeden lub drugi sposób umowę wykonać, i na tem polega główna różnica między sprawunkiem stelażowym a podwójnym sprawunkiem premiowym.

Przedmiotem takiego sprawunku mogą być tylko całe jednostki kontraktowe (partye, Börseschlüsse). Jeżeli umowa za-

wartą została odnośnie do większej ilości jednostek kontraktowych, to kupujący stelaż może jedną część tych jednostek dostawić, a drugą część podjąć. Jedna jednostka nie może być rozdzieloną na dwie części, lecz w całości dostawioną lub podjętą.

Sprawunek stelażowy bywa zawierany w tym celu, aby uchronić się od ewentualnej straty, tak w razie podniesienia się kursu jak i w razie spadku kursowego.

Premia bywa wyrażaną t. zw. napięciem stelażowym (Stellage-Spannung) t. j. różnicą między umówionym kursem dostawy, a umówionym kursem podjęcia, a wielkość tego napięcia zależną jest od zmian kursowych danego papieru. Im większym zmianom podlega jakiś kurs tem większe bywa napięcie.

Według tego czy średnia napięcia (Stellagemitte) zgadza się z kursem notowanym w dniu zawarcia umowy, czy nie, podzielić można sprawunki stelażowe na zwyczajne i nachylone.

Kto przy notowanym kursie 525'75 akcyi Länderbanku zawiera umowę o sprawunek stelażowy i płaci K 18'— stelażu, ten nabywa prawo w dniu wykonania umowy te akcye albo po kursie 534'75 podjąć albo po kursie 516'75 dostawić. W tym wypadku średni kurs pomiędzy oboma krańcowymi $\left(\frac{534'75 + 516'75}{2} \right)$

zgadza się z notowanym kursem 525'75. Gdyby różnica między jednym krańcowym kursem a kursem notowanym w dniu zawarcia umowy była większą od różnicy między tym ostatnim kursem, a drugim kursem krańcowym, to byłby to sprawunek nachylony. N. p. Notowany kurs akcyi jest 525'75, stelaż 18'—, umówiony kurs dostawy 512'75, umówiony kurs podjęcia 530'75.

Zwyczajny sprawunek stelażowy bywa rozwikłany w dniu wykonania analogicznie do podwójnego sprawunku premiowego z tą różnicą, że przy sprawunku stelażowym odstępienie od wykonania jest niedopuszczalne.

Kurs:	Kupujący stelaż:
K — A, a $A > \frac{1}{2}$ stelażu,	Dostawia i zyskuje różnicę między kursem dostawy a kursem notowanym w dniu wykonania.
» A = $\frac{1}{2}$ st.	Dostawia bez zysku i straty.
» A < $\frac{1}{2}$ st.	Dostawia i traci mniej niż $\frac{1}{2}$ stelażu.

K	—	Dostawia lub podejmuje — w obu wypadkach traci $\frac{1}{2}$ stelażu.
K + Z, a $Z < \frac{1}{2}$ st.		Podejmuje i traci mniej niż $\frac{1}{2}$ stelażu.
» » $Z = \frac{1}{2}$ st.		Podejmuje bez zysku i straty.
» » $Z > \frac{1}{2}$ st.		Podejmuje i zyskuje różnicę między kursem podjęcia a kursem notowanym w dniu wykonania.

Z tego zestawienia wynika, że kupujący stelaż przy wszystkich kursach notowanych w dniu wykonania umowy wyżej od umówionego kursu podjęcia, albo niżej od umówionego kursu dostawy może nieograniczenie wiele zyskać, podczas gdy strata jego może się równać najwyżej połowie stelażu.

Oczywiście odwrotnie ma się rzecz po stronie sprzedającego stelaż.

Powyżej była już wzmianka, że kupujący stelaż ma prawo część umówionej ilości jednostek kontraktowych dostawić, a resztę podjąć n. p. Wilski kupuje od Rogosza stelaż K 18— przy notowanym kursie 525'75 na 4 jednostki kontr. t. j. 100 szt. akcji Länderbanku. On może przy kursie 530'25 (w dniu wykonania) 3 jednostki kontr. t. j. 75 szt. po kursie 534'75 za K 40,106'25 podjąć, aby je po kursie 530'25 za » 39,768'75 sprzedać. Traci przy tem K 337'50 Resztę akcji t. j. 25 szt. dostawi Rogoszowi po

516'75 za K 12,918'75
nabywszy je po 530'25 za » 13,256'25
z zyskiem K 337'50

W rezultacie Wilski ani nie straci, ani nic nie zyska.

Należy tu jeszcze zaznaczyć, że w wiedeńskiej cedule giełdowej notowane bywają stelaże, które zarazem służą do oznaczania wysokości podwójnej i pojedynczej premii. Podwójna premia równa się połowie, pojedyncza jednej czwartej części notowanego stelażu.

Pozostaje jeszcze do omówienia jedna forma sprawunku premiowego, mianowicie

IV. Sprawunki dopłatne.

Polegają one na tem, że jeden kontrahent albo kupuje od drugiego oznaczoną ilość pewnych papierów giełdowych po umó-

wionym kursie pod warunkiem, że w dniu wykonania umowy będzie mógł zażądać od niego jeszcze takiej samej ilości takich samych papierów po tym samym kursie; albo sprzedaje drugiemu kontrahentowi oznaczoną ilość pewnych papierów giełdowych po umówionym kursie pod warunkiem, że w dniu wykonania umowy będzie mógł dostawić mu jeszcze takiej samej ilości takich samych papierów po tym samym kursie. Premia przy tego rodzaju sprawunku bywa wyrażaną w podwyżce względnie zniżce kursu. Ktoś kupuje nieodwołalnie n. p. wobec notowanego kursu K oznaczoną ilość pewnych papierów giełdowych po kursie $K + P$ (przy czem P przedstawia premię) i nabywa prawo w dniu wykonania umowy zażądać od swojego kontrahenta jeszcze pewnej ilości takich samych papierów po tym samym kursie $K + P$. Sprawunek taki składa się zatem z kupna nieodwołalnego i odwołalnego i nazywa się kupnem z prawem dobrania.

Można jednak przez umówioną wyższą premię n. p. podwójną ($2P$) uzyskać prawo żądania w dniu wykonania umowy obok nieodwołalnie kupionej ilości jeszcze podwójnej takiej ilości. Kupuje ktoś zatem nieodwołalnie przy notowanym kursie K oznaczoną ilość pewnych papierów po kursie $K + 2P$ z tem, że będzie mógł zażądać dostawienia jeszcze podwójnej takiej ilości po tym samym kursie $K + 2P$. Mogą być takie sprawunki czynione z prawem dodatkowego żądania jeszcze potrójnej, poczwórnej itd. ilości.

Kupujący skorzysta ze swego prawa dodatkowego żądania, gdy w dniu wykonania umowy kurs odnośnych papierów podniesie się powyżej $K + P$, ewentualnie powyżej $K + 2P$, ewent. powyżej $K + 3P$ i t. d., ponieważ podjęte po kursie $K + P$, $K + 2P$, $K + 3P$ i t. d. papiery może zaraz sprzedać po kursie dziennym $K + Z$ (gdy $Z > P$, wzgl. gdy $Z > 2P$, wzgl. gdy $Z > 3P$ i t. d.) z odpowiednim zyskiem. Gdyby $Z = P$, wzgl. $Z = 2P$, wzgl. $Z = 3P$ i t. d., to dla kupującego byłoby obojętną rzeczą, czy podjąłby dalsze ilości czy nie, gdyż w obu wypadkach rozwikłałby swój sprawunek bez zysku i straty. Jeżeli wreszcie $Z < P$, wzgl. $Z < 2P$, wzgl. $Z < 3P$ i t. d. to kupujący dalszych ilości nie podejmie (nieodwołalnie kupioną ilość podjąć musi), gdyż mógłby je sprzedać tylko po kursie niższym, a więc ze stratą. Oczywiście przez podjęcie nieodwołalnie kupionej

ilości poniesie stratę na różnicy kursu podjęcia i kursu wtedy notowanego.

Przy niezmiennym kursie K kupujący dalszych ilości nie podejmie, ale przez podjęcie nieodwołalnie kupionej ilości straci P , wzgl. $2P$, wzgl. $3P$ i t. d.

Przy kursach $K - A$ strata kupującego wynosi $P + A$, ewent. $2P + A$, ewent. $3P + A$ i t. d.

Z powyższego wynika, że przy kupnie dopłatnem dla kupującego tak zysk jak i strata są nieograniczone. Rzeczą zatem kupującego jest zmniejszyć przynajmniej ewentualną stratę w ten sposób, że zaraz po zawarciu umowy sprzedać może rzeczywiście kupioną ilość po tym samym kursie K z tym samym terminem dostawy. W ten sposób, gdy przy kursach wyższych od $K + P$, wzgl. $K + 2P$, wzgl. $K + 3P$ i t. d. dalsze ilości podejmie, przy kupnie nieodwołalnem straci, ale przy sprzedaży dalszych ilości zyska. W razie niepodjęcia dalszych ilości (przy opadnięciu kursu) ograniczy się strata jedynie do różnicy między kursem podjęcia nieodwołalnie kupionej ilości i kursem sprzedaży.

Przykład VI. Wilski kupuje 29. sierpnia od Rogosza 100 szt. akcji Länderbanku (notowanych 525'75) po 527'75 z dostawą ultimo września z tym warunkiem, że ultimo września będzie mógł albo tylko 100 akcji nieodwołalnie kupionych podjąć, albo zażądać jeszcze dwa razy tyle t. j. 200 akcji po 527'75.

1. Jeżeli kurs podniesie się na 528'50 to Wilski wykorzysta swoje prawo i podejmie od Rogosza nie 100 ale 300 akcji po 527'75 za	K 158,325'—
aby je zaraz sprzedać po 528'50 za	» 158,550'—
z zyskiem	K 225'—

2. Przy kursie 527'75 podejmie Wilski tylko nieodwołalnie kupione 100 akcji po 525'75, sprzeda je po tym samym kursie bez zysku i straty. Nawet przy podjęciu dalszych 200 akcji byłby ten sam rezultat.

3. Przy kursie 527'— podejmie Wilski tylko nieodwołalnie kupione 100 akcji po 527'75 za	K 52,775'—,
sprzeda po 527'— za	» 52,700'—
ze stratą	K 75'—

4. Przy niezmienionym kursie 525'75 podej-	
mie 100 akcji za	K 52,775'—
sprzeda po 525'75 za	* 52,575'—
ze stratą	K 200'—
i t. d.	

Widoczne jest, że Wilski tylko wtedy dalszych 200 akcji zażąda, gdy kurs ultimo września będzie notowany powyżej 527'75.

Gdyby Wilski zaraz po zawarciu umowy o kupno dopłatne nieodwołalnie kupione u Rogosza po 527'75 100 akcji komu innemu sprzedał po notowanym kursie 525'75 z dostawą także ultimo września i gdyby ultimo notowane były akcje 524'50, to podjęte od Rogosza 100 akcji za K 52,775'—
dostawiłby po 525'75 za » 52,575'—
ze stratą tylko K 200'—
a nie K 325.

Jeżeli jeden kontrahent sprzedaje nieodwołalnie drugiemu oznaczoną ilość pewnych wartości giełdowych notowanych wtedy po kursie K po umówionym niższym kursie K — P z dostawą w oznaczonym dniu, przyczem P przedstawia premię, z warunkiem, że w dniu wykonania umowy będzie mógł swojemu kontrahentowi dostawić po tym samym kursie K — P jeszcze drugą taką samą ilość takich samych wartości, to sprawunek taki składa się z nieodwołalnej sprzedaży i odwołalnej sprzedaży. Jest to sprzedaż z prawem dołożenia. Za umówioną większą premię n. p. za podwójną (2 P) można nabyć prawo dodatkowego dostawienia swojemu kontrahentowi podwójnej ilości; przy premii potrójnej (3 P) można dostawić potrójną ilość i t. d. Sprzedawszy zatem przy kursie K pewną ilość przedmiotów giełdowych po K — 2 P z prawem dostawienia w dniu wykonania umowy po tym samym kursie K — 2 P jeszcze podwójnej ilości tych samych przedmiotów można dowolnie z tego prawa korzystać, lub nie. Sprzedający mianowicie wykorzysta nabyte prawo wtedy, gdy odnośne papiery ultimo notowane będą poniżej K — P, wzgl. K — 2 P, wzgl. K — 3 P, i t. d., ponieważ wtedy będzie mógł te papiery po kursie K — A (gdy $A > P$, wzgl. $A > 2 P$, wzgl. $A > 3 P$ i t. d.) z zyskiem zakupić.

Przy kursie $K - A$, gdy $A = P$, wzgl. $A = 2 P$, wzgl. $A = 3 P$ i t. d. sprzedający z równym skutkiem może dalsze ilości dostawić lub nie; w obydwu wypadkach nie poniesie ani straty ani nic nie zyska. Przy niezmienionym kursie K sprzedający dalszych ilości nie dostawi, a przy dostawie nieodwołalnie sprzedanej ilości poniesie stratę P , wzgl. $2 P$, wzgl. $3 P$ i t. d.

Przy kursach $K + Z$ dostawić należy tylko nieodwołalnie sprzedaną ilość i to ze stratą $P + Z$, wzgl. $2 P + Z$, wzgl. $3 P + Z$ i t. d.

Tego rodzaju sprawunek dopłatny połączony jest zatem z nieograniczonym zyskiem i nieograniczoną stratą. Ewentualnej straty uniknąć lub przynajmniej zmniejszyć ją może sprzedający w ten sposób, że zaraz po zawarciu umowy o sprzedaż dopłatną nieodwołalnie sprzedaną ilość kupi po notowanym wtedy kursie K . Jeżeli zdecyduje się (przy kursach poniżej $K - P$, $K - 2 P$, $K - 3 P$ i t. d.) dalsze ilości dostawić, to straci przy nieodwołalnej sprzedaży, ale zyska przy kupnie dalszych ilości. W razie niedostawienia (przy podniesieniu się kursu) poniesiona strata wyrównana zostanie zyskiem osiągniętym na różnicy kursu dostawy i kursu podjęcia.

Przykład VII. Wilski sprzedaje 29. sierpnia Rogoszowi 100 akcji Länderbanku notowanych tego dnia 525'75 po kursie niższym 523'75 z dostawą ultimo września i z zastrzeżeniem, że będzie mu wolno ultimo września, albo tylko nieodwołalnie sprzedane 100 akcji, albo jeszcze dalszych 200 akcji po tym samym kursie 523'75 Rogoszowi dostawić.

1. Przy kursie 523'— (ultimo) Wilski dostawi 300 akcji	
za	K 157,125'—
zakupiwszy je po 523'— za	» 156,900'—
z zyskiem	K 225'—

2. Przy kursie 523'75 dostawi Wilski tylko 100 akcji, kupiwszy je po tym samym kursie bez zysku i straty. Nawet przy dostawie dalszych 200 akcji rezultat byłby ten sam.

3. W razie notowania akcji po 524'50 dostawi Wilski tylko	
nieodwołalnie sprzedane 100 akcji po 523'75 za	K 52,375'—
zakupując je po 524'50 za	» 52,450'—
ze stratą	K 75'—
i t. d.	

Powyższy przykład wskazuje, że sprzedający skorzysta z prawa dostawienia dalszych ilości akcji tylko wtedy, gdy te akcje notowane będą ultimo poniżej umówionego kursu sprzedaży.

Gdyby Wilski zaraz po zawarciu umowy 100 akcji zakupił po 525⁷⁵ z dostawą także ultimo, to przy notowaniu ultimo 527[—] podjąłby je za K 52,575[—]
 a dostawił za » 52,375[—]
 ze stratą K 200[—]
 a nie K 325[—]

CZEŚĆ DRUGA.

Opisane w poprzedniej części sprawunki premiowe przedstawiają tylko dla kontrahenta płacącego premię korzyść, gdyż jego zysk jest nieograniczonym, a strata ograniczoną, podczas gdy dla kontrahenta otrzymującego premię, zysk jest ograniczonym, a strata nieograniczoną. Ażeby zmienić swoje położenie na lepsze kontrahent otrzymujący premię może równocześnie zawierać umowy o sprawunki bez prawa odstąpienia *) lub o sprawunki premiowe. W ten sposób może on zmniejszyć swoją stratę, lub nawet zupełnie jej uniknąć t. j. znaleźć t. zw. pokrycie (Deckung). Zupełnie pokrywają się tylko sprawunki równoznaczne t. j. te, które przy każdym możliwym kursie z równym wynikiem rozwikłane być mogą.

I. Pokrycie pojedynczych sprawunków premiowych.

Przy kupnie za premią zachodzi po stronie płacącego premię kupno dobrowolne, po stronie otrzymującego premię sprzedaż przymusowa; przy sprzedaży za premią po stronie pierwszego sprzedaż dobrowolna, po stronie drugiego kupno przymusowe. Gdy przyjmiemy x sprawunków kupna za premią, to po stronie płacącego premię wystąpi x umów o dobrowolne kupno, a po stronie otrzymującego premię x wprost przeciwnych czynności t. j. — x przymusowych sprzedaży. Natomiast przy y sprawunkach sprzedaży za premią występuje po stronie płacącego premię y dobrowolnych sprzedaży, a po stronie otrzymującego premię y wprost przeciwnych działań t. j. — y umów

*) O tem była już mowa w I. części.

o przymusowe kupno. Wreszcie przy z sprawunkach bez prawa odstąpienia powstaje z umów o kupno, $a - z$ umów o sprzedaż.

Suma zysków (G_1) wszystkich sprawunków kupna poczynionych przy kursie dnia umowy K , a rozwikłanych przy kursie dnia wykonania $K + Z$ przedstawia się w ten sposób: *)

$$G_1 = x (Z - P) + (-y) \cdot P + z \cdot Z$$

$$\text{albo } G_1 = x (Z - P) - y \cdot P + z \cdot Z$$

t. z. że ogólny zysk równa się pojedynczym zyskom (równym różnicy między podwyżką kursu a premią) przy wszystkich dobrowolnych kupnach pomniejszonym o pojedyncze straty (równe premii) przy wszystkich przymusowych kupnach, a powiększonym o pojedyncze zyski (równe podwyżce kursu) przy wszystkich kupnach bez prawa odstąpienia.

Suma zysków (G_2) wszystkich sprawunków sprzedaży poczynionych przy kursie dnia umowy K a rozwikłanych przy kursie dnia wykonania $K - A$ przedstawia obraz następujący:

$$G_2 = y (A - P) + (-x) \cdot P + (-z) \cdot A$$

$$\text{albo } G_2 = y (A - P) - x \cdot P - z \cdot A$$

t. z. ogólny zysk równa się pojedynczym zyskom (równym różnicy między obniżką kursu a premią) przy wszystkich dobrowolnych sprzedażach pomniejszonym o pojedyncze straty (równe premii) przy wszystkich przymusowych sprzedażach a powiększonym o pojedyncze zyski (równe obniżce kursu) przy wszystkich sprzedażach bez prawa odstąpienia.

Otrzymane dwa równania

$$G_1 = x (Z - P) - y \cdot P + z \cdot Z$$

$$\text{i } G_2 = y (A - P) - x \cdot P - z \cdot A \text{ można}$$

sprowadzić do następujących form:

$$G_1 = x \cdot Z - x \cdot P - y \cdot P + z \cdot Z \text{ wreszcie}$$

$$G_1 = Z (x + z) - P (x + y)$$

$$G_2 = y \cdot A - y \cdot P - x \cdot P - z \cdot A \text{ wreszcie}$$

$$G_2 = A (y - z) - P (x + y)$$

Ażeby powyższe dwa równania sprowadzone do najprostszej formy mogły się wzajemnie kryć muszą G_1 i G_2 przy każdej wielkości Z i A równać się 0, skutkiem czego

$$Z (x + z) - P (x + y) = 0$$

$$A (y - z) - P (x + y) = 0.$$

*) Przyjmuje się, że przy wszystkich sprawunkach premiowych opłacono taką samą premię P .

W ten sposób otrzymane dwa powyższe równania mogą być prawdziwe tylko wtedy, gdy przy każdej wielkości Z i A także

$$1. x + z = 0$$

$$2. y - z = 0$$

$$3. x + y = 0.$$

Równania 3. i 2. rozwiązane podług x:

$$3. x + y = 0$$

$$x = -y$$

$$2. y - z = 0$$

$$y = z$$

$$x + z = 0^{*})$$

$$x = -z$$

przedstawiają:

$$a) x = -y$$

$$b) x = -z$$

t. z.

I. Dobrowolne kupna

przymusowe kupna,

sprzedaże bez prawa odstąpienia.

Równania 3. i 1. rozwiązane podług y:

$$3. x + y = 0$$

$$y = -x$$

$$1. x + z = 0$$

$$x = -z$$

$$-z + y = 0^{**})$$

$$y = z$$

przedstawiają:

$$a) y = -x$$

$$b) y = z$$

t. z.

II. Dobrowolne sprzedaże

przymusowe sprzedaże,

kupna bez prawa odstąpienia.

Na podstawie powyższych zestawień otrzymujemy następującą regułę:

Zupełne pokrycie nastąpić może wtedy,

I. jeżeli zachodzi tyle sprawunków dobrowolnego kupna co i przymusowego kupna, oraz równocześnie tyle sprzedaży bez prawa odstąpienia, co i sprawunków dobrowolnego kupna;

II. jeżeli zachodzi tyle dobrowolnych sprzedaży co i przymusowych sprzedaży, oraz równocześnie tyle

*) Wartość dla y wstawiona do równania 3.

**) Wartość dla x wstawiona do równania 3.

sprawunków kupna bez prawa odstąpienia co i dobrowolnych sprzedaży*).

Przykład VIII. W przykładzie I. Rogosz otrzymuje od Wilskiego K 450'— premii i zobowiązuje się ultimo września na żądanie ostatniego dostawić 100 szt. akcji Länderbanku po 525'75. Ponieważ Rogosz przy wszystkich kursach dnia wykonania $K + Z$ przy czym $Z > P$ traci, przeto może osiągnąć pokrycie tej straty sprzedając trzeciej osobie te same akcje zaraz w dniu zawarcia umowy (29. sierpnia) po tym samym kursie 525'75 za tą samą premią K 450'— z dostawą także ultimo września. Równocześnie jednak tego samego dnia musi zakupić bez prawa odstąpienia także 100 akcji Länderbanku po 525'75 z dostawą ultimo września.

Przy wszystkich kursach $K + Z$ a $Z > P$ n. p. przy kursie 535'75 Wilski podejmie akcje od Rogosza. Ten ostatni musi zatem 100 akcji po 525'75 dostawić, podjąwszy je w sprawunku kupna bez prawa odstąpienia po tym samym kursie. Natomiast wskutek podniesienia się kursu na 535'75 Rogosz od wykonania sprzedaży za premią odstąpi tracąc premię K 450'—. Ponieważ jednak taką samą premię otrzymał on od Wilskiego, przeto osiągnął zupełne pokrycie. — Gdyby Rogosz nie zawarł był umowy o kupno bez prawa odstąpienia, musiałby ultimo 100 akcji zakupić po 535'75 ze stratą 1000 koron.

Przy kursie $K + Z$, przy czym $Z < P$, n. p. przy kursie 527'— ultimo, rozwikłanie nastąpi w ten sposób:

Rogosz musi Wilskiemu dostawić akcje po 525'75 za K 52,575'— podjąwszy je w kupnie bez prawa odstąpienia także

za » 52,575'—

Otrzymana od Wilskiego premia K 450'— pokrywa zupełnie premię, którą Rogosz zapłacił przy sprzedaży za premią, od której wykonania teraz odstępuje.

Przy kursie $K - A$ n. p. 520'— zachowa się Rogosz w ten sposób: Ponieważ Wilski wskutek niżki kursu od podjęcia akcji odstępuje, musi Rogosz akcje kupione bez prawa odstąpienia podjąć po 525'75 za K 52,575'— i dostawić także po 525'75 za » 52,575'—

*) Pod warunkiem, że przedmiotem wszystkich sprawunków są takie same papiery i że premia jest jednaka.

w sprzedaży za premią. Zapłacona i otrzymana przez Rogosza premie po K 450'— znoszą się.

Z powyższego widać, że przy wszystkich możliwych kursach te trzy sprawunki (przymusowa sprzedaż, dobrowolna sprzedaż i kupno bez prawa odstąpienia) są równoznaczne, a tem samem pokrywają się zupełnie.

Przykład IX. W przykładzie III. Rogosz obowiązany jest na żądanie Wilskiego ultimo 100 akcji Länderbanku po 525'75 podjąć, co oczywiście przy wszystkich kursach K — A nastąpi. N. p. przy kursie 515'75 musi Rogosz podjąć akcje po 525'75 mogąc je sprzedać tylko po 515'75 ze stratą K 1000'—. Rogosz jednak może się przed tą ewentualną stratą uchronić, kupując za taką samą premią zaraz w dniu zawarcia umowy z Wilskim (29. sierpnia) 100 akcji Länderbanku po tym samym kursie 525'75 z tym samym terminem dostawy ultimo września. Równocześnie musi jednak sprzedać bez prawa odstąpienia taką samą ilość takich samych akcji po tym samym kursie z tym samym terminem dostawy.

Przy kursie 515'75 ultimo musi Rogosz akcje po 525'75 podjąć, a dostawić je także po 525'75 w sprzedaży bez prawa odstąpienia. Od wykonania kupna za premią Rogosz odstąpi tracąc premię K 450'— na której pokrycie otrzymał od Wilskiego równie wysoką premię.

Przy kursie ultimo września K + Z n. p. 535'75 Rogosz wolny jest od podjęcia akcji od Wilskiego (ten ostatni odstępuje od wykonania). Natomiast podejmuje Rogosz akcje w kupnie za premią po 525'75 dostawiając je po tym samym kursie w sprzedaży bez prawa odstąpienia. Premie pokrywają się.

Przymusowe kupno może być zatem zupełnie pokryte przy wszystkich możliwych kursach przez dobrowolne kupno i sprzedaż bez prawa odstąpienia.

Zasady pokrycia wykazane powyżej odnoszą się bez żadnej zmiany także do kupna za premią dont i sprzedaży za premią dont.

Pokrycie nachylonych sprawunków premiowych.

Pojedyncze sprawunki premiowe, przy których kurs umówiony nie zgadza się z kursem dnia umowy, nazywają się na-

chylonymi. Zasady pokrycia dla tego rodzaju sprawunków dążą się wyprowadzić algebraicznie w następujący sposób.

Przyjmujemy x' sprawunków kupna nachylonego za premią P_1 , y' sprawunków sprzedaży nachylonej za premią P_2 , i z sprawunków bez prawa odstąpienia. Obydwa sprawunki premiowe poczynione po kursie $K + N$ ($N =$ nachylenie), sprawunki bez prawa odstąpienia po kursie dnia umowy K . Przy kursie dnia wykonania $K + N + Z$ ogólny zysk (G_1) przy wszystkich kupnach

$$G_1 = x' (Z - P_1) + (-y') \cdot P_2 + z (N + Z)$$

$$G_1 = x' (Z - P_1) + y' \cdot P_2 + z \cdot (N + Z)$$

$$G_1 = x' \cdot z - x' \cdot P_1 - y' \cdot P_2 + z \cdot N + z \cdot Z$$

$$G_1 = Z (x' + z) - x' \cdot P_1 - y' \cdot P_2 + z \cdot N.$$

Ogólny zysk (G_2) ze wszystkich sprzedaży przy kursie dnia wykonania $K + N - A$

$$G_2 = y' (A - P_2) + (-x') \cdot P_1 + z \cdot (N - A)$$

$$G_2 = y' (A - P_2) - x' \cdot P_1 + z \cdot (N - A)$$

$$G_2 = y' \cdot A - y' \cdot P_2 - x' \cdot P_1 + z \cdot N - z \cdot A$$

$$G_2 = A (y' - z) - x' \cdot P_1 - y' \cdot P_2 + z \cdot N.$$

Aby powyższe równania sprowadzone do najprostszej formy mogły się zupełnie pokrywać muszą G_1 i G_2 równać się 0 a tem samem

$$Z \cdot (x' + z) - x' \cdot P_1 - y' \cdot P_2 + z \cdot N = 0$$

$$A \cdot (y' - z) - x' \cdot P_1 - y' \cdot P_2 + z \cdot N = 0.$$

Prawdziwemi te dwa ostatnie równania będą przy każdej wielkości Z i A , gdy

$$x' + z = 0$$

$$y' - z = 0 \text{ a tem samem w konsekwencji ich}$$

$$\text{suma } x' + y' = 0$$

Na podstawie tych trzech równań otrzymamy:

$$\text{I. a) } x' = -y'$$

$$b) x' = -z$$

t. z. dobrowolne kupna nachylone

przymusowe kupna nachylone,
sprzedaże bez prawa odstąpienia.

$$\text{II. a) } y' = -x'$$

$$b) y' = z$$

t. z. dobrowolne sprzedaże nachylone

przymusowe sprzedaże nachylone,
kupna bez prawa odstąpienia.

Zatem zupełne pokrycie nastąpi wtedy,

I. gdy zachodzi tyle sprawunków dobrowolnego kupna nachylonego co sprawunków przymusowego kupna nachylonego, oraz równocześnie tyle sprzedaży bez prawa odstąpienia co sprawunków dobrowolnego kupna nachylonego, albo

II. gdy zachodzi tyle sprawunków dobrowolnej sprzedaży nachylonej co sprawunków przymusowego kupna nachylonego, oraz równocześnie tyle sprawunków kupna bez prawa odstąpienia co sprawunków dobrowolnej sprzedaży nachylonej (pod warunkiem, że przedmiotem wszystkich sprawunków są te same papiery, a kursy sprawunków premiovych są jednakie).

Ponieważ zaś w obydwu równaniach pokrycia także

$$-x' \cdot P_1 - y' \cdot P_2 + z \cdot N = 0$$

przeto po wstawieniu wartości dla $-x'$ i z ($-x' = y'$ a $z = y'$) otrzymamy

$$y' \cdot P_1 - y' \cdot P_2 + z \cdot N = 0$$

$$\text{albo } y' (P_1 - P_2 + N) = 0.$$

To ostatnie równanie tylko wtedy będzie prawdziwe, gdy przy każdej wielkości y'

$$P_1 - P_2 + N = 0.$$

$$\text{Stąd } P_2 = P_1 + N.$$

Zatem do powyższej reguły pokrycia dodać należy, że premia sprzedaży nachylonej musi być o nachylenie (N) większą od premii kupna nachylonego przy kursie umówionym $K + N$.

Analogicznie musi być premia sprzedaży nachylonej mniejszą o nachylenie (N) od premii kupna nachylonego ($P_2 = P_1 - N$) przy kursie umówionym $K - N$.

Przykład X. Dnia 29. sierpnia zawiera Rogosz umowę z Wilskim, mocą której zobowiązuje się podjąć od Wilskiego ultimo września 100 akcji Länderbanku po kursie 530'75 (kurs dnia 29. sierpnia 525'75, zatem nachylenie = $K - 5$ —), za co otrzymuje premię po $K - 9$ '50 za akcję t. j. $K - 950$ —. Rogosz może jednak tego samego dnia zabezpieczyć się przeciw ewentualnej stracie kupując 100 akcji Länderbanku także po 530'75 z dostawą ultimo września i płacąc premię po $K - 4$ '50 za akcję t. j. $K - 450$ — ($P_1 = P_2 - N$). Nadto musi równocześnie sprze-

dać bez prawa odstąpienia 100 takich samych akcji po kursie dnia umowy t. j. po 525'75.

Obniży się kurs ultimo września na 515'75, to Rogosz będzie musiał podjąć od Wilskiego po 530'75 za K 53,075— ze stratą K 1500— (wobec kursu 515'75). Ale tesame akcye dostawi on w sprzedaży bez prawa wyboru po 525'75 za K 52,575— z zyskiem K 1000— (wobec kursu 515'75), skutkiem czego zmniejsza się jego poprzednia strata na K 500—. Od wykonania kupna za premię odstąpi Rogosz tracąc zapłaconą premię K 450—. Ponieważ od Wilskiego otrzymał premię K 950—, przeto zyskuje na premii K 500', które znów pokrywają poprzednią stratę na kursie.

Taksamo kompensują się te trzy sprawunki przy wszystkich innych kursach.

Przykład XI. Dnia 29. sierpnia otrzymuje Rogosz od Wilskiego premię K 950— (po 9'50 za akcye) za co obowiązuje się ultimo września na żądanie Wilskiego dostawić mu 100 akcji Länderbanku po 520'75 (kurs notowany 29. sierpnia 525'75, wobec tego nachylenie = K 5—). Rogosz chcąc się zabezpieczyć przeciw ewentualnej stracie sprzedaje tegosamego dnia 100 akcji Länderbanku po tym samym kursie 520'75 za premię K 4'50 od akcji t. j. K 450— ($P_2 = P_1 - N$) z dostawą ultimo września. Równocześnie kupuje bez prawa odstąpienia 100 takich samych akcji po kursie dnia umowy 525'75 z dostawą ultimo września.

Przy kursie ultimo września 535'75 musi Rogosz Wilskiemu akcye po 520'75 za 52,075— dostawić, podjawszy je przedtem w kupnie bez prawa odstąpienia po 525'75 za 52,575— ze stratą K 500—. Odstąpiwszy zaś od dostawy przy sprzedaży za premię traci premię K 450—. Na pokrycie obu strat (K 500— i K 450—) posłuży premia K 950— otrzymana od Wilskiego.

Przy wszystkich innych kursach następuje także zupełne pokrycie.

II. Pokrycie sprawunkiem stelażowym.

Gdy równanie dla ogólnego zysku przy x dobrowolnych kupnach, $-y$ przymusowych kupnach i z kupnach bez prawa od-

stąpienia uzupełnimy jeszcze zyskiem *) przy s sprawunkach stelażowych, to otrzymamy

$$G_1 = x(Z - P) - y \cdot P + z \cdot Z + s \cdot (Z - 2 \cdot P).$$

Gdy tak samo uzupełnimy równanie dla ogólnego zysku przy y dobrowolnych sprzedażach, $-x$ przymusowych sprzedażach i $-z$ sprzedażach bez prawa odstąpienia to otrzymamy

$$G_2 = y \cdot (A - P) - x \cdot P - z \cdot A + s \cdot (A - 2 \cdot P)$$

Te dwa równania możemy przedstawić w prostszej formie:

$$G_1 = Z \cdot (x + z + s) - P \cdot (x + y + 2s)$$

$$G_2 = A \cdot (y - z + s) - P \cdot (x + y + 2s).$$

Obydwa równania pokrywają się zupełnie wtedy, gdy $G_1 = 0$ i $G_2 = 0$ i to przy każdej wielkości Z , A i P .

Zatem

$$Z \cdot (x + z + s) - P \cdot (x + y + 2s) = 0$$

$$A \cdot (y - z + s) - P \cdot (x + y + 2s) = 0$$

Prawdziwość tych równań okaże się, gdy przy każdej wielkości Z , A i P

$$x + z + s = 0$$

$$y - z + s = 0 \text{ a temsamem}$$

$$x + y + 2s = 0.$$

Otrzymane trzy równania o 4 niewiadomych można rozwiązać wstawiając kolejno wartość dla jednej niewiadomej równą 0, dla drugiej dowolną liczbę ze znakiem $+$ lub $-$. W ten sposób otrzymujemy dwa rodzaje po 12 różnych systemów pokrycia:

I.

$$1. z = 0$$

$$s = -1$$

$$x = 1$$

$$y = 1$$

$$2. y = 0$$

$$s = -1$$

$$x = 2$$

$$z = -1$$

$$3. x = 0$$

$$s = -1$$

$$y = 2$$

$$z = 1$$

1 dobrowolne kupno,

2 dobr. kupna,

2 dobr. sprzedaż

1 dobr. sprzedaż,

1 sprzed. bez pr. odst.,

1 kupno bez pr. odst.

1 kupno stelażu,

1 kupno stelażu,

1 kupno stelażu

*) Ten zysk równa się różnicy między podwyżką kursu a podwójną premią. (Premia P przy kupnie i sprzedaży za premią powinna być jednaka).

$$\begin{array}{r}
 4. \quad s = 0 \\
 \quad z = -1 \\
 \hline
 \quad x = 1 \\
 \quad y = -1 \\
 \hline
 \end{array}$$

1 dobrowolne kupno,
1 przym. kupno,
1 sprzed. bez pr. odst.,

$$\begin{array}{r}
 5. \quad y = 0 \\
 \quad z = -1 \\
 \hline
 \quad s = -1 \\
 \quad x = 2 \\
 \hline
 \end{array}$$

1 sprzedaż stelażu,
2 dobrowolne kupna,
1 sprzed. bez pr. odst.,

$$\begin{array}{r}
 6. \quad x = 0 \\
 \quad z = -1 \\
 \hline
 \quad s = 1 \\
 \quad y = -2 \\
 \hline
 \end{array}$$

1 kupno stelażu
2 przym. kupna
1 sprz. bez pr. odst.

$$\begin{array}{r}
 7. \quad z = 0 \\
 \quad y = -1 \\
 \hline
 \quad s = 1 \\
 \quad x = 1 \\
 \hline
 \end{array}$$

1 kupno stelażu,
1 przym. sprzedaż,
1 przym. kupno,

$$\begin{array}{r}
 8. \quad s = 0 \\
 \quad y = -1 \\
 \hline
 \quad x = 1 \\
 \quad z = -1 \\
 \hline
 \end{array}$$

1 dobr. kupno,
1 sprzed. bez pr. odst.,
1 przym. kupno,

$$\begin{array}{r}
 9. \quad x = 0 \\
 \quad y = -1 \\
 \hline
 \quad s = \frac{1}{2} \\
 \quad z = -\frac{1}{2} \\
 \hline
 \end{array}$$

kupno stelaż. na poł.
sprz. bez pr. odst. poł.
1 przym. kupno.

$$\begin{array}{r}
 10. \quad y = 0 \\
 \quad x = -1 \\
 \hline
 \quad s = \frac{1}{2} \\
 \quad z = \frac{1}{2} \\
 \hline
 \end{array}$$

kupno stelażu na połowę
kupno bez pr. odst. poł.
1 przym. sprzedaż

$$\begin{array}{r}
 11. \quad z = 0 \\
 \quad x = -1 \\
 \hline
 \quad s = 1 \\
 \quad y = -1 \\
 \hline
 \end{array}$$

1 kupno stelażu
1 przym. kupno
1 przym. sprzedaż

$$\begin{array}{r}
 12. \quad s = 0 \\
 \quad x = -1 \\
 \hline
 \quad y = 1 \\
 \quad z = 1 \\
 \hline
 \end{array}$$

1 dobr. sprzedaż
1 kupno bez pr. odst.
1 przym. sprzedaż

II.

$$\begin{array}{r}
 1. \quad z = 0 \\
 \quad s = 1 \\
 \hline
 \quad x = -1 \\
 \quad y = -1 \\
 \hline
 \end{array}$$

1 przym. sprzedaż
1 przym. kupno
1 kupno stelażu

$$\begin{array}{r}
 2. \quad y = 0 \\
 \quad s = 1 \\
 \hline
 \quad x = -2 \\
 \quad z = 1 \\
 \hline
 \end{array}$$

2 przym. sprzedaże
1 kupno bez pr. odst.
1 kupno stelażu

$$\begin{array}{r}
 3. \quad x = 0 \\
 \quad s = 1 \\
 \hline
 \quad y = -2 \\
 \quad z = -1 \\
 \hline
 \end{array}$$

2 przym. kupna
1 sprzed. bez pr. odst.
1 kupno stelażu

$$\begin{array}{r}
 4. \quad s = 0 \\
 \quad z = 1 \\
 \hline
 \quad x = -1 \\
 \quad y = 1 \\
 \hline
 \end{array}$$

1 przym. sprzedaż
1 dobr. sprzedaż
1 kupno bez pr. odst.

$$\begin{array}{r}
 5. \quad y = 0 \\
 \quad z = 1 \\
 \hline
 \quad s = 1 \\
 \quad x = -2 \\
 \hline
 \end{array}$$

1 kupno stelażowe
2 przym. sprzedaż
1 kupno bez pr. odst.

$$\begin{array}{r}
 6. \quad x = 0 \\
 \quad z = 1 \\
 \hline
 \quad s = -1 \\
 \quad y = 2 \\
 \hline
 \end{array}$$

1 sprzedaż stelażu
2 dobr. sprzedaż
1 kupno bez pr. odst.

$$\begin{array}{r}
 7. \quad z = 0 \\
 \quad y = 1 \\
 \hline
 \quad s = -1 \\
 \quad x = 1 \\
 \hline
 \end{array}$$

1 sprzedaż stelażu
1 dobrowolne kupno
1 dobrow. sprzedaż

$$\begin{array}{r}
 8. \quad s = 0 \\
 \quad y = 1 \\
 \hline
 \quad x = -1 \\
 \quad z = 1 \\
 \hline
 \end{array}$$

1 przym. sprzedaż
1 kupno bez pr. odst.
1 przym. kupno

$$\begin{array}{r}
 9. \quad x = 0 \\
 \quad y = 1 \\
 \hline
 \quad s = -\frac{1}{2} \\
 \quad z = -\frac{1}{2} \\
 \hline
 \end{array}$$

sprzed. stelażowa poł.
kupno bez pr. odst. poł.
1 dobr. sprzedaż

$$\begin{array}{r}
 10. \quad y = 0 \\
 \quad x = 1 \\
 \hline
 \quad s = -\frac{1}{2} \\
 \quad z = -\frac{1}{2} \\
 \hline
 \end{array}$$

sprzed. stelażu na połowę
sprzed. bez pr. odst. poł.
1 dobrowolne kupno

$$\begin{array}{r}
 11. \quad z = 0 \\
 \quad x = 1 \\
 \hline
 \quad s = -1 \\
 \quad y = 1 \\
 \hline
 \end{array}$$

1 sprzedaż stelażu
1 dobr. sprzedaż
1 dobrowolne kupno

$$\begin{array}{r}
 12. \quad s = 0 \\
 \quad x = 1 \\
 \hline
 \quad y = -1 \\
 \quad z = -1 \\
 \hline
 \end{array}$$

1 przym. kupno
1 sprzed. bez pr. odst.
1 dobrowolne kupno.

Najważniejsze z powyższych systemów są dwa:

(I. 9.) 1 przymusowe kupno pokrywa się z kupnem stelażu na połowę ilości i sprzedażą bez prawa odstąpienia drugiej połowy tej ilości, gdy kurs sprzedaży bez prawa odstąpienia tworzy średnią stelażu;

(I. 10.) 1 przymusowa sprzedaż pokrywa się z kupnem stelażu na połowę ilości i kupnem bez prawa odstąpienia drugiej połowy tej ilości, gdy kurs kupna bez prawa odstąpienia tworzy średnią stelażu.

Przykład XII. Dnia 29. sierpnia Rogosz otrzymuje od Wilskiego premię po K 450 od akcyi (przy notowanym stelażu K 18—) zobowiązując się na żądanie podjąć od Wilskiego ultimo września 100 akcyi Länderbanku po kursie dnia umowy 52575.

Wskutek tego przymusowego kupna narażony jest Rogosz na stratę przy wszystkich kursach dnia wykonania niższych od 521'25 ($K - A, A > P$). Celem uniknięcia tej straty sprzedaje Rogosz tegosamego dnia 50 akcji Länderbanku bez prawa odstąpienia z dostawą ultimo września po kursie dnia umowy 525'75 a kupuje stelaż na 50 akcji Länderbanku po 534'75/516'75 (średnia stelażu 525'75).

Gdy kurs tych akcji ultimo spadnie na 510'75 musi Rogosz podjąć od Wilskiego 100 akcji po 525'75 za cenę .	K 52,575'—,
która w porównaniu z ceną dnia wykonania	» 51,075'—
przedstawia stratę	K 1,500'—,
którą otrzymana premia	» 450'—
zniża na	K 1,050'—.

Równocześnie dostawia Rogosz sprzedane bez prawa odstąpienia 50 akcji po 525'75 za	K 26,287'50
a 50 akcji po 516'75 w sprawunku stelażowym za	» 25,837'50
łącznie za kwotę	K 51,125'—,
która w porównaniu z ceną dnia wykonania	K 51,075'—
przedstawia zysk	K 1,050'—

pokrywając powyższą stratę.

Przy kursie ultimo 540'75 Rogosz wolny jest od dostawy akcji dla Wilskiego, musi jednak 50 akcji sprzedanych bez prawa odstąpienia dostawić po 525'75 za K 26,287'50

podjąwszy 50 akcji w sprawunku stelażowym po 534'75 za » 26,737'50

ze stratą K 450'—,

która jednak znajduje zupełne pokrycie w otrzymanej od Wilskiego premii równej wysokości.

Przykład XIII. Rogosz otrzymuje od Wilskiego premię po K 4'50 od akcji (stelaż notowany K 18'—) zobowiązując się ultimo na żądanie dostawić Wilskiemu 100 akcji Länderbanku po kursie dnia umowy 525'75. Jest to dla Rogosza przymusowa sprzedaż, która przy wszystkich kursach ultimo powyżej 530'25 ($K + Z, Z > P$) narazi go na stratę. Uniknąć może tej ewentualnej straty, gdy zaraz w dniu zawarcia powyższej umowy zakupi bez prawa odstąpienia 50 akcji Länderbanku z dostawą ultimo

po 525'75 a nadto zakupi stelaż na 50 tychsamyh akcyi po 534'75/516'75 (średnia stelażu 525'75).

Przy kursie ultimo 540'75 musi Rogosz Wilskiemu 100 akcyi po 525'75 za K 52,575'—
dostawić, podejmując zaś w kupnie bez prawa odstąpienia 50 akcyi po 525'75 za K 26,287'50
i 50 akcyi w sprawunku stelażowym po 534'75 za « 26,737'50
razem za K 53,025'—

ze stratą K 450'—,
która pokrytą jest otrzymaną od Wilskiego premią tejsamej wysokości.

Przy kursie n. p. 516'75 Rogosz wolny jest od dostawienia akcyi Wilskiemu. Kupione bez prawa odstąpienia 50 akcyi musi Rogosz po 525'75 za K 26,287'50
dostawić podjąwszy 50 akcyi w sprawunku stelażowym po 516'75 za » 25,837'50
ze stratą K 450'—
równającą się otrzymanej od Wilskiego premii.

Pokrycie sprawunkiem nachylonego stelażu.

Reguły pokrycia zwykłym sprawunkiem stelażowym mają zastosowanie mutatis mutandis także do sprawunku stelażowego nachylonego (przy którym kurs podjęcia i kurs dostawy różnią się od kursu dnia umowy o napięcie). Podstawą są tu równania

$$x' + z + s' = 0$$

$$y' - z + s' = 0$$

$$x' + y' + 2s' = 0.$$

I. Przymusowe kupno w nachylonym sprawunku za premią dont pokrywa się z kupnem nachylonego stelażu na połowę ilości i sprzedażą bez prawa odstąpienia drugiej połowy tej ilości po kursie dnia umowy. Średnią stelażu nachylonego musi być kurs dostawy powiększony o premię dont $[(K + N) + D]$, a napięcie musi się równać podwójnej sumie nachylenia i premii dont $[2 \cdot (N + D)]$.

II. Przymusowa sprzedaż w nachylonym sprawunku za premią dont pokrywa się z kupnem nachy-

lonego stelażu połowy ilości i kupnem bez prawa odstąpienia drugiej połowy tej ilości po kursie dnia umowy. Średnią stelażu musi być kurs podjęcia pomniejszony o premię dont $[(K + N) - D]$, a napięcie musi się równać podwójnej sumie nachylenia i premii dont $[2 \cdot (N + D)]$.

Przykład XIV. Przy notowanym kursie akcji Länderbanku 525'75 i notowanym stelażu K 20'— Rogosz zobowiązuje się na żądanie podjąć od Wilskiego ultimo 100 akcji po niższym kursie 517'25 ($N = 8'50$), dont 1'50. Celem uchronienia się przed ewentualną stratą Rogosz równocześnie sprzedaje bez prawa odstąpienia 50 akcji Länderbanku po 525'75 z dostawą ultimo a nadto kupuje stelaż nachylony na 50 akcji po 528'75/508'75 (średnia stelażu 518'75).

Gdyby ultimo kurs opadł n. p. na 500'— to Rogosz musiałby podjąć od Wilskiego 100 akcji po 517' 25 za K 51,725'— a dostawiłby 50 akcji w sprzedaży bez prawa odstąpienia po 525'75 za K 26,287'50 i 50 akcji w sprawunku nachylonego stelażu po 508'75 za » 25,437'50
razem za K 51,725'—.

Rozwikłanie zatem wszystkich trzech sprawunków nastąpiło bez zysku i straty.

Wrazie podniesienia się kursu ultimo n. p. na 540'— Rogosz wolnymby był od podjęcia akcji od Wilskiego (Wilski odstąpiłby od wykonania) i otrzymałby premię K 150'—. Natomiast musiałby dostawić w sprzedaży bez prawa odstąpienia 50 akcji po 525'75 za K 26,287'50 podjąwszy je przedtem w sprawunku nachylonego stelażu po 528'75 za » 26,437'50
ze stratą K 150'—,

na której pokrycie miałby równej wysokości premię od Wilskiego.

Przykład XV. Rogosz zobowiązuje się na żądanie ultimo dostawić Wilskiemu 100 akcji Länderbanku (notowanych po 525'75; stelaż K 20'—) po umówionym wyższym kursie 534'25 ($N = 8'50$), dont 1'50. Z przeczności Rogosz kupuje równocześnie bez prawa odstąpienia 50 akcji Länderbanku po 525'75 z do-

stawą także ultimo oraz kupuje nachylony stelaż na 50 akcyi po 542'75/522'75 (średnia stelażu 532'75).

Przy kursie ultimo n. p. 550'— musi Rogosz dostawić Wilekiemu 100 akcyi po 534'25 za K 53,425'—, podjawszy w kupnie bez prawa odstąpienia 50 akcyi po 525'75 za K 26,287.50 i 50 akcyi w sprawunku nachylonego stelażu po 542'75 za « 27.137'50
łącznie za K 53,425'—.

Przy niższym kursie ultimo n. p. 500'— Rogosz wolny jest od dostawienia Wilekiemu (wskutek odstąpienia tego ostatniego od wykonania) i otrzymuje premię K 150'— . Natomiast podejmuje Rogosz kupione bez prawa odstąpienia 50 akcyi po 525'75 za K 26,287'50 a dostawia je w sprawunku nachylonego stelażu po 522'75 za « 26,137'50
ze stratą K 150'—
pokrytą otrzymaną od Wilekiego premią.

III. Pokrycie sprawunków dopłatnych.

Ogólny zysk przy x dobrowolnych kupnachs, —y przymusowych kupnachs, z kupnachs bez prawa odstąpienia, s kupnachs stelażu i u kupnachs z prawem M dobrać można przedstawić przy kursie K + N + Z równaniem:

$G_1 = x (Z - P) - y. P + z. Z + s. (Z - 2. P) + u (Z + M. Z)$,
zaś przy kursie K + N — A równaniem:

$$G_2 = y (A - P) - x. P - z. A + s (A - 2. P) - u. A.$$

W pierwszym równaniu $Z + M. Z$ oznacza zysk przy u dobrowolnych kupnachs z prawem M dobrać, w drugim — u. A wynik przy u przymusowych sprzedażach w kupnie z prawem M dobrać.

Powyższe dwa równania można przedstawić w prostszych formach:

$$G_1 = Z (x + z + s + u + u. M) - P (x + y + 2s)^* \\ i G_2 = A (y - z + s - u) - P (x + y + 2s).$$

Te dwa równania będą się pokrywały, gdy $G_1 = 0$ i $G_2 = 0$ i gdy przy każdej wielkości Z , A i P

$$x + z + s + u + u. M = 0$$

$$\text{i } y - z + s - u = 0 \text{ a tem samem}$$

$$x + y + 2s + u. M = 0.$$

Otrzymane tak trzy równania o 6 niewiadomych można w najrozmaitszy sposób rozwiązać. Tu potrzebnem jest tylko rozwiązanie przez podstawienie wartości za u , x i y . Gdy przyjmiemy, że

$$u = -1$$

$$x = 0$$

$$y = 0$$

to otrzymamy

$$0 + 0 + 2s + (-1). M = 0$$

$$\text{czyli } 2s = M$$

$$\text{czyli } s = \frac{M}{2}$$

$$\text{Następnie } 0 + Z + \frac{M}{2} + (-1) + (-1). M = 0$$

$$z + \frac{M}{2} - 1 - M = 0$$

$$z = \frac{M}{2} + 1$$

Z zestawienia wartości

$$u = -1 \qquad s = \frac{M}{2}$$

$$x = 0$$

$$y = 0 \qquad z = \frac{M}{2} + 1$$

wynika, że przymusowa sprzedaż w kupnie z prawem dobrania znajduje pokrycie:

1. w kupnie bez prawa odstąpienia całej ilości dobrania,

2. w kupnie bez prawa odstąpienia połowy ilości dobrania, (obydwa kupna po kursie dnia umowy)

i 3. w kupnie stelażu na drugą połowę ilości dobrania.

Ponieważ jednak sprawunki dopłatne czynione bywają nie po kursie dnia umowy, lecz po kursie nachylonym, przeto i spra-

wunek stelażowy na tym kursie opartym być winien tak, że ten kurs nachylony powinien tworzyć średnią stelażu powyższego kupna stelażu na drugą połowę ilości dobrania.

Przykład XVI. Wilski kupuje od Rogosza 100 akcji Länderbanku (notowanych po 525'75; stelaż K 18'—) po 528'75 z prawem jednego dobrania. Skutkiem tego Rogosz obowiązany jest ultimo 100 akcji po 528'75 a na żądanie Wilskiego jeszcze dodatkowo 100 akcji po tym samym kursie dostawić. Celem uchronienia się przed ewentualną stratą Rogosz w tym samym dniu kupuje bez prawa odstąpienia 150 akcji Länderbanku po kursie dnia umowy 525'75 z dostawą ultimo oraz kupuje stelaż na 50 akcji po 537'75/519'75 (średnia stelażu = 528'75).

Przy kursie ultimo n. p. 535'— Rogosz musi Wilskiemu dostawić 200 akcji po 528'75 za	K 105,750'—
podjawszy w kupnie bez prawa odstąpienia 150 akcji po 525'75 za	K 78,862'50
i w sprawunku stelażowym 50 akcji po 537'75 za	» 26,887'50
łącznie za	K 105,750'—.

Gdy Wilski nie zażąda dostawienia dodatkowej ilości (przy kursach niższych) Rogosz obowiązany jest dostawić mu tylko 100 akcji po 528'75 za	K 52,875'—.
W kupnie bez prawa odstąpienia podejmie 150 akcji po 525'75 za	K 78,862'50
a w sprawunku stelażowym dostawi 50 akcji po 519'75 za	» 25,987'50
w ostatecznym rezultacie za	K 52,875'—

Z powyższych przykładów wynika, że przy notowanym stelażu K 18'—, a temsamem przy pojedynczej premii K 4'50 za sztukę premia za 100 akcji powinna wynosić K 450'—. Ponieważ 150 akcji musiało być zakupionych bez prawa odstąpienia, przeto ta premia K 450'— rozpaść się musi na 150 części po K 3'— za sztukę jako premia za jedno dobranie. Ta premia K 3'— za jedno dobranie jest $\frac{1}{6}$ częścią stelażu notowanego K 18'—. Stąd reguła, że premia za prawo jednego dobrania wynosi szóstą część notowanego stelażu. W powyższym przykładzie kurs dnia umowy jest 525'75, stelaż noto-

wany K 18'—, temsamem nachylenie (premia) K 3'—, zatem kurs zawarcia umowy o kupno z prawem jednego dobrania musi się równać 528'75.

Jeżeli w równaniach zysku w miejsce u wstawimy v oznaczające sprzedaż z prawem M dołożeń otrzymamy przy kursie $K - N - A$:

$G_1 = y(A - P) - x.P - z.A + s(A - 2.P) + v.(A + M.A)$
czyli $G_1 = A(y - z + s + v + v.M) - P.(y + x + 2.s)$;
przy kursie $K - N + Z$:

$G_2 = x(Z - P) - y.P + z.Z + s.(Z - 2.P) - v.Z$
czyli $G_2 = Z(x + z + s - v) - P.(x + y + 2.s)$.

Te dwa równania pokrywać się będą, gdy $G_1 = 0$ i $G_2 = 0$, co wtedy nastąpi, gdy przy każdej wielkości Z , A i P także

$$\begin{array}{rcl} y - z + s + v + v.M & = & 0 \\ x + z + s - v & = & 0 \end{array} \quad \text{oraz ich suma}$$

$$x + y + 2s + v.M = 0.$$

Po wstawieniu w tych równaniach

$$x = 0$$

$$y = 0$$

$$v = 1$$

$$\text{otrzymamy } z = - \left(\frac{M}{2} + 1 \right)$$

$$s = \frac{M}{2}$$

czyli, że przymusowe kupno w sprzedaży z prawem dołożenia znajduje pokrycie

1. w sprzedaży bez prawa odstąpienia całej ilości dołożenia,

2. w sprzedaży bez prawa odstąpienia połowy ilości dołożenia,

(obydwie sprzedaże po kursie dnia umowy)

i 3. w kupnie stelażu na drugą połowę ilości dołożenia, przy czem średnią stelażu musi być kurs nachylony sprawunku dopłatnego. I tutaj nachylenie (premia) sprawunku dopłatnego musi być $\frac{1}{6}$ częścią notowanego stelażu.

Przykład XVII. Wilski sprzedaje Rogoszowi 100 akcji Länderbanku (notowanych po 525'75; stelaż K 18'—) po 522'75 (525'75 — K 3'—) z prawem jednego dołożenia. Rogosz jest zatem zobowiązany ultimo nietylko 100 akcji po 522'75, lecz na żądanie Wilskiego jeszcze dodatkowo 100 akcji po 522'75 podjąć. Ażeby uniknąć ewentualnej straty Rogosz tego samego dnia sprzedaje bez prawa odstąpienia 150 akcji Länderbanku po kursie dnia umowy 525'75 a kupuje stelaż na 50 akcji po 531'75/513'75 (522'75 jest średnią stelażu).

Przy kursie ultimo n. p. 505'— musi Rogosz podjąć od Wilskiego 200 akcji po 522'75 za K 104,550'—.
W sprzedaży bez prawa odstąpienia musi dostawić
150 akcji po 525'75 za K 78,862'50
a w sprawunku stelażowym podej-
mie 50 akcji po 513'75 za » 25,687'50
łącznie za K 104,550'—

Wobec kursu n. p. 535'— Rogosz musi podjąć od Wilskiego tylko 100 akcji po 522'75 za K 52,275'—.
Natomiast dostawi w sprzedaży bez prawa odstąpienia 150 akcji po 525'75 za . . . K 78,862'50
i podjąć w sprawunku stelażowym
50 akcji po 531'75 za » 26,587'50
w ostatecznym rezultacie za K 52,275'—

Reguły pokrycia sprawunków dopłatnych z prawem jednego dobrania względnie jednego dołożenia mają zastosowanie i do sprawunków dopłatnych z prawem wielokrotnego dobrania wzgl. wielokrotnego dołożenia. Chodzi tu tylko o to, jakie ma być nachylenie przy sprawunku dopłatnem, a tem samem jakie napięcie przy sprawunku stelażowym.

Skoro w przykładzie dla kupna z prawem jednego dobrania wielkość nachylenia powstała z wymnożenia 100 (akcji) przez 4'50 (premię pojedynczą) i podzielenia przez 150 (akcji kupionych bez prawa odstąpienia), przeto można przyjąć jako regułę, że

nachylenie sprawuku dopłatnego równa się iloczynowi ilości dobrania wzgl. dołożenia i pojedynczej premii podzielonemu przez ilość kupioną wzgl. sprzedaną bez prawa odstąpienia.

N. p. Dla kupna z prawem czterokrotnego dobrania 100 akcji (stelaż K 18'—) nachylenie będzie

$$\frac{400 \times 4'50}{300} = 6.$$

To nachylenie K 6'— jest $\frac{1}{3}$ częścią stelażu K 18'—. Za-tem przy kursie dnia umowy 525'75 i przy notowanym stelażu K 18'— kursem kupna z prawem 4-krotnego dobrania jest 531'75, zaś kursem sprzedaży z prawem 4-krotnego dołożenia 519'75.

Nachylenie zatem dla sprawunków z prawem:

1-krotnego dobrania wzgl. dołożenia = $\frac{1}{6}$ części stelażu,				
2-	»	»	»	= $\frac{1}{4}$ » »
3-	»	»	»	= $\frac{3}{10}$ » »
4-	»	»	»	= $\frac{1}{3}$ » »
5-	»	»	»	= $\frac{5}{14}$ » »
6-	»	»	»	= $\frac{3}{8}$ » »
7-	»	»	»	= $\frac{7}{18}$ » »
8-	»	»	»	= $\frac{2}{5}$ » »
9-	»	»	»	= $\frac{9}{22}$ » »
10.	»	»	»	= $\frac{5}{12}$ » »

i t. d.

Literatura :

- Bronzin. Theorie der Prämiengeschäfte, Wien 1908.
 Fürst M. Prämien-, Stelage- u. Nochgeschäfte, Berlin 1908.
 Głabiński, System ekonomii społecznej, Lwów 1894.
 Haudeck, Technik der Prämiengeschäfte, öst. Handelsschul-zeitung 1909.
 Kreibitz J. K., Lehrbuch der kaufm. Arithmetik, Wien, 1909.
 Philippovich, Grundriss der polit. Ökonomie, Tübingen 1907.
 Wachtel A., Prämien-, Stelage- u. Nochgeschäfte, Wien 1897.
 Wróblewski St., Ustawa handlowa.

»Bedingungen für den Handel in Effekten, Devisen und Valuten sowie für den Eskompte an der Wiener Börse, gültig ab 1. Juni 1909«.

T R E Ś Ć :

	Str.
Sprawunki premiowe na giełdzie wiedeńskiej	15
I. Pojedyncze sprawunki premiowe	16
<i>A.</i> Kupno za premią	16
<i>B.</i> Kupno za premią dont.	21
<i>C.</i> Sprzedaż za premią	22
<i>D.</i> Sprzedaż za premią dont.	27
II. Podwójne sprawunki premiowe	28
III. Sprawunek stelażowy	30
IV. Sprawunki dopłatne	32

C Z Ę Ś Ć D R U G A.

I. Pokrycie pojedynczych sprawunków premiowych	37
Pokrycie nachylonych sprawunków premiowych	41
II. Pokrycie sprawunkiem stelażowym	44
Pokrycie sprawunkiem nachylonego stelażu	49
III. Pokrycie sprawunków dopłatnych	51
Literatura	56

III.

WIADOMOŚCI SZKOLNE.

WILSON J. B. 1904

1. Skład Kuratorji Akademii Handlowej

w Krakowie z końcem r. s. 1910/11.

Przewodniczący:

Dr. Leo Juliusz, komandor ces. austr. orderu Franciszka Józefa, prezydent miasta Krakowa, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, członek komisji prawniczej Akademii Umiejętności w Krakowie, członek państwowej i krajowej Rady kolejowej, oraz krajowej Komisji przemysłowej, poseł do Rady państwa i na Sejm krajowy i t. d.

Delegat c. k. Ministerstwa Oświaty:

Dr. Zoll Fryderyk, komandor cesarsko-austriackiego orderu Franciszka Józefa, kawaler ces. aust. orderu żelaznej korony III. klasy, członek Izby panów, c. k. Radca dworu, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, wiceprezes Akademii Umiejętności w Krakowie.

Delegat Wydziału krajowego:

Liban Bernard, kawaler orderu Franciszka Józefa, c. k. Radca komercyalny, członek Izby handlowej, właściciel fabryki cementu w Podgórzu.

Delegaci Rady miejskiej:

Federowicz Jan Kanty, właściciel handlu korzennego i win, radca cesarski, radca miejski, członek Rady nadzorczej Związku handlowego w Krakowie, członek Wydziału kongregacji kupieckiej, członek Wydziału wielkiego Kasy Oszczędności m. Krakowa, poseł na Sejm krajowy, wiceprezes Izby handlowej.

Dr. Leo Juliusz, j. w.

Dr. Staniszewski Walenty, dyrektor Kasy Oszczędności m. Krakowa, adwokat krajowy, radca miejski.

Delegaci Izby handlowej i przemysłowej:

Dr. Benis Artur, kawaler orderu Franciszka Józefa, c. k. Radca komercyalny, adwokat krajowy, szef biura Izby handlowej, członek krajowej komisji przemysłowej.

Blumenfeld Adolf, b. dyrektor filii Banku hipotecznego, właściciel składu węgla, członek Izby handlowej.

Dattner Maurycy, kawaler ces. austr. orderu żelaznej korony III. klasy i cesarskiego orderu Franciszka Józefa, c. k. Radca komercyalny, prezydent krakowskiej Izby handlowej i przemysłowej, radca miejski i t. d.

Delegaci Kongregacji kupieckiej:

Jawornicki Józef, właściciel handlu korzennego, radca miejski, członek Izby handlowej i t. d.

Dr. Szarski Henryk, zastępca przewodniczącego kuratorji A. H., właściciel handlu korzennego pod firmą Szarski i Syn, c. k. Radca komercyalny, członek Komitetu nadzorczego filii Banku krajowego w Krakowie, wiceprezydent miasta Krakowa i t. d.

Dyrektor szkoły:

Kannenberg Józef, j. n.

2. Skład grona nauczycieli Akademii Handlowej i połączonych z nią szkół i kursów

z końcem roku szk. 1910/1911.

C. k. Dyrektor :

1. **Kannenberga Józef**, b. c. k. dyrektor gimnazjalny, uczył języka niemieckiego w klasie I a AH. tyg. godz. 4 i w klasie I a ŻSH. tyg. godz. 5.

Nauczyciele i profesorowie :

2. **Dr. nauk techn. Bolland Arnold**, c. k. prof. szkoły realnej, zaprzysiężony chemik sądowy i rzeczoznawca z zakresu towaroznawstwa, zawiadowca zbiorów chemicznych i towaroznawczych, kierownik pracowni chemicznej i towaroznawczej, gospodarz kl. II DSH. uczył chemii w klasach II a, II b i III AH. tyg. godz. 6, towaroznawstwa w kl. III i IV AH. tyg. godz. 4, w kl. I i II DSH. tyg. godz. 6, na K. Ab. tyg. godz. 2, oraz kierował ćwiczeniami chemicznymi i towaroznawczymi w kl. III i IV AH. oraz K. Ab. tyg. godz. 8.
3. **Ippoldt Juliusz**, c. k. profesor Akademii Handlowej w VIII r., lektor języka niemieckiego na wszechnicy Jagiellońskiej, zaprzysiężony sądowy znawca pisma, członek Komisji egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli do szkół wydzielonych, zawiadowca biblioteki nauczycielskiej i uczniów, kierownik pracowni fotograficznej, gospodarz kl. IV AH. i K. Ab., uczył j. niemieckiego w klasach II b, III, IV AH. tyg. godz. 13, w kl. II DSH. tyg. godz. 6, w kl. II a ŻSH. tyg. godz. 5, i na K. Ab. tyg. godz. 2.
4. **Korbel Stanisław**, nauczyciel z. k., uczył stenografii w klasach I a, I b, II a, II b AH. tyg. godz. 10, w kl. II DSH. tyg. godz. 2, w kl. I b ŻSH. tyg. godz. 2, w kl. III USH. tyg. godz. 2; kaligrafii w klasach I a, I b, II a, II b AH. tyg. godz. 8, w kl. II DSH. tyg. godz. 1. Na kursie wieczornym uczył stenografii w 2 g. tyg.

Skrócenia: AH. = Akademia Handlowa.

DSH. = Dwuklasowa szkoła handlowa męska.

ŻSH. = Dwuklasowa szkoła handlowa żeńska. USH. = Uzupełniająca szkoła handlowa.

K. Ab. = Kurs abiturientów.

5. **Lang Maryan**, c. k. profesor gimnazyalny, zawiadowca gabinetu fizykalnego, gospodarz klasy Ia AH., uczył algebry i arytmetyki w klasach Ia, Ib, IIa, IIb, III i IV AH. tyg. godz. 12, na K. Ab. tyg. godz. 2; geometrii w kl. Ia, Ib AH. tyg. godz. 4; fizyki w kl. Ia, Ib tyg. godz. 6.
6. **Dr. Lulek Tomasz**, c. k. rzeczywisty nauczyciel Akademii Handlowej, zawiadowca zbioru materyałów kantorowych, uczył rachunków kupieckich w kl. IV AH. tyg. godz. 3; nauki o handlu w kl. IIa, IIb AH. tyg. godz. 4, na K. Ab. tyg. godz. 3; prawa handlowego w kl. IV AH. tyg. godz. 2; ekonomii polit. w kl. IV AH. tyg. godz. 2; nauki o ustroju politycznym w kl. II DSH. tyg. godz. 1. Na kursie dla prawników wykładał przez 10 godzin »naukę o bilansach«.
7. **Müller Jan**, c. k. zast. naucz. gimn., nauczyciel z. k., gospodarz klasy Ib AH. i Ib ŻSH., uczył języka niemieckiego w klasach Ib i IIa AH. tyg. g. 8, w kl. I. DSH. tyg. g. 6, w kl. Ib i IIb ŻSH. tyg. g. 10, w kl. I i II USH. tyg. g. 4.
8. **Nycz Stanisław**, nauczyciel z. k., sędownie zaprzysiężony znawca techniki handlowej, zawiadowca zbioru dokumentów handlowych, uczył rachunków kupieckich w kl. IIa AH. tyg. godz. 3, w kl. II DSH. tyg. godz. 4; korespondencyi handl. w kl. III. AH. tyg. godz. 3, w kl. Ib ŻSH. tyg. godz. 4; nauki o handlu w kl. II DSH. tyg. godz. 3, w kl. Ib i IIa ŻSH. tyg. godz. 3 i prowadził kantor praktyczny w kl. IV AH. tyg. godz. 6. Na kursie wieczornym wykładał buchalteryę i korespondencyę handlową tyg. godz. 6.
9. **Passakas Mieczysław**, nauczyciel z. k., gospodarz klasy IIa ŻSH. i kl. II USH., uczył korespondencyi handlowej w kl. IIa i IIb AH. tyg. godz. 4, w kl. I DSH. tyg. godz. 4, w kl. Ia ŻSH. tyg. godz. 4, w kl. II USH. tyg. godz. 1; buchalteryi w kl. IIa AH. tyg. godz. 2, w kl. II USH. tyg. godz. 2; nauki o handlu w kl. I DSH. tyg. godz. 2, w kl. Ia ŻSH. tyg. godz. 1, w kl. II USH. tyg. godz. 1 oraz prowadził kantor praktyczny w kl. IIa ŻSH. tyg. godz. 7.
10. **Rongier Paweł**, profesor Akademii Handlowej z. p. VIII r., lektor języka francuskiego na wszechnicy Jagiellońskiej, gospodarz klasy IIb AH., uczył języka francuskiego w klasach Ia, Ib, IIa, IIb, III, IV AH. tyg. godz. 25.
11. **Dr. Rymar Leon**, c. k. zast. naucz. gimn., nauczyciel z. k., zawiadowca gabinetu geograficzno-historycznego, gospodarz kl. Ia ŻSH., uczył historyi w kl. IIa, IIb, III, IV, AH. tyg. godz. 8; geografii w kl. IIa, IIb, III, IV AH. tyg. godz. 8, w kl. II DSH. tyg. godz. 3, w kl. Ia, IIa ŻSH. tyg. godz. 4, na K. Ab. tyg. godz. 3; stenografii w kl. I DSH. tyg. godz. 2, w kl. Ia, IIa, IIb ŻSH. tyg. godz. 8.

12. **Skalski Witold Rogala**, rzeczywisty nauczyciel Akademii Handlowej, gospodarz klasy III AH., uczył rachunków kupieckich w kl. III AH. tyg. godz. 3 i na K. Ab. tyg. godz. 4; buchalteryi w kl. III AH. tyg. godz. 3 i na K. Ab. tyg. godz. 5; korespondencyi na K. Ab. tyg. godz. 2; prawa wekslowego w kl. III AH. tyg. godz. 1.
13. **Sosnowski Kazimierz**, c. k. profesor gimnazyalny, zawiadowca biblioteki uczenie ŻSH., gospodarz klasy IIa AH. i IIb ŻSH., uczył języka polskiego w kl. Ia, Ib, IIa, IIb, III, IV AH. tyg. godz. 19, w kl. I i II DSH. tyg. godz. 7, w kl. IIa i IIb ŻSH. tyg. godz. 6.
14. **Dr. Weigt Herkulan**, c. k. profesor Akademii Handlowej, z powodu choroby na urlopie od 1/12 1910.
15. **Dr. Zarzycki Edward**, nauczyciel z. k., gospodarz klasy I DSH., uczył nauki o handlu w kl. Ib AH. tyg. godz. 2, kl. IIb ŻSH. tyg. godz. 2; buchalteryi w kl. IIb AH. tyg. godz. 2, w kl. I DSH. tyg. tyg. godz. 4, w kl. Ia i Ib ŻSH. tyg. godz. 8; rachunków kupieckich w kl. I DSH. tyg. godz. 3, w klasie Ia i Ib ŻSH. tyg. godz. 6. Na kursie wieczornym wykładał rachunki kupieckie 4 godz. tyg.

Ochmistrzyni żeńskiej szkoły handlowej:

Pani **Marya Truskolaska**.

Nauczyciele pomocniczy:

1. **Byczkowski Roman**, urzędnik banku galicyjskiego dla handlu i przemysłu, gospodarz kl. III. USH. uczył nauki o handlu w kl. 3 USH. tyg. godz. 2, buchalteryi w kl. 3 USH. tyg. godz. 2; korespondencyi w kl. 3 USH. tyg. godz. 1, oraz prowadził kantor praktyczny w kl. IIb ŻSH. tyg. godz. 7.
2. **Dębski Franciszek**, urzędnik filii banku krajowego, uczył nauki o handlu w kl. Ia AH. tyg. godz. 2.
3. **Horowitz Jakób**, urzędnik banku galicyjskiego dla handlu i przemysłu, uczył kaligrafii w kl. I DSH. tyg. godz. 2 i w kl. Ia, Ib. ŻSH. tyg. godz. 4.
4. **Jaglarz Andrzej**, c. k. profesor gimnazjum św. Jacka, uczył rachunków kupieckich w klasach Ia, Ib i IIb AH. tyg. god. 9.
5. **Kordyl Stanisław**, c. k. z. naucz. II Szk. realnej, uczył historii w kl. Ia i Ib AH. tyg. godz. 4; geografii w klasach Ia, Ib AH. tyg. godz. 4, w kl. I DSH. tyg. godz. 3, w klasach Ib i IIb ŻSH. tyg. godz. 4, w klasach I, II, III USH. tyg. godz. 3.
6. **Dr. Krajewski Wojciech**, c. k. profesor gimnazjum św. Anny, uczył języka polskiego w kl. III USH. tyg. godz. 3.

7. **Król Ignacy**, c. k. profesor gimnazyum III, zawiadowca gabinetu przyrodniczego, uczył historii naturalnej w kl. Ia i Ib AH. tyg. godz. 6.
8. **Dr. Krzyżanowski Adam**, docent wszechnicy Jagiellońskiej, uczył ekonomii politycznej na K. Ab. tyg. godz. 2.
9. **Magiera Jan**, c. k. profesor gimnazyum V, uczył języka polskiego w kl. Ia i Ib ŻSH. tyg. godz. 4.
10. **Dr. Michalski Jerzy**, profesor wszechnicy Jagiellońskiej, uczył nauki o ustroju i administracji państwa na K. AB. tyg. godz. 2.
11. **Oleś Andrzej**, główny buchalter gazowni miejskiej, prowadził kantor praktyczny w kl. II. DSH. tyg. godz. 7. Na kursie dla prawników wykładał buchalterię przez godzin 40.
12. **Dr. Patkiewicz Władysław**, c. k. radca skarbowy, uczył rachunkowości państwowej i austr. ustawodawstwa skarbowego na K. Ab. tyg. godz. 3.
13. **Peszkowski Ludwik**, dyrektor szkoły ludowej, uczył kaligrafii w kl. IIa, IIb ŻSH. tyg. godz. 2, w kl. I i II. USH. tyg. godz. 3.
14. **Pompa Edward**, prokurzysta i naczelný buchalter banku galicyjskiego dla handlu i przemysłu, uczył rachunków kupieckich w klasach IIa i IIb ŻSH. tyg. godz. 6. Na kursie wieczornym wykładał naukę o handlu i o wekslach tygod. godz. 2, oraz na kursie dla prawników naukę o handlu i o obliczeniach bankowych przez godz. 30.
15. **Wacłęga Henryk**, dyrektor szkoły wydziałowej, gospodarz kl. I. USH. uczył rachunków w kl. I, II, III USH. tygod. godz. 6.
16. **Dr. Wróblewski Stanisław**, profesor wszechnicy Jagiellońskiej, uczył prawa handlowego na K. Ab. tyg. godz. 2.

Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych:

1. **Callier Oskar**, em. profesor gimn. uczył języka angielskiego w kl. IIa + b, III i IV AH. tyg. godz. 9.
2. **Dr. Josefert Bruno**, wicesekretarz Izby Handlowej, uczył pisania na maszynie w kl. IV. AH., w kl. II. DSH. i w kl. IIa i IIb ŻSH. tyg. godz. 12.
3. **„Sokół”** udzielał nauki gimnastyki uczniom AH. i DSH. w 2 godz. tyg. i uczennicom ŻSH. w 2 godz. tyg.
4. **Żukowski Antoni**, c. k. radca szkolny, em. profesor semin. naucz., uczył języka rosyjskiego w kl. IIa + b, III, IV AH. tyg. godz. 9.
5. **Walewski Bolesław**, uczył śpiewu chóralnego w AH. i DSH. w 2 godzinach tygodniowo.
Nadto udzielał nauki języka Esperanto — **pan Władysław Grabowski**, urzędnik Tow. Wzaj. Ubezp.

3. Regulamin i plany naukowe Akademii Handlowej, oraz połączonych z nią szkół i kursów.

A) Akademia Handlowa.

1. Wyciąg ze statutu organizacyjnego

Akademii Handlowej w Krakowie,

zatwierdzonego reskr. c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty
z 12/1 1901 L. 35268/900, z 27/8 1007 L. 33612, z 26/10
1908 L. 44785 i z 2/12 1909 L. 19324.

I. Cel i nazwa szkoły.

§ 1.

Zadaniem Akademii Handlowej jest udzielać młodzieży, poświęcającej się zawodom handlowym lub pokrewnym, wykształcenia zawodowego i ogólnego w rozmiarze i kierunku, odpowiadającym ich późniejszemu stanowisku.

§ 2.

Szkoła nazywa się »Akademia Handlowa w Krakowie«.

§ 3.

Językiem wykładowym jest język polski.

§ 4.

Z Akademią Handlową są połączone:

a) kurs dla abiturjentów szkół średnich,

- b) uzupełniająca szkoła handlowa,
- c) dwuklasowa szkoła handlowa dla chłopców,
- d) dwuklasowa szkoła handlowa dla dziewcząt,
- e) wieczorne kursa handlowe.

III. Zarząd szkoły.

§ 7.

Nadzór nad Akademią Handlową wykonywa c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty przez swych zawodowych inspektorów względnie przez c. k. galicyjską Radę Szkolną Krajową.

§ 8.

Do bezpośredniego nadzoru i zarządu jak i do popierania spraw szkoły ustanawia się Wydział (Kuratoryę), mający swą siedzibę w Krakowie.

Wydział składa się:

1. Z delegata c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty.
2. Z delegata galicyjskiego Wydziału Krajowego.
3. Z prezesa Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie i dwóch przez Izbę handlową i przemysłową w Krakowie wybranych delegatów.
4. Z trzech delegatów miasta Krakowa, wybranych przez Radę miejską.
5. Z dwóch delegatów Kongregacji kupieckiej w Krakowie.
6. Z dyrektora zakładu, który równocześnie spisuje protokół z posiedzeń.

Wszyscy członkowie Wydziału z wyjątkiem delegatów c. k. Ministerstwa Oświaty i Wydziału krajowego, oraz każdorazowego prezesa Izby handlowej i przemysłowej i dyrektora szkoły, ustępują po trzyletniem urzędowaniu z Wydziału, mogą jednak być ponownie wybrani.

Urząd członka Wydziału jest honorowy i bezpłatny.

IV. Organizacya nauki.

§ 12.

Akademia handlowa w Krakowie składa się z 4 kursów rocznych, każda zaś z wymienionych w § 4. szkół lub kursów posiada własny przez władzę szkolną zatwierdzony regulamin i plan nauk.

§ 13.

O ile niniejszy statut inaczej nie postanawia, obowiązują w Akademii Handlowej te same przepisy, co w państwowych szkołach średnich.

§ 14.

Plan nauk Akademii Handlowej jest równobrzmiący z planem normalnym wydanym przez c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty dla wszystkich publicznych wzgl. mających prawo publiczności wyższych szkół handlowych.

V. Zbiory naukowe.

§ 15.

W celu poparcia nauki zakłada się w Akademii Handlowej:

1. Bibliotekę nauczycielską. 2. Bibliotekę uczniów. 3. Zbiór geograficznych środków naukowych. 4. Gabinet fizyczny. 5. Gabinet historii naturalnej. 6. Zbiór technologicznych aparatów i obrazów ściennych. 7. Zbiór okazów do nauki towaroznawstwa. 8. Pracownię chemiczną i towaroznawczą.

Utrzymanie porządku, konserwację i spisywanie inwentarza wymienionych zbiorów naukowych powierza dyrektor pojedynczym nauczycielom.

VIII. Uczniowie.

§ 26.

Uczniowie Akademii handlowej są albo uczniami zwyczajnymi albo hospitantami.

Zwyczajnymi uczniami są ci, którzy uczęszczają na wszystkie planem lekcyjnym na każdy rok przepisane przedmioty. Młodzieńcy, którzy chcą sobie uczęszczać tylko na naukę pewnych przedmiotów, mogą wyjątkowo w miarę wolnego miejsca znaleźć przyjęcie jako hospitanści, muszą jednak mieć wszystkie warunki przyjęcia wymagane od uczniów zwyczajnych.

IX. Zgłoszenia.

§ 27.

Uczniowie mają się zgłosić do dyrektora zakładu w towarzystwie rodziców albo ich zastępców w czasie między 28 a 30 czerwca i 1 a 4 września.

Przy wpisie ma uczeń przedłożyć metrykę chrztu lub urodzenia i ostatnie świadectwo szkolne; gdyby nie mógł być przedstawionym przez rodziców lub ich zastępców, ma przedłożyć pisemną prośbę, przez rodziców lub opiekuna wystawioną.

X. Warunki przyjęcia.

§ 28.

Od ucznia wstępującego na pierwszy kurs Akademii Handlowej wymaga się dowodu, że w roku kalendarzowym, w którym się zapisuje, ukończy czternaście lat, tudzież, że ukończył 4 klasy szkoły średniej (gimnazjum, szkoły realnej, gimnazjum realnego), i w świadectwie z klasy IV ma we wszystkich przedmiotach obowiązkowych co najmniej notę dostateczną, lub ukończył z postępem co najmniej dobrym we wszystkich przedmiotach trzyklasową szkołę wydziałową. W ostatnim przypadku kandydaci muszą się poddać ściślemu egzaminowi z języka wykładowego, rachunków i algebry.

Wymagania przy egzaminie wstępnym są następujące:

1. Z języka wykładowego. Uczeń ma łatwy ustęp do czytania opowiedzieć ustnie i napisać w sposób należyty bez błędów gramatycznych i ortograficznych. Nadto ma uczeń przy rozbiórce zdań pod względem części mowy i składni udowodnić znajomość głównych zasad gramatyki.

2. Z rachunków. Cztery działania główne na liczbach dziesiętnych i ułamkach zwyczajnych, rozkładanie i redukcya, rachowanie liczbami mianowanemi, wnioskowanie, metoda rozkładania, reguła łańcuchowa, rachunek średniego podziału i rachunek spółki.

3. Z algebry. Cztery działania główne na liczbach ogólnych całkowitych z jednym lub więcej wyrazami, podnoszenie do kwadratu i do sześciastu wyrażen algebraicznych, tudzież liczb układu dziesiętkowego, największy wspólny dzielnik i najmniejsza wspólna wielokrotność, rachowanie liczbami ułamkowemi.

Do klas wyższych przyjmuje się uczniów, którzy klasę poprzedzającą tego zakładu lub podobnie zorganizowanej Akademii Handlowej ukończyli ze stopniem pierwszym.

W przypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie, mogą jednak tacy kandydaci, którzy powyższego dowodu złożyć nie mogą, za przyzwoleniem c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty być przypuszczeni do egzaminu wstępnego, przy którym oprócz odpowiedniego wieku mają okazać takie wiadomości, które odpowiadają celowi nauki klasy bezpośrednio poprzedzającej tę klasę,

do której kandydat wstąpić zamierza. Egzamin ten ma się odbywać ze wszystkich przedmiotów nauki w tej klasie.

O przyjęciu hospitantów rozstrzyga konferencya nauczycieli; przyjmowanie takich uczniów zależy jednak od liczby uczniów zwyczajnych i miejsca w klasie.

Liczba uczniów przyjętych do jednej klasy nie może przewyższać 40.

§ 29.

Uczniowie, których rodzice i krewni nie mieszkają w Krakowie, mają Dyrekcyi podać swoje mieszkania i donieść natychmiast o każdej zmianie w ciągu roku.

Dyrekcya udzieli na życzenie rodziców lub ich zastępców wiadomości o poważnych rodzinach, przy których uczniowie mogą mieć mieszkanie, wikt, opiekę i nadzór domowy. Za każdego ucznia, nie mieszkającego u krewnych, musi utrzymujący stancję przyjąć odpowiedzialny nadzór.

Zakład zastrzega sobie w takim wypadku prawo nadzorowania i od czasu do czasu kontrolowania domowego sposobu życia uczniów.

Gdyby zachodzić miały jakie poważne wątpliwości co do dalszego pozostawiania ucznia na jakiejś stancyi — ma wówczas dyrekcyja prawo spowodować zerwanie umowy i ucznia gdzieindziej umieścić.

Co do korzystania uczniów z nauki przedmiotów nadobowiązkowych rozstrzygają rodzice lub ich zastępcy.

Zapisanie się na jakikolwiek przedmiot nadobowiązkowy obowiązuje do uczęszczania nań na przeciąg bieżącego roku szkolnego.

XI. Opłata szkolna.

§ 30.

Czesne wynosi na każdym roku Akademii Handlowej 40 kor. rocznie. Oprócz opłaty szkolnej ma każdy uczeń przy przyjęciu go do zakładu złożyć jednorazowo taksę wstępną w kwocie 10 kor. i 2 kor. jako datek na środki naukowe.

Hospitanci płacą oprócz taksy wstępnej czesne po 10 koron za każdy przedmiot, na który uczęszczają.

Taksa za ćwiczenia w pracowni chemicznej i towaroznawczej wynosi 10 kor. rocznie.

Opłatę szkolną składa się półrocznie z góry, a mianowicie pierwszą ratę razem z taksą wstępną, drugą ratę 1. marca.

XII. Karność.

§ 31.

W Akademii Handlowej w Krakowie obowiązują przepisy dyscyplinarne, obowiązujące w innych szkołach średnich.

Z początkiem roku szkolnego poda dyrektor w obecności grona nauczycielskiego przepisy szkolne uczniom do wiadomości, każdy zaś uczeń, otrzymując jeden egzemplarz tych przepisów, zobowiąże się do ich przestrzegania.

Ferye stosują się do norm obowiązujących w państwowych szkołach średnich.

XIII. Świadectwa.

§ 32.

Każdy uczeń zwyczajny otrzymuje z końcem każdego półroczu świadectwo postępu, po ukończeniu zaś Akademii Handlowej świadectwo odejścia, wykazujące jego zachowywanie się w klasie IV i całkowity wynik nauki w szkole.

Hospitanci mogą składać egzamin z przedmiotów, na które uczęszczali i otrzymują na tej podstawie świadectwo postępu.

Uczniowie, którzy opuszczają zakład podczas roku szkolnego, otrzymują świadectwa frekwencyjne, w których potwierdza się jedynie, że uczęszczali na odpowiedni kurs.

W świadectwach określa się obyczaje stopniami: chwalebne, dobre, dość dobre, naganne i złe; pilność: wytrwała, dobra, dość dobra, niejednostajna i mała; postęp w przedmiotach stopniami: celujący, bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedostateczny i zły.

Przy obliczaniu obyczajów i postępu uczniów postępuje się z całą ścisłością. Jeżeli postęp w jednym tylko przedmiocie jest niedostateczny, konferencya nauczycieli może ucznia przypuścić do powtórzenia egzaminu z tego przedmiotu po wakacjach głównych, jeśli dotyczący nauczyciel zawodowy temu się nie sprzeciwi. Gdyby na ten egzamin nie pozwolono lub wynik jego był niepomysłny, uczeń musi klasę powtarzać.

Egzamina dojrzałości nie odbywają się w Akademii Handlowej. Dyrektor jest jednak obowiązany przy końcu każdego roku, a szczególnie przed odejściem abiturientów ze szkoły przekonać się o tem, czy uczniowie osiągnęli rzeczywiście cel nauki.

§ 33.

Każda zmiana niniejszego statutu musi uzyskać zatwierdzenie c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty.

4. Plan nauk.

Liczba po- tygodniowa	PRZEDMIOT	Liczba godzin nauki tygodniowo na kursie				Razem
		I.	II.	III.	IV.	
	A. Przedmioty obowiązkowe:					
1.	Język polski	3	4	3	2	12
2.	» niemiecki i korespondencya	4	4	4	5	17
3.	» francuski i »	4	4	5	4	17
4.	Geografia handlowa	2	2	2	2	8
5.	Historya	2	2	2	2	8
6.	Matematyka { <i>a</i>) algeb. i arytm. polit. <i>b</i>) geometrya <i>c</i>) rachunki kupieckie	2 2 3	2 — 3	2 — 3	2 — 3	8 2 12
7.	Historya naturalna	3	—	—	—	3
8.	Fizyka	3	—	—	—	3
9.	Chemia i technologia chemiczna	—	2	2	—	4
10.	Towaroznawstwo i technologia .	—	—	2	2	4
11.	Nauka o handlu	2	2	—	—	4
12.	Korespondencya handlowa . . .	—	2	3	2 (I. II.)	6
13.	Buchalterya	—	2	3	4 (I. II.)	7
14.	Kantor wzorowy	—	—	—	6 (I. II.)	3
15.	Prawo handlowe i przemysłowe .	—	—	—	2	2
16.	» wekslowe	—	—	1	—	1
17.	Ekonomia społeczna	—	—	—	2	2
18.	Kaligrafia	2	2	—	—	4
19.	Stenografia	2	3	—	—	5
	Razem	34	34	32	32	132

Liczba godzin tygodniowo	PRZEDMIOT	Liczba godzin nauki tygodniowo na kursie				Razem
		I.	II.	III.	IV.	
	B. Przedmioty nadobowiązkowe :					
1.	Język angielski.	—	3	3	3	9
2.	» rosyjski	—	3	3	3	9
3.	Ćwiczenia w laborator. chemiczn.	—	—	2	2	4
4.	» » towarozn.	—	—	2	2	4
5.	Pisanie na maszynie.	—	—	—	2	2
6.	Gimnastyka	2	2	2	2	8
	Razem	2	8	12	14	36

Plan szczegółowy jak w sprawozdaniu z r. 1910.

B) Kurs Abiturjentów^{*)}.

1. Regulamin

Kursu Abiturjentów przy Akademii handlowej w Krakowie.

§ 1.

Celem kursu abiturjentów przy Akademii handlowej w Krakowie jest danie słuchaczom, którzy złożyli egzamin dojrzałości w jednej ze szkół średnich, w ciągu jednego roku w stosowny sposób możliwie gruntownego wykształcenia handlowego. Kurs ten ma dać sposobność zwłaszcza prawnikom i technikom zapoznania się z organizacją handlu i komunikacji oraz z pracą zawodową kupiecką.

§ 2.

Rok szkolny zaczyna się na kursie abiturjentów dnia 3 października a kończy się 30 czerwca; składa się zaś z 2 półroczy.

§ 3.

Nauki udziela się w języku polskim, wedle planów, zatwierdzonych przez c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty.

§ 4.

Kierownictwo kursu abiturjentów spoczywa w rękach Dyrektora Akademii handlowej w Krakowie, nauki udziela grono na-

^{*)} Uwaga: Regulamin i plan nauk kursu abiturjentów mający obowiązywać od roku szkolnego 1911/1912 drukuje się z tem zastrzeżeniem, iż zostanie przez c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty zatwierdzony.

uczucielskie tegoż zakładu. Dyrektor może powołać jednego z członków grona nauczycielskiego na gospodarza kursu, którego zadaniem będzie współdziałanie w przeprowadzeniu przepisów karności i porządku.

§ 5.

Jako słuchaczy przyjmuje się tylko tych, którzy złożyli pomyślnym wynikiem egzamin dojrzałości w jednej z krajowych szkół średnich (gimnazjum, gimnazjum realne, zreformowane realne gimnazjum, szkoła realna).

Kandydaci, którzy złożyli egzamin dojrzałości w jednej z krajowych szkół średnich, której język wykładowy jest inny niż na kursie abiturjentów, muszą przed przyjęciem na kurs złożyć egzamin wstępny z języka polskiego, o ileby dyrektor w inny jaki sposób nie przekonał się, że władają nim dostatecznie.

Egzamin wstępny z języka wykładowego kursu składa się z krótkiego pisemnego streszczenia łatwego ustępu z książki oraz z kollokwium na dowolny temat z życia codziennego.

§ 6.

Wyjątkowe przyjęcie słuchaczy, którzy wymagane w § 5. studia odbyli w zagranicznych równorzędnych szkołach średnich, może nastąpić jedynie za zezwoleniem c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty i to tylko w miarę miejsc wolnych po wpisaniu kandydatów przyjętych na podstawie § 5. Takich słuchaczy obowiązują odnośnie do egzaminu wstępnego z języka polskiego postanowienia § 5. Przyjęcia prowizoryczne są niedopuszczalne.

Prywatystów nie przyjmuje się na kurs abiturjentów.

§ 7.

Liczbę słuchaczy, których można przyjąć na jeden kurs ogranicza się do 60 najwyżej.

§ 8.

Słuchacze, którzy poddali się przepisany egzaminom ze wszystkich obowiązkowych przedmiotów, otrzymują z końcem roku szkolnego świadectwo z oceną postępu w każdym przedmiocie.

Na podstawie osobnej uchwały konferencji grona nauczycielskiego mogą słuchacze, którzy na wszystkie wykłady pilnie uczęszczali, otrzymać świadectwo frekwencyjne, w którym wyraźnie się zaznaczy, że słuchacz nie składał przepisanych egzaminów.

§ 9.

Wszystkich słuchaczy obowiązują zatwierdzone przez c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty przepisy egzaminacyjne i karności. Jeżeli niema wyznaczonego gospodarza kursu, spełnia dyrektor sam wszystkie w przepisach egzaminacyjnych i karności gospodarzowi kursu wyznaczone obowiązki.

§ 10.

Opłata szkolna wynosi dla wszystkich słuchaczy rocznie K. 200. Kwotę tę należy złożyć w gotówce przy wpisie; wyjątkowo może Kuratoria Akademii zezwolić na złożenie tej kwoty w 2 ratach półrocznych. Od tej opłaty nie uwalnia się nikogo. Każdy słuchacz składa ponadto takse wstępną w kwocie 10 koron.

Za uczęszczanie na przedmioty nadobowiązkowe, jak nauka o ustroju i administracji państwa, stenografia i kaligrafia nie pobiera się osobnej opłaty. Za praktyczne ćwiczenia w pracowni towaroznawczej należy uiścić takse 20 koron, za uczęszczanie na kurs językowy i pisania na maszynie należy uiścić z góry roczną takse w kwocie 10 koron. Taksa za egzamin wstępny z języka polskiego wynosi 5 koron, za każdy egzamin uzupełniający lub poprawczy należy złożyć z góry takse w kwocie 10 koron. Czesnego i taks nie zwraca się pod żadnym warunkiem. Wystąpienie z kursu przed końcem roku szkolnego nie zwalnia od obowiązku złożenia opłaty szkolnej za cały rok szkolny.

§ 11.

We wszystkich sprawach, nie uregulowanych wyraźnie regulaminem albo przepisami egzaminacyjnymi wzgl. dyscyplinarnymi obowiązują przepisy wydane dla 4-klasowej Akademii handlowej w Krakowie.

Plan naukowy kursu abiturjentów.

a) Przedmioty obowiązkowe:

Rachunki kupieckie	tyg. godz. 5	
Nauka o handlu i wekslach . . .	« « 3 w I p., 1 w 2 p.	
Korespondencja i nauka o dokumentach handlowych . . .	« « 2	
Księgowość (Buchalterya) i kantor praktyczny	« « 3 w I p., 5 w 2 p.	
Prawo handlowe i przemysłowe	« « 2	

Gospodarstwo społeczne	tyg. godz. 2
Towaroznawstwo	« « 2
Geografia handlowa i statystyka	« « 3
Arytmetyka polityczna	« « 2
Język niemiecki i korespondencya	« « 2
Razem	26 godz. tygodniowo.

a) Przedmioty nadobowiązkowe:

Nauka o ustroju i administracji państwa tygodniowo	godzin 1
Stenografia	« « 2
Kaligrafia	« « 1
Ćwiczenia w pracowni towaroznawczej	« « 2
Pisanie na maszynach (partyami)	« « 2
w II półroczu.	

2. Materiał naukowy.

a) Przedmioty obowiązkowe.

1. Rachunki kupieckie. (5 godzin tygodniowo).

Powtórzenie elementarnych działań arytmetycznych. Rachunki procentu i odsetek. Rachunek dyskontu w najważniejszych miejscowościach giełdowych. Rachunek dewiz, walorów i monet według zwyczajów wiedeńskich. Zamknięcie rachunku bieżącego w zarysie. Rachunek dewiz, walorów i monet według zwyczajów berlińskich, frankfurckich, hamburskich, amsterdamskich, paryskich i londyńskich. Ćwiczenia w obliczaniu weksli wyrównawczych według zwyczajów austriackich i zagranicznych. Dokładne przerebienie pojedynczej i złożonej kalkulacji towarowej. Przebiestwo (Arbitrage) dewiz, walorów i monet. Obliczenia przy przywozie złota do monarchii austriacko-węgierskiej. Rachunkowe objaśnienie sprawunków premiiowych i prolongacyjnych.

2. Nauka o handlu i wekslach. (W I półroczu 3 godziny w II 1 godzina tygodniowo).

a) Wstęp: pojęcie, powstanie, pożytek i rodzaje handlu. Przedmioty handlu i ich miary. Cena i pieniądz. Systemy monet, miar i wag w najważniejszych państwach europejskich i Stanach Zjednoczonych. Handel towarowy i jego zwyczaje.

b) O sposobach zapłaty. Teoretyczne objaśnienie i praktyczne wypracowanie weksli wszelkiego rodzaju. Składniki weksła,

indos, akcept, zapłata, duplikat i odpis (kopia), weksle umieszczone. Protest z powodu nieprzyjęcia i niezapłaty, regres wekslowy, adres pomocniczy i wyłączenie. Amortyzacja weksla. Zaniechanie i przedawnienie wekslowe. Weksle zagraniczne. Zdolność wekslowa. Stempel wekslowy. Objasnienie przekazów i czeków. Dział czekowy Pocztowej Kasy oszczędności. Inne urządzenia dla ułatwienia wypłat.

c) Przedsiębiorstwa handlowe, firmy i pracownicy handlowi. Przegląd związków do prowadzenia przedsiębiorstw handlowych.

d) Pomocnicze zawody handlowe.

e) Komunikacja. Poczta, telegraf i telefon na usługach handlu. Przewoźnictwo. Nauka o taryfach kolejowych i dokumentach żeglugi morskiej. Najważniejsze wiadomości o ubezpieczeniu przewozowym, o spedycji, cłach i manipulacji cłowej.

f) Handel pieniędzy, weksli i walorów. Banki i kasy oszczędności, tudzież ich czynności.

g) Pomocnicze urządzenia handlowe. Giełdy, targi, wystawy, składownie, ceduła składowa systemu austriackiego, wywiadowstwo kupieckie; izby handlowo-przemysłowe, gremia handlowe, konsulatory, traktaty handlowe.

h) Sprawunki giełdowe i ich wykonanie.

i) Międzynarodowy handel towarowy. Miary jakościowe, zwyczaj handlowe i oznaczanie cen zboża, mąki, nasion olejnych, spirytusu, nafty, bawełny, kawy i cukru. Obliczanie cen porównawczych na podstawie notowań najwybitniejszych miejscowości handlowych.

3. Korespondencya i nauka o dokumentach handlowych.

Dokumentyka. (2 godz. tyg.).

a) Ćwiczenia w sporządzaniu dokumentów: objaśnianie i wypracowywanie not, faktur, rachunków zakupna, sprzedaży i kosztów, ceduł dostawy i odbioru, ceduł złożenia i kwitów, listów przewozowych i deklaracji cłowych weksli, przekazów i czeków. Wypełnianie druków pocztowych i Pocztowej Kasy oszczędności.

b) Korespondencya (z przygodnem wypracowaniem przynależnych dokumentów): Wstępne wiadomości o korespondencyi, forma listów, postępowanie z listami przychodzącymi i odchodzącymi. Listy w sprawie wypłat i przesyłek gotówkowych. Korespondencya wekslowa. Listy w handlu towarowym na własny rachunek. Listy w sprawie zakupna i sprzedaży monet, dewiz i walorów. Listy w sprawie rachunków bieżących. Listy w handlu komisyjnym i spedycji. Korespondencya wywiadowcza, listy upominające, listy kredytowe. Okólniki; oferty służbowe, łatwiejsze podania do władz.

4. Księgowość (buchalterya) i kantor praktyczny. (W I półroczu 3 godziny, w II 5 godzin tygodniowo).

a) Wstęp i księgowość pojedyncza. Zadanie księgowości; przepisy ustawy handlowej o księgach kupieckich. Objasnienie najważniejszych wyrażeń technicznych z dziedziny księgowości. Zasady księgowości pojedynczej. Wypracowanie księgi kasowej, dziennika, księgi dłużników i wierzycieli, inwentarza. Księgi pomocnicze w handlu towarowym. Przerobienie krótkiego tematu i zamknięcie wszystkich ksiąg głównych i pomocniczych.

b) Księgowość podwójna. Istota i zasady księgowości podwójnej. Objasnienie najważniejszych kont. Objasnienie i wypracowanie księgi kasowej, dziennika księgi głównej, inwentarza i bilansu Saldakonti. Powtórzenie ksiąg pomocniczych z handlu towarowego i objasnienie ksiąg ilościowych z działu bankowego. Zbiornik. Cel i przeprowadzenie zamknięcia według metody podwójnej. Przerobienie kilku krótkich tematów i jednego dłuższego wraz z zamknięciem wszystkich ksiąg zasadniczych i pomocniczych.

Przerobienie krótkiego tematu przedsiębiorstwa fabrycznego według metody amerykańskiej. Krótkie omówienie zaszłości komisyowych z działu towarowego i bankowego (conto mio) tudzież przedsięwzięć na wspólny rachunek (conto a meta). Najważniejsze wiadomości o bilansach przedsiębiorstw zobowiązanych do publicznego składania rachunków.

c) Kantor praktyczny. (Maj i czerwiec).

Nauka ma umożliwić słuchaczom nabranie poglądu na wzajemny związek poszczególnych czynności w przedsiębiorstwie przez przerobienie tematu dającego sposobność do sporządzania dokumentów, listów, zapisek księgowych, obliczeń i objaśnień z dziedziny techniki handlowej. W stosownych chwilach należy omówić zasady organizacji przedsiębiorstw handlowych, urządzenia kontrolne i manipulacyjne.

Pobocznym celem ćwiczeń kantorowych jest powtórzenie najważniejszych materii z przedmiotów handlowych.

5. Prawo handlowe i przemysłowe. (2 godz. tygodniowo).

Wstęp o ustawodawstwie handlowem i przemysłem w ogólności.

a) Pojęcie kupca według prawa handlowego; prawa i obowiązki kupców. Ustawowe przepisy o rejestrze handlowym, o firmach, prokurentach, pełnomocnikach i pomocnikach handlowych. Względne i bezwzględne sprawunki (czynności) handlowe (z pominięciem sprawunków giełdowych). Oferta między obecnymi i nieobecnymi. Odwołanie. Istota umowy. Kupno i sprzedaż. Rodzaje kupna. Zabezpieczenie wykonania kupna. Zadatek. Kara umowna

Kara za zawód. Przepisy o dostawie, zapłacie i terminie wykonania. Prawa i obowiązki sprzedawcy i nabywcy. Odsetki kupieckie. Papiery kupieckie na zlecenie i na dzierżyciela (beziemne). Kupieckie prawo zastawu i prawo zatrzymania. Ustawowe przepisy o komisie, spedycji i przewoźnictwie; odnośne prawa i obowiązki. Najważniejsze przepisy ustawowe o spółkach handlowych. Spółka jawna (założenie, stosunki prawne między spółnikami, ich stosunek do innych osób; rozwiązanie, wystąpienie, likwidacja, przedawnienie skarg). Spółka komandytowa. Spółka komandytowo-akcyjna. Spółka akcyjna. Spółka cicha i zjednoczenie do pojedynczych przedsięwzięć handlowych na wspólny rachunek (spółka przygodna). Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Najważniejsze wiadomości o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych.

b) Otwarcie konkursu i jego skutki prawne. Wierzytelności konkursowe. Postępowanie konkursowe i jego zakończenie. Konkurs kupiecki i ugoda przymusowa.

c) Najważniejsze ustawy i rozporządzenia przemysłowe. Pojęcie i podział zatrudnień zarobkowych. Wykonywanie uprawnień przemysłowych i ich granice. Ochrona znaków, wzorów i patentów. Najważniejsze wiadomości o pracownikach przemysłowych (wynagrodzenie, rozwiązanie stosunku służbowego, sądy przemysłowe). Przekroczenia przemysłowe; kary. Inspektorowie przemysłowi.

6. Gospodarstwo społeczne. (2 godziny tygodniowo).

1) Wstęp. Pojęcia zasadnicze. Stopnie rozwoju gospodarstwa społecznego.

2) Gospodarstwo społeczne. Podstawy nowoczesnego gospodarstwa społecznego (ludność, państwo, ustrój prawny). Przebieg procesu gospodarczego w dzisiejszym ustroju społecznym (produkcja i jej czynniki, zarobkowanie, konsumpcja; pieniądz i kredyt; dochód i jego rodzaje). Typowe zjawiska nowoczesnego życia gospodarczego (przedsiębiorstwa wielkie i drobne). Wolna konkurencja i jej granice. Zmiany wartości i cen; gospodarcze znaczenie banków, przesilenie gospodarcze. Usiłowania dążące do zmiany obecnego ustroju gospodarczego (przegląd współczesnych stronnictw gospodarczych).

Polityka gospodarcza. Zarys polityki agrarnej, przemysłowej, handlowej i komunikacyjnej (historyczny rozwój, ustrój i sposoby popierania rolnictwa, przemysłu, handlu i komunikacji). Zarys polityki społecznej ze szczególnem uwzględnieniem nowszego ustawodawstwa austriackiego. Pogląd na ubezpieczenie i jego gospodarcze znaczenie.

Nauka skarbowości. Zarys nauki skarbowości (rodzaje dochodów państwowych i ich użycie, budżet, długi państwowe) i austriackiego ustawodawstwa skarbowego (organy zarządu

skarbowego); pogładowe przedstawienie podatków bezpośrednich i pośrednich a zwłaszcza podatku zarobkowego.

7. Towaroznawstwo. (2 godziny tygodniowo).

Przejrzysty przegląd przemysłów najważniejszych dla monarchii austriacko-węgierskiej, przede wszystkim przemysł metalowy (żelazo, stal, miedź, ołów, cynk, rtęć), fabrykacja szkła i wyrobów glinianych; materyały opałowe i do oświetlenia (węgle, nafta, воск ziemny i t. p.) przeróbka tłuszczów; fabrykacja kwasu siarkowego; młynarstwo; browarnictwo; fabrykacja cukru i spirytusu; przemysł tekstylny, papierniczy, przeróbka skóry. W związku z tym materiałem omówione będą z jednej strony surowce potrzebne dla każdej z powyższych gałęzi przemysłów, z drugiej strony omówi się produkty końcowe, mające znaczenie handlowe jako towary.

(Od czasu do czasu urządzi się wycieczki do zakładów przemysłowych).

8. Geografia handlowa i statystyka. (3 godz. tyg.)

Ogólna fizyczna i antropologiczna geografia jako wstęp. Szczegółowe traktowanie państw europejskich, zwłaszcza monarchii austriacko-węgierskiej pod względem oro- i hydrografii, klimatu, zaludnienia, rolnictwa, górnictwa, przemysłu, handlu i komunikacji oraz charakterystyka ich znaczenia jako państw kolonialnych. Przeglądowa geografia ekonomiczna pozaeuropejskich części świata ze szczególnem uwzględnieniem wielkich posiadłości kolonialnych i Zjednoczonych Stanów Ameryki. Omówienie środków i instytucji komunikacyjnych między kontynentami (zwłaszcza linii okrętowych i kablu). Statystyczny przegląd światowej produkcji i handlu.

9. Arytmetyka polityczna. (2 godziny tygodniowo).

Rachunek procentu składanego i rachunek rent. Obliczanie rat amortyzacyjnych w pożyczkach hipotecznych. Pożyczki z prawem pierwszeństwa. Konstrukcja planów amortyzacyjnych dla tego rodzaju pożyczek. Objaśnianie konwersji pożyczek.

Elementy rachunku prawdopodobieństwa. Tablice śmiertelności. Obliczanie premii dla ubezpieczeń, zależnych od życia jednej i kilku osób (ubezpieczenia na dożycie, ubezpieczenia rent i ubezpieczenia na wypadek śmierci). Obliczanie rezerwy premiowej i omówienie zamknięcia rachunków w towarzystwach ubezpieczeń i w zakładach emerytalnych (rachunek zysku i strat i rachunek bilansu).

Matematyczne zasady ubezpieczeń robotniczych.

10. Język niemiecki. (2 godz. tygod.).

Na podstawie dostatecznej znajomości języka pod względem gramatycznych zasad i odpowiedniego zasobu słów powtórzenie kursorycznej nauki o formach i składni zdania zapomocą ustnych lub piśmiennych ćwiczeń. Gramatyczna analiza i literackie objaśnienie odpowiednio dobranych ustępów z uwzględnieniem stylistyki; lektura artykułów ekonomicznej treści, wzorowych pod względem językowym i rzeczowym, znajdujących się w dziennikach. Ciągłe ćwiczenia w ustnym używaniu języka obcego na podstawie obrazów poglądowych i przystępnych tekstów. Wprowadzenie w korespondencję niemiecką z podaniem odpowiedniego zasobu zwrotów używanych w języku handlowym. Szczególnie należy uwzględnić listy z zakresu handlu towarowego i łatwiejsze listy z działu bankowego na podstawie zaszłości, z których wynika korespondencja.

Nauczyciel używa w rozmowie ze słuchaczami podczas objaśnienia materiału wyłącznie języka niemieckiego.

b) Przedmioty nadobowiązkowe.

11. Nauka o ustroju i administracyi państwa. (1 godzina tygodniowo).

Wstęp: Pojęcie i cel prawa. Państwo i prawo polityczne w ogólności. Monarchia austro-węgierska. Państwowe organy ustawodawcze królestw i krajów reprezentowanych w Radzie państwa, monarcha, rada państwa, sejmy, władze polityczne; ustawodawstwo, i rozporządzenia, sądownictwo, zarząd polityczny; krajowe władze; samorząd. Obywatelstwo państwowe i ogólne prawa obywateli państwowych w królestwach i krajach reprezentowanych w Radzie państwa. Stosunek prawno-polityczny Przedlitawii do Węgier i krajów przyłączonych. Pogląd na najważniejsze materje austr. prawa prywatnego. Omówienie urządzeń dotyczących handlu na polu politycznego zarządu, ochrony prawnej, wojskowości, szkolnictwa, skarbowości, przemysłu i ustawodawstwa społecznego.

12. Praktyczne ćwiczenia w pracowni towaroznawczej. (2 godziny tygodniowo).

Ćwiczenia w pojedynczej analizie fizycznej towarów. Miernie i ważenie. Oznaczenie ciężaru właściwego. Oznaczenie jakości towarów metodami praktykowanymi w handlu.

Użycie mikroskopu; pojedyncze prace mikroskopowe, jako wstęp do mikroskopii technicznej. Badanie najważniejszych surowców o wyraźnej strukturze; badanie fabrykatów i najczęstszych zafałszowań.

13. Stenografia. (2 godziny tygodniowo).

Tworzenie i skracania słów. Zasady skracania zdań. Ciągłe ćwiczenia w celu nabycia wprawy w pisaniu 110—125 zgłosek na minutę bez trudności i tak czytelnie, by każdy umiejący stenografować, mógł stenogram przeczytać.

14. Kaligrafia. (1 godzina tygodniowo).

Wprawa w piśmie łacińskim i niemieckim. Pismo rondowe. Ćwiczenia w szybkim piśmie kupieckim.

15. Pisanie na maszynach. (2 godz. tygodn. w II półroczu).

Ćwiczenia celem wyuczenia się pewnego i biegłego pisania na maszynach z konceptu i wedle dyktatu. Praktyczna znajomość urządzenia maszyn różnych systemów częściej używanych.

Nauki udziela się w grupach po 6—10 uczestników.

C) Zawodowy kurs handlowy dla absolwentek szkół średnich.

VI. Regulamin zawodowego kursu handlowego dla absolwentek szkół średnich przy Akademii Handlowej w Krakowie.

§ 1.

Zawodowy kurs handlowy przy Akademii Handlowej w Krakowie ma na celu danie sposobności absolwentkom różnych szkół średnich nabycia w ciągu jednorocznej nauki tych wiadomości z zakresu nauk handlowych, które do praktycznego zawodu są najpotrzebniejsze.

§ 2.

Nauki udziela się w języku polskim wedle planów, zatwierdzonych przez c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty.

§ 3.

Kierownictwo zawodowego kursu handlowego spoczywa w rękach dyrektora Akademii Handlowej w Krakowie, nauki udzielają nauczyciele tegoż zakładu.

§ 4.

Jako słuchaczki przyjmuje się kandydatki, które ukończyły krajową szkołę średnią, seminarium nauczycielskie, wyższą szkołę przemysłową. Kandydatki, które ukończyły nauki w szkole o innym języku wykładowym, mają poddać się egzaminowi wstępnemu z języka polskiego, jeżeli dyrektor nie ma pewności, że kandydatka włada wystarczająco językiem polskim. Wymiar takiego egzaminu wstępnego ustanawia dyrektor w porozumieniu z gremiem nauczycielskim kursu.

§. 5.

Wyjątkowe przyjęcie kandydatek, które nabyły wykształcenia w szkołach wymienionych w §. 4. jednakże za granicą oraz wyjątkowe przyjęcie absolwentek krajowych sześcioklasowych liceów — zależnem jest od zezwolenia Ministerstwa Wyznań i Oświaty. Na wniosek dyrekcyi może Ministerstwo udzielić zezwolenia na przyjmowanie absolwentek pewnych zakładów zagranicznych wzgl. pewnych liceów krajowych zasadniczo z góry na 3 lata.

Prowizorycznie nie przyjmuje się nikogo. Na kurs zawodowy handlowy nie przyjmuje się prywatystek.

§. 6.

Liczbę przyjętych słuchaczek ogranicza się do 50.
Kurs otwiera się w razie wpisania się 25 słuchaczek.

§. 7.

Słuchaczki, które klasyfikowano ze wszystkich przedmiotów obowiązkowych, otrzymują z końcem roku szkolnego świadectwo z postępu we wszystkich przedmiotach nauki. Świadectw frekwencyjnych nie wydaje się wcale.

§. 8.

Oplata szkolna wynosi K 200 i ma być złożona z góry przy wpisie. Kuratorya Akademii może jednak zezwolić w wyjątkowych wypadkach na złożenie jej w dwu półrocznych ratach. Od opłaty szkolnej nie uwalnia się nikogo. Ponadto należy złożyć takse wstępną w kwocie 10 K.

Za uczęszczanie na przedmioty nadobowiązkowe jak stenografia, kaligrafia i pisanie na maszynach nie pobiera się żadnej taksy.

Za egzamin wstępny z języka polskiego opłaca się takse 5 K. Złożonych raz opłat szkolnych i taks nie zwraca się pod żadnym warunkiem. Wystąpienie z kursu przed końcem roku szkolnego nie znosi obowiązku uiszczenia opłaty za cały rok szkolny.

§. 9.

Słuchaczki są obowiązane do regularnego uczęszczania na wykłady wszystkich przedmiotów obowiązkowych wzgl. wybranych przez siebie przedmiotów nadobowiązkowych. O przeszkodach w uczęszczaniu należy donieść piśmemnie gospodarzowi kursu i po

powrocie należy je usprawiedliwić. Nieusprawiedliwiona przerwa w uczęszczaniu na wykłady przez więcej niż jeden tydzień — upoważnia dyrektora do wykreślenia słuchaczki.

§. 10.

Oдноśnie do klasyfikacji, egzaminów poprawczych, feryi, przepisów karności i wszystkich tym regulaminem nie uregulowanych kwestyi, obowiązują na zawodowym kursie handlowym przepisy, wydane dla 4-klasowej Akademii Handlowej.

§. 11.

Plan nauk obejmuje:

a) Przedmioty obowiązkowe:

Rachunki kupieckie	tyg. godz. 5
Nauka o handlu i wekslach	» » 3 w I p. 1 w II p.
Korespondencya i prace kantorowe	» » 2
Buchalterya i kantor praktyczny	» » 3 w I p. 5 w II p.
Prawo handlowe i przemysłowe	» » 2
Towaroznawstwo	» » 2
Geografia handlowa i statystyka	» » 3
	20

b) Przedmioty nadobowiązkowe:

Stenografia	tyg. godz. 2
Kaligrafia	» » 1
Pisanie na maszynach	» » 2 w II półr.
Język niemiecki	» » 2

2. Materiał naukowy.

a) Przedmioty obowiązkowe.

1. Rachunki kupieckie. (5 godz. tyg.)

Powtórzenie elementarnych działań arytmetycznych. Rachunek łańcuchowy. Rachunek procentu, odsetek i dyskontu. Rachunek dewiz, walorów i monet według zwyczajów wiedeńskich. Zamknięcie rachunku bieżącego z jednostajną stopą procentową. Rachunek dewiz, walorów i monet według zwyczajów najważniejszych giełd zagranicznych. Ćwiczenia w obliczaniu weksli

wyrównawczych według zwyczajów austriackich i zagranicznych. Dokładne przerobienie pojedynczej i złożonej kalkulacji towarowej. Przebieństwo (arbitrage) dewiz i walorów. Rachunkowe objaśnienie sprawunków giełdowych.

2. Nauka o handlu i wekslach. (w I. półr. 3 godziny, w II. i godzina tygodniowo).

a) Wstęp: pojęcie, powstanie i rodzaje handlu. Przedmioty handlu i ich miary. Cena i pieniądz. Najważniejsze systemy monet, miar i wag. Handel towarowy i jego zwyczaje.

b) O sposobach zapłaty. Teoretyczne objaśnienie i praktyczne wypracowanie weksli wszelkiego rodzaju. Składniki weksla, indos, akcept, zapłata, duplikat i odpis (kopia), weksle umiejscowione. Protest z powodu nieprzyjęcia i niezapłaty, regres wekslowy, adres pomocniczy i wyręczenie. Amortyzacja weksla. Zaniedbanie i przedawnienie wekslowe. Weksle zagraniczne. Zdolność wekslowa. Stempel wekslowy. Objasnienie przekazów i czeków. Dział czekowy Pocztovej Kasy Oszczędności. Inne urządzenia dla ułatwienia wypłat.

c) Przedsiębiorstwa handlowe, firmy i pracownicy handlowi. Przegląd związków do prowadzenia przedsiębiorstw handlowych.

d) Pomocnicze zawody handlowe w zarysie.

e) Komunikacja. Poczta, telegraf i telefon na usługach handlu. Przewoźnictwo. Nauka o taryfach kolejowych i dokumentach żeglugi morskiej. Najważniejsze wiadomości o ubezpieczeniu przewozowym, o spedycji, cłach i manipulacji cłowej.

f) Handel pieniędzy, weksli i walorów. Banki i kasy oszczędności, tudzież ich czynności.

g) Pomocnicze urządzenia handlowe. Giełdy, targi, wystawy, składownie, ceduła składowa systemu austriackiego, wywiadostwo kupieckie; izby handlowo-przemysłowe, gremia handlowe, konsulatory, traktaty handlowe.

h) Sprawunki giełdowe i ich wykonanie.

i) Międzynarodowy handel towarowy. Miary jakościowe, zwyczaje handlowe i oznaczanie cen najważniejszych towarów handlu międzynarodowego. Obliczanie cen porównawczych na podstawie notowań najwybitniejszych miejscowości handlowych.

3. Korespondencya i nauka o dokumentach handlowych.

a) Ćwiczenia w sporządzaniu dokumentów: Objasnianie i wypracowywanie not, faktur, rachunków zakupna, sprzedaży i kosztów, ceduła dostawy i odbioru, ceduła złożenia i kwitów, listów przewozowych i deklaracji cłowych, weksli, przekazów i czeków. Wypełnianie druków pocztowych i Pocztovej Kasy Oszczędności.

b) Korespondencya: Wstępne wiadomości o korespondencyi, forma listów, postępowanie z listami przychodzącymi i odchodzącymi. Listy w sprawie wypłat i przesyłek gotówkowych. Korespondencya wekslowa. Listy w handlu towarowym na własny rachunek. Listy w sprawie zakupna i sprzedaży monet, dewiz i walorów. Listy w sprawie rachunków bieżących. Listy w handlu komisowym i spedycyi. Korespondencya wywiadowcza, listy upominające, listy kredytowe. Okólniki; oferty służbowe, łatwiejsze podania do władz.

4. Księgowość (buchalterya) i kantor praktyczny. (w I. p. 3 godz., w II. 5 godz. tygodn.).

a) Wstęp i księgowość pojedyncza. Zadanie księgowości, przepisy ustawy handlowej o księgach kupieckich. Objaśnienie najważniejszych wyrażeń technicznych z dziedziny księgowości. Zasady księgowości pojedynczej. Wypracowanie księgi kasowej, dziennika, księgi dłużników i wierzycieli, inwentarza. Księgi pomocnicze w handlu towarowym. Przerobienie jednomiesięcznego tematu niewielkich rozmiarów i zamknięcie wszystkich ksiąg głównych i pomocniczych. Księgowość w handlu sklepowym i przerobienie praktycznego przykładu.

b) Księgowość podwójna. Istota i zasady księgowości podwójnej. Objaśnienie najważniejszych kont. Wypracowanie księgi kasowej, dziennika, księgi głównej, inwentarza i bilansu. Saldakonti. Powtórzenie ksiąg pomocniczych z handlu towarowego i objaśnienie ksiąg ilościowych z działu bankowego. Objaśnienie i przeprowadzenie zamknięcia według metody podwójnej. Przerobienie dwóch krótkich tematów, jednego z działu towarowego, drugiego z działu bankowego i zamknięcie wszystkich ksiąg zasadniczych i pomocniczych.

Przerobienie krótkiego tematu przedsiębiorstwa fabrycznego według metody amerykańskiej. Krótkie omówienie zaszłości komisowych z działu towarowego i bankowego (conto mio), tudzież przedsięwzięć na wspólny rachunek (conto a meta). Najważniejsze wiadomości o bilansach spółek handlowych.

c) Kantor praktyczny. Nauka ma umożliwić słuchaczom nabranie poglądu na wzajemny związek poszczególnych czynności w przedsiębiorstwie przez przerobienie tematu dającego sposobność do sporządzania dokumentów, listów, zapisek księgowych, obliczeń i objaśnień z dziedziny techniki handlowej. W stosownych chwilach należy omówić zasady organizacyi przedsiębiorstw handlowych, urządzenia kontrolne i manipulacyjne.

5. Prawo handlowe i przemysłowe. (2 godziny tygodniowo.)

Wstępne uwagi o powstaniu, znaczeniu i formie ustaw i rozporządzeń. Przegląd austriackich władz administracyjnych i sądowych.

a) Kodeks handlowy. Pojęcie kupca według prawa handlowego; prawa i obowiązki kupców. Ustawowe przepisy o rejestrze handlowym, o firmach, prokurentach, pełnomocnikach i pomocnikach handlowych. Względne i bezwzględne sprawunki (czynności) handlowe (z pominięciem sprawunków giełdowych). Oferta między obecnymi i nieobecnymi. Odwołanie. Istota umowy. Kupno i sprzedaż. Rodzaje kupna. Zabezpieczenie wykonania kupna. Prawa i obowiązki sprzedawcy i nabywcy. Odsetki kupieckie. Papiery kupieckie na zlecenie i na dzierżyciela (bezimienne). Kupieckie prawo zastawu i prawo zatrzymania. Ustawowe przepisy o komisie, spedycji i przewoźnictwie. — Najważniejsze przepisy ustawowe o spółkach handlowych. Spółka jawna (założenie, stosunki prawne między spółnikami, ich stosunek do innych osób; rozwiązanie, wystąpienie, likwidacja). Spółka komandytowa. Spółka komandytowo-akcyjna. Spółka akcyjna. Spółka cicha i spółka przygodna. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Najważniejsze wiadomości o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych.

b) Zasadnicze przepisy konkursowe.

c) Najważniejsze ustawy i rozporządzenia przemysłowe. Pojęcie i podział zatrudnień zarobkowych. Wykonywanie uprawnień przemysłowych. Ochrona znaków, wzorów i patentów. Najważniejsze wiadomości o pracownikach przemysłowych (wynagrodzenie, rozwiązanie stosunku służbowego, sądy przemysłowe). Przekroczenia przemysłowe. Inspektorowie przemysłowi.

6. Towaroznawstwo. (2 godziny tygodniowo.)

Krótkie a przejrzyste omówienie tych gałęzi przemysłu, które mają dla monarchii austriacko-węgierskiej ważniejsze znaczenie, w szczególności: przemysł metalowy (żelazo, stal, miedź, ołów, cynk, rtęć), fabrykacja szkła i wyrobów glinianych; przemysł naftowy i przeróbka tłuszczów; młynarstwo; piwowarstwo; fabrykacja cukru i spirytusu; przemysł tekstylny i papierniczy; przeróbka skóry.

Dla objaśnienia wykładów służą zbiory towaroznawcze skieptikon i wycieczki do zakładów przemysłowych.

7. Geografia handlowa i statystyka. (3 godz. tygodniowo.)

Na wstępie powtórzenie zasad z geografii ogólnej, matematycznej i fizycznej, mających znaczenie dla produkcji, przemysłu, handlu i komunikacji. Dokładne traktowanie monarchii austriacko-węgierskiej oraz omówienie reszty państw europejskich z koloniami i terytoriami pod protektorem pod względem geografii politycznej, orografii, hydrografii, klimatu, zaludnienia, produkcji rolniczej i górniczej, przemysłu, wywozu i przywozu; najważniejsze miasta handlowe, portowe, linie kolejowe i okrętowe tych państw. Samodzielne państwa pozaeuropejskie traktowane poglądowo. Środki i instytucje komunikacyjne między kontynentami (zwłaszcza linie okrętowe i kabel). Przegląd światowej produkcji na podstawie statystyki najważniejszych artykułów.

b) Przedmioty nadobowiązkowe.

8. Stenografia. (2 godziny tygodniowo.)

Tworzenie i skrócenia słów. Zasady skracania zdań. Ciągłe ćwiczenia w celu nabycia wprawy w pisanii 110—125 zgłosek na minutę bez trudności i tak czytelnie, by każdy umiejący stenografować, mógł stenogram przeczytać.

9. Kaligrafia. (1 godzina tygodniowo.)

Wprawa w piśmie łacińskim i niemieckim. Pismo rondonne. Ćwiczenia w szybkim pisanii kupieckim.

10. Pisanie na maszynach. (2 godziny tygodn. w II półroczu.)

Ćwiczenia w pisanii na maszynach różnych systemów. Objasnianie konstrukcji maszyn. Naukę pobierają słuchaczki partyami.

11. Język niemiecki. (2 godziny tygodniowo.)

Na podstawie dostatecznej znajomości języka pod względem gramatycznych zasad i odpowiedniego zasobu słów, powtórzenie kursoryczne nauki o formach i składni zdania zapomocą ustnych

lub piśmiennych ćwiczeń. Gramatyczna analiza i literackie objaśnienie odpowiednio dobranych ustępów z uwzględnieniem stylistyki; lektura artykułów ekonomicznej treści, wzorowych pod względem językowym i rzeczowym, znajdujących się w dziennikach. Ciągłe ćwiczenia w ustnym używaniu języka obcego na podstawie obrazów poglądowych i przystępnych tekstów. Wprowadzenie w korespondencję niemiecką z podaniem odpowiedniego zasobu zwrotów używanych w języku handlowym. Szczególnie należy uwzględnić listy z zakresu handlu towarowego i łatwiejsze listy z działu bankowego na podstawie zaszłości, z których wynika korespondencja.

Nauczyciel używa w rozmowie ze słuchaczkami podczas objaśniania materiału wyłącznie języka niemieckiego.

D) Dwuklasowa szkoła handlowa męska.

1. Regulamin.

§ 1.

Zadaniem dwuklasowej szkoły handlowej dla chłopców, połączonej z Akademią handlową w Krakowie, jest udzielić młodzieńcom, którzy zamierzają poświęcić się stanowi kupieckiemu lub pokrewnym zawodom, oprócz pewnego zasobu wiedzy ogólnej, wykształcenia zawodowego i przyczynić się do podniesienia zarobkowości osób stanu kupieckiego.

Dla tych zawodów handlowych, dla których według § 38 ustawy przemysłowej przepisane jest wykazanie się świadectwem uzdolnienia, całkowite ukończenie z dobrym postępem tej 2-klasowej szkoły handlowej zastępuje cały czas praktyki w myśl rozp. c. k. Ministra Handlu w porozumieniu z c. k. Ministrem Wyznań i Oświaty z 13/8 1907. Dz. p. p. Nr. 198.

§ 2.

Językiem wykładowym jest język polski.

§ 3.

Dwuklasowa szkoła handlowa składa się z kursu przygotowawczego i z kursów rocznych, na które materiały nauki rozdzielony jest według planu, zatwierdzonego przez c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty. Nauka odbywa się codziennie z wyjątkiem świąt i niedziel rano od 8 do 1. Rok szkolny trwa od 4 września do 30 czerwca.

§ 4.

Dwuklasowa szkoła handlowa męska połączona jest z Akademią handlową i Kuratorya tejsze szkoły sprawuje równocześnie obowiązki Kuratoryi dwuklasowej szkoły handlowej w myśl po-

stanowień statutu organizacyjnego Akademii handlowej w Krakowie.

§ 5.

Kierownikiem dwuklasowej szkoły handlowej w Krakowie jest każdorazowy dyrektor Akademii handlowej w Krakowie, nauki udzielają nauczyciele Akademii handlowej w Krakowie ewentualnie inni nauczyciele pomocniczy, mający stałe posady przy tutejszych szkołach średnich.

§ 6.

W celu poparcia nauki założy się dla dwuklasowej szkoły handlowej osobne zbiory naukowe, na razie korzystać będzie szkoła ze zbiorów Akademii handlowej w Krakowie.

§ 7.

Na kurs przygotowawczy przyjmuje się uczniów, którzy ukończyli 13 rok życia lub ukończą go w roku kalendarzowym, w którym się zapisują i złożyli egzamin wstępny. Przy tym egzaminie muszą wykazać się odpowiednią znajomością języka polskiego i niemieckiego, tudzież czterech zasadniczych działań arytmetycznych.

Do klasy I. przyjmuje się uczniów, którzy ukończyli z dobrym postępem klasę przygotowawczą, tudzież uczniów, którzy ukończyli lub z końcem roku kalendarzowego, w którym się wpisują ukończą lat 14 i wykażą się świadectwem, że ukończyli z dobrym postępem kl. III. wydziałową, gimnazjalną lub realną. W wyjątkowych tylko wypadkach i o ile miejsca starczy, będzie się przyjmować uczniów nie mających powyżej podanych studyów, jeżeli złożą z pomyślnym skutkiem ścisły egzamin wstępny w zakresie nauk, udzielanych w klasie przygotowawczej dwuklasowej szkoły handlowej.

Do klasy II. przyjmuje się tylko uczniów, którzy ukończyli z dobrym postępem klasę I. dwuklasowej szkoły handlowej.

Liczba uczniów w jednej klasie nie może przekraczać 40.

§ 8.

Każdy uczeń wpisujący się po raz pierwszy ma złożyć wpisowe w kwocie 10 K. Każdy uczeń bez wyjątku składa corocznie z K. jako datek na zbiory naukowe. Czesne wynosi w klasie przygotowawczej, I i II po 40 K. rocznie i ma być wniesione w 2 ratach z góry (po połowie między dniem wpisu a 15/10 i między

1/2 a 15/3). Uczniowie klasy przygotowawczej nie mogą być od opłaty szkolnej uwolnionymi. Nie uwalnia się również od czesnego za I. półrocze klasy I. nikogo z uczniów przyjętych wprost do klasy I., natomiast uczniowie, którzy przeszli z klasy przygotowawczej do klasy I. mogą w wyjątkowych wypadkach uzyskać uwolnienie. Od II. półrocza w klasie I. mogą uczniowie być uwalniani wedle zasad, przyjętych w szkołach średnich.

Raz wpłaconych opłat szkolnych nie zwraca się pod żadnym warunkiem.

§ 9.

Uczniów dwuklasowej szkoły handlowej obowiązują przepisy wydane przez c. k. Radę szkolną krajową dla uczniów szkół średnich oraz regulamin domowy Akademii handlowej w Krakowie.

§ 10.

Plan nauk obejmuje następujące przedmioty:

		Kl. Przyg.	Kl. I.	Kl. II.
1. Religia . . .	tyg. godz.	2	—	—
2. Język polski . . .	„ „	5	4	3
3. Język niemiecki . . .	„ „	4	6	6
4. Rachunki kupiec. . .	„ „	5	5 w I p. 3 w II p.	4
5. Geometrya . . .	„ „	2	—	—
6. Nauka o handlu i wekslach . . .	„ „	—	4 w I p. 2 w II p.	3
7. Korespondencya handlowa i prace kantorowe . . .	„ „	—	2 w I p. 4 w II p.	3 w I p.
8. Buchalterya . . .	„ „	—	2 w I p. 4 w II p.	4 w I p.
9. Kantor praktyczny . . .	„ „	—	—	7 w II p.
10. Geografia handl. . .	„ „	3	3	3
11. Historya naturalna . . .	„ „	4	—	—
12. Fizyka i chemia . . .	„ „	4	—	—
13. Towaroznawstwo . . .	„ „	—	3	3
14. Nauka o ustroju politycznym . . .	„ „	—	—	1
15. Stenografia . . .	„ „	—	2	2
16. Kaligrafia . . .	„ „	2	2	1
Nadobowiązkowo:				
17. Pisanie na masz. . .	„ „	—	—	2
18. Gimnastyka . . .	„ „	—	2	2
19. Śpiew . . .	„ „	—	1	1
Razem tyg. godz.		31	36	38

2. Plan nauk Dwuklasowej szkoły handlowej męskiej.

a) Przedmioty obowiązkowe.

I. Religia.

Klasa przygotowawcza (2 godz. tyg.).

Nauki tego przedmiotu udziela się w sposób przewidziany ustawą dla szkół ludowych wedle postanowień władzy kościelnej.

2. Język polski.

Cel nauki: Łatwe porozumiewanie się z innymi w języku wykładowym; łatwość poprawnego wyrażania się w mowie i piśmie; biegłość w wyraźnym czytaniu i opowiadaniu rzeczy czytanych. Znajomość najważniejszych dzieł literatury ze szczególnem uwzględnieniem arcydzieł najwybitniejszych autorów nowszej doby.

Klasa przygotowawcza (5 godz. tyg.).

Biegle i poprawne czytanie, objaśnianie słowne i rzeczowe. Ustne opowiadanie, wolne od gwarowych naleciałości; ćwiczenia w pisowni ze szczególnem uwzględnieniem jednako lub podobnie brzmiących wyrazów. Zdanie pojedyncze rozwinięte, rozróżnianie zdania pojedynczego od złożonego; wszystkie części mowy. Pisemne streszczanie słyszanych opowiadań i krótkich opisów. Układanie łatwych listów prywatnych na podstawie dyspozycji. Uczenie się na pamięć stosownych ustępów.

W każdym półroczu 4 zadania szkolne i 4 domowe. Dyktaty wedle uznania nauczyciela.

Klasa I. (4 godz. tyg.).

Powtórzenie odmian; rozbiór części składowych zdania pojedynczego; zasady pisowni i nauki o znakach pisarskich; najczęściej używane słowa obcego pochodzenia, zwłaszcza z zakresu handlu; złożone i ściągnięte zdanie; rozbiór zdań. Lektura prozaicznych i poetycznych ustępów; poprawne czytanie i opowiadanie czytanego. Uczenie się na pamięć stosownych ustępów.

W każdym półroczu 3 zadania szkolne i 3 domowe; dyktaty wedle uznania nauczyciela.

Klasa II. (3 godz. tyg.).

Powtórzenie nauki o formach i zdaniu; ustne i pisemne opowiadanie czytanych ustępów własnymi słowami. Tok myśli

i dyspozycya wzorowych ustępów prozaicznych. Ortograficzne ćwiczenia w dalszym ciągu. Krótkie wiadomości o najważniejszych dziełach literackich z podaniem odnośnych szczegółów biograficznych, przyczem należy przedewszystkiem uwzględniać arcydzieła wybitnych poetów nowszej doby. Najważniejsze wiadomości o rodzajach poetycznych form i nauki o wierszowaniu, wysnute z lektury. Samodzielne opowiadanie czytanych ustępów poetycznych; ćwiczenia w wolnych wykładach. Wypracowania piśmienne postępują od zwyczajnej reprodukcji począwszy aż do ładnego samodzielnego wypracowania na temat z zakresu praktyki życiowej uczniów.

Co półrocze 3 zadania szkolne i 2 domowe; dyktaty wedle uznania nauczyciela.

3. Język niemiecki.

Cel nauki: Dostateczna znajomość nauki o formach i zdaniu; zrozumienie łatwiejszych tekstów; pewna wprawa w ustnem wyrażaniu się; zdolność wypracowywania zwykłych listów z zakresu interesu towarowego.

Podstawą nauki gramatyki i konwersacyi jest lektura.

Klasa przygotowawcza (tyg. godz. 4).

Deklinacya i konjugacya. Płynne i poprawne czytanie. Ogólne wiadomości z gramatyki niemieckiej, szczególnie z zakresu deklinacyi i konjugacyi. Nacisk należy położyć na płynne i poprawne czytanie. Opowiadanie czytanych ustępów na podstawie stosownie stawianych pytań. Konwersacya niemiecka. Ćwiczenia ortograficzne. Uczenie się na pamięć.

Co dwa tygodnie zadanie szkolne. W I. półroczu dyktaty.

Klasa I. (6 godz. tyg.).

Deklinacya, konjugacya i najważniejsze zasady nauki o zdaniu. Ustne i pisemne ćwiczenia w celu ugruntowania wiedzy gramatycznej i nabycia odpowiedniego zasobu słów. Odpowiedzi na łatwe pytania nauczyciela, nawiązane do lektury i środków poglądowych. Przy zwykłych pytaniach skierowanych do uczniów używa nauczyciel języka niemieckiego (z wyjątkiem pouczeń gramatycznych).

W każdym półroczu 3 zadania szkolne i 3 domowe.; dyktaty wedle uznania nauczyciela.

Klasa II. (6 godz. tyg.).

Powtórzenie i rozszerzenie nauki o formach, zwłaszcza słów nieregularnych. Uzupełnienie zasad składni. Ciągłe ustne i pisemne

ćwiczenia. Lektura, tłumaczenia i objaśnianie dłuższych ustępów, których treść da podstawę do nawiązania rozmówek. Przy sposobności krótkie tłumaczenia z języka polskiego na język niemiecki. Uzupełnienie zasobu słów przez korzystanie z obrazów ściennych z uwzględnieniem charakterystycznych cech języka handlowego. Stawianie pytań przez uczniów i próby w jednolitem samodzielnym opisywaniu i opowiadaniu w języku niemieckim.

Wprowadzenie w korespondencję handlową za pośrednictwem stosownego zasobu frazesów, potrzebnych do pisania łatwiejszych listów w sprawach towarowych i połączonych z handlem towarowym listów obrotu handlowego. Przy nauce korespondencji należy trzymać się porządku listów, zachowywanego przy nauce korespondencji w języku polskim. W miejsce tłumaczeń należy przystąpić jak najrychlej do samodzielnego sporządzania listów w języku niemieckim na podstawie osobnych tematów.

Objaśniania i omawiania należy w kl. II. prowadzić w języku niemieckim.

W każdym półroczu 3 zadania szkolne i 3 domowe. Ćwiczenia w korespondencji i dyktaty wedle uznania nauczyciela.

4. Rachunki kupieckie.

Cel nauki; 1) Biegłość w wykonywaniu wszelkich obliczeń potrzebnych kupcowi w handlu towarowym z uwzględnieniem sposobów stosowanych w praktyce; 2) znajomość elementarnych obliczeń bankowych według zwyczajów austriackich. Wprawa w rachowanie pamięciowem.

Klasa przygotowawcza (5 godz. tyg.).

Objaśnienie dziesiętkowego układu liczbowego. Cztery działania rachunkowe bezimiennymi liczbami całymi i dziesiętnymi; osobne ćwiczenia w działaniu poziomem. Ułamki zwyczajne. Rachowanie bezimiennymi ułamkami zwyczajnymi (z jednocyfrowymi a co najwyżej dwucyfrowymi licznikami i mianownikami). Jednostki pieniężne Monarchii austriacko-węgierskiej, Państwa niemieckiego, Francji, Wielkiej Brytanii, Włoch i Państwa rosyjskiego. Miary i wagi metryczne angielskie i rosyjskie. Rozkładanie i zwinianie. Cztery działania rachunkowe liczbami imiennymi (mianowanymi). Ćwiczenia w rachowaniu pamięciowem przy każdej sposobności.

W każdym półroczu 4 zadania szkolne. 2 razy w tygodniu krótkie zadania domowe, które należy o ile możliwości poprawić w szkole.

Klasa I.

(W pierwszym półroczu 5 godz., w drugim 3 godz. tygodniowo.)

Gruntowne powtórzenie działań bezimiennymi ułamkami dziesiętnymi i zwyczajnymi (z licznikami i mianownikami co najwyżej dwucyfrowymi). Ćwiczenia w szybkim działaniu poziomem. Kupieckie skrócenia rachunkowe, o ile rzeczywiście ułatwiają rachowanie, w szczególności skrócone mnożenie i dzielenie. Najważniejsze (europejskie i amerykańskie) układy monet, miar i wag ze szczególnem uwzględnieniem waluty koronowej i układu metrycznego. Rozkładanie i zwijanie. Działania liczbami imiennymi (mianowanymi) wraz z t. zw. praktyką włoską. Rachunek stosunku i wnioskowanie. Rachunek spółki i średniego podziału; rachunek łańcuchowy. Rachunek procentu od 100, w 100 i na 100 i jego zastosowanie przy procentowych dodatkach i potrąceniach praktyki kupieckiej. Obliczanie odsetek od 100, w 100 i na 100 i rachowanie liczbami procentowymi. Najważniejsze obliczenia towarowe; pojedyncza kalkulacja zakupna. Ciągłe ćwiczenia w pamięciowym rachowaniu liczbami imiennymi i bezimiennymi.

W pierwszym półroczu 4, w drugim 3 zadania szkolne; w pierwszym półroczu 2 razy, w drugim raz na tydzień krótkie zadanie domowe, które należy o ile możności poprawić w szkole.

Klasa II. (4 godz. tygodniowo.)

Powtórzenie rachunku procentu i odsetek. Główne zasady rachunku średniego terminu. Najważniejsze zadania z rachunku procentu składanego bez użycia formułek algebraicznych. Rachunek dyskontu według austriackich zwyczajów bankowych. Zasady rachunku monet, a zwłaszcza obliczanie ich wartości kursowej według zwyczajów austriackich. Obliczenia przy zapłacie cef. Obliczanie wartości zagranicznych biletów bankowych. Główne zasady rachunku dewiz według austriackich zwyczajów (z pominięciem londyńskich weksli ze ścisłym terminem). Krótkie omówienie zagranicznych kursów, posiadających szczególniejsze znaczenie dla austriackiego handlu towarowego. Zasady rachunku walorów według zwyczajów austriackich. Łatwe przykłady weksli wyrównawczych celem powtórzenia.

Zamknięcie rachunku bieżącego z jednolitą (pojedynczą i podwójną) stopą procentową. Dokładne przerobienie kalkulacji towarowej wraz z kalkulacją przywozów zamorskich. W związku z kalkulacją należy omówić także ogólne koszty administracyjne w przedsiębiorstwach handlowych. Obliczanie wartości i cen porównawczych najważniejszych przedmiotów handlu międzynarodowego (zboża, mąki, spirytusu, cukru, nafty, bawełny, kawy).

Ćwiczenia w rachowaniu pamięciowym przy każdej stosownej okoliczności.

W każdym półroczu po 4 zadania szkolne; dwa razy w tygodniu krótkie zadania domowe, które należy o ile możliwości poprowadzić w szkole.

5. Geometrya.

Cel nauki: Oparta na doświadczeniu znajomość najważniejszych geometrycznych brył z uwzględnieniem potrzeb handlu i przemysłu. Łatwość w obliczaniu powierzchni i objętości brył. (Dowodów twierdzeń nie należy podawać w algebraicznej formie).

Klasa przygotowawcza. (2 godziny tygodniowo).

Zasady geometrii. Poglądowe objaśnienie najprostszych brył. Opis najważniejszych figur płaskich i ich charakterystycznych własności na drodze doświadczalnej. Przystawanie trójkątów i ważne opierające się na niem twierdzenia. Czworobok. Koło. Obliczanie powierzchni. Zasady stereometrii. Powierzchnia i objętość graniastosłupa, ostrosłupa, walca, stożka, i kuli. Przykłady obliczania ciężarów ciał, przychodzących w handlu z pomocą objętości i ciężaru właściwego.

W każdym półroczu 2 zadania szkolne, częstsze ćwiczenia domowe według uznania profesora.

6. Nauka o handlu i wekslach.

Cel nauki: Poglądowa znajomość stouków i urzędzeń, mających praktyczne znaczenie dla handlu. Zrozumienie praktycznej strony weksla z pominięciem szczegółów czysto prawniczych. Zadaniem nauki o handlu i wekslach w klasie I. jest przedewszystkiem objaśnienie pojęć i zjawisk, których znajomość jest potrzebna przy nauce innych przedmiotów handlowych, w klasie II. natomiast uzupełnienie nauki handlowej przez samodzielne zapoznanie uczniów ze stosunkami i urządzeniami, które jeszcze nie były nigdzie przedmiotem objaśnień.

Klasa I. (W pierwszym półroczu 4 godziny, w drugim 2 godziny w tygodniu).

Wstęp. Pojęcie, powstanie, pożytek i rodzaje handlu. Przedmioty handlu. Handel towarowy, jego zwyczaje i dokumenty. Miary i wagi, cena, pieniądź, waluta, moneta, pieniądź papierowy. Przegląd kupieckich sposobów zapłaty.

Początki nauki o wekslu, o ile są niezbędne do nauczania innych przedmiotów, a mianowicie pojęcie i główne ro-

dzaje weksla, jego znamiona, stempel wekslowy, przyjęcie, indosowanie i zapłata weksla. Objasnienia należy zawsze łączyć z wypracowaniem przykładów wekslowych. — Krótka charakterystyka przekazu i czeku bankowego. Poczтовая Kasa Oszczędności, dział oszczędnościowy i czekowy i organizacja tego ostatniego. Przedsiębiorcy handlowi: kupiec, firma i rejestr handlowy, pracownicy handlowi. Najważniejsze wiadomości o spółkach handlowych i innych związkach dla celów handlowych. Pomocnicze zawody handlowe: działalność komisanta, agenta, spedytora i przewoźnika. Pomocnicze urządzenia handlowe: koleje, żegluga, poczta, telegraf, telefon. Targi, składownie publiczne, wywiadowstwo kupieckie. Ubezpieczenie w służbie handlu.

Klasa II. (3 godziny tygodniowo).

Powtórzenie kupieckich sposobów zapłaty, organizacji czekowej w Pocztovej Kasie Oszczędności i najważniejszych materii z nauki o pomocniczych zawodach i urządzeniach handlowych. Wiadomości cłowe: najważniejsze wiadomości o austriackiej taryfie cłowej i dokumentach cłowych. Handel pieniężny i kredytowy: krótki zarys nauki o handlu pieniędzy, weksli i walorów, nauka o bankach i kasach oszczędności tudzież ich czynnościach, wreszcie o giełdach i sprawunkach giełdowych. Z prawa handlowego i konkursowego: ogólne przepisy ustawowe o zawieraniu i wypełnianiu sprawunków handlowych i sposobów ich zabezpieczenia na podstawie IV. księgi ustawy handlowej. Sądownictwo handlowe. Najważniejsze wiadomości z prawa konkursowego. Z prawa wekslowego: Zdolność wekslowa; powtórzenie i uzupełnienie wiadomości o składnikach wekslowych, o indosie, przyjęciu i zapłacie weksla; protest i regres wekslowy, adres pomocniczy i wyłączenie wekslowe. Umiejscowienie; powielanie weksla. Weksle własne i przekazowe. Podrabianie i fałszowanie weksli. Zaginięcie weksla. Skarga wekslowa. Odrębne przepisy węgierskiej ustawy wekslowej. Powtórzenie i rozszerzenie wiadomości o przekazach i czekach. (Przepisy ustawodawstwa przemysłowego, dotyczące handlu, zawarte są w nauce o ustroju politycznym).

7. Korespondencya i nauka o dokumentach kupieckich (»dokumentyka« kupiecka).

Cel nauki: biegłość w sporządzaniu listów i dokumentów handlu towarowego bez błędów językowych, formalnych i rzeczowych,

Klasa I. (W pierwszym półroczu 2 godz., w drugim 4 godz. tyg).

Nauka o dokumentach kupieckich celem zapoznania uczniów z formą, zwyczajami kupieckimi i wyrażeniami technicznymi, których należy przestrzegać przy sporządzaniu dokumentów kupieckich. Wystawianie not, faktur, rachunków zakupna i sprzedaży, kosztów, ceduł dostawy i odbioru, ceduł złożenia, kwitów, listów przewozowych, deklaracji słowych, telegramów; formalna strona weksla, przekazu i czeku, dokumentów pocztowych i dokumentów działu czekowego Pocztovej Kasy Oszczędności.

Korespondencya (z przygodnem wypracowywaniem przynależnych dokumentów). Wstęp o znaczeniu i sposobie sporządzania listów w handlu. Forma listów kupieckich, kopert listowych i pocztówek. Ogólne postępowanie z listami przychodzącymi i odchodzącymi. Listy w sprawie przesyłek i wypłat gotówkowych. Zwyczajna korespondencya w handlu towarowym, a mianowicie zamówienie towarów i wykonanie polecenia z uwzględnieniem różnych sposobów wyrównania faktury, nadto potwierdzenie odbioru towarów. Odwołania i wytykanie wad. Łatwe przykłady z korespondencyi wekslowej, a mianowicie zawiadomienie o wystawieniu traty, przekazywanie weksli na rachunek bieżący z walutą płatności, listy o załatwienie przyjęcia wekslowego i listy inkasowe. Krótkie przerobienie korespondencyi wywiadowczej. Listy upominające.

W pierwszym półroczu 2 zadania szkolne i 2 domowe, w drugim 4 szkolne i 3 domowe. Zadania domowe obejmują wypracowanie listów i dokumentów kantorowych, których koncept uczeń powinien sam sporządzić. Wszystkie wypracowania należy wykonywać odrazu na czysto (w razie potrzeby przy pomocy notatek stenograficznych), a tylko wyjątkowo przepisywać w domu.

Klasa II. (3 godziny tygodniowo w pierwszym półroczu).

Powtórzenie zwyczajnych listów towarowych. Wyrównanie faktury przez Pocztową Kasę Oszczędności. Oferta sprzedawcy, zapytanie nabywcy, komis zakupna i sprzedaży towarów. Najważniejsze listy i dokumenty spedycyjne. Normalne przykłady korespondencyi przy sprowadzaniu towarów z krajów zamorskich. Dalszy ciąg korespondencyi wekslowej, a mianowicie przekazywanie weksli do dyskontowania, listy w sprawie umiejscowienia i regresu wekslowego. Najprostsze listy z obrotu bankowego, a mianowicie komisowe zakupno i sprzedaż walut, dewiz i walerów; przekazywanie rachunkowe. Listy w sprawie rachunków bieżących. Listy polecające i kredytowe. Okólniki. Skrypty dłużne. Pełnomocnictwa. Podania o zapisywanie do rejestru handlowego. Prośby o nadanie posad. Świadectwa służbowe.

W ostatnich 4 tygodniach drugiego półrocza należy (w godzinach kantoru praktycznego) przeprowadzić ogólne powtórzenie materiału korespondencyj i dokumentyki tudzież księgowości i przy tej sposobności dokonać ostatecznej klasyfikacji słabszych uczniów.

W pierwszym półroczu 2 zadania szkolne i 2 domowe.

8. Księgowość (buchalterya).

Cel nauki: Poznanie teorii i nabycie wprawy w praktycznem zastosowaniu księgowości kupieckiej w handlu towarowym.

Klasa I.

(W pierwszym półroczu 2 godziny, w drugim 4 godz. tygodniowo).

Wstęp: Pojęcie, zadanie i metoda księgowości kupieckiej w ogólności. Ustawowe przepisy o księgowości kupieckiej i obowiązków stemplowania ksiąg handlowych. Objaśnienie najważniejszych ogólnych pojęć i technicznych wyrażeń księgowości kupieckiej.

Księgowość pojedyncza: Zasady księgowości pojedynczej i zasadnicze księgi tej metody (księga kasowa, dziennik, księga główna, inwentarz). Straca kasowa i straca odbiorców. Pomocnicze księgi metody pojedynczej. Zamknięcie ksiąg według tej metody. Ciągłe praktyczne ćwiczenia w księgowaniu różnych zaszczości w przedsiębiorstwach handlowych i przemysłowych. Przeprowadzenie jednomiesięcznego tematu (średnich rozmiarów) w przedsiębiorstwie pojedynczem działu towarowego przez wszystkie księgi główne i pomocnicze. Zapiski księgowe przedsiębiorstwa sklepowego i przerobienie osobnego przykładu dla ich objaśnienia.

Księgowość podwójna: Zasady księgowości podwójnej i zasadnicze księgi tej metody, (księga główna, kasowa, dziennik, inwentarz). Wypracowanie praktycznych przykładów zaciągania do tych ksiąg.

W pierwszym półroczu 2, w drugim 4 zadania szkolne; zadania domowe według uznania nauczyciela. Wypracowania szkolne należy wykonać odrazu na czysto, a tylko wyjątkowo przepisywać w domu.

Klasa II. (W pierwszym półroczu 4 godz. tyg.).

Dalszy ciąg księgowości podwójnej. Powtórzenie i rozszerzenie nauki o kontach księgowości podwójnej i reguł o zaciąganiu do ksiąg tej metody. Zbiornik. Teorya otwarcia i zamknięcia ksiąg według metody podwójnej. Objaśnienie pojęcia bilansu. Ciągłe praktyczne ćwiczenia w księgowaniu, zamykaniu i otwieraniu na prostych i krótkich przykładach z handlu towarowego, z przedsiębiorstw przemysłowych i bankowych. Objaśnia-

nie i wypracowanie amerykańskiej księgi głównej. Najważniejsze zasady księgowości fabrycznej. Odrębne zasady zamknięcia w spółkach jawnych.

W ostatnich 4 tygodniach drugiego półrocza (w godzinach kantoru praktycznego) należy urządzić ogólne powtórzenie i egzamin z materiału księgowości (wraz z korespondencją i dokumentacją) i przeprowadzić przy tej sposobności klasyfikację słabszych uczniów z tego przedmiotu.

W pierwszym półroczu 4 zadania szkolne; zadania domowe wedle uznania nauczyciela, przyczem należy o ile możności unikać mechanicznego przepisywania.

9. Kantor praktyczny.

Cel nauki: Zrozumienie wzajemnego związku między pojedynczemi czynnościami przedsiębiorstwa i powtórzenie najważniejszych materii ze wszystkich przedmiotów handlowych. O ile możności należy zapoznać uczniów z urządzeniami kantorowemi dla czynności manipulacyjnych.

Tok czynności kantorowych należy urządzić tak, aby wszyscy uczniowie byli ciągle zatrudnieni.

Klasa II. (w II półr. 7 godz. tygodn.).

Zupełne wypracowanie jednego lub kilku tematów z handlu hurtownego i drobnego (sklepowego), polegające na wypracowaniu wszystkich dokumentów i listów i przeprowadzeniu wszystkich zapisek księgowych wynikających z każdej zaszłości. W odpowiednich miejscach należy przeprowadzić także potrzebne obliczenia i objaśnić odnośną zaszłość pod względem techniczno-handlowym i prawnym. Pomiędzy zaszłościami, które należy objaśnić, powinny znajdować się także sprawunki komisowe i spedycyjne tudzież najprostsze sprawunki bankowe.

Wypracowania kantoru praktycznego należy zakończyć w 4 tygodnie przed upływem drugiego półrocza, aby uzyskać wolne godziny dla powtórzenia.

W drugim półroczu 2 zadania szkolne trwające po 2 godziny. Domowe przygotowanie do przerobienia zaszłości najbliższej godziny szkolnej.

10. Geografia handlowa.

Cel nauki: Na ogólnych geograficznych zasadach oparta znajomość państw jako obszarów produkcji i handlu i ich stanowisko w obrocie światowym ze szczególnem uwzględnieniem mo-

narchii austro-węgierskiej. Zrozumienie map, które są podstawą całej nauki.

Klasa przygotowawcza (tyg. godz. 3).

Najważniejsze geograficzne pojęcia potrzebne do zrozumienia globusu i map. Ogólny przegląd części ziemi wedle układu poziomego i pionowego, wedle nawodnienia, klimatu, zaludnienia, oraz politycznego podziału. Dokładniejsze traktowanie monarchii austriacko-węgierskiej.

Klasa I. (tyg. godz. 3).

Wyjaśnienie potrzebnych do zrozumienia map pojęć z geografii matematycznej. Zasady geografii fizycznej z uwzględnieniem tych partyi, które są szczególnie ważne dla produkcji, handlu i komunikacyi. Dokładne traktowanie monarchii austro-węgierskiej, polityczny podział państwa, dokładne przerobienie oro- i hydrografii, klimatu, zaludnienia, produkcji rolniczej i górniczej, przemysłu; środki komunikacyjne Austro-Węgier, zwłaszcza główne linie kolejowe i okrętowe. Objąśnianie specjalnej mapy ziemi rodzinnej.

Cesarstwo niemieckie (wraz z koloniami) i Szwajcarya pod względem oro- i hydrograficznym, produkcji, przemysłu, handlu i komunikacyi z uwzględnieniem stosunków handlowych tych państw z Austrią-Węgrami.

Klasa II. (tyg. godz. 3).

Inne kraje sąsiadujące z monarchią austro-węgierską, przy czem należy się ograniczyć do przerobienia najważniejszych ogólnych geograficznych stosunków i do charakterystycznych produktów, mających znaczenie dla handlu światowego. Reszta państw europejskich z ich koloniami, oraz samoistne państwa pozaeuropejskie, traktowane w sposób przeglądowy pod względem ogólnym i geograficzno-handlowym. Wyjaśnienia kolejowych rozkładów jazdy. Najważniejsze środki i instytucye komunikacyjne między stałymi lądami, (okręty pocztowe, kable, międzynarodowy związek pocztowy).

II. Historya naturalna.

Cel nauki: Poglądowa znajomość działów przyrody wedle zasadniczych własności pldów, ich wzajemnego stosunku i znaczenia dla człowieka. Znajomość budowy ciała ludzkiego i zasad higieny.

Klasa przygotowawcza. (4 godz. tyg).

Mineralogia: Opis najbardziej rozpowszechnionych minerałów ze szczególnem uwzględnieniem tych, które mają zastosowanie techniczne; własności ogólne, a mianowicie formy krystalograficzne na podstawie odpowiednich przykładów. Przegląd najważniejszych minerałów wchodzących w skład skorupy ziemskiej. Zoologia: Anatomiczna budowa ciała ludzkiego i znaczenie części jego, przedstawione w formie łatwo przystępnej (bez uwzględnienia stosunków histologicznych). W związku z tem zasady higieny i kilka reguł o pierwszej pomocy w nieszczęśliwych wypadkach. Przegląd świata zwierzęcego na podstawie tych gatunków i rodzajów zwierząt, które w kraju naszym żyją, lub też mieć będą znaczenie ze względu na naukę towaroznawstwa; zarys systematyki świata zwierzęcego. Botanika: Opis kilku bardzo rozpowszechnionych roślin nasiennych, w miarę możliwości na podstawie świeżego materiału roślinnego; zwięzłe objaśnienie budowy zewnętrznej i funkcji poszczególnych organów w związku z właściwą anatomią roślin. Zarys systematyki świata roślinnego łącznie z nauką o najważniejszych roślinach bezkwiatowych, zwłaszcza o grzybach i ich znaczeniu przy wywoływaniu fermentacji i chorób.

Cała nauka historii naturalnej powinna być pogładową i w ten sposób prowadzoną, by stanowiła przygotowanie dla późniejszej nauki towaroznawstwa.

12. Fizyka.

Cel nauki: Znajomość najważniejszych i najłatwiej zrozumiałych zjawisk fizycznych z ciągłym uwzględnianiem praktycznych potrzeb codziennego życia. (Nauka ma się opierać o ile możliwości na doświadczeniach).

Klasa przygotowawcza. (tyg. godz. 4).

Ogólne własności ciał, stany skupienia, ciężar, środek ciężkości, dźwignia, waga, równia pochyła, ruch i jego przeszkody. Swobodna powierzchnia cieczy, rozchodzenie się ciśnienia, prasa hydrauliczna, ciśnienie na dno, pęd do góry, ciśnienie na ściany, koła wodne, turbiny, naczynia połączone, zasada Archimedes'a, oznaczanie ciężaru gatunkowego stałych i ciekłych ciał; własności powietrza, pompa rozrzedzająca i zgęszczająca, pompa pneumatyczna, ciśnienie atmosferyczne, barometr, lewar, pompa, sikawka, manometr.

Istota ciepła, działanie ciepła w ogólności, rozszerzanie się ciał pod wpływem ciepła, termometr, motory gazowe, topnienie, parowanie, wrzenie, maszyna parowa, rozchodzenie się ciepła, wywołane przez ciepło prądy w powietrzu i we wodzie. Ogólne

prawa głosu, szybkość rozchodzenia się głosu, odbicie głosu, ton, drgania, struny, piszczałki, ludzki organ głosu i słuchu, fonograf, gramofon. Powstanie i rozchodzenie się światła, cień, odbicie światła w zwierciadłach, załamywanie się światła w pryzmatach, fotografia, załamywanie się światła w soczewkach, mikroskop, luneta, latarnia magiczna, ludzkie oko, okulary, stereoskop.

Powstanie elektryczności przez tarcie, elektroskop, rozkład elektryczności na przewodnikach, maszyna elektryczna influencyjna. Powstawanie elektryczności przez wpływ, elektryczność atmosferyczna, burze; magnetyczne zjawiska i prawa, umiejscowienie magnetycznej siły (bieguny), naturalne i sztuczne magnesy, magnetyzm ziemski, deklinacja, kompas; ogniwo galwaniczne, prąd elektryczny, działanie cieplne i świetlne prądu elektrycznego, żarówka, lampa łukowa, chemiczne działanie prądu elektrycznego w ogólności, elektroliza wody, magnetyczne działanie prądu elektrycznego, elektromagnetyzm, dzwonki elektryczne, telegraf, mikrofon i telefon, indukcyja, działanie prądu indukcyjnego, dynamomaszyna, motor elektryczny.

13. Towaroznawstwo.

Cel nauki: Znajomość najważniejszych surowców naturalnych z uwzględnieniem ich własności charakterystycznych, ich sposobów i miejsc otrzymywania, ich znaczenia dla handlu i zastosowania; znajomość zasadniczych pojęć z zakresu chemii w związku ze składem chemicznym i przeróbką surowca; znajomość ważniejszych wiadomości z dziedziny chemicznej i mechanicznej technologii, odnoszącej się do sporządzania półfabrykatów i towarów gotowych.

Klasa I. (3 godziny tygodniowo).

Wstęp: Podział towarów na podstawie ich pochodzenia z przyrody. Pojęcia wstępne z chemii niezbędne dla towaroznawstwa; podział towarów podług składu chemicznego. Towary nieorganiczne: (Towary ze świata mineralnego). Metale i produkty hutnicze; materiały do szlifowania i polerowania; kamienie służące do ozdoby; materiały tokarskie i budowlane; surowce przemysłu chemicznego i produkty chemiczne; szkło; towary z gliny; materiały do pisania i rysowania; mineralne materiały do oświetlania i palenia. Powtórzenie omówionych w ciągu roku pierwiastków i związków chemicznych.

Klasa II. (3 godziny tygodniowo).

Towary organiczne. (Towary ze świata roślinnego i zwierzęcego.) Pożywki roślinne i zwierzęce; używki łącznie z napojami

alkoholowymi; tłuszcze i oleje; olejki eteryczne, żywice, gumy, kauczuk; drzewo; organiczne materiały farbiarskie i garbarskie; towary ze skóry zwierzęcej; włókna i towary z nich sporządzane; organiczne materiały tokarskie; najważniejsze materiały apteczne. Zwięzłe powtórzenie omówionych związków organicznych,

W odpowiednich miejscach należy omówić najważniejsze szczegóły odnoszące się do zafałszowania pewnych towarów i najprostsze metody rozeznawania tychże; należy zwrócić uwagę na środki ostrożności, jakich przechowywanie pewnych towarów wymaga, jakoteż na możliwość psucia się pewnych towarów. Cała nauka powinna być prowadzoną przy pomocy charakterystycznych prób towarowych, toków fabrykacyi, tablic i modeli; przez wycieczki do fabryk, urządzone w związku z materiałem wykładowym, ma być daną uczniom sposobność wglądu w ruch przemysłowy.

Nauka towaroznawstwa powinna w interesie praktycznych celów nauki specjalnie zwracać uwagę na lokalny handel i przemysł.

14. Nauka o ustroju politycznym.

Cel nauki: Poznanie najważniejszych materii z ustroju, administracyi i sądownictwa królestw i krajów, reprezentowanych w radzie państwa.

Nauka odbywać się powinna raczej w formie opowiadania i objaśnienia niż w sposób systematyczny.

Klasa II. (1 godzina tygodniowo.)

Krótki wstęp o państwie i prawie państwowem w ogólności. Monarchia austriacko-węgierska jako związek państw. Ustawodawcze czynniki państwa w królestwach i krajach reprezentowanych w Radzie państwa (monarcha i rada państwa); sejmy krajowe. Ustawy i rozporządzenia. Państwowe władze administracyjne i sądowe ze szczególnem uwzględnieniem zakresu interesów kupieckich; władze krajowe; samorząd. Ogólne prawa obywateli. Polityczny stosunek Przedlitawii do Węgier. Zasadniczy pogląd na najważniejsze materje austriackiego prawa prywatnego,

Najważniejsze urzędnictwa na polu administracyi politycznej, sądownictwa, wojskowości, szkolnictwa, skarbowości (podatki, cła i monopole), administracyi przemysłowej i społecznego ustawodawstwa Austrii.

W związku z temi materjami należy omówić zwłaszcza główne zasady ustawy przemysłowej (podział zatrudnień zarobkowych, warunki samodzielnego zarobkowania, dowód uzdolnienia, pomocniczy personal przemysłowy, przepisy ochronne o robotnikach przemysłowych, stowarzyszenia zawodowe), zasady ochrony paten-

tów, marek i wzorów. Zakres działania izb handlowo-przemysłowych i handlowe zadanie konsulatów.

15. Stenografia.

Cel nauki: Zdolność pisania 110—125 zgłosek na minutę i pewność w odczytywaniu własnego stenogramu.

Klasa I. (tyg. 2 godz.).

Tworzenie i skracanie słów. Osobne ćwiczenia w pisaniu technicznych wyrażeń handlowych.

W każdym półroczu 2 zadanie szkolne; ćwiczenia pisemne wedle potrzeby.

Klasa II. (tyg. 2 godz.).

Skracanie zdań i ćwiczenia w szybkim pisaniu. Przy tych ćwiczeniach należy uwzględnić także i korespondencję handlową.

W każdym półroczu 2 zadania szkolne; ćwiczenia wedle potrzeby.

Uwaga: W szkołach, w których udziela się obowiązkowo także nauki drugiego języka oprócz wykładowego, należy przerobić z uczniami w miarę wolnego czasu także zasady stenografii w tym języku.

16. Kaligrafia.

Cel nauki: WYROBIENIE PIĘKNEGO I SZYBKIEGO PISMA.

Klasa przygotowawcza (2 godz. tyg.).

Nabycie gruntownej wprawy w piśmie łacińskim i niemieckim.

W każdym półroczu 3 wypracowania z próbami pisma w szkole; ćwiczenia domowe wedle uznania nauczyciela.

Klasa I. (2 godz. tyg.).

Nabycie gruntownej wprawy w piśmie łacińskim, niemieckim i rondowem w rozmaitych wielkościach.

W każdym półroczu 3 wypracowania z próbami pisma w szkole; domowe ćwiczenia wedle uznania nauczyciela.

Klasa II. (1 godz. tyg.).

Pismo kupieckie z uwzględnieniem metody szybkiego pisania. Sygnatury handlowe.

W każdym półroczu z wypracowania z próbami pisma w szkole; ćwiczenia szkolne wedle uznania nauczyciela.

Nadobowiązkowo:

17. Pisanie na maszynach.

Cel nauki: Zaznajomienie się z użyciem maszyn do pisania różnych systemów.

Klasa II. (tyg. godz. 2).

Ogólne wyjaśnienie sposobu pisania na maszynach z uniwersalną klawiaturą. Trzymanie ciała przy pisaniu na maszynie, wkładanie papieru, poruszanie wózka w prawo i lewo przy równoczesnem robieniu odstępów między wierszami; normalny układ palców. Uderzenie w klawisze. Ćwiczenia w łączeniu liter używanych najczęściej w języku wykładowym. Tworzenie słów i zdań. Pisanie dużych liter (bezpośrednio lub przy pomocy zmiennika). Znaki pisarskie i liczby. Podkreślanie słów i zdań. Wstępy do listów kupieckich i zakończenia. Ćwiczenia w pisaniu kopert, listów kupieckich i rachunków (tych ostatnich przy użyciu tabulatora). Pisanie pod dyktatem i na podstawie stenogramów.

Uczniowie podzieleni są przy nauce na grupy.

18. Gimnastyka i gry dla młodzieży.

Cel nauki: Wzmocnienie siły, zręczność i pewność ruchów uczenicy, rozbudzenie ich zmysłu porządku; utrzymanie fizycznej i umysłowej świeżości przez przyjemne ćwiczenia cielesne.

Klasa I. i II. (2 godziny tygodniowo w każdej klasie).

Ćwiczenia wolne i w zastępach; stósowne do wieku i fizycznego rozwoju ćwiczenia na przyrządach. Gry ruchowe.

19. Śpiew.

Cel nauki: Rozbudzenie poczucia muzykalności, podniesienie kultury umysłu uczniów przez pielęgnowanie muzyki towarzyskiej.

Klasa I. i II. (1 godzina tygodniowo w każdej klasie).

Ćwiczenia w słuchu; ćwiczenia w pisaniu i czytaniu nut (na podstawie systemu nutowego); ćwiczenia głosu i trafiać interwałów w granicach zdolności uczniów do śpiewu ze względu na mutację; rozbudzanie poczucia rytmu. Ćwiczenia w wielogłosowym śpiewie choralnym. Niektóre dobre pieśni ludowe (zwłaszcza też patryotyczne) należy wyćwiczyć do śpiewania z pamięci.

E) Dwuklasowa szkoła handlowa dla dziewcząt.

1. R e g u l a m i n.

§. 1.

Zadaniem Dwuklasowej szkoły handlowej dla dziewcząt, połączonej z Akademią handlową w Krakowie jest udzielić dziewczętom tych wiadomości kupieckich, zwłaszcza kantorowych, których potrzebować mogą jako buchalterki, kasyerki, korespondentki i t. p.

§. 2.

Językiem wykładowym jest język polski.

§. 3.

Szkoła składa się z dwóch kursów rocznych, na które materiały naukowy rozdzielony jest wedle planu, na który c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty udzieliło swego przyzwolenia.

§. 4.

Dwuklasowa szkoła handlowa dla dziewcząt, połączona jest z Akademią handlową w Krakowie, a zarząd jej sprawuje Kuratorja tegoż zakładu.

§. 5.

Kierownikiem dwuklasowej szkoły handlowej dla dziewcząt w Krakowie jest każdorazowy dyrektor Akademii handlowej w Krakowie, nauki udzielają nauczyciele Akademii handlowej ewentualnie inni nauczyciele pomocniczy, mający stałe posady przy tutejszych szkołach średnich lub instytucjach finansowych i t. p.

§. 6.

Do klasy I. przyjmuje się uczennice, które ukończyły z dobrym postępem (we wszystkich przedmiotach) trzy klasy szkoły wydzia-

łowej (licealnej lub średniej), albo złożą egzamin wstępny z języka polskiego, niemieckiego, rachunków, geografii i nauk przyrodniczych w zakresie nauk udzielanych w 3-klasowej szkole wydziałowej. Ucenice muszą w roku, w którym się wpisują do szkoły ukończyć 14 lat. Wobec innych równych warunków mają pierwszeństwo uczennice z ukończoną wyższą klasą wydziałową i starsze wiekiem.

Do klasy II. przyjmuje się uczennice, które ukończyły z I. stopniem ogólnym klasę I. Dwuklasowej szkoły handlowej lub mając co najmniej lat 15 złożą egzamin wstępny w zakresie nauk udzielanych w klasie I. Dwuklasowej szkoły handlowej.

§. 7.

Przy pierwszym wpisie ma każda uczennica złożyć wpisowe w wysokości 10 K. Każda zaś bez wyjątku składa co roku 2 K. jako datek na zbiory naukowe. Czesne wynosi 80 K rocznie i ma być wniesione w dwóch ratach z góry (połowa do 15/10, druga połowa między 1/2 a 15/3). Od opłaty szkolnej nie uwalnia się wcale. Raz wpłaconych opłat szkolnych nie zwraca się pod żadnym warunkiem.

§. 8.

Wszystkie inne prawa i obowiązki uczennic nie wyszczególnione w niniejszym regulaminie zawierają odnośne przepisy dla uczniów Akademii handlowej względnie dla uczniów i uczennic szkół średnich.

§. 9.

Plan nauk obejmuje następujące przedmioty:

1. Język polski . . .	kl. I. 2 godz.	kl. II. 3 godz.
2. Język niemiecki . .	» 5	» 5
3. Rachunki kupieckie .	5 w I p., 3 w II p.	» 3
4. Nauka o handlu i wekslach . . .	3 w I p., 1 w II p.	» 2
5. Prace kant. i koresp.	2 w I p., 4 w II p.	» 3 w I półr.
6. Buchalterya . . .	2 w I p., 4 w II p.	» 4 w I półr.
7. Kantor praktyczny .	» 2	» 7 w II półr.
8. Geografia handlowa	» 2	» 2
9. Stenografia . . .	» 2	» 2
10. Kaligrafia	» 2	» 1
Nadobowiązkowo:		
11. Towaroznawstwo .	» 3	» 3
12. Pisanie na maszynie	» —	» 2
13. Nauka hyg. i gosp.	» 2	» 2
14. Gimnastyka . . .	» 2	» 2
15. Śpiew	» 1	» 1

Razem tygodniowo w kl. I. 33 godz. w kl. II. 35 godz.

2. Plan nauk

Dwuklasowej szkoły handlowej żeńskiej.

a) Przedmioty obowiązkowe.

1. Język polski.

Cel nauki: Łatwe porozumiewanie się z innymi w języku wykładowym; zdolność poprawnego wyrażania się w mowie i piśmie; biegłość w wyraźnym czytaniu i opowiadaniu rzeczy przeczytanych. Znajomość najważniejszych dzieł literatury ze szczególnem uwzględnieniem arcydzieł autorów nowszej doby.

Klasa I. (2 godz. tygodn.).

Powtórzenie odmian i rozbiór części składowych zdania pojedynczego, zasady pisowni i nauki o znakach pisarskich; najczęściej używane słowa obcego pochodzenia, zwłaszcza z zakresu handlu i powtórzenie najważniejszych części ze składni; rozbiór zdań. Lektura prozaicznych i poetycznych ustępów; poprawne czytanie i opowiadanie czytanego. Uczenie się na pamięć stosownych ustępów.

W każdym półroczu 2 zadania szkolne i 2 domowe; dyktaty wedle uznania nauczyciela.

Klasa II. (3 godz. tygodn.).

Powtórzenie nauki o formach i zdaniu; ustne i pisemne opowiadanie czytanych ustępów własnymi słowami. Tok myśli i dyspozycja wzorowych ustępów prozaicznych. Ortograficzne ćwiczenia w dalszym ciągu. Krótkie wiadomości o najważniejszych dziełach literackich z podaniem odnośnych szczegółów biograficznych, przyczem należy przedewszystkiem uwzględnić arcydzieła wybitnych poetów nowszej doby. Najważniejsze wiadomości o rodzajach poetycznych form i nauki o wierszowaniu wysnute z lektury. Samodzielne opowiadanie czytanych ustępów poetycznych i ćwiczenia w wolnych wykładach. Wypracowania piśmienne postępują od zwyczajnej reprodukcji poczynając aż do łatwego samodzielnego wypracowania na temat z zakresu praktyki życiowej uczennic.

Co półroczu 3 zadania szkolne i 2 domowe; dyktaty wedle uznania nauczyciela.

2. Język niemiecki.

Cel nauki: Dostateczna znajomość nauki o formach i zdaniu; zrozumienie łatwiejszych tekstów; pewna wprawa w ustnem

wyrażaniu się i zdolność wypracowywania zwykłych listów w zakresie interesu towarowego.

Podstawą nauki gramatyki i konwersacyi stanowi lektura.

Klasa I. (5 godz. tygodn.).

Głosownia i czytanie. Nauka o formach i najważniejsze zasady nauki o zdaniu. Ustne i pisemne ćwiczenia w celu ugruntowania wiedzy gramatycznej i nabycia odpowiedniego zasobu słów. Odpowiedzi na łatwe pytania nauczyciela, nawiązane do lektury i środków poglądowych. Przy zwykłych pytaniach skierowanych do uczenicy używa nauczyciel języka niemieckiego z (wyjątkiem pouczeń gramatycznych).

W każdym półroczu 3 zadania szkolne i 3 domowe: dyktaty wedle uznania nauczyciela.

Klasa II. (5 godz. tygodn.).

Powtórzenie i rozszerzenie nauki o formach, zwłaszcza słów nieregularnych. Uzupełnienie zasad składni. Ciągłe ustne i pisemne ćwiczenia. Lektura, tłumaczenia i objaśnienia dłuższych ustępów, których treść da podstawę do nawiązania rozmówek. Przy sposobności krótkie tłumaczenia z języka polskiego na język niemiecki. Uzupełnienie zasobu słów przez korzystanie z obrazów ściennych z uwzględnieniem charakterystycznych cech języka handlowego. Stawianie pytań przez uczenice i próby w jednolitem samodzielnie opisywaniu i opowiadaniu w języku niemieckim.

Uprowadzenie w korespondencyą handlową za pośrednictwem stosownego zasoba frazesów, potrzebnych do pisania łatwiejszych listów w sprawach towarowych i połączonych z handlem towarowym listów obrotu handlowego. Przy nauce korespondencyi należy trzymać się porządku listów, zachowywanego przy nauce korespondencyi w języku polskim. W miejsce tłumaczeń należy przystąpić jak najrychlej do samodzielnego sporządzania listów w języku niemieckim na podstawie osobnych tematów.

Objaśnienia i omawiania należy w klasie II. prowadzić w języku niemieckim.

W każdym półroczu 3 zadania szkolne i domowe. Ciągłe ćwiczenia w korespondencyi na podstawie dawanych tematów.

3. Rachunki kupieckie.

Cel nauki; Biegłość w wykonywaniu wszelkich obliczeń potrzebnych kupcowi w handlu towarowym z uwzględnieniem sposobów stosowanych w praktyce; znajomość elementarnych obliczeń bankowych według zwyczajów austriackich. Wprawa w rachowaniu pamięciowem.

Klasa I.

(W pierwszym półroczu 5 godz., w drugim 3 godz. tyg.).

Gruntowne powtórzenie działań bezimiennymi ułamkami dziesiętnymi i zwyczajnymi (z licznikami i mianownikami co najwyżej dwucyfrowymi). Ćwiczenia w szybkim działaniu poziomem. Kupieckie skrócenia rachunkowe, o ile rzeczywiście ułatwiają rachowanie, w szczególności skrócone mnożenie i dzielenie. Najważniejsze (europejskie i amerykańskie) układy monet, miar i wag ze szczególnem uwzględnieniem waluty koronowej i układu metrycznego. Rozkładanie i zwijanie. Działania liczbami imiennymi (mianowanymi) wraz z t. zw. praktyką włoską. Rachunek stosunku i wnioskowanie. Rachunek spółki i średniego podziału; rachunek łańcuchowy. Rachunek procentu od 100, w 100 i na 100 i jego zastosowanie przy procentowych dodatkach i potrąceniach praktyki kupieckiej. Obliczanie odsetek od 100, w 100 i na 100 i rachowanie liczbami procentowymi. Najważniejsze obliczenia towarowe; pojedyncza kalkulacja zakupna. Ciągłe ćwiczenia w pamięciowym rachowaniu liczbami imiennymi i bezimiennymi.

W pierwszym półroczu 4, w drugim 3 zadania szkolne; w pierwszym półroczu 2 razy, w drugim raz na tydzień krótkie zadanie domowe, które należy o ile możliwości poprawić w szkole.

Klasa II. (3 godz. tygodn.).

Powtórzenie rachunku procentu i odsetek. Rachunek dyskontu według austriackich zwyczajów bankowych. Zasady rachunku monet, a zwłaszcza obliczanie ich wartości kursowej według zwyczajów austriackich. Obliczenia przy zapłacie ceł. Obliczanie wartości zagranicznych biletów bankowych. Główne zasady rachunku dewiz według austriackich zwyczajów (z pominięciem londyńskich weksli ze ścisłym terminem). Krótkie omówienie zagranicznych kursów, posiadających szczególniejsze znaczenie dla austriackiego handlu towarowego. Zasady rachunku walorów według zwyczajów austriackich. Łatwe przykłady weksli wyrównawczych celem powtórzenia.

Zamknięcie rachunku bieżącego z jednolitą (pojedynczą i podwójną) stopą procentową w zarysach. Dokładne przerobienie kalkulacji towarowej wraz z kalkulacją przywozów zamorskich. W związku z kalkulacją należy omówić także ogólne koszty administracyjne w przedsiębiorstwach handlowych. Obliczanie wartości i cen porównawczych najważniejszych przedmiotów handlu międzynarodowego (zboża, mąki, spirytusu, cukru, nafty, bawełny, kawy). Ćwiczenia w rachowaniu pamięciowym przy każdej stosownej okoliczności.

W każdym półroczu po 3 zadania szkolne; raz w tygodniu krótkie zadania domowe, które należy o ile możliwości poprawić w szkole.

4. Nauka o handlu i wekslach.

Cel nauki: Poglądowa znajomość stouków i urzędzeń, mających praktyczne znaczenie dla handlu. Zrozumienie praktycznej strony weksla z pominięciem szczegółów czysto prawnych. Zadaniem nauki o handlu i wekslach w klasie I. jest przede wszystkim objaśnienie pojęć i zjawisk, których znajomość jest potrzebna przy nauce innych przedmiotów handlowych, w klasie II. natomiast uzupełnienie nauki handlowej przez samodzielne zapoznanie uczenica ze stosunkami i urządzeniami, które jeszcze nie były nigdzie przedmiotem objaśnień.

Klasa I. (W pierwszym półroczu 3 godziny, w drugim 1 godzina w tygodniu).

Wstęp. Pojęcie, powstanie, pożytek i rodzaje handlu. Przedmioty handlu. Handel towarowy, jego zwyczaje i dokumenty. Miary i wagi, cena, pieniądz, waluta, moneta, pieniądz papierowy. Przegląd kupieckich sposobów zapłaty.

Początki nauki o wekslu, o ile są niezbędne do nauczania innych przedmiotów, a mianowicie pojęcie i główne rodzaje weksla, jego znamiona, stempel wekslowy, przyjęcie, indosowanie i zapłata weksla. Objasnienia należy zawsze łączyć z wypracowaniem przykładów wekslowych.— Krótka charakterystyka przekazu i czeku bankowego. Poczta Kasa Oszczędności, dział oszczędnościowy i czekowy i organizacja tego ostatniego. Przedsiębiorcy handlowi: kupiec, firma i rejestr handlowy, pracownicy handlowi. Najważniejsze wiadomości o spółkach handlowych i innych związkach dla celów handlowych. Krótkie pouczenie o pomocniczych zawodach handlowych: działalność komisanta, agenta, spedytora i przewoźnika. Przegląd pomocniczych urzędzeń handlowych: koleje, żegluga, poczta, telegraf, telefon. Targi, składownie publiczne, wywiadowstwo kupieckie. Ubezpieczenie w służbie handlu.

Klasa II. (3 godziny tygodniowo).

Powtórzenie kupieckich sposobów zapłaty, zwłaszcza organizacji czekowej w Pocztowej Kasie Oszczędności. Wiadomości cłowe: najważniejsze wiadomości o austriackiej taryfie cłowej i dokumentach cłowych. Handel pieniężny

i kredytowy: krótki zarys nauki o handlu pieniądzy, weksli i walorów, nauka o bankach i kasach oszczędności tudzież ich czynnościach, wreszcie o giełdach i sprawunkach giełdowych. Z prawa handlowego i konkursowego: ogólne przepisy ustawowe o zawieraniu i wypełnianiu sprawunków handlowych i sposobów ich zabezpieczenia na podstawie IV. księgi ustawy handlowej. Sądownictwo handlowe. Najważniejsze wiadomości z prawa konkursowego. Z prawa wekslowego: Zdolność wekslowa; powtórzenie i uzupełnienie wiadomości o składnikach wekslowych, o indosie, przyjęciu i zapłacie weksla; protest i regres wekslowy, adres pomocniczy i wyręczenie wekslowe. Umieszczenie; powielanie weksla. Weksle własne i przekazowe. Podrabianie i fałszowanie weksli. Zaginięcie weksla. Skarga wekslowa. Powtórzenie wiadomości o przekazach i czekach. Z reszty przepisów ustawodawstwa przemysłowego: Zasady ustawy przemysłowej (podział zatrudnień zarobkowych, warunki samodzielnego zarobkowania, dowód uzdolnienia, pomocniczy personal przemysłowy, przepisy ochronne o robotnikach przemysłowych), handel wolny, monopole. Zasady ochrony patentów, marek i wzorów. Izby handlowe i przemysłowe, gremia kupieckie, konsulaty.

5. Korespondencya i nauka o dokumentach kupieckich (*dokumentyka« kupiecka).

Cel nauki: biegłość w sporządzaniu listów i dokumentów handlu towarowego bez błędów językowych, formalnych i rzeczowych.

Klasa I. (W pierwszym półroczu 2 godz., w drugim 4 godz. tyg).

a) Nauka o dokumentach kupieckich celem zapoznania uczniów z formą, zwyczajami kupieckimi i wyrażeniami technicznymi, których należy przestrzegać przy sporządzaniu dokumentów kupieckich. Wystawianie not, faktur, rachunków zakupna i sprzedaży, kosztów, ceduł dostawy i odbioru, ceduł złożenia, kwitów, listów przewozowych, deklaracji cłowych, telegramów; formalna strona weksla, przekazu i czeku, dokumentów pocztowych i dokumentów działu czekowego Pocztovej Kasy Oszczędności.

b) Korespondencya (z przygodnem wypracowywaniem przynależnych dokumentów). Wstęp o znaczeniu i sposobie sporządzania listów w handlu. Forma listów kupieckich, kopert listowych i pocztówek. Ogólne postępowanie z listami przychodzącymi i odchodzącymi. Listy w sprawie przesyłek i wypłat gotówkowych. Zwyczajna korespondencya w handlu towarowym, a mianowicie

zamówienie towarów i wykonanie polecenia z uwzględnieniem różnych sposobów wyrównania faktury, nadto potwierdzenie odbioru towarów. Odwołania i wytykanie wad. Łatwe przykłady z korespondencji wekslowej, a mianowicie zawiadomienie o wystawieniu traty, przekazywanie weksli na rachunek bieżący z walutą płatności, listy o załatwienie przyjęcia wekslowego i listy inkasowe. Krótkie przerobienie korespondencji wywiadowczej. Listy upominające.

W pierwszym półroczu 2 zadania szkolne i 2 domowe, w drugim 4 szkolne i 3 domowe. Zadania domowe obejmują wypracowanie listów i dokumentów kantorowych, których concept uczenica powinna sama sporządzić. Wszystkie wypracowania należy wykonywać odrazu na czysto (w razie potrzeby przy pomocy notatek stenograficznych), a tylko wyjątkowo przepisywać w domu.

Klasa II. (3 godziny tygodniowo w pierwszym półroczu).

Powtórzenie zwyczajnych listów towarowych. Wyrównanie faktury przez Pocztową Kasę Oszczędności. Oferta sprzedawcy, zapytanie nabywcy, komis zakupna i sprzedaży towarów. Najważniejsze listy i dokumenty spedycyjne. Dalszy ciąg korespondencji wekslowej, a mianowicie przekazywanie weksli do dyskontowania, listy w sprawie umiejscowienia i regresu wekslowego. Najprostsze listy z obrotu bankowego, a mianowicie komisowe zakupno i sprzedaż walut, dewiz i walerów; przekazywanie rachunkowe. Listy w sprawie rachunków bieżących. Listy polecające i kredytowe. Okólniki. Prośby o nadanie posad. Świadectwa służbowe.

W ostatnich 4 tygodniach drugiego półrocza należy (w godzinach kantoru praktycznego) przeprowadzić ogólne powtórzenie materiału korespondencji i dokumentyki tudzież księgowości i przy tej sposobności dokonać ostatecznej klasyfikacji słabszych uczen.

W pierwszym półroczu 2 zadania szkolne i 2 domowe.

6. Księgowość (buchalterya).

Cel nauki: Poznanie teorii i nabycie wprawy w praktycznem zastosowaniu księgowości kupieckiej w handlu towarowym.

Klasa I.

(W pierwszym półroczu 2 godziny, w drugim 4 godz. tygodniowo).

Wstęp: Pojęcie, zadanie i metoda księgowości kupieckiej w ogólności. Ustawowe przepisy o księgowości kupieckiej i obowiązek stemplowania ksiąg handlowych. Objasnienie najważniejszych ogólnych pojęć i technicznych wyrażeń księgowości kupieckiej.

Księgowość pojedyncza: Zasady księgowości pojedynczej i zasadnicze księgi tej metody (księga kasowa, dziennik, księga główna, inwentarz). Straca kasowa i straca odbiorców. Pomocnicze księgi metody pojedynczej. Zamknięcie ksiąg według tej metody. Ciągłe praktyczne ćwiczenia w księgowaniu różnych zaszłości w przedsiębiorstwach handlowych i przemysłowych. Przeprowadzenie jednomiesięcznego tematu (średnich rozmiarów) w przedsiębiorstwie pojedynczym działu towarowego przez wszystkie księgi główne i pomocnicze. Zapiski księgowe przedsiębiorstwa sklepowego i przerobienie osobnego przykładu dla ich objaśnienia.

Księgowość podwójna: Zasady księgowości podwójnej i zasadnicze księgi tej metody, (księga główna, kasowa, dziennik, inwentarz). Wypracowanie praktycznych przykładów zaciągania do tych ksiąg.

W pierwszym półroczu 2, w drugim 4 zadania szkolne; zadania domowe według uznania nauczyciela. Wypracowania szkolne należy wykonać odrazu na czysto, a tylko wyjątkowo przepisywać w domu.

Klasa II. (W pierwszym półroczu 4 godz. tyg.).

Dalszy ciąg księgowości podwójnej. Powtórzenie i rozszerzenie nauki o kontach księgowości podwójnej i reguł o zaciąganiu do ksiąg tej metody. Zbiornik. Teorya otwarcia i zamknięcia ksiąg według metody podwójnej. Objaśnienie pojęcia bilansu. Ciągłe praktyczne ćwiczenia w księgowaniu, zamykaniu i otwieraniu na prostych i krótkich przykładach z handlu towarowego, z przedsiębiorstw przemysłowych i bankowych. Objaśnianie i wypracowanie amerykańskiej księgi głównej. Najważniejsze zasady księgowości fabrycznej. Odrębne zasady zamknięcia w spółkach jawnych.

W ostatnich 4 tygodniach drugiego półroczu (w godzinach kantoru praktycznego) należy urządzić ogólne powtórzenie i egzamin z materiału księgowości (wraz z korespondencją i dokumentacją) i przeprowadzić przy tej sposobności klasyfikację słabszych uczenicy z tego przedmiotu.

W pierwszym półroczu 4 zadania szkolne; zadania domowe wedle uznania nauczyciela, przyczem należy o ile możności unikać mechanicznego przepisywania.

7. Kantor praktyczny.

Cel nauki: Zrozumienie wzajemnego związku między pojedynczymi czynnościami przedsiębiorstwa i powtórzenie najważniejszych materiy ze wszystkich przedmiotów handlowych. O ile

możności należy zapoznać uczenie z urządzeniami kantorowemi dla czynności manipulacyjnych.

Tok czynności kantorowych należy urządzić tak, aby wszystkie uczenie były ciągle zatrudnione.

Klasa II. (w II półr. 7 godz. tygodn.).

Zupełne wypracowanie jednego lub kilku tematów z handlu hurtownego i drobnego (sklepowego), polegające na wypracowaniu wszystkich dokumentów i listów i przeprowadzeniu wszystkich zapisek księgowych wynikających z każdej zaszłości. W odpowiednich miejscach należy przeprowadzić także potrzebne obliczenia i objaśnić odnośną zaszłość pod względem techniczno-handlowym i prawnym. Pomiedzy zaszłościami, które należy objaśnić, powinny znajdować się także sprawunki komisowe i spedycyjne tudzież najprostsze sprawunki bankowe.

Wypracowania kantoru praktycznego należy zakończyć w 4 tygodnie przed upływem drugiego półrocza, aby uzyskać wolne godziny dla powtórzenia.

W drugim półroczu z zadania szkolne trwające po 2 godziny. Domowe przygotowanie do przerobienia zaszłości najbliższej godziny szkolnej.

8. Geografia i nauka o ustroju politycznym.

Cel nauki: Na ogólnych geograficznych zasadach oparta znajomość państw jako obszarów produkcji i handlu, oraz ich stanowisko w obrocie światowym ze szczególnem uwzględnieniem austriacko-węgierskiej monarchii. Zrozumienie map, które są podstawą całej nauki. — Zasady nauki o ustroju politycznym w Austrii.

Klasa I. (2 godz. tygodn.).

Wyjaśnienie potrzebnych do zrozumienia map pojęć z geografii matematycznej; zasady geografii fizycznej z uwzględnieniem tych warunków, które są szczególnie ważne dla produkcji i handlu.

Dokładniejsze traktowanie monarchii austriacko-węgierskiej, polityczny podział państwa, dokładne traktowanie ero — i hydrografii, klimatu, stosunków zaludnienia, produkcji rolniczej i górniczej, przemysłu; stosunki komunikacyjne Austro-Węgier, zwłaszcza najważniejsze linii kolejowe i okrętowe. Objaśnianie specjalnej mapy ziemi rodzinnej.

Cesarstwo Niemieckie (wraz z koloniami) i Szwajcarya z ograniczeniem do najważniejszych ogólnie geograficznych stosunków i charakterystycznych produktów, mających znaczenie dla handlu światowego.

Klasa II. (2 godz. tygodn.).

Reszta państw Europy z koloniami i samodzielne pozaeuropejskie państwa, traktowane krótko pod ogólnym i handlowo geograficznym względem. Ojaśnianie kolejowych rozkładów jazdy. Najważniejsze środki i instytucje komunikacyjne między stałymi lądami (linie okrętów pocztowych, kabel, międzynarodowy Związek pocztowy) — Krótkie powtórzenie politycznej geografii Austro-Węgier.

W związku z tem: Z nauki o ustroju politycznym. Najpotrzebniejsze w życiu praktycznym wiadomości o ustroju państwa, administracji i stosunkach prawnych Królestw i krajów zastąpionych w Radzie państwa, stosunek prawno-państwowy do Węgier. Ogólne prawa obywateli.

(Zasadnicze ustępy ważnych dla kupca części ustawodawstwa handlowego i przemysłowego przerobi się przy nauce o handlu i wekslach).

9. Stenografia.

Cel nauki: Zdolność pisania 110—125 zgłosek na minutę i pewność w odczytywaniu własnego stenogramu.

Klasa I. (tyg. 2 godz.).

Tworzenie i skracanie słów. Osobne ćwiczenia w pisaniu technicznych wyrażeń handlowych.

W każdym półroczu 2 zadania szkolne; ćwiczenia pisemne wedle potrzeby.

Klasa II. (tyg. 2 godz.).

Skracanie zdań i ćwiczenia w szybkim pisaniu. Przy tych ćwiczeniach należy uwzględnić także i korespondencję handlową.

W każdym półroczu 2 zadania szkolne; ćwiczenia wedle potrzeby.

Uwaga: W szkołach, w których udziela się obowiązkowo także nauki drugiego języka oprócz wykładowego, należy przerobić z uczenicami w miarę wolnego czasu także zasady stenografii w tym języku.

10. Kaligrafia.

Cel nauki: Wyrobień piękного i szybkiego pisma.

Klasa I. (2 godz. tyg.).

Nabycie gruntownej wprawy w piśmie łacińskim, niemieckim i rondowem w rozmaitych wielkościach.

W każdym półroczu 3 wypracowania z próbami pisma w szkole; domowe ćwiczenia wedle uznania nauczyciela.

Klasa II. (1 godz. tyg.).

Pismo kupieckie z uwzględnieniem metody szybkiego pisania. Sygnatury handlowe.

W każdym półroczu 2 wypracowania z próbami pisma w szkole; ćwiczenia szkolne wedle uznania nauczyciela.

Nadobowiązkowo:

II. Towaroznawstwo.

Cel nauki: Znajomość najważniejszych surowców naturalnych z uwzględnieniem ich własności charakterystycznych, ich sposobów i miejsc otrzymywania, ich znaczenia dla handlu i zastosowania; znajomość zasadniczych pojęć z zakresu chemii w związku ze składem chemicznym i przeróbką surowca; znajomość ważniejszych wiadomości z dziedziny chemicznej i mechanicznej technologii, odnoszącej się do sporządzania półfabrykatów i towarów gotowych.

Klasa I. (3 godziny tygodniowo).

Wstęp: Podział towarów na podstawie ich pochodzenia z przyrody. Pojęcia wstępne z chemii niezbędne dla towaroznawstwa; podział towarów podług składu chemicznego. Towary nieorganiczne: (Towary ze świata mineralnego). Metale i produkty hutnicze; materiały do szlifowania i polerowania; kamienie służące do ozdoby; materiały tokarskie i budowlane; surowce przemysłu chemicznego i produkty chemiczne; szkło; towary z gliny; materiały do pisania i rysowania; mineralne materiały do oświetlania i palenia. Powtórzenie omówionych w ciągu roku pierwiastków i związków chemicznych.

Klasa II. (3 godziny tygodniowo).

Towary organiczne. (Towary ze świata roślinnego i zwierzęcego.) Pożywki roślinne i zwierzęce; używki łącznie z napojami alkoholowymi; tłuszcze i oleje; olejki eteryczne, żywice, gumy, kauczuk; drzewo; organiczne materiały farbiarskie i garbarskie; towary ze skóry zwierzęcej; włókna i towary z nich sporządzane; organiczne materiały tokarskie; najważniejsze materiały apteczne. Zwężenie powtórzenie omówionych związków organicznych,

W odpowiednich miejscach należy omówić najważniejsze szczegóły odnoszące się do zafałszowania pewnych towarów i najprostsze metody rozeznawania tychże; należy zwrócić uwagę na

środki ostrożności, jakich przechowywanie pewnych towarów wymaga, jakoteż na możność psucia się pewnych towarów. Cała nauka powinna być prowadzoną przy pomocy charakterystycznych prób towarowych, toków fabrykacyi, tablic i modeli; przez wycieczki do fabryk, urządzone w związku z materiałem wykładowym, ma być daną uczniom sposobność wglądu w ruch przemysłowy.

Nauka towaroznawstwa powinna w interesie praktycznych celów nauki specjalnie zwracać uwagę na lokalny handel i przemysł.

12. Pisanie na maszynach.

Cel nauki: Zaznajomienie się z użyciem maszyn do pisania różnych systemów.

Klasa II. (tyg. godz. 2).

Ogólne wyjaśnienie sposobu pisania na maszynach z uniwersalną klawiaturą. Trzymanie ciała przy pisaniu na maszynie, wkładanie papieru, poruszanie wózka w prawo i lewo przy równoczesnem robieniu odstępów między wierszami; normalny układ palców. Uderzenie w klawisze. Ćwiczenia w łączeniu liter używanych najczęściej w języku wykładowym. Tworzenie słów i zdań. Pisanie dużych liter (bezpośrednio lub przy pomocy zmiennika). Znaki pisarskie i liczby. Podkreślanie słów i zdań. Wstępy do listów kupieckich i zakończenia. Ćwiczenia w pisaniu kopert, listów kupieckich i rachunków (tych ostatnich przy użyciu tabulatora). Pisanie pod dyktatem i na podstawie stenogramów.

Uczniowie pobierają naukę grupami.

13. Nauka o gospodarstwie i higienie.

Kurs I. (2 godz. tyg.).

Powietrze; tlen i azot; utlenienie i spalanie. (Ciśnienie powietrza, barometr); woda; znachodzenie w przyrodzie. Hygrometr; własności wody naturalnej; wody mineralne. Źródła ciepła, termometr; węgle, naturalne i sztuczne (drzewne, koks); węgiel, tlenek i dwutlenek węgla, węgiel jako materiał opałowy. Sucha destylacja, gaz świetlny. Nafta i produkty uboczne, specjalnie benzyna. — Siarka, dwutlenek siarki; bielenie; chlor i chlorek bielący. — Sól kuchenna i soda w gospodarstwie domowem; potaż, gips, alun i t. d. — Szkło; porcelana i wyroby z gliny. — Metale: żelazo, nikiel, miedź, glin; ich zastosowanie, w szczególności dla naczyń. — Farby, trujące i nietrujące. — Alkohol etylowy, eter, kwas octowy (ocet jadalny); alkohol drzewny, formalina, kamień winowy. — Fermentacja; wino, piwo i wódka;

niebezpieczeństwo alkoholu. — Tłuszcze jako środki spożywcze i jako surowce dla fabrykacji mydeł i świec (łącznie z parafiną i woskiem). Gliceryna. — Skrobia, jej rola w przyszłości (assymilacja), jako środek spożywczy i w gospodarstwie. Cukier. — Ważniejsze środki spożywcze ze świata roślinnego (zboża i maki, owoce strączkowe, jarzyny, owoce); środki spożywcze ze świata zwierzęcego (mięso, mleko, ser, jaja, miód); o psuciu się środków spożywczych (gnicie i butwienie); konserwowanie. — Materyały służące do ubrania; ważniejsze włókna podług pochodzenia i własności, przedziwa i tkaniny; farbiarstwo. — Papier.

Kurs II. (2 godz. tygodn.).

Budowa ciała ludzkiego i higiena, ogólnie. — Pożywienie ludzkie, jego znaczenie i higiena; ogólnie o pożywieniu i wartości środków spożywczych; ważniejsze przepisy dyetetyczne. — Powietrze i jego znaczenie dla oddechania; zanieczyszczenie powietrza; wpływ klimatu na zdrowie. — Pielęgnowanie skóry, kąpiele, ubranie. — Ziemia (zanieczyszczenia, usuwanie odpadków); woda, szczególnie woda do picia i jej sprowadzanie. — Mieszkanie: wybór miejsca pod mieszkanie i zużycie ubikacji, pokrycie podłogi, ściany; wietrzenie; opalanie (lokalne i centralne); sztuczne oświetlanie; zakłady elektryczne. — Istota chorób zakaźnych; drobnoustroje. — Drogi rozszerzania się chorób zakaźnych; najważniejsze choroby zakaźne, i przyranne. — Środki zapobiegające chorobom zakaźnym (szczepienie, odkażanie); środki przeciwgruźlicze. — Zarys pielęgnowania chorych i pierwszej pomocy w nieszczęśliwych wypadkach; opieka domowa.

14. Gimnastyka i gry dla młodzieży.

Cel nauki: Wzmocnienie siły, zręczność i pewność ruchów uczenicy, rozbudzenie ich zmysłu porządku; utrzymanie fizycznej i umysłowej świeżości przez przyjemne ćwiczenia cielesne.

Klasa I. i II. (2 godziny tygodniowo w każdej klasie).

Ćwiczenia wolne i w zastępach; stósowne do wieku i fizycznego rozwoju ćwiczenia na przyrządach. Gry ruchowe.

15. Śpiew.

Cel nauki: Rozbudzenie poczucia muzykalności, podniesienie kultury umysłu uczenicy przez pielęgnowanie muzyki towarzyskiej.

Klasa I. i II. (1 godzina tygodniowo w każdej klasie).

Ćwiczenia w słuchu; ćwiczenia w pisaniu i czytaniu nut (na podstawie systemu nutowego); ćwiczenia głosu i trafianie interwałów w granicach zdolności ucznia do śpiewu; rozbudzanie poczucia rytmu. Ćwiczenia w wielogłosowym śpiewie choralnym. Niektóre dobre pieśni ludowe (zwłaszcza też patryotyczne) należy wyćwiczyć do śpiewania z pamięci.

F) Uzupełniająca Szkoła Handlowa.

1. Regulamin uzupełniającej szkoły handlowej.

§ 1.

Zadaniem uzupełniającej szkoły handlowej jest: osobom będącym w praktyce handlowej dać sposobność do uzupełnienia swych wiadomości i przyczynić się do podniesienia ich zarobkowości.

§ 2.

Uzupełniająca szkoła handlowa składa się z trzech kursów rocznych, na które materiał nauki jest rozdzielony według planu, zatwierdzonego przez c. k. Ministerstwo Wyznać i Oświaty.

Ogół godzin nauki w każdej klasie ustanawia się na 8 godzin tygodniowo — w poniedziałki, środy, czwartki i soboty od godziny 2 do 4 względnie od 4 do 6 w razie otwarcia klas równorzędnych.

Rok szkolny trwa od 16. września do 30. czerwca.

§ 3.

Uzupełniająca szkoła handlowa w Krakowie połączona jest z Akademią handlową, a językiem wykładowym jest język polski.

Wydział zarządu Akademii handlowej sprawuje równocześnie obowiązki Wydziału szkolnego szkoły uzupełniającej. Obraduje on nad sprawami szkoły uzupełniającej i zarządza nią w myśl postanowień statutu organizacyjnego Akademii handlowej.

§ 5.

Kierownikiem szkoły uzupełniającej jest dyrektor Akademii handlowej, sprawujący równocześnie nadzór dydaktyczno-pedagogiczny.

§ 6.

Do uzupełniającej szkoły handlowej obowiązani są uczęszczać uczniowie i praktykanci handlowi w Krakowie, o ile nie ukończyli z pomyślnym skutkiem równoważnej szkoły uzupełniającej lub nie wykazą się wiedzą, odpowiadającą zakresowi nauki w szkole uzupełniającej (§ 99 b. now. ust. przem. z 23. lutego 1897 Dz. pr. p. Nr. 63).

Uczniów przyjmuje się przed rozpoczęciem nauki w terminach, które Dyrekcyja corocznie ogłosi.

Na kurs I. przyjmuje się uczniów i pomocników handlowych, którzy wykazą się świadectwem uwolnienia ze szkoły ludowej co najmniej 4-klasowej (po odbyciu sześcioletniej obowiązkowej nauki szkolnej) lub świadectwem innej szkoły, które w myśl ustawy krajowej zastępuje świadectwo uwolnienia szkoły ludowej, albo ukończyli z dobrym postępem naukę w uzupełniającej ogólnej szkole, albo przy egzaminie wstępnym okażą wiadomości, odpowiadające powyższym warunkom.

Do klasy II. przyjmuje się tylko uczniów, którzy ukończyli z dobrym postępem I. klasę uzupełniającej szkoły handlowej. Wyjątkowo mogą być przyjęci do II. klasy ci uczniowie, którzy wykazą się świadectwem z ukończonej co najmniej III. klasy wydziałowej lub gimnazjalnej (realnej).

Do klasy III. przyjmuje się tylko uczniów, którzy z dobrym postępem ukończyli klasę II. uzupełniającej szkoły handlowej.

§ 7.

Każdy uczeń zgłaszający się do wpisu po raz pierwszy ma przedłożyć świadectwo uwolnienia ze szkoły ludowej względnie inne równoważne świadectwo, metrykę chrztu względnie urodzenia i złożyć takse wstępną 2 K. oraz corocznie 2 K. jako datek na środki naukowe. Datki na środki naukowe składają również uczniowie wpisujący się na nowo do szkoły.

Od taksy wstępnej nie uwalnia się nikogo. Od datku na zbiory naukowe może Kuratoria uwolnić uczniów będących na praktyce u członków Krakowskiej Kongregacyi kupieckiej. Uczniowie nie będący na żadnej praktyce lub nie obowiązani do nauki uzupełniającej płacą oprócz taksy wstępnej i datku na środki naukowe chesne szkolne 10 K. rocznie z góry przy wpisie. Raz wpłaconych opłat nie zwraca się pod żadnym warunkiem.

§ 8.

Każdy uczeń jest obowiązany uczęszczać regularnie na naukę według przepisów planu naukowego, unikać wszelkiego przeszkadzania.

dzania nauce, szanować urządzenia szkolne i środki naukowe i wogóle stosować się do zarządzeń szkoły.

Każdy uczeń otrzymuje książeczkę kontrolną pilności i uczęszczania i obowiązany jest do przestrzegania zawartych w niej przepisów niemniej jak i regulaminu domowego przez Kuratoryę szkoły wydanego.

§ 9.

Przy końcu roku szkolnego otrzymuje każdy uczeń wykaz zachowywania się, pilności i postępu w każdym przedmiocie nauki, a po ukończeniu całego trzylecia nauki świadectwo końcowe.

§ 10.

Plan naukowy obejmuje:

obowiązkowo:	K l a s a :		
	I.	II.	III.
1. Język polski	3	—	—
2. Rachunki kupieckie	2	2	2
3. Nauka o handlu i weksłach	—	3 w I. p. i 1 w II. p.	
4. Prace kantorowe i korespondencya handlowa	—	I	2
5. Buchalterya	—	2 w II. półr.	2
6. Geografia handlowa	I	I	2
7. Kaligrafia	2	I	—
nadobowiązkowo:			
8. Język niemiecki	2	2	—
9. Stenografia	—	—	2
Razem	10	10	10

2. Plan nauk w Uzupełniającej Szkole Handlowej.

a) Przedmioty obowiązkowe.

1. Język polski.

Cel nauki: Łatwość w poprawnym i biegłym wyrażaniu się w mowie i piśmie, o rzeczach wchodzących w zakres wiedzy ucznia.

Klasa I. (3 godziny tygodniowo.)

Biegłe i poprawne czytanie, połączone z objaśnieniami słownemi i rzeczowemi. Opowiadanie ustępów przeczytanych. Ćwiczenia w pisowni ze szczególnem uzględnieniem błędów popełnianych najczęściej przez uczniów i wyrazów obcego pochodzenia z zakresu handlu. — Gramatyczne wyjaśnienie części mowy oraz zdania pojedynczego i złożonego. Pisemne streszczanie najzwyczajszych opowiadań i opisów. Ćwiczenia w układaniu listów prywatnych.

W każdym półroczu 3 zadania szkolne; dyktaty wedle potrzeby.

2. Rachunki.

Cel nauki: Wystarczająca pewność i biegłość w wykonywaniu najważniejszych rachunków w interesie towarowym. Wprawa w liczeniu pamięciowem, (W klasach, w których jest większość praktykantów z kantorów wymiany, należy kłaść główny nacisk na pewność i biegłość w obliczaniu wartości giełdowych.) Przy nauce rachunków należy bacznie zwracać uwagę na ciągłe współpracownictwo wszystkich uczniów.

Klasa I. (2 godziny tygodniowo.)

Układ dziesiętny. Cztery główne działania całemi liczbami niemianowanemi, i ułamkami dziesiętnymi. Zasady rachunku ułamkami zwyczajnymi. Łatwo zrozumiałe praktyczne skrócenia, skrócone mnożenie i dzielenie. Metryczne miary i wagi; waluta koronowa. Obce waluty państw sąsiadujących z monarchią austro-węgierską. Rozkładanie i redukcya miar i walut o układzie dziesiętnym oraz cztery główne działania liczbami mianowanymi z powyższego zakresu. Wnioskowanie. Rachunek procentu od 100. Przy każdej sposobności ćwiczenia w liczeniu pamięciowem. W każdym półroczu 2 zadania szkolne; ćwiczenia szkolne wedle uznania nauczyciela.

Klasa II. (2 godziny tygodniowo.)

Powtórzenie rachunków liczbami niemianowanemi i mianowanemi oraz wnioskowania. — Obszerniejsze wyjaśnienie waluty koronowej, powtórzenie wiadomości o walutach obcych z dodatkiem najważniejszych, dotąd nie przerabianych jeszcze systemów monetarnych państw zagranicznych. Systematyczne powtórzenie miar metrycznych; angielskie i rosyjskie miary i wagi. Rozkładanie, redukcya i cztery działania główne liczbami zwyczajnymi. Praktyka włoska. Najważniejsze wiadomości o stosunkach i proporcjach; pojedyncza reguła trzech. Rachunek łańcuchowy. Rachunek pro-

centu z uwzględnieniem procentowych dodatków i strącań wedle praktyki kupieckiej. Rachunek odsetek. Obliczenia towarowe, mianowicie rachunki dostawy, zakupna i sprzedaży. Zasady prostej kalkulacji towarowej. Przy każdej sposobności ćwiczenia w liczeniu pamięciowem.

W każdym półroczu 2 zadania szkolne; ćwiczenia w szkole wedle uznania nauczyciela.

Klasa III. (2 godz. tyg.).

Powtórzenie rachunku łańcuchowego. Rachunek procentu i odsetek. Rachunek dyskontu. Dalszy ciąg obliczeń towarowych a mianowicie rachunki cłowe, obliczenia wartości towarów handlu światowego, trudniejsze rachunki zakupna i sprzedaży. Dalszy ciąg prostej kalkulacji towarowej, zasady złożonej kalkulacji towarowej. W związku z kalkulacją należy omówić także ogólne koszty zarządu. Wybrane zadania z zakresu obliczania wartości dewiz, walut i papierów wartościowych wedle zwyczajów wieńskich. Naważniejsze wiadomości o rachunku bieżącym (kontokorrent). Przy każdej sposobności ćwiczenia w pamięciowem liczeniu. (Przy nauce w klasach, do których uczęszczają praktykanci z kantorów wymiany, należy zamiast dalszego ciągu kalkulacji towarowej przerobić dokładniej rachunek dyskontu, dewiz, walut i papierów wartościowych).

W każdym półroczu 2 zadania szkolne; ćwiczenia w szkole wedle uznania nauczyciela.

3. Nauka o handlu i wekslach.

Cel nauki. Przeglądowa znajomość najważniejszych urządzeń obrotu handlowego i najniezbędniejszych wiadomości z prawa handlowego. Zrozumienie zasad obrotu wekslowego, nabytych drogą praktycznych przykładów.

Nauka o handlu ma przez swoje wyjaśnienia i ćwiczenia być z jednej strony niejako przygotowaniem do nauki buchalteryi i korespondencyi, z drugiej strony uzupełnieniem nabytej w tych przedmiotach wiedzy handlowej.

Klasa II. (w I. półroczu 3 godziny, w II. 1 godz. tyg.).

Przemysł handlowy i rodzaj handlu. Kupiec, firma, rejestr handlowy, personal handlowy, spółki handlowe (w najkrótszym zarysie), likwidacya i upadłość. Handel towarowy i jego zwyczaje; zawieranie i wykonywanie interesów towarowych. Pieniądz, kredyt i kredytowe środki płatnicze.

Pogląd na najzwyczajniejsze sposoby przekazywania pieniędzy między kupcami. Zasadnicze pojęcia z nauki o wekslach a mianowicie pojęcie i główne rodzaje weksła, cechy weksła, stempel wekslowy, żyro, przyjęcie, zapłata. Umieszczenie weksła. Powielanie weksli. Protest, regres, adres w potrzebie, interwencja. Weksle fałszywe i podrabiane. Weksle zaginione. Skargi wekslowe. (Wyjaśnienia należy nawiązywać do wypracowywania przykładów).

Przekazy. Obrót żyrowy i чеки bankowe. Obrót kliringowy w ogólności. Obrót czekowy pocztowych kas oszczędności. — Główne zasady handlu pieniężnego, wekslowego i papierów wartościowych. Pośrednictwo handlowe w zarysie, a mianowicie pośrednicy handlowi (Makler), komisyonerzy, agenci, spedytory, przewoźnicy, koleje żelazne, żegluga. Krótkie pouczenie o instytucjach popierających handel a mianowicie: poczty, telegraf, telefon, targi, jarmarki, giełdy, domy składowe, banki; ubezpieczenie na usługach handlu, zakłady wywiadowcze. Wpływ państwa na handel, zwłaszcza w sprawach cłowych. Najpotrzebniejsze dla kupca przepisy ustawy przemysłowej. Ochrona patentu, wzorów i marek.

4. Buchalterya.

Cel nauki: Wprawa w pojedynczej buchalteryi i znajomość zasad buchalteryi podwójnej w ich zastosowaniu do małego i średniego handlu.

Szczególny nacisk należy położyć na ciągłe współpracownictwo uczniów.

Klasa II. (w II. półroczu 2 godz. tyg.).

Wstęp: Zasada i cel buchalteryi kupieckiej, odnośne ustawowe postanowienia. Wyjaśnienie ogólnych pojęć i fachowych wyrażeń buchalteryi.

Buchalterya pojedyncza: Jej użycie w handlu drobiazgowym. Zaksiędkowanie interesów gotówkowych: Księga kasowa, strazza kasowa, wykaz kasowy, (kasa samozapisująca); zaksiędkowanie interesów kredytowych, zwłaszcza drobiazgową sprzedaż towarów: Strazza odbiorców, hurtowne zakupno towarów: księga główna i księga zapadłości; rekapitulacja: inwentarz w handlu drobiazgowym. Wypracowanie krótkiego tematu z handlu drobiazgowego. — Buchalterya pojedyncza w średnim handlu; księga kasy, dziennik, księga główna, inwentarz. Najważniejsze księgi pomocnicze. Zamknięcie ksiąg wedle buchalteryi pojedynczej. Ciągłe praktyczne ćwiczenia i wypracowanie krótkiego tematu z handlu towarowego wraz z zamknięciem ksiąg. W II. półroczu 2 zadania szkolne. Wypracowania buchalteryczne należy o ile możności zaraz

w szkole sporządzać w czystopisach i z reguły nie przepisywać jeszcze raz w domu.

Klasa III. (2 godz. tyg.).

Buchalterya podwójna: Zasady bieżącego ksiązkowania wedle tej metody. Księga kasowa, główna, salda-konti. Powtórzenie ksiąg pomocniczych. Nieustanne praktyczne ćwiczenia w bieżącym ksiązkowaniu. Wyjaśnienie zamknięcia ksiąg wedle buchalteryi podwójnej i nabycie w tem wprawy na najprostszych przykładach. Opracowanie krótkiego tematu z handlu towarowego z zamknięciem ksiąg. Temat nie musi być koniecznie ten sam, który opracowywano wedle buchalteryi pojedynczej. (W klasach, do których uczęszczają praktykanci z kantorów wymiany, należy przy wyborze tematu uwzględnić ich potrzeby).

W każdym półroczu po 2 zadania szkolne. Do wypracowań w szkole odnoszą się także uwagi umieszczone przy kl. II.

5. Korespondencya i prace kantorowe:

Cel nauki: Nabycie pewnej wprawy w układaniu poprawnych listów i prac kantorowych w zakresie małego i średniego handlu.

Klasa II. (1 godz. tyg.).

Prace kantorowe służące do zapoznania się z formą i wyrażeniami dokumentów kupieckich: noty, faktury, rachunki zakupna i sprzedaży, rachunki kosztów, ceduły odbioru i dostawy, ceduły złożenia, kwity, listy przewozowe, deklaracje cłowe, strona formalna dokumentów w obrocie listowym i czekowym pocztowych kas oszczędności, telegramy. Korespondencya z wykonaniem należących do listów prac kantorowych. Forma i styl listów kupieckich w ogólności; kowerty, pocztówki. Postępowanie z listami przychodzącymi i wychodzącymi. Listy z zamówieniem towaru i wykonanie zleceń z uwzględnieniem różnych rodzajów wyrównania faktury. Doniesienia o otrzymaniu towaru. — Listy awizujące traty, zwroty weksli do zapisania na dobro.

W każdym półroczu 2 zadania szkolne. Listy i prace kantorowe mają pod nadzorem nauczyciela wykonać wszyscy uczniowie o ile możliwości w czystopisach i z reguły nie należy je w domu jeszcze raz przepisywać.

Klasa III. (2 godz. tyg.).

Korespondencya. Powtórzenie i dalszy ciąg listów w interesie towarowym, oferty, komisyjne zakupno i sprzedaż, odwo-

łania, reklamacye. — Dalszy ciąg listów w sprawach wekslowych a mianowicie listy w sprawie akceptu i inkasowania, protestu z braku przyjęcia i z braku zapłaty, w sprawie umiejscowienia. Listy wywiadowcze i udzielające wyjaśnień. Listy upominające. Okólniki. Skrypty dłużne. Pełnomocnictwa. Podania o posady. Świadczenia służbowe. (Jeżeli uczniowie jakiejś klasy składają się z praktykantów kantorów wymian, należy zamiast korespondencji towarowej przeprowadzić naukę korespondencji w sprawie komisowej sprzedaży i zakupna dewiz, walut i papierów wartościowych).

W każdym półroczu z zadania szkolne. Uwaga zamieszczona przy kl. II. tyczy się także i wypracowań w kl. III.

6. Geografia i nauka o ustroju politycznym.

Cel nauki: Znajomość najważniejszych państw jako obszarów produkcyi, handlu i komunikacyi ze szczególnem uwzględnieniem Austro-Węgier. — Znajomość zasad austriackiego ustroju politycznego. Przy nauce należy stale posługiwać się mapami.

Klasa I. (1 godz. tyg.)

Pojęcia geograficzne potrzebne niezbędnie do zrozumienia mapy. Ogólny przegląd części ziemi pod względem układu pionowego i poziomego; polityczny podział części ziemi z uwzględnieniem najważniejszych miejsc handlowych.

Klasa II. (1 godz. tyg.)

Monarchia austriacko-węgierska w całości i kraje jej jako obszary produkcyi i handlu z ograniczeniem do charakterystycznych wytworów; najważniejsze linje kolejowe i okrętowe monarchii. Objaśnianie kolejowego rozkładu jazdy.

Klasa III. (2 godz. tyg.)

Reszta państw europejskich i pozaeuropejskich wraz z Koloniami; w tej części należy traktować tylko o tych miejscach i płodach, które mają znaczenie dla handlu światowego. Objaśnianie karty komunikacyi światowej z uwzględnieniem linii okrętów pocztowych i kabli.

Z nauki o ustroju politycznym: — Do krótkiego powtórzenia politycznej geografii Austro-Węgier należy nawiązać łatwo zrozumiałe pouczenie o ustroju państwa, administracyi i ustawodawstwie krajów zastąpionych w Radzie Państwa.

7. Kaligrafia.

Cel nauki: Wyrabianie pięknego i ładnego pisma.

Klasa I. (2 godz. tyg.)

Pilne ćwiczenia w piśmie łacińskim i niemieckim. W każdym półroczu 3 próby pisma w szkole.

Klasa II. (1 godz. tyg.)

Pismo kupieckie (łacińskie i niemieckie) z uwzględnieniem szybkości pisania. Pismo rondowe. W każdym półroczu po 2 próby pisma w szkole.

b) Przedmioty nadobowiązkowe.

1. Język niemiecki.

Cel nauki: Zdolność porozumiewania się z gośćmi w sklepie w języku niemieckim i możność sporządzania łatwych listów kupieckich w tym języku. Nauka opiera się na nabytej już poprzednio przez uczniów znajomości języka niemieckiego.

Klasa I. (2 godz. tyg.)

Głosownia i nauka czytania. Nauka o formach; zasady składni. Ustne i pisemne ćwiczenia w celu ugruntowania wiedzy gramatycznej i nabycia pewnego zasobu słów. Odpowiadanie na łatwe pytania nauczyciela, nawiązywane do rzeczy z zakresu pojęć uczniów i nauki. W każdym półroczu 2 zadania szkolne. Dyktaty wedle potrzeby.

Klasa II. (2 godz. tyg.)

Powtórzenie nauki o formach i składni. Lektura i konwersacja z uwzględnieniem zwrotów kupieckich. Tłumaczenia przerabianych w korespondencji i ćwiczeniach kantorowych dokumentów i listów. W tej klasie posługuje się nauczyciel w swych przemówieniach i objaśnieniach wedle możliwości językiem niemieckim. Należy nakłaniać uczniów, by w tym języku stawiali pytania i dawali odpowiedzi — jak je słyszą w swych handlach. W każdym półroczu 2 zadania w szkole. Ćwiczenia w korespondencji wedle uznania nauczyciela.

2. Stenografia.

Cel nauki: Stenografowanie do 100 zgłosek na minutę i odczytywanie stenogramu.

Klasa III. (2 godz. tyg.)

Tworzenie wyrazów, znaczniki, najważniejsze zasady skrótów logicznych. Dyktaty treści handlowej w coraz szybszem tempie i ćwiczenie w czytaniu.

G) Zawodowy kurs wieczorny dla dorosłych.

1. R e g u l a m i n

wieczornego kursu zawodowego dla dorosłych przy
Akademii handlowej w Krakowie, na rok szkolny 1910/11.

§. 1.

Celem wieczornego kursu zawodowego, urządzonego przy Akademii handlowej w Krakowie, jest podanie osobom dorosłym, zwłaszcza mającym już zajęcia praktyczne, tego wymiaru wiedzy handlowej, jaka im przy wykonywaniu prac kantorowych, księżkowaniu i obliczaniu może być potrzebna.

§. 2.

Kurs trwa 8 miesięcy od 1. października do 30. maja i odbywa się tylko w razie zgłoszenia się co najmniej 20 uczestników.

§. 3.

Nauki udzielają wedle podanego niżej, a przez c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty zatwierdzonego planu naukowego nauczyciele Akademii handlowej, względnie powołani osobno nauczyciele pomocniczy. Kierownictwo kursu spoczywa w rękach każdorazowego dyrektora Akademii handlowej.

§. 4.

Warunkiem przyjęcia na ten kurs jest ukończony 17 rok życia i wykształcenie przedwstępne, co najmniej w zakresie 6-letniej nauki w szkole ludowej.

§. 5.

Kurs ten ma charakter czysto informacyjny. W czasie roku szkolnego nie egzaminuje się uczestników wcale, nie wydaje się zatem z końcem roku szkolnego żadnych świadectw ani kwalifikacyjnych, ani frekwencyjnych. W czasie wykładów powołuje jednak, dotyczący nauczyciel uczestników do wykonywania prac przy tablicy, względnie na drukach w ławkach lub do dawania ustnych odpowiedzi, dla przekonania się, czy przerobiony materiał został należycie zrozumiany i zapamiętany.

Po ukończeniu kursu mogą frekwentanci przystąpić do egzaminu prywatnego ze wszystkich wykładanych przedmiotów w tut. Akademii handlowej w myśl osobnego regulaminu tych egzaminów i otrzymają po złożeniu egzaminu świadectwa. Świadectw frekwencyjnych nie wydaje się.

§. 6.

Uczestnikom kursu przysługuje prawo dowolnego wyboru przedmiotów, program jednak wykładów jest tak ułożony, że każdy z uczestników może uczęszczać na wszystkie działy. Opłata szkolna wynosi od godziny tygodniowej za cały kurs 10 kor. przy wpisaniu się na 12 godzin razem tylko 100 kor. Wykłady z towaroznawstwa obejmować będą 8 działów, każdy po 8 godzin, tak że każdy dział obejmie jeden miesiąc. Opłata za uczęszczanie na wszystkie działy wynosi 40 kor., za uczęszczanie na jeden dział (8 godz.) kor. 8.

Wszelkie opłaty uiszcza się z góry przy wpisie. Raz złożonych opłat nie zwraca się pod żadnym warunkiem.

§. 7.

W dniach wolnych od nauki w Akademii handlowej niema również wykładów i na kursie wieczornym.

§. 8.

W sprawach nie uregulowanych wyraźnie niniejszym regulaminem obowiązują odnośne przepisy oraz regulamin domowy Akademii handlowej w Krakowie.

§. 9.

Plan naukowy obejmuje następujące przedmioty:

1. Buchalterya: a) Cz. I. dla początkujących: Teoria i praktyczne zastosowanie buchalteryi pojedynczej i podwójnej w interesie kupieckim . . .	tyg. godz. 4
b) Cz. II. dla frekwentantów, którzy już się zaznajomili z teorią buchalteryi podwójnej: Buchalterya w interesie bankowym . . .	tyg. godz. 4
2. Prace kantorowe i korespondencya handlowa . . .	» » 2
3. Rachunki kupieckie . . .	» » 4
4. Nauka o handlu i wekslach . . .	» » 2
5. Stenografia . . .	» » 2
6. Towaroznawstwo . . .	» » 2

2. Plan szczegółowy.

I. BUCHALTERYA.

1. Teorya i praktyczne zastosowanie buchalteryi pojedynczej i podwójnej w interesie kupieckim. (4 godziny tygodniowo).

Zadanie i znaczenie buchalteryi. Ustawowe przepisy. Buchalterya pojedyncza w interesie hurtownym i drobiazgowym. Księgi pomocnicze.

Buchalterya podwójna, księgi główne i pomocnicze. Praktyczne przerobienie jednomiesięcznego przykładu z interesu hurtownego w połączeniu z interesem drobiazgowym, wedle pojedynczej i podwójnej buchalteryi z uwzględnieniem działu komisowego.

2. Buchalterya w interesie bankowym. (4 godz. tygodniowo).

Powtórzenie zasad buchalteryi podwójnej. Podwójna buchalterya, wedle niemieckiej i włoskiej metody w interesie bankowym i ubezpieczeniowym, w kasach oszczędności, w spółkach zarobkowych i gospodarczych: Buchalterya fabryczna. Metoda francuska. Buchalterya amerykańska. Praktyczne przykłady w miarę potrzeby.

II. Korespondencya handlowa i prace kantorowe. (2 godziny tygodniowo).

Biegłość w sporządzaniu listów kupieckich i prac kantorowych w interesie towarowym.

III. Rachunki kupieckie. (4 godz. tygodniowo).

Wprawa w używaniu rachunkowych ułatwień i praktycznych skrótów. Miary i wagi najważniejszych państw handlowych. Powtórzenie rachunku proporcji, rachunku przeciętnego i mieszaniny. Dokładne przerobienie reguły łańcuchowej, rachunku procentu i pro mille, rachunku odsetek i dyskontu. Obliczanie rachunków bieżących, rachunek złota, srebra i monet. Dewizy i obliczanie papierów wartościowych, wedle ceduły wiedeńskiej. Pojedyncza i złożona kalkulacya towarowa.

IV. Nauka o handlu i wekslach. (2 godz. tygodniowo).

Pojęcie i gospodarcze znaczenie handlu. Firmy, kupcy i pracownicy handlowi. Spółki handlowe. Przedmioty handlu. Najwa-

żniejsze systemy miar i wag. Środki płatnicze i sposoby zapłaty. Teoretyczne i praktyczne objaśnienia weksli. Przekazy i czeki. Krótka nauka o papierach wartościowych. Targi i giełdy. Składownie publiczne. Organizacja i czynności bankowe w zarysie. Pomocnicze zawody handlowe. Urządzenia publiczne, służące do podniesienia handlu. Zawodowe związki kupieckie.

V. Towaroznawstwo. (2 godz. tyg.)

Październik: I. Środki spożywcze: Towary mleczarskie, mięsne, rybne. Zboże i inne produkty rolnicze. Maki. Towary piekarskie. Kawa. Harbata. Kakao. Cukier. Przyprawy. (razem 8 g.)

Listopad: II. Wino. Piwo. Spirytus. Wódki. Ocet. Miód. Owoce. Towary cukiernicze. (razem 4 godziny).

III. Dział materyałów piśmienniczych, obejmujący przybory biurowe i sklepowe. Papiery pisarskie, drukarskie, pakunkowe, atramenty, ołówki, pióra, gumy, farby. (razem 4 godz.)

Grudzień: IV. Dział towarów konfekcyjnych: Włókna. Nici. Tkaniny. Futra. (razem 8 godzin).

Styczeń: V. Dział metalowy (z wyłączeniem szlachetnych). (razem 8 godzin).

Luty: VI. Metale szlachetne. Kamienie szlachetne. Materyały do szlifowania i polerowania. (razem 4 godziny).

VII. Dział towarów galanteryjnych. Kamienie półszlachetne. Materyały zdobnicze. Skóry. Perfumerye. Gąbki. Szczeciny (razem 4 godziny).

Marzec: VIII. Dział materyałów i farb. Tłuszcze. Oleje. Lakiery. Pokosty. Barwiki. Gumy. Kleje. Olejki eteryczne. Żywica. Balsamy. Kauczuk i gutaperka. Chemikalia i przetwory chemiczne. (Razem godzin 8).

Kwiecień: IX. Materyały budowlane: Drzewa. Cegły. Cementy. Wapno. Kamienie. Szkło. Wyroby gliniane. (razem godz. 8).

Maj: X. Mydło. Świece. Nafta. Krochmal. (razem 4 godz.)

XI Towaroznawstwo towarów nieobjętych powyższymi działami (razem 4 godziny).

Z wykładami połączone będą demonstracje zbiorów, obrazów świetlnych i ćwiczenia w pracowni towaroznawczej.

VI. Stenografia (2 godz. tygodniowo)

Tworzenie wyrazów i skracanie słów. Nauka o skracaniu zdań. Ćwiczenia w szybkim pisaniu od 80 słów na minutę, zwłaszcza z działu korespondencyi handlowej.

H) Wieczorny kurs handlowy dla prawników.

Kurs ten ma na celu dać bądź to ukończonym, bądź to kończącym studia prawnikom względnie urzędnikom pracującym w administracji, skarbie, sądzie i t.p. pewną sumę wiedzy z dziedziny a) buchalteryi, b) nauki o handlu 3) bankowości.

Nie chodzi tu o nabycie biegłości w buchalteryi i bankowości, lecz o nauczenie zrozumienia jednej i drugiej, o danie możliwości poznania istoty, terminologii i form tych nauk, zapoznania z ich celem i zadaniami, o ile tego zawód prawniczy wymaga. Kurs ten obejmuje 80 godzin wykładowych przez ciąg pełnych 10 tygodni. Początek wykładów około 20/10 a koniec 15/11.

Wykłady odbywają się 2—4 razy w tygodniu w czasie od 6—8 lub od 7—9 wieczorem.

Opłata za cały kurs wynosi koron 30 i uiszcza się w całości z góry przy wpisie. Uwolnień od opłat niema.

Stosunek nieprawników do prawników oznacza się na 1 : 5. Minimalna liczba frekwentantów kursu wynosi 25 — maksymalna 30. Na kursie tym niema egzaminów, nie wydaje się świadectw frekwencyjnych, słuchacze mogą otrzymać na żądanie tylko potwierdzenie wpisu.

Plan nauk:

a) Buchalterya.

I. Zasadnicze wiadomości teoretyczne i praktyczne ich zastosowanie. (godz. 40).

Pojęcie i zadanie buchalteryi: Buchalterya ilościowa i wartościowa. Znaczenie księgowe »Winien« i »Ma«. Buchalterya podwójna i jej charakterystyczne cechy. System rachunków przeciwnych (Konta). Objaśnienie znaczenia głównych rachunków w przedsiębiorstwach towarowych, bankowych i wytwórczych. Księgi tego systemu, ich typy, cele i znaczenie oraz stosunek wzajemny. Urządzenie, otwarcie, prowadzenie i zamknięcie ksiąg chronologicznych i systematycznych. Bilans i wykaz strat i zysków. Amerykańska forma kalkulacji podwójnej. Buchalterya w przedsiębiorstwach wytwórczych. Odmiana zamknięć rachunkowych w przedsiębiorstwach związkowych (spółkach i stowarzyszeniach). Zasady kontroli i rewizji ksiąg. Przerabianie przykładów z interesu towarowego, bankowego i przemysłowego (fabrycznego) z zamknięciem dla firmy pojedynczej i różnego rodzaju spółek.

II. Nauka o bilansach. (10 godz.)

Pojęcie i prawne znaczenie bilansu. Zasady bilansowania w przedsiębiorstwach pojedynczych i związkowych. Poszczególne

składniki bilansu i ocenienie ich wartości. Kapitał akcyjny (udziały). Fundusze rezerwowe, ich przeznaczenie, sposoby tworzenia i użycia. Amortyzacje i sposoby ich przeprowadzenia. Antycypacje. Sumy przechodnie. Bilanse banków i kas oszczędności, zakładów ubezpieczeń, przedsiębiorstw przemysłowych i przewozowych. Bilans jako podstawa opodatkowania przedsiębiorstw, obowiązanych do publicznego składania rachunków, według ustawy podatkowej z dnia 25/10 1896 L. 220 Dz. u. p. Bilansy likwidacyjne i konkursowe. Sposoby fałszowania bilansów.

b) Bankowość.

I. Obliczenia (rachunki) bankowe. (20 godz.)

Rachunek procentu. Dyskontowanie weksli. Obliczanie wartości walut, losów, obligacji, akcji i dewiz. Zamknięcie rachunku bieżącego.

II. Z nauki handlu (10 godz.)

Organizacja i czynności banków i kas oszczędności w połączeniu z nauką o najważniejszych dokumentach bankowych. Weksle, przekazy, listy kredytowe, czeki, żyro i klirying. Asygnaty bankowe. Depozyty. P. K. O. Formy kredytu bankowego: eskontowanie weksli, warrantów, walorów i faktur, kredyt akceptowy, zastawniczy (lombardowy) i hipoteczny. Finansowanie przedsiębiorstw i pożyczek publicznych. Pośrednictwo w wypłatach. Giełdy i transakcje giełdowe.

J) Egzamina prywatne

z przedmiotów kupieckich w Akademii handlowej w Krakowie.

Celem umożliwienia osobom, które nabyły znajomości przedmiotów kupieckich drogą nauki prywatnej, wykazania swej wiedzy urzędowo uwierzytelnionym dokumentem, zaprowadzono za zezwoleniem c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty z dnia 5 lutego 1910 r. l. 48969/09 w Akademii handlowej w Krakowie egzamina prywatne z następujących przedmiotów:

1. z buchalteryi,
2. z korespondencji kupieckiej i prac kantorych,
3. z rachunków kupieckich,
4. z nauki o handlu i wekslach,
5. z towaroznawstwa,
6. ze stenografii.

Kto się chce poddać takiemu egzaminowi, winien wnieść do c. k. Dyrekcyi Akademii handlowej w Krakowie podanie, opatrzone stemplem na 1 koronę, z wymienieniem przedmiotów, z których zamierza egzamin składać i wykazaniem swych dotychczasowych studyów (najmniej w zakresie 2 klas szkoły wydziałowej), tudzież wieku (przynajmniej lat 17). Do podania należy dołączyć także świadectwo moralności.

Egzaminowanie porucza Dyrekcyja w każdym poszczególnym wypadku temu członkowi grona nauczycielskiego, który udziela odnośnego przedmiotu w zakładzie; egzaminator rozstrzyga też wspólnie z dyrektorem, czy wykazane przedwstępne wykształcenie jest wystarczającym do dopuszczenia do egzaminu.

Przy każdym egzaminie ma być obecny dyrektor, któremu też służy prawo zadawania pytań.

Każdy egzamin składa się z części pisemnej i ustnej, a w towaroznawstwie z ćwiczenia praktycznego w laboratorium, oraz z egzaminu ustnego, będącego z niem w związku. W razie złego wyniku z wypracowania pisemnego nie dopuszcza się kandydata do egzaminu ustnego.

Kandydat otrzyma z odbytego egzaminu świadectwo, w którym prócz rodowodu ma być dokładnie podany zakres egzaminowania z odnośnego przedmiotu (np. z buchalteryi pojedynczej i podwójnej w handlu drobiazgowym i hurtownym lub w interesie bankowym, lub z uwzględnieniem spraw spedycyjnych i komisowych i t. p.), oraz jedna z not następujących: celująco, bardzo dobrze, dobrze, dostatecznie, świadcząca o wyniku egzaminu.

Kandydaci, którzy nie odpowiedzą wymogom egzaminu, świadectwa nie otrzymają.

Świadectwo, ostemplowane stemplem za 2 korony, ma być podpisane przez dyrektora i egzaminatora i opatrzone pieczęcią urzędową.

Z wszystkich egzaminów prowadzi się protokół, który zawiera w bieżącym porządku imię i nazwisko, tudzież rodowód kandydatów, zakres i wynik egzaminu.

Protokół podpisany przez dyrektora i egzaminatora przechowuje się w aktach urzędowych.

Taksa egzaminacyjna wynosi za każdy wyżej wymieniony przedmiot koron 16.—.

Każdorazowy termin egzaminów prywatnych ogłoszony będzie w miejscowych dziennikach i w budynku Akademii handlowej. Podania o dopuszczenie do egzaminu należy wnieść co najmniej na tydzień przed terminem. Takse egzaminacyjną składa się po otrzymaniu pisemnego zawiadomienia o dopuszczeniu do egzaminu. Po rozpoczęciu egzaminu, taks egzaminacyjnych nie zwraca się pod żadnym warunkiem.

4. Zbiory naukowe.

1. Biblioteka.

(Zawiadowca prof. J. Ippoldt).

A) Biblioteka nauczycielska.

Prenumerowano następujące czasopisma: Biblioteka Warszawska, Chemiker-Zeitung, Ekonomista, Handels-Museum, Österreichische Handelsschulzeitung, Kupiec poznański, Kupiec polski, Kronika buchaltera, Österreichische Zeitschrift für den Orient, Poradnik językowy, Przewodnik naukowy i literacki, Przewodnik bibliograficzny, Verordnungsblatt, Wszechświat, Zeitschrift für Handelswissenschaft und Handelspraxis, Zeitschrift für handelswissenschaftliche Forschung.

Otrzymywano w darze: Misye katolickie, Dziennik urzędowy c. k. Rady Szkolnej Krajowej we Lwowie.

W roku szkolnym 1910/11 zakupiono następujące ważniejsze dzieła: Grunzel, System der Verkehrspolitik; Faure, Elements de commerce et de comptabilité; Leautey et A. Guilbault, Traité theoretique et pratique de comptabilité; Hirsch, Die Bank, ihre Geschäftszweige und Einrichtungen; Hansen, das Problem der Liquidität im deutschen Kreditbankwesen; Oberdorfer, Lehrbuch der Handelskorrespondenz; Koch, Eisenbahn- u. Verkehrs-atlas von Europa; Bronzin, Theorie der Prämiengeschäfte; Schwätzer, Lehrbuch der Bankkorrespondenz; Herb, Kaufmännische Telegrammatik; Schröter, Der Weltpostverein; Bruno Mayer, Die Emission von Wertpapieren; Kraeger, Chemische Analyse; Andree, Geographie des Welthandels; Steinhilber, Das Sägewerk und seine Nebenbetriebe; Gierke, Hotelbuchführung; Rejewski, Rachunkowość kupiecka zastosowana w rolnictwie; Maurizio, Młynarstwo i piekarstwo; Mitteilungen aus dem königlichen Materialprüfungsamt zu Groß-Lichterfelde; Wiedenfeld, Die Börse; Pflugk-Hartung, Weltgeschichte, 6 tomów; Martens u. Guth, Das königliche Materialprüfungsamt der tech-

nischen Hochschule Berlin; Wiener, Die Börse; Weber, Die Börse; Lunge u. Berl, Chemisch-technische Untersuchungsmethoden; Kluge, Etymologisches Wörterbuch; Sanders, Wörterbuch der deutschen Sprache, 3 tomy; Schütze, Die Börse und die Börsengeschäfte; Hellauer, System der Welthandelslehre; Klein, Der sibirische Pelzhandel; Heins, Buchführung für Konsumvereine; Heyse-Lyon Fremdwörterbuch; Gelcich-Zolger, Das kommerzielle Bildungswesen, t. V. i VI.; Sasserath, Mikroskopische Warenprüfung; Reisch und Kreibitz, Bilans u. Steuer, 2 tomy; Lehmann, Fabriksbuchhaltung; Tisserand, Szkice astronomiczne; Poincaré, Nauka i hipoteza; Poincaré, Wartość nauki; Poincaré, Nauka i metoda; Trawiński, Zwyczaje handlowe; Sattler, Technologie und Warenkunde; Ergebnisse der Volkszählung; Grunzel, System der Handelspolitik; Porges, Die Organisation einer Grossbank; Sonndorfer, Der internationale Kohlenhandel; Die Leipziger Kunstmesse, 6 zeszytów.

W darze otrzymała biblioteka nauczycielska 31 dzieł od Izby Handlowo-Przemysłowej, Akademii Exportowej, c. k. Rady Szkolnej Krajowej i autorów dzieł, p. prof. Dr. Jerzego Michalskiego, p. Ciompy, p. prof. Dr. Weigta, Skalskiego i innych.

Razem przybyło w ciągu roku szkolnego 126 dzieł. Biblioteka liczy z końcem roku szkolnego 977 dzieł.

B) Biblioteka uczniów.

W roku 1910/11 przybyło ogółem 200 dzieł, z tego w darze 5. Z końcem roku szkolnego liczy biblioteka 1609 dzieł. Udział uczniów pożyczających był bardzo żywy. Na 238 wpisanych uczniów Akademii i Dwuklasowej Szkoły pożyczało 212 uczniów. Książek wypożyczono do końca roku szkolnego 2372. Średnio wypada więc na każdego czytającego 12 książek. Dzieła kilkotomowe wydawano zazwyczaj w całości na raz. Darami wzbogacili bibliotekę uczniów uczniowie szczególnie; Ks. J. Rejowicz i prof. Dr. Weigt, za co im Dyrekcya zakładu składa na tem miejscu serdeczne podziękowanie.

C) Biblioteka ubogich uczniów.

Stworzona przed trzema laty przez wydzielenie z biblioteki uczniów, oraz z biblioteki nauczycielskiej zbędnych podręczników szkolnych i pomnożona przez zakupienie nowych egzemplarzy liczyła z końcem zeszłego roku szkolnego 773 tomów. W ciągu roku szkolnego 1910/11 zakupiono 111 egzemplarzy, drogą darowizny otrzymano 14, razem liczyła biblioteka 898 tomów w wartości przybliżonej, po odliczeniu części odpadającej przez zużycie książek podczas ubiegłego roku szkolnego; K 1990.

D) Biblioteka uczenic (zawiadowca prof. K. Sosnowski).

Założona w roku 1911, liczy razem dzieł 184 w 220 tomaach, wartości K. 535.—

Biblioteka ta obejmuje dzieła treści geograficznej, handlowej, historycznej, ekonomicznej i powieściowej.

2. Gabinet geograficzno-historyczny.

(Zawiadowca: Prof. Dr. L. Rymar).

I. W roku szkolnym 1910/1911 zakupiono:

a) Do zbioru map: 1. Osbahr: Weltverkehr, 2. Bamberg: Afryka (polit.), 3. Heiderich: Ameryka północna, 4. Heiderich: Ameryka południowa, 5. Langhans: Wirtschaftskarte v. Europa, 6. Gustawicz: Monarchia austro-węgierska (2 egzempl.), 7. Gaebler: Mittel- u. Süd-Europa, 8. Kiepert: Mittel-Europa (fiz.), 9. Haardt: Alpy;

b) Do zbioru obrazów: 1. Meisterwerke der Malerei «Alte Meister» I, II., 2. Grottger: Wojna i Polonia, 3. Album malarzy polskich, 4. Dr. Wünsche: 7 obrazów a mianowicie: Na wyżynie w Kamerunie, Nad jeziorem Wiktorya, W kraju Hererów, Karoliny, Nowa Gwinea, Zbiór bawełny w Togo, Plantacye kakao na wyspie Samoa. — Otrzymano w darze karty z widokami, z których utworzono 27 obrazów (od prof. Ippoldta, Skalskiego, Dr. Rymara, Dr. Weigta oraz uczniów zakładu Aprilla, Mikołajskiego i Migdała) a mianowicie: Warszawa (2), Weimar, Kilonia (2), Drezno (2), Szczecin (2) Norymberga, Genua, Budapeszt, Hamburg (3), Helgoland, Weronia, Praga (2), Częstochowa, Potsdam, Kopenhaga (2), Lubeka, Japonia.

c) Do zbioru przyrządów zakupiono: 1 globus indukcyjny;

d) Do zbioru płodów różnych krajów zakupiono skrzynki z płodami Chin, Włoch i Hiszpanii.

e) Zbiór przeźroczy (diapozytywów) obejmuje: 50 sztuk do nauki historii, 226 sztuk do nauki geografii. Przeźrocza wykonano częścią we własnej pracowni fotograficznej (201), częścią nabyto za pośrednictwem Sammelstelle f. warenkundliche Lehrmittel w Gracu (75).

II. Z końcem r. szk. 1910/1911 posiada gabinet: 3 globusy, glob Marsa i medalion księżycy, planetarium Felkla, model góry, miarę stalową, zwijaną, pedometr, barometr do mierzenia wysokości i planimetr, 86 map, 8 atlasów, 10 stereoskopów, 356 fotografii do stereoskopów, 419 obrazów do nauki geografii i historii, 8 charakterystycznych biustów różnych ras, 8 skrzynek z płodami różnych krajów — pozycyi w inwentarzu razem 304. W inwentarzu środków pomocniczych do nauki geografii 331 pozycyi.

3. Gabinet fizyczny.

(Zawiadowca prof. M. Lang.)

W roku szkolnym 1910/11 zakupiono:

1. Aparat dla wykazania prawa Bøyla i Mariotta;
2. Zachawski; 5 rozkładanych modeli: lampy łukowe, turbina parowa, elektromobila, elektromotor, łódź motorowa;
3. Kallemann: obrazy do stereoskopu;
4. 2 obrazy do telegrafu bez drutu;
5. 4 elementa do demonstracyi telegrafu bez drutu.

Inwentarz obejmuje 222 pozycyi. Przy gabinecie utworzono zbiór przeźroczy, obejmujący 94 pozycyi z tego 33 sztuk dostarczyła pracownia fotograficzna tutejszej Akademii Handlowej, 6o zakupiono, a jedną darował uczeń III. kl. Michalski.

4. Gabinet przyrodniczy.

(Zawiadowca: prof. I. Król.)

W roku 1910/11 zakupiono: Tablic botanicznych Jung-Koch-Quentel 20. Zkońcem roku 1910/11 obejmuje inwentarz pozycyi 147.

Okazów anatomicznych	2
» zoologicznych	31
» mineralogicznych	96
» botanicznych	34
Modeli anatomicznych	4
» botanicznych	14
» krystalograficznych	30
Pudeł z owadami, motylami i t. d.	6
Tablic zoologicznych	106
» anatomicznych	14
» botanicznych	96
Obrazów w ramach	12
Przyrządów do ćwiczeń mineralogicznych	11
» » » botanicznych	8

5. Zbiory towaroznawcze.

(Zawiadowca: prof. Dr. A. Bolland.)

W roku 1910/11 zakupiono 8 szkatulek, wykazujących poglądowo skład najważniejszych środków spożywczych, 6 szkatulek zawierających produkty rolnicze, 30 preparatów mikroskopowych, 6 pudełek na preparaty mikroskopowe, skrzynki odnoszące się do fabrykacyi zapalek, spirytusu, skóry i 3 skrzynki, odnoszące się do przeróbki kości.

Otrzymało w darze, względnie za pośrednictwem »Sammelstelle für warenkundliche Lehrmittel» (Dyr. Dr. K. Hassak w Gracu) następujące zbiory:

tok fabrykacji mydła (z fabryki Kielhausera w Grazu); ba-
wełna Caravonica, kolekcja gąbek, zbiór kamfor, zbiór wyrobów
galalitowych, tok fabrykacji fajek, tok fabrykacji skóry, zbiór for-
nirów; zbiór odnoszący się do fabrykacji papieru cygaretowego
(dar fabryki F. Piette we Freiheit); magnezyt surowy i palony
(z kopalni we Veitsch); zbiór makuchów (z fabryki olejów roślin-
nych w Tryeście); węgierską rudę żelazną i żelazo walcowe, roz-
maite gatunki węgla brunatnego i zbiór torfów (dar Akademii Han-
dlowej w Grazu).

Otrzymało w darze bezpośrednio:

papiery japońskie (od p. Węglowskiego), owoce palmy (od p. Sło-
wikowskiego), zbiory farb od firm Kalle i Ska, Heyl i Ska, Fr.
Beyer, Wulffing, Dahl i Ska), zbiór papierów cygaretowych (z fa-
bryki »Promień«), wzory fabrykacji lampek elektrycznych z fabryki
akc. w Warszawie.

Z końcem r. 1910/11 obejmuje inwentarz:

pozycyi	1067
Preparatów mikroskopowych	228
Modeli owoców i nasion	16
Tablic technologicznych	50
Modeli	2

Zbiór dyapozytywów z dziedziny towaroznawstwa obejmuje
91 sztuk z zakresu środków spożywczych, 42 sztuk z zakresu
materiałów opałowych, 30 sztuk z zakresu materiałów budowla-
nych i zdobniczych, 91 sztuk z zakresu piernictwa, 22 sztuk
odnoszących się do drzewa, 100 sztuk odnoszących się do metali,
78 z zakresu włókien, 100 sztuk z zakresu tkania, 41 sztuk z roz-
maitych działów, razem sztuk **595**.

6. Pracownia chemiczna.

(Kierownik: prof. Dr. A. Bolland.)

Z końcem roku 1900/11 obejmują inwentarz pracowni 93
pozycyi. W ubiegłym roku przybył aparat do spalań organicznych
z dodatkami.

Ilość preparatów, odczynników, naczyń i flaszek 1447 sztuk.

7. Pracownia towaroznawcza.

(Kierownik: prof. Dr. A. Bolland.)

Inwentarz pracowni obejmuje 98 pozycyi. W bieżącym roku
zakupiono lunetę do mikrowagi i 8 igieł probierczych wraz z ka-
mieniem.

8. Pracownia fotograficzna.

(Kierownik: prof. J. Ippoldt.)

Inwentarz obejmuje: stół do wywoływania, kuchenkę gazową, rezerwoar na wodę na sztalugach, lampę gazową do ciemni, kofary do zaciemniania okna, przyrząd do powiększania na szynach, 3 wielkie misy do wywoływania, 2 wiadra — razem pozycyi inwentarza 16.

9. Zbiór przyborów do kantoru i nauki pisania na maszynie.

(Zawiadowca: prof. Dr. T. Lulek.)

W roku 1910/11 zakupiono 10 maszyn do pisania, Cyklostyle z przyborami i 2 obrazy z monetami różnych państw. Z końcem r. s. 1910/11 liczy zbiór 21 maszyn do pisania różnych systemów ze stolikami, 1 maszynkę ślepą do ćwiczenia w piśmie maszynowym, prasę do kopiowania, numerator, 13 Shannonów, 49 stampilii, liczydło, perforator, 4 tablice z wzorami dokumentów handlowych, 5 tablic z wzorami monet. Cyklostyle. 6 oryginalnych ksiąg handlowych do użytku uczniów AH. podczas prac w kantorze.

10. Zbiór dokumentów handlowych.

(Zawiadowca: prof. St. Nycz.)

Druki Poczt. Kasy Oszcz. w Wiedniu.

25 wzorów ceduł, czeków i podań do P. K. O.
Listy klirynkowe.

Ubezpieczenie.

6 wzorów taryf, polic i wniosków.

Druki pocztowe.

14 wzorów do różnych zleceń pocztowych.

Noty, faktury i wyciągi.

36 wzorów not i faktur różnych rodzajów przedsiębiorstw w 4 językach.

18 not procentowych i wyciągów rachunków bieżących.

Druki przy przewozie.

28 wzorów listów przewozowych, konosamentów, oświadczeń statystycznych i t. p.

Deklaracje cłowe i finansowe.

Druki spedycyjne.

32 wzorów not, awiz, zleceń, dyspozycji i t. d.

Weksle, przekazy i obrót żyrowy.

88 wzorów oryginalnych weksli, przekazów, czeków w kilku językach wraz z odnośnemi listami; książki przeciwstawne.

Arkusze eskontowe,

17 wzorów ark. esk. różnych banków.

Likwidacya int. giełdowych.

14 wzorów druków do likwidacyi.

Publiczne domy składowe.

6 wzorów warantów, taryf, poleceń i t. p.

Kwity.

17 wzorów pokwitowań bankowych i in.

Pożyczki hipoteczne.

11 wzorów kontraktów pożyczki, skryptów dłużnych, planów umorzenia i listów zastawnych.

Akredytywy, asygnaty kasowe i kwity depozytowe.

7 wzorów polskich, francuskich i niemieckich akredytyw i awiz odnośnych.

3 wzory asygnat i kwitów depozytowych.

Wywiad i informacya kup.

20 wzorów kwestyonaryusza i inform. druków i listów.

Okólniki.

34 wzorów okólników o otwarciu, zmianach, likwidacyi różnych firm handlowych, przemysłowych i towarowych.

Listy przy rachunkach bieżących.

48 wzorów warunków rku bież., przyjęć tychże, listów i potwierdzeń rk. bie.

Kupony papierów wart.

10 Oryg. wzorów niepodjętych kuponów.

Bilanse.

51 bilansów bankowych akc. pszedsieb.

15 « fabrycznych » «

Oryginalne księgi handlowe.

Księga rków bieżących,

« kasy.

« faktur.

Skontro rymes.

Otrzymano w darze zbiory dokumentów handlowych od następujących firm:

1. Ústředni Banka w Krakowie,
2. Ernest Bahlsen, dom rolniczo-prod. w Krakowie,
3. Bank handlowy w Warszawie,

4. Maurycy Luxemburg, dom spedycyjny w Warszawie,
5. Serbski Bank w Mostarze,
6. Fr. Fuchs i Synowie w Warszawie, hurtowny dom handlowy kolon.,
7. Brauman & Ska w Warszawie, tow. hutnicze komand.,
8. Juliusz Herman & Ska w Warszawie,

za co Dyrekcyja na tem miejscu Szanownym ofiarodawcom składa podziękowanie.

5. Sprawozdanie z czynności w pracowniach i kółkach.

A) Pracownia chemiczno-towaroznawcza.

Kierownik: prof. dr. A. Bolland.

W laboratorium tem pracowali:

1. uczniowie III. i IV. kursu Akademii Handlowej;
2. słuchacze Kursu Abiturjentów;
- (3. uczniowie II. klasy Dwuklasowej Szkoły Handlowej).

1. Uczniowie Akademii Handlowej zapoznali się z metodami jakościowej analizy chemicznej, z metodami analizy suchej i spektralnej i z przykładami ilościowej analizy wagowej i miareczkowej; nabywali wprawy w używaniu mikroskopu i w technice mikroskopowania, poczem zapoznali się z preparatami mikroskopowymi tych towarów, których badanie na drodze mikroskopowej daje praktyczne, a pozytywne wyniki; następnie wykonywali uczniowie sami takie preparaty, ucząc się na tej drodze analizy towarowej. Badanie towarów uzupełniane było przez techniczną analizę chemiczną, przez oznaczanie własności fizykalnych i przez używanie przyrządów specjalnych, do badania własności towarów przeznaczonych.

2. Słuchacze Kursu Abiturjentów zajmowali się przede wszystkim analizą fizykalną towarów, oznaczaniem ciężaru właściwego i badaniem mikroskopowem surowców o wyraźnej strukturze.

3. Uczniowie Dwuklasowej Szkoły Handlowej zapoznali się z elementami badania towarów na drodze towaroznawczej i chemicznej.

*

*

*

Pracę laboratoryjną ułatwiała biblioteka podręczna pracowni, będąca pod zarządem jej kierownika, a licząca z końcem roku szkolnego 68 tomów z najrozmaitszych gałęzi technologii i analizy chemicznej, jakoteż towaroznawstwa. Najwięcej było książek

z biblioteki chemiczno-technicznej Hartlebena. Co do treści to biblioteka posiada podręczniki szczegółowe z następujących zakresów: z chemii i analizy środków spożywczych, z chemii analitycznej, z technologii napojów wysokowych, drożdży i win owocowych, z technologii skóry, farb, włókien, tkanin, olei, drzewa, papieru i wyrobów papierowych, chleba, perfumery i środków kosmetycznych, preparatów chemicznych, gliny, żelaza, materiałów opałowych i w. i. Korzystnie i zachęcająco w tym kierunku oddziaływały ekskursje do zakładów przemysłowych, których w ubiegłym roku szkolnym urządzono 12.

B) Pracownia fotograficzna.

(pod kierownictwem prof. Ippoldtā).

Główną pracą w b. roku szkolnym było wykonanie szeregu dyspozytywów. P. Maryan Kannenberg wykonał 234 przeźroczy w formacie 8'2×8'2 z dziedziny geografii, historii i fizyki i oddał je zupełnie zmontowane do użytku zbiorom projekcyjnym.

C) Seminaryum handlowe.

Krakerownik: prof. W. Skalski.

Założone zeszłego roku seminaryum handlowe z odrębną biblioteką fachową ma na celu dostarczanie młodzieży szkolnej sposobności znalezienia odpowiednich wskazówek co do czekających ją zajęć zawodowych, ugruntowania kielkującego już w czasach szkolnych zamiłowania do pewnej gałęzi handlu lub przemysłu, a nadto przyzwyczajanie do systematycznego specjalizowania się w obranym kierunku pracy.

Pomnożona w bieżącym roku biblioteka obejmuje 84 dzieł. Korzystało z niej 68 uczniów, mianowicie 28 z kursu III., 23 z kursu IV. a 17 z kursu II. i dwuklasowej szkoły. Każde dzieło było czytane w ciągu roku przeciętnie przez dwóch uczniów; najchętniej czytano dzieła traktujące o organizacjach zawodowych, o zawodzie kupieckim i bankowym, oraz o systemach księgownictwa w poszczególnych działach przemysłu i handlu. Owocem gruntownego przestudyowania niektórych dzieł były odczyty wygłoszone wobec uczniów Akademii i połączone z ożywioną dyskusją.

I tak wygłosili odczyty:

- L. Cienciak, ucz. III. k. »Handel bawełną« z demonstracją okazów,
- A. Szkotnicki, « « « »Handel Syberyi»,
- W. Kołodziej, « « « »Bogactwo zagłębia krakowskiego«,
- B. Klimek, « IV. « »Bogactwo Galicji«,
- C. Michalski, « III. « »O awiatyce« z obrazami świetlnymi,
- E. Gichner, « IV. « »O kartelach i trustach«.

Wymienione odczyty spisane w osobnej księdze tworzą pierwszy rocznik prac seminaryalnych, które dają podstawę do przypuszczania, że w latach następnych będą jeszcze więcej owocami.

D) Czytelnia uczniów.

(Kurator prof. Ippoldt).

Czytelnia uczniów zawierała w podręcznej biblioteczce słowniki, encyklopedyę Orgelbranda, dzieła treści leksykalnej, ogólnej, roczniki różnych czasopism ilustrowanych i niektórych fachowych jak np. Handelsmuseum z poprzednich lat.

W roku bieżącym zakupiono dla czytelnii szereg cennych dzieł, jak:

Rzepecka. Ojczyzna w piśmie i pomnikach, ilustrowane dzieje piśmiennictwa polskiego.

Das Buch der Erfindungen, Gewerbe und Industrien w 10 tomach.

Dzieje powszechnie, opracowane pod kierunkiem Ludwika Kubali w 15 tomach.

Gustawicz-Wyrobek, Z Wszechświata.

» » Życie zwierząt, 2 tomy.

Trawiński. Zwyczaje handlowe.

Heyse-Lyon. Fremdwörterbuch.

Mużik-Perschinka. Kunst und Leben im Altertum.

Die Fortschritte des deutschen Schiffbaues, hrg. v. d. Lloyd-Zeitung.

Powstania polskie 1794, 1830—31, 1863, 2 tomy.

Lehmann. Länder u. Völkerkunde, 2 tomy.

Hart. Geschichte der Weltliteratur, 2 tomy.

Reymond. Weltgeschichte, 2 tomy.

Max Schmid. Kunstgeschichte.

Bölsche. Entwicklungsgeschichte der Natur, 2 tomy.

Gürich. Das Mineralreich.

Schumann-Gily. Das Pflanzenreich.

Heck-Matschie. Das Tierreich.

Maser. Die Physik.

Vogtherr. Die Chemie.

Dla czytelnii abonowano: Bibliothek der Unterhaltung und des Wissens, Fliegende Blätter, Przewodnik oświatowy, Neueste Erfindungen und Erfahrungen, Esperantysta polski, Świat, Świat słowiański. Z biblioteki nauczycielskiej oddawano numera czasopism: Gazeta Lwowska, Czas, N. Reforma, Gazeta wieczorna, Biblioteka Warszawska, Kupiec polski, Misye katolickie, Poradnik językowy, Przewodnik naukowy i literacki, Wszechświat.

W czytelnii znajduje się 356 fotografii stereoskopowych i 8 ręcznych stereoskopów, 3 partye szachów i 1 partya warcabów. Na ścianach wiszą mapy, oraz cykl obrazów Stachiewicza i Koszaka. W osobnej szafie znajdują się instrumenta muzyczne sprawione dla orkiestry uczniów (bas, klarnet, altówka) i 10 składa-

nych pultów. W czytelni odbywa się także i nauka śpiewu, do której ułatwienia służy znajdujące się tam pianino z fabr. Petroffa.

W ciągu roku szkolnego korzystało z Czytelni 5759 uczniów, czyli średnio 48 uczniów dziennie. Czytelnia była otwarta 128 razy.

E) Kółko literackie.

(Kurator prof. K. Sosnowski).

W Kółku literackiem obrabiano tematy aktualne i wygłaszano odczyty przeważnie o utworach doby współczesnej. O Maryi Konopnickiej miał odczyt A. Burghard, »Pana Balzera z Brazylii« opracował szczegółowo A. Szkotnicki, zaś »Wiry« Sienkiewicza L. Cienciała; wszyscy trzej z kursu III. I. Fränkel z kursu IV. streścił i omówił najnowszą tragedję Żeromskiego p. t. Sułkowski. Odczyty kończyły się dyskusją na omówiony temat.

F) Kółko Esperantystów.

(Kurator prof. W. Skalski).

Kółko esperanckie na swoich zebraniach pod kierownictwem p. Grabowskiego, urządzało konwersacyę, celem nabrania biegłości w władaniu językiem esp., aby przygotować się do międzynarodowego esperanckiego kongresu w Krakowie (r. 1912), w którym ma zamiar wziąć czynny udział. Dwie gazety, duży ruch w bibliotece esp., która okazała się za małą, i liczne korespondencye uczniów z kolegami z innych Akademii handlowych, świadczą najlepiej o rozszerzaniu się tego języka w tut. zakładzie.

G) Kółko stenograficzne.

(Kurator W. Korbel).

Kółko stenograficzne, do którego należeli uczniowie kursu III, otrzymało z dyrekcyi 12 podręczników do polskiej stenografii Bojarskiego, 16 niemiec. Kramsała, 16 niem. sten. do koresp. Richarda i 12 ćwiczeń stenogr. niem. Richarda. Członkowie zbierali się w porze zimowej, celem wspólnych ćwiczeń pod kierunkiem prof. Korbla. W porze letniej ograniczono się do wypożyczania i wspólnej wymiany podręczników. Członkowie, celem nabrania wprawy w szybkim piśmie, stenografowali wszystkie wykłady. Dla podniesienia zajęcia się uczniów tym w życiu praktycznem tak ważnym przedmiotem uchwaliła Kuratoria wprowadzić coroczne konkursy stenograficzne z nagrodami. Rezultat konkursu z r. szk. 1910/11 i z r. 1911/12. poda Dyrekcyja w sprawozdaniu za r. 1912.

6. Pomoc koleżańska U. A. H.

(Kurator prof. K. Sosnowski.)

Trzeci rok istnienia »Pom. kol.« zaznaczył się wzmożonym obrotem kasy. Delegaci odbyli 28 posiedziezeń, na których udzielono pożyczek na K 1,176'60. (Zgłosiło się ogółem 173 uczniów na K 2,433'—). Dochody czerpała »Pom. kol.« ze składek uczniów Akademii i Dwukl. szkoły handlowej męskiej, z datków grona pp. profesorów i publiczności przy wpisach. Celem pomocy chorym uczniom, zamierza »Pom. kol.« ustanowić w przyszłym roku stałego lekarza i aptekę.

Dnia 26. listopada 1910 r. odbył się staraniem »Pom. kol.« poranek jubileuszowy na cześć Dyrektora zakładu, który przy tej okoliczności złożył »Pom. kol.« K 145'— jako

Dar Jubileuszowy.

Zebranie delegatów udzieliło z tego »Daru« 7 bezwrotnych zapomóg na K 105'— i umorzyło długi w »Pom. kol.« 6 uczniom na K 40'—.

Organem »Pom. kol.« byli delegaci:

Kurs IV. Długoszewski Józef (przew.)	Kurs I. a Dźwigalski Leon
» » Michałowicz Jan	» » Oczko Janusz
» III. Raczek Józef	» I. b Czapik Tadeusz
» » Szkotnicki Adam (skarbnik)	» » Kutek Tadeusz
» IIa Hałaciński Andrzej	Kl. II Dw. Lutyj Symeon
» » Kolař Leopold (sekretarz)	» » Tiefenbrunner Abr.
» II b Ciesielski Michał	» I Dw. Haczyk Bolesław
» » Związek Jan	» » » Nowak Władysł.

Przychód Sprawozdanie kasowe Pomocy koleżańskiej. Rozchód

		Koron	h-l.		Pożyczki z roku 1908/9	Koron	hal.
1	Majątek z dniem 12. czerwca 1910	1507	58	1	1909/10	160	—
2	Dar Grona profesorów	119	—	2	"	466	—
3	" p. Łaniewskiego	5	—	3	" długoterminowe w r. s. 1910/11	111	—
4	" p. Łaniewskiego	2	70	4	" krótkoterminowe	577	—
5	" p. Dr. Weigta	7	40	5	Stan kasy z dniem 12. czerwca 1911	610	08
6	" p. Reichmana	12	—				
7	" p. Partiszowej	1	—				
8	" p. Sirkki	11	—				
9	" Absolwentów Akad. handl.	2	05				
10	" Dwukl. szk. handl. żeńsk.	1	—				
11	" Kursu IV. Akad. handl.	26	80				
12	" III.	58	20				
13	" IIb.	5	10				
14	" Ia.	19	20				
15	" Ib.	22	50				
16	" Klasy II. Dwukl. szk. handl. męsk.	7	52				
17	" I.	6	60				
18	" Procent oł. kapitału zakł. do 31/12 1910	18	53				
19	" Z odczytu kol. Michalskiego	3	80				
20	" Reszta ze sprzedaży legitymacyi	53	20				
21	" Datki publiczności przy wpisach	18	90				
22	" Za sprzedane fotografie	15	—				
	Razem	1924	08		Razem	1924	08

Kraków, dnia 12. czerwca 1911.

Przewodniczący:

Długoszeński Józef m. p.

Kurator:

Sosnowski Kazimierz m. p.

Skarbnik:

Szkotnicki Adam m. p.

7. Kronika Zakładu.

I. Z powodu odbywającego się w Wiedniu kursu ekonomicznego i językowego dla nauczycieli wyższych szkół handlowych w czasie od 20/8 do 10/9 oraz międzynarodowego kongresu dla spraw szkolnictwa handlowego w czasie od 11/9 do 16/9 1910, w których wzięli udział z tutejszego zakładu dyrektor Kannenberg oraz profesorowie Ippoldt, Nycz, Rongier, Skalski, Sosnowski, Dr Weigt, rozpoczęto wpisy na nowy rok szkolny 1910/1911 w terminie jesiennym w dniu 16 września 1910.

Nabożeństwo wstępne odprawione zostało w kościele OO. Kapucynów dnia 19 września, tegoż dnia odbyły się egzamina wstępne i poprawcze. Nauka rozpoczęła się dnia 20 września w Akademii, na kursie abiturientów oraz w obu szkołach dwuklasowych męskiej i żeńskiej, dnia 25/9 w szkole uzupełniającej, dnia 1/10 na kursie wieczornym.

Z powodu zajęcia wszystkich sal szkolnych przez 6 klas Akademii, 4 żeńskiej szkoły, 2 męskiej szkoły dwuklasowej i 1 przez kurs abiturientów — brakło już dla szkoły uzupełniającej osobnych sal i nauka odbywać się musiała w salach przeznaczonych dla innych szkół, co ze względu na trudność przewietrzania sal zajętych prawie bez przerwy przez cały dzień przez uczniów — było i będzie zawsze połączone z pewnemi niedomaganiami.

Dnia 4/10 wzięli uczniowie i uczennice zakładu, wraz z grobem nauczycielskiem udział w nabożeństwie szkolnem, odprawionem z powodu Imienin Najjaśniejszego Pana.

Dnia 19/11 urządzono nabożeństwo żałobne za duszę ś. p. Cesarzowej Elżbiety a dnia 27/6 za duszę ś. p. Cesarza Ferdynanda.

Dnia 14/10 wzięli uczniowie udział w nabożeństwie żałobnem za duszę ś. p. Maryi Konopnickiej.

W dniu 25/11 urządzili uczniowie i uczennice zakładu poranek muzykalno-deklamacyjny z powodu 25-lecia pracy nauczycielskiej dyrektora zakładu.

Na program poranku złożyły się: przemówienie Długoszewskiego z IV. AH., Szkotnickiego z III. AH. i Gadulskiej z II. ŻSH., oraz p. Rachwała z K. Ab., deklamacye Kusiakówny z I. ŻSH., i Hałacińskiego z II. AH., śpiew Jaraczewskiej z I. ŻSH. i gra na fortepianie Ossowskiej z II. ŻSH., gra na skrzypcach Drzymuchowskiego z II.

AH., oraz produkcje chóru szkolnego pod batutą prof. B. Walewskiego i orkiestry szkolnej pod kierunkiem Lubańskiego z IV. AH.

Z powodu jubileuszu 40-letniej pracy w zawodzie nauczycielskim c. k. inspektora szkół średnich, Rady Dworu Jana Frankiego, który w dniu 26 lutego 1911 przybył do zakładu, złożyło grono nauczycieli swemu czcigodnemu przełożonemu Jubilatowi serdeczne życzenia wręczając Mu adres zaopatrzony podpisami wszystkich nauczycieli, brzmiący jak następuje:

»Częste są u nas jubileusze przedstawicieli sztuk pięknych, rzadko niestety zdarza się nam czcić zasługi mężów pozytywnej wiedzy i realnej pracy. Do tych rzadkich zdarzeń należy Twój J. W. P. Radco Dworu jubileusz.

Pół wieku nieomal danem Ci jest owocną pracą naukową i pedagogiczną wzbogacać skarbnicę duchową narodu; pół wieku bez mała składasz cenne usługi społeczeństwu, które ludzi rzetelnej pracy i wiedzy więcej niż inne potrzebuje.

Gdy wszyscy, którzy pod Twym kierownictwem pracują, składają Ci hołd w tej uroczystej chwili Twego życia, tem goręcej czynią to przedstawiciele nauk handlowych; polskie szkolnictwo przemysłowe i realne pod Twym światłem okiem wzrastało, potęgniało i doskonaliło się; pod gmach zaś szkolnictwa handlowego w kraju naszym Tyś zakładał fundamenta, Tyś budował jego mury, Tyś je utworzył.

Tę też przedewszystkiem zasługę Twojego życia chce uczcić Krakowska Akademia Handlowa i pragnąc by długie lata jeszcze mogła pozostawać pod Twym światłem zwierzchnictwem i życzliwą opieką, składa Ci J. W. Panie Radco w dzień czterdziestoletniego jubileuszu Twej wytrwałej pracy wyrazy czci i hołdu.

Cześć wiedzy, cześć pracy, cześć zasłudze.»

Po przemówieniu J. W. P. Rady Dworu Frankiego, udali się zgromadzeni do I. szkoły realnej, aby wziąć udział we wspólnej manifestacji gron nauczycielskich krakowskich szkół realnych, szkoły przemysłowej i handlowej.

Imieniem zebranych złożył dostojnemu Jubilatowi życzenia dyrektor wyższej szkoły przemysłowej Dr. E. Bandrowski.

W czasie od 30/3 do 1/4 1911 odbyły się rekolekcje osobno dla uczniów Akademii i Dwuklasowej szkoły męskiej a osobno dla uczennic szkoły żeńskiej. Nauki wygłosili Księża: Ks. Michalski Wilhelm i Ks. Pawłowski Ignacy ze Zgromadzenia XX. Misyonarzy.

Rok szkolny zakończono uroczystem nabożeństwem w dniu 28 czerwca. Świadectwa rozdano w Akademii i obu szkołach dwuklasowych dnia 28/6, na kursie abiturjentów dnia 30/6.

II. W stałym gronie nauczycielskim zaszły następujące zmiany:

Reskr. z 26/10 1910 l. 40427 udzieliła c. k. Rada Szkolna krajowa profesorowi c. k. gimnazjum w Wadowicach Marya-

nowi Langowi urlopu aż do dalszego zarządzenia, umożliwiając mu w ten sposób pełnienie obowiązków nauczycielskich w tutejszym zakładzie.

Reskr. z 24/10 1910 l. 64233 nadała c. k. Rada szkolna krajowa profesorowi gimnazjum św. Anny w Krakowie, Juliuszowi Ippoldtowi rządową posadę nauczyciela języka niemieckiego przy tutejszym zakładzie od 1/II 1910 r.

Kuratoria Akademii Handlowej zamianowała począwszy od 1/9 1910 urzędnika banku krajowego we Lwowie p. Dr. Edwarda Zarzyckiego i urzędnika banku S. Natansona w Warszawie p. Mieczysława Passakasa nauczycielami nauk zawodowych oraz dotychczasowego nauczyciela pomocniczego p. Stanisława Korbla, nauczycielem stenografii i kaligrafii.

Na prośbę Kuratorii udzieliła c. k. Rada szkolna Krajowa reskr. z 7/8 1910 l. 43252 zast. nauczycieli Dr. Leonowi Rymarowi, z V. gimnazjum i Janowi Müllerowi z III. gimnazjum w Krakowie, bezpłatnych urlopów na r. 1910/1911 a Kuratoria powierzyła prof. Dr. Rymarowi naukę geografii i historii, a prof. Müllerowi naukę języka niemieckiego w tutejszym zakładzie na rok szk. 1910/11.

Z powodu choroby otrzymał profesor Dr. Lulek urlop od 1/II 1910 do 28/2 1911, a Kuratoria poruciła w zastępstwie za niego naukę prawa handlowego i ekonomii w Akademii p. Dr. A. Rybarskiemu, naukę o handlu i wekslach na kursie abiturjentów p. Dr. B. Josefertowi sekretarzowi tutejszej Izby handlowej oraz tutejszemu nauczycielowi p. Skalskiemu.

Z powodu uciążliwej choroby ocznej otrzymał profesor Dr. Weigt urlop od 1/12 1910 do końca roku szkolnego 1910/11. Zastępstwo za chorego nauczyciela poruciła Kuratoria tutejszemu nauczycielowi p. Dr. Rymarowi i nauczycielowi II. szkoły realnej p. Stanisławowi Kordylowi.

Chwilowo uczyli geografii za prof. Dr. Weigta przez Grudzień 1910, zast. naucz. gimn. św. Anny p. Pohlmann, a przez styczeń 1911 dyrektor zakładu.

W gronie nauczycieli pomocniczych zaszły następujące zmiany:

Ustąpili panowie: 1. Dr. Geisler Michał, urzędnik banku austro-węgierskiego. 2. Meyer Ignacy, prof. gimn. św. Anny. 3. Dr. Strassburger Edward. 4. Szpunar Feliks, nauczyciel III. gimnazjum oraz 5. panna Dr. Małgorzata Rongier, nauczycielka języka francuskiego w szkole żeńskiej.

Ustępującym nauczycielom składa Dyrekcyja na tem miejscu podziękowanie za ich pracę dla dobra uczniów tutejszego zakładu.

Jako nauczycieli pomocniczych powołała Kuratoria z początkiem roku szkolnego 1910/1911 oprócz wymienionych wyżej panów: Dr. Krajewskiego Wojciecha, profesora gimnazjum św. Anny i Jana Magiere, profesora gimnazjum V.

W lutym 1911 r. zwiedził prof. Dr. Zarzycki c. k. Akademię Handlową we Lwowie i przysłuchiwał się nauce na kursie abiturjentów oraz w klasie II. i IV.

Dyrekcya poczuwa się do miłego obowiązku złożenia na tem miejscu p. Radcy rządowemu A. Pawłowskiemu, dyrektorowi c. k. Akademii Handlowej we Lwowie, oraz członkom tamtejszego grona nauczycielskiego szczerego podziękowania za nader uprzejme przyjęcie p. Dr. Zarzyckiego i ułatwienie mu poznania sposobu nauki w tamtejszym zakładzie.

III. a) Akademia Handlowa. Do klasy I. przyjęto ogółem uczniów 56, między nimi z ukończoną klasą IV wzg.. V gimnazjalną, lub realną 38, z ukończoną 3 wzgl. 4 klasą wydziałową 12, repetentów 6. Reprobowano przy egzaminie wstępnym 6. Liczba uczniów we wszystkich klasach Akademii wynosiła 175.

Z powodu znacznej liczby wpisanych uczniów do klasy I. i II. widziała się Kuratorya zniewoloną ze względów pedagogicznych i dydaktycznych podzielenia klasy I. i II na dwa równorzędne oddziały.

Rozporządzeniem z 6/4 1911 l. 4599 wydało c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty nowe przepisy co do świadectw, wydawanych absolwentom Akademii Handlowych i szkół dwuklasowych po ukończeniu nauki. Świadectwa te, które wydawać się będzie uczniom kończącym naukę z pomyślnym rezultatem, mają w tytule napis »świadectwo odejścia«. Zawierać mają one noty z postępów we wszystkich przedmiotach nauki, przyczem przy wynikach klasyfikacyi przedmiotów kończących się w klasie I., II., lub III., należy wyjąć noty z postępu z odnośnych katalogów głównych. Przy każdym przedmiocie należy podać wyraźnie w której klasie I., II., III., lub IV. postęp osiągnięto. Uczeń, który w I. półroczu klasy IV. otrzymał z korespondencyi lub buchalteryi albo z obu przedmiotów postęp niedostateczny, będzie przy końcu roku szkolnego egzaminowany z całego materiału naukowego I. półroczu, poczem ustali się postęp z tych przedmiotów za cały rok. Oprócz not z postępu w przedmiotach nauki zawierać ma świadectwo odejścia noty z zachowania się, pilności i formy zewnętrznej wypracowań piśmiennych z dopiskiem w »klasie IV.« Na świadectwie dopisze się po słowach »ukończył nauki« z odznaczeniem, jeżeli przy co najmniej dość dobrem zachowaniu się, nie będzie miał uczeń ani jednego postępu dostatecznego i co najmniej tyle stopni celujących ile dobrych. Jeżeli nauki tego samego przedmiotu udzielano w kilku klasach — to decydujący wpływ na oznaczenie noty końcowej będzie mieć nota, którą otrzymał przy ukończeniu nauki tego przedmiotu. Na każdym świadectwie odejścia ma być umieszczona klauzula przewidziana rozp. c. k. Ministerstwa Handlu z 13/8 1907. Świadectwo odejścia ze szkół nie państwowych ma się zaopatrzyć marką stemplową za 1 K. ze

szkół państwowych za 2 K. Uczeń, któryby przy końcu roku szkolnego w klasie IV. otrzymał z jednego przedmiotu postępowanie »niedostateczne« otrzyma zamiast świadectwa odejścia, zwyczajne świadectwo kursowe.

Tem samem rozporządzeniem i w podobny sposób uregulowało c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty wydawanie »świadectw odejścia« i absolwentom szkół dwuklasowych.

b) **Kurs Abiturjentów.** Nauka odbywała się w r. 1910/1911 jeszcze wedle dawnych planów. Obecnie przygotowało c. k. Ministerstwo nowe plany naukowe i przepisy egzaminacyjne dla wszystkich tego rodzaju kursów w całym państwie. Regulamin i plany te wydrukowała Dyrekcyja w niniejszem sprawozdaniu, obowiązować zaś będą począwszy od nowego roku szkolnego 1911/1912, o ile otrzymają zatwierdzenie c. k. Ministerstwa.

c) **Kurs dla absolwentek szkół średnich.** Projektowany w roku zeszłym kurs dla abiturjentek szkół żeńskich nie doszedł do skutku tak z powodu zgłoszenia się zbyt małej liczby kandydatek jak i z powodu stanowiska zajętego przez c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty, które na proponowany regulamin kursu zgodzić się nie chciało. Ponieważ powody otwarcia takiego kursu wyszczególnione w zeszłorocznem sprawozdaniu nie uległy żadnej zmianie — będzie Dyrekcyja próbować otworzyć w r. szk. 1911/1912 jednoroczny kurs dla absolwentek szkół średnich wedle planów ministeryalnych od września 1911 r. jeżeli się zgłosi co najmniej 25 kandydatek. Regulamin i plany naukowe tego kursu wydrukowane są w niniejszem sprawozdaniu z zastrzeżeniem zatwierdzenia ich przez c. k. Ministerstwo.

d) **Dwuklasowa szkoła handlowa męska.** Do klasy I. zgłosiło się uczniów 45, z tych z ukończoną 3 wzgl. 4 klasą wydziałową 32, z ukończoną 3 klasą szkoły średniej 9, przyjętych na podstawie egzaminu wstępnego 2, repetentów 2.

Stosownie do życzenia c. k. Rady Szkolnej Krajowej, wyrażonego w reskr. z 14/7 1910 l. 34632 wprowadziła Kuratorya począwszy od 1/9 1911 nowe plany naukowe, wydane przez c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty reskr. z 17/5 1910 l. 17255. Plany te są wydrukowane w niniejszem sprawozdaniu.

Szkoła dwuklasowa bardzo praktyczna i dająca swym uczniom możność zarobkowania już po 2 latach nauki — przedstawia właśnie dlatego pewne trudności, że w ciągu krótkiego stosunkowo czasu ma podać uczniom całokształt wiedzy handlowej, uczniowie zaś gorzej przygotowani lub słabsi nie są w stanie nadażyć za tokiem nauki, ani zaniedbanych braków później uzupełnić, muszą więc w znacznej ilości rok tracić. Byłoby zatem bardzo pożądanem, aby zamiast wprost do klasy I. wstępowali raczej do klasy przygotowawczej, w której wyszkoliwszy się należycie i celowo mogliby z łatwością pokonać materiał naukowy

klasy I. Niestety liczba uczniów zgłaszających się do klasy przygotowawczej co roku jest tak małą (2—4), że o otwarciu tej klasy mowy być nie może. Gdyby jednak i w zbliżającym się roku szkolnym 1911/1912 okazało się, że materiał uczniowski jest rzeczywiście, nie wyjątkowo tylko, lecz stale zanadto słabo i nie jednolicie przygotowany — będzie dyrekcyja w przyszłości po miesiącu nauki i odbytym egzaminie cofać uczniów słabszych w ich własnym interesie z klasy I. do przygotowawczej.

e) **Dwuklasowa żeńska szkoła handlowa.** Od roku szkolnego 1911/1912 obowiązują w tej szkole również nowe plany naukowe, wydane przez c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty (j. w.) Do wpisu zgłosiła się tak wielka liczba uczennic, że Kuratorya widziała się zniewoloną otworzyć znów 2 równorzędne oddziały w klasie I., do której przyjęto ogółem uczennic 85. Z tych miało ukończoną 3 klasę wydziałową 23, 4 klasę 38, 5 klasę 17, 3 kl. gimnazjalną 2, repetentek 5.

Na razie nie wprowadziła Kuratorya nauki przedmiotów nadobowiązkowych oprócz nauki gimnastyki. Ponieważ jednak tylko część uczennic znajduje po ukończeniu nauk posady w instytucjach finansowych — dla wszystkich zaś uczennic szkoła ta jest już najwyższą, zamykającą ich wykształcenie, szkołą — postanowiła Kuratorya wprowadzić w r. szk. 1911/1912 także i przewidziane planem naukowym przedmioty nadobowiązkowe jak »towożaroznawstwo« i »nauka gospodarstwa i higieny«. Z powody konieczności prowadzenia w tej szkole 4 klas o zwiększonej liczbie godzin nauki, postanowiła Kuratorya podwyższyć opłatę szkolną, która też od nowego roku szkolnego wynosić będzie rocznie K. 80.

f) **Uzupełniająca Szkoła handlowa.** Wprowadzony na rok szk. 1910/1911 przejściowy plan naukowy zyskał aprobatę c. k. Rady Szkolnej krajowej z 14/2 911, l. 34497. Począwszy od r. szk. 1911/1912 obowiązywać będzie w zupełności normalny plan naukowy wydany przez c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty z 24/2 1910, l. 7720 i wydrukowany w niniejszem sprawozdaniu.

Frekwencya w tej szkole niestety pogorszyła się jeszcze więcej, — tak że na wpisanych 78 klasyfikowano tylko 56. Ponieważ w zestawieniu ze szkolnictwem uzupełniającem przemysłowem — szkoły uzupełniające handlowe w Krakowie nie rozwijają się zupełnie, a młodzież handlowa męska i żeńska zajęta w handlach nie pobiera z małym bardzo wyjątkiem żadnej nauki, odniosła się Dyrekcyja Akademii do Magistratu miasta Krakowa z prośbą o wdrożenie akcji dążącej do otwarcia całego szeregu uzupełniających szkół handlowych męskich i żeńskich w Krakowie. Sprawozdawca nie traci nadziei, że i ta część szkolnictwa naszego — dotąd wcale nie rozwinięta — dorówna w niedalekiej już może przyszłości, podobnym szkołom w zachodniej Europie.

g) **Wieczorne kursa zawodowe dla dorosłych** odbywały się b. r. s. 1910/1911 wedle planów zatwierdzonych przez c. k. Mi-

nisterstwo Wyznań i Oświaty z 14/II 1910, l. 14882. Obok wykładów buchalteryi, korespondencyi, rachunków, nauki o handlu i stenografii — próbowała Dyrekcyja wprowadzić wykłady z towaroznawstwa tak potrzebne dla naszych kupców wzgl. przemysłowców.

Na pierwszy dział obejmujący »Środki spożywcze« zapisało się oprócz 8 czestników kursu wieczornego jeszcze 4 osoby (pna Łopacka, p. Długoszewski p. Müller i p. Czałczyński). Wykłady odbyły się w miesiącu październiku 1910. Ponieważ jednak na dział II-gi nikt z poza uczestników k. wieczornego się nie zapisał, dalsze wykłady z towaroznawstwa już się nie odbywały.

h) **Wieczorny kurs handlowy dla prawników.** Na wniosek przedłożony przez profesora Dr. J. Michalskiego, uchwaliła Kuratoria utworzyć osobny kurs dla prawników, którego regulamin i plany wydrukowano w niniejszem sprawozdaniu.

Na kursie tym, ograniczonym czasowo na 10 do 12 tygodni, nie dającym żadnego patentu, nie połączonym z żadnymi egzaminami, nie zapewniającym nikomu bytu ani podstawy egzystencji, odbywały się wykłady od 25/10 1910 do 25/1 1911 i od 24/2 do 6/3 1911 i obejmowały razem wykładowych godzin 80.

Powody otwarcia kursu były następujące: »Znajomość buchalteryi i bankowości, nabiera u nas w miarę stałego choć wolnego rozwoju gospodarczych stosunków i nieustannie powstających nowych instytucyi finansowych, coraz to większej doniosłości. Szczególnie zaś i przedewszystkiem prawnik w wielu zawodach urzędniczych czy wolnych, potrzebuje dziś co raz więcej, wprost niezbędnie pewnej sumy wiadomości z dziedziny buchalteryi, czy to jako sędzia konkursowy, egzekucyjny, karny lub procesowy, który ma do czynienia z kupcem względnie z asocyacją, jak spółka handlowa, komandytowa, bank, stowarzyszenie zarobkowe i gospodarcze lub inne jakie przedsiębiorstwo do publicznego składania rachunków obowiązane, czy jako urzędnik skarbu powołany bądź do peryodycznych rewizyi instytucyi obowiązanych do bezpośredniego płacenia należności, celem stwierdzenia, czy przepisom ustaw należyłościowych uczyniono zadość, bądź do wymiarów podatku zarobkowego, lub do przeprowadzenia dowodów z ksiąg kupieckich, ofiarowanych na prawdziwość twierdzeń miarodajnych dla ustalenia podstaw wymiarowych, czy też jako urzędnik polityczny, fungujący jako komisarz kas oszczędności i t. p. instytucyi, czy wreszcie jako urzędnik autonomiczny, zwłaszcza w powiatowym i gminnym samorządzie. Że notaryusz czy adwokat przy spisywaniu inwentarzy, czy w charakterze zarządcy masy konkursowej, czy jako syndyk banku, (wogóle instytucyi finansowych), jako doradca prawny w sprawach depozytowych, podatkowych i w wielu innych okolicznościach znajomości głównych zasad buchalteryi niezbędnie potrzebuje, zbytecznie długo dowodzić. Tak samo jasną jest rzeczą, że dla wielu

prawników już w toku ich studyów uniwersyteckich, dogodna sposobność przyswojenia sobie zasad bankowości i buchalteryi, może im ułatwić później w życiu wykonywanie wspomnianych funkcyi ich przyszłego zawodu, Kurs abiturjentów zaś również dla nich przeznaczony, służy w znacznej części innym celom.

Na kursie bowiem dla prawników chodzi tylko o danie słuchaczom możliwości poznania szkoły, terminologii i form nauk handlowych, zapoznanie ich z celem i zadaniem tych nauk o tyle tylko, by mogli zrozumieć i krytycznie ocenić bilans, czy rachunek strat i zysków, czy też inne zestawienie tego rodzaju, o ile ich zawód prawniczy tego wymaga.

Analogiczne kursa istnieją już w Gracu i Wiedniu, obecnie mieć je będzie i Akademia w Krakowie.

* * *

IV. Stypendya i zapomogi uczniów:

1. Z Wydziału krajowego otrzymali stypendya po K. 150 uczniowie Akademii Brochocki z IV., Kędra z IV., Mostowik z IV., Schaschek IV., Burghard z III., Cieńciała z III. Po K 100, otrzymali Sidelko z III., Związek z II. b., Gluziński z IV., Munk z IV., Krzciuk z IV., Michałowicz z IV., Kaliciński z IV., Langer z IV., Mirek z III., Grüss z II. a., Zonczyk z II. b., Borkowski z IV., Język i Szeliga z II. Szk. Dwuklas.

2. Krakowska Izba handlowa i przemysłowa nadała stypendya po K 300 Wachsbergerowi z III., Klimkowi z IV. i Guzikowi z kursu abiturjentów; po K 250. Kruszyńskie i Szkotnickiemu z III. kursu; wreszcie 100 K Szelągowi z kursu wieczornego.

3. Ze Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie pobierał stypendyum im. Tadeusza Romanowicza rocznie 240 K Sumiński z II. b.

4. Skarżyński z IIb., pobierał Stypendyum w kwocie K 800 z Galicyjskiego Towarzystwa Ziemińskiego we Lwowie.

5. Szewczuk z IV., pobierał stypendyum w kwocie K 400 z fundacyi jubileuszowej cesarskiej z wydziału powiatowego w Złoczowie.

6. Raczek z III. pobierał stypendyum w kwocie K 200 z fundacyi jubileuszowej cesarskiej z Wydziału powiatowego w Chrzanowie.

7. Zasiłki otrzymali z Wydziałów powiatowych w Bochni Gluziński i Langer z IV. Kursu.

8. Wydział Krajowy przeznaczył na doraźne zapomogi dla uczniów tutejszego zakładu K 700. Z funduszu tego korzystało 14 uczniów Akademii i 4 uczniów szkoły dwuklasowej.

Z okazji jubileuszu dyrektora zakładu złożyło grono nauczycieli K. 120, uczniowie K. 25—Całą kwotę K 145, wręczył dyrektor Pomocy koleżańskiej U. AH.

Ogółem wynosiły stypendya i zasiłki razem K 6535.

V. Zajęcia wakacyjne uczniów. Podobnie jak w latach ubiegłych tak i w czasie wakacyi r. 1910., znalazła bawna ilość uczniów zajęcia bądź to w kraju, bądź to za granicą.

Pracowali za granicą: po ukończeniu klasy III. Mikołajski M. w Hamburgu w kantorze wymiany M. Markel. 2) E. Gluziński w restauracyi w Morgenroth na pr. Śląsku. 3) R. Borkowski w Wallenstadt-Büschi w Szwajcaryi przy gospodarstwie mlecznem p. Kalberesa w biórze, 4) J. Kaliciński w fabryce papieru Julien Frères et Comp. w Carouge-Geneve w Szwajcaryi. 5) K. Krzciuk zwiedzał przez kilka tygodni spółki spożywcze w Berlinie i spółki rolnicze w Hanowerze. 6) Z. Müller w kantorze składu broni firmy L. Langer we Wiedniu. Po ukończeniu klasy II.: J. Schönberg w Pradze u firmy A. Pinkusfeld, 8) J. Raczek w handlu korzennym J. Pulz w Weisskirchen na Morawach. 9) W. Mirek w firmie Stohandel we Wiedniu, następnie w firmie Kolassa w Trzebinii. 10) A. Grychowski w administracyi lasów »Guzów« w Król. pol. 11) T. Wójcicki, w fabr. składzie papieru Reichsthalera w Wiedniu. 12) L. Cieńciała w biórach Berg- und Hüttingesellschaft w Trzinietz na Śląsku. Po ukończeniu klasy I: 13) J. Nowakowski w składzie drzewa A. Trawińskiego w Łowiczu w Król. polsk. 14) H. Sumiński w biórze kopalni galmanu w Bolesławiu w Król. Polskiem.

Pracowali w kraju: 15) R. Kędra (III.) jako korespondent w kopalni nafty w Rogach koło Dukli, 16) J. Turek (III.) zarządzał willą Liliana w Zakopanem. 17) J. Mostowik (III.) i M. Ciesielski (I) w dziale rachunkowym w miejskiej Elektrowni w Krakowie. 18) W. Skarzyński (I.) w biórach Tow. Wzaj. Ub. w Krakowie. 19) K. Wilgan (II.) w składzie papieru fabryki czerlańskiej we Lwowie, 20) W. Węgrzynowicz (I) przy robotach drogowych w Krakowie. 21) W. Kołodziej (II.) i J. Siedko (II.) jako koloniści przy robocie drogi leśnej w Psiej Dolinie obok Sidziny.

Dzięki szczodrej pomocy Wydziału Krajowego otrzymało 12 z wymienionych uczniów zasiłki na częściowe pokrycie kosztów podróży do miejsc, w których udało się im znaleźć posady.

Także i w bieżącym roku 1911 zamierza 14 uczniów pracować w różnych przedsiębiorstwach przez czas wakacji.

Wycieczki uczniów: Prof. Dr. A. Bolland zwiedził z uczniami kursu III. IV. i kursu Abituryentów: 1) fabrykę mydeł Różnowskiego, 2) fabrykę witraży i mozaiki Żeleńskiego, 3) fabrykę szczotek na Zwierzyńcu, 4) fabrykę wyrobów metalowych Jarry, 5) młyn parowy Barucha, 6) fabrykę tutek R. Herliczki, 7) fabrykę oleju Baranowskiego, 8) Wystawę budowlaną. 9) fabrykę wyrobów metalowych Bohdanowicza, 10) fabrykę wyrobów papierowych Procnara. 11) Gazownię miejską, 12) rządową fabrykę tytoniu.

Uczennice żeńskiej szkoły handlowej zwiedziły z panią Truskolaską oraz profesorami Dr. Bollandem, Passakasem, Sosnowskim i Dr. Zarzyckim wystawę ruchomą, różnych wyrobów z Król. Polskiego na okręcie, który stanął pod Wawelem na kotwicy.

Uczniowie USH. z profesorem Byczkowskim, Passakasem i Waciegą spędzili jedno popołudnie na zabawach w parku Dr. Jordana, oraz zwiedzili w innym dniu z prof. Dr. Krajewskim, Passakasem i Waciegą katedrę i zamek na Wawelu.

Dalsze wycieczki: Uczniowie klasy I. a i I. b. AH., odbyli jednodniową wycieczkę z prof. Korbłem, Müllerem i Dr. Zarzyckim do Czernej, a z prof. Królem i Kordylem do Mnikowa.

Kl. II. a. i II. b. AH. z prof. Korbłem i Rongierem do Czernej i Tenczynka, kl. III. i IV. AH. z prof. Nyczem i Skalskim do Okocima, kl. I. DSH. z prof. Passakasem i Dr. Zarzyckim do Tenczynka, uczennice ŻSH. z panią Truskolaską, oraz prof. Ippoldem, Passakasem, Dr. Rymarem i Dr. Zarzyckim do Kalwaryi i Lanckorony.

Uczniowie kl. II. DSH. odbyli dwudniową wycieczkę z prof. Dr. Rymarem. Pierwszy dzień spędzono w Oświęcimiu na zwiedzaniu fabryk jakoto: wyrobu papy, sztucznych nawozów i walcowni cynku. Wszędzie spotkano się z życzliwym przyjęciem, przy oglądaniu sposobów produkcji udzielali kierownicy chętnie najszczegółowszych objaśnień. Następnie wieczornym pociągami udano się do Bielska, stąd do Cygańskiego lasu. Po przenocowaniu w hotelu rano przed wschodem słońca ruszono w drogę na Klimczok 1119 m. stąd przez Magorę 1095 m. do Bystrej, po odpoczynku ruszono pieszo do Bielska celem zwiedzenia miasta.

Słuchacze kursu Abiturjentów pod przewodnictwem prof. Dr. Leona Rymara udali się do Żywca. Słuchacze zwiedzili browar arcyksiążęcy i fabrykę drożdży jedyną w kraju. Szczegółowych wyjaśnień udzielał adjunkt p. Drapella. W powrocie zwiedzono miasta Białą i Bielsk.

Wycieczka naukowa do Bośni i Hercegowiny.

Wybór celu tegorocznej wycieczki naukowej uczniów IV. kursu A. H. padł na te dalekie krainy, świeżo do państwa austriackiego przyłączone, którego wyborna administracya w przeciągu lat 30 te dzikie — rzecz można — obszary zamieniła w rozkwitającą na każdym polu dziedzinę. Odbycie tej wycieczki umożliwiła wydatna subwencya Wys. Wydziału Krajowego, Krakowskiej Izby handlowej i miejskiej Kasy oszczędności, oraz uzyskanie 50% zniżek na wszystkich kolejach prócz węgierskich, oraz na statku austriackiego Lloyd. Wycieczka trwała dni 12, od 24. maja do 5. czerwca, a wzięło w niej udział 15 uczniów pod kierownictwem prof. K. Sosnowskiego.

Już sama droga, skierowana na Bogumin, Żilinę i Galantę, przedstawiała wiele zajmujących i nowych widoków; w stolicy Węgier zatrzymali się wycieczkowcy na noc, a przez kilka godzin wieczoru mieli sposobność zobaczyć najpiękniejsze części miasta

i rzucić okiem na całość z góry zamkowej w Budzie. Podróż przez południowe Węgry przybierała coraz to więcej interesujący charakter; bujne winnice, domy z niepalonej cegły, stada bydła i świń koczujących po nieprzejrzanym »pustaku«, łąny dyn i kukurudzy, laski akacyowe — wszystko to przewijało się przed oczyma ciekawych i dostarczało nowego, egzotycznego widoku. Trzygodzinny postój w dzień targowy w mieście Subotycy (Szabadka) dozwolił przyjrzeć się bliżej typom ludu węgierskiego, z mieszkańcami zaś Chorwacy mieli uczniowie sposobność zetknąć się w sławońskim miasteczku Vinkovcach, gdzie odznaki esperanckie posłużyły za pośredników; uprzejmi członkowie tamtejszego klubu esperanckiego ofiarowali się za przewodników i zaprosili pobratymców do lokalu klubu, gdzie mile spłynęła godzina na różnorodnej pogawędce. Przejazd pociągiem przez Dunaj na żelaznym promie, widok budowy olbrzymiego mostu na tej rzece kosztem 11,000.000 K. podobno, nieprzejrzaną łąną pszenicy banackiej, coraz piękniejsze krajobrazy górskie w Bośni, miasta malowniczo na stokach gór uciepione, pierwsze meczety i minarety — nie pozwalały w dalszej podróży odrywać oczu od okien wagonu. Przez cały czas pobytu w Bośni i Hercegowinie doznawała wycieczka wszędzie jak najgościnniejszego i najuprzejmniejszego przyjęcia. Dyrekcja kolei w Sarajewie ofiarowała wycieczce na całej swej przestrzeni osobny wóz, szczególniejsza zaś wdzięczność i podzięką należy się sarajewskiej Izbie handlowej, która przez cały czas pobytu w Bośni i Hercegowinie wzięła wycieczkę pod swe opiekuńcze skrzydła. Specjalnie delegowany przez Izbę urzędnik, p. Ivan Kurtović, towarzyszył wycieczce przez kilka dni i był jej wybornym przewodnikiem; jego zapobiegliwośći zawdzięczali uczestnicy nie tylko możliwość zwiedzenia wszystkich osobliwości kraju, ekonomiczne wyzyskanie czasu, ale też wygodne i tanie noclegi, dobre i tanie, pożywienie.

Zwiedzeniu przemysłowego miasta Zenicy poświęcono dzień cały, zwiedzono mianowicie szczegółowo akcyjne huty żelaza, skarbową kopalnię węgla i interesujący nader zakład karny, który jest zarazem na wielką skalę i wzorowo urządzoną szkołą wszelkiego rodzaju przemysłu i gospodarstwa rolnego dla całego kraju. — Urzędnicy tych instytucji udzielali szczegółowych objaśnień, podobnie też i w Sarajewie, gdzie zwiedzono muzeum krajowe, bogate w zbiory etnograficzne i zoologiczne, pracownię artystycznego przemysłu metalurgicznego, tkalnię dywanów perskich, przedziałnię wschodnich materii, fabrykę tytoniu, browar akcyjny, gdzie przyjęto uczniów śniadaniem, gmach nowej szkoły realnej, urządzony według najpostępowszych wymagań higieny szkolnej, wspaniały, w stylu bizantyńskim zbudowany ratusz, salę posiedzeń sejmowych, oraz olbrzymi i wzorowo urządzony bank krajowy.

Nadzwyczaj zajmującą rzeczą było też zwiedzanie samego miasta Sarajewa, którego przepiękne położenie i na pół europejski, na pół oryentalny charakter przedstawia się jako szereg zupełnych nowości. Ze szczególnem upodobaniem zwiedzano Čaršiję, t. j. handlową dzielnicę muzułmańską, meczet Begova—Džamija, jedną z najpiękniejszych świątyń tureckich, z ciekawością przyglądano się strojom muzułmańskim, oryginalnym domom, modlitwom i sposobowi życia mahometan. Z miejscowości kąpielowej Ilidže, gdzie nocowano przez czas pobytu w Sarajewie, urządzono omnibusami wycieczkę do źródeł rzeki Bosny i oglądnięto hodowlę pszczoł. Kolej z Sarajewa do Wyszegradu i do Dobrownika (Raguzy) należy do arcydzieł inżynierskiej sztuki; ażeby poznać pierwszą, pojechano do miejscowości Pale, gdzie wznosi się wielki parowy tartak; drugą poznali uczniowie w całości. Nadmienić też z przyjemnością wypada, że przy zwiedzeniu Sarajewa i okolicy towarzyszyło wycieczce naszej wielu członków miejscowego Klubu polskiego.

Dyrektor szkoły przemysłowej w Mostarze, p. Prohaska, przygotował uczniom bezpłatny nocleg w swej szkole i dzień cały ofiarował na oprowadzanie ich po mieście i jego osobliwościach; zwiedzono tam bank serbski, pracownie i sklepy artykułów przemysłu wschodniego, meczet i szkołę turecką, plantacje tytoniu, oryginalne młyny bośniackie i sławny most na Neretwie.

Celem poznania niezwykłego charakteru kraju zatrzymano się w wiosce Jablanicy i urządzono małą wycieczkę górską w pasmo gór Plassa. Widok znikającego jeziora Popovo polje, wspaniałych krajobrazów Dalmacyi o włoskim charakterze, pierwszy rzut oka na przestwór morza, węzowaty zjazd pociągu, do przedudnie położonego Dubrownika, wywołały zachwyt i niczem niezatarte wrażenia. I w tem mieście znaleźli uczniowie uprzejmego przewodnika i opiekuna przez czas całego pobytu, w osobie pana kapitana Czarmarskiego. Po przejażdżce statkiem na wyspę Locrone i do źródeł rzeki Omblji (zwiedzenie młyna parowego), po zażyciu kąpieli morskiej w pierwszym dniu pobytu, zwiedzono nazajutrz park miejscowy z osobliwościami flory południowej, muzeum z najciekawszymi okazami fauny morskiej, potężne mury dawnej twierdzy, okazały pałac rektorów rzeczypospolitej dubrownickiej, katedrę z obrazami mistrzów odrodzenia włoskiego i bogatym skarbcem, wreszcie port i targowicę rybna.

Z morzem zapoznali się uczniowie bliżej w czasie 24 godzinnej podróży z Gruż (Gravosa) do Tryestu na wielkiem parostatku Prinz Hohenlohe, z którego pokładu przyjrżeli się wielu miejscowościom i wyspom Dalmacyi, portowi wojennemu w Poia, pływającym docom, a nawet mieli czas na przejście się po tem mieście i oglądnięcie olbrzymich ruin rzymskiego cyrku. Krótki pobyt w Tryeście nie dozwalał na dokładne zwiedzenie miasta, zwiedzono

jednak to, co dla uczniów szkoły handlowej największy przedstawiało interes, a mianowicie nowy port handlowy, rozmaite typy okrętów handlowych, wielkie składnice towarów, przyglądano się wyładowywaniu bawełny i fosfatu za pomocą elektrycznych kranów, oglądnięto dokładnie olbrzymi amerykański statek Argentina do przewozu emigrantów, a nadto w Stabilimento tecnico przyglądnięto się budowie statku pasażerskiego i kolosów wojennych, dreadnought'ów. W krótkich przerwach jazdy powrotnej zwiedzili uczestnicy wycieczki sławne z piękności jezioro Bledzkie w Alpach, miasto Celowiec i śródmieście Wiednia. W krótkim przebiegu czasu odbyta tak daleka wycieczka kosztowała wiele wysiłku fizycznego i natężenia umysłu, lecz wzbudziła niekłamany entuzjazm i pod każdym względem przyniosła uczestnikom bardzo wiele korzyści.

* * *

VII. Hygiena i rozwój fizyczny.

Oprócz nauki gimnastyki, której młodzież męska i żeńska pobierała w tut. szkole, ćwiczyli się w miesiącach letnich uczniowie w grę w nożną piłkę; dla kontynuowania ćwiczeń fizycznych w porze zimowej zakupiła Dyrekcyja 2 pary nart. Ulubiony obecnie sport narciarski znalazł między uczniami gorliwych zwolenników, którzy — o ile sprzyjała pora — co dnia prawie robili wycieczki w bliższe i dalsze okolice miasta. Z nart korzystali uczniowie wszystkich klas AH. i DSH., już to robiąc wstępne ćwiczenia, już to doskonalić się w jeździe. Zastępem narciarzy szkolnych zajmował się prof. Sosnowski.

VIII. Za zezwoleniem Kuratoryi mieściły się w budynku Akademii.

1. Uzupełniająca szkoła Stowarzyszenia Cukierników. (Nauczyciele: J. Dreziński, L. Misky, St. Syc, M. M. Urbański, St. Batko, Uczniów w kl. II. 15).

2. Uzupełniająca szkoła Stowarzyszenia gospodnio-szynkarского. (Nauczyciele Dr. W. Nowak, Fr. Sauer, St. Tyralik, St. Zaleski, Dr. Kubalski. Uczniów w klasie II. 19).

3. Niedzielne kursa religii i historii polskiej dla uczniów i pomocników handlowych urządzone staraniem kongregacyi kupieckiej. Nauki udzielali X. Rejowicz T. J. i prof. K. Sosnowski. Uczęszczało na te kursa uczniów 45.

4. Kurs współdzielny dla uczniów Uniwersytetu Jagiellońskiego urządzony w czasie od 15/5 do 30/6 przez krakowską komisję zarządu »Ogniwa« związku Towarzystw kształcącej się młodzieży polskiej.

Wykłady odbywały się od 7 — 9 wieczorem; wykładali pp.

1. Dr. A. Prażnowski »Stowarzyszenia handlowo rolnicze«.
2. Witold Ostrowski »Stowarzyszenia rękodzielnicze«.

3. Dr. Karol Krzetuski »Organizacya stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych ze szczególnem uwzględnieniem kredytowych«.
4. Józef Beck »Stowarzyszenia spożywcze«.
5. Dyr. inż. Stanisław Till »Praktyczne środki popierania stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych«.
6. Dyr. Adam Koczorowski »Rachunkowość w stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych«.
7. Prof. Dr. Stanisław Wróblewski »Ustawy o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych«.
8. Dr. Kazimierz Kumaniecki »Statystyka ruchu współdzielczego w Galicyi«.
9. Prof. Dr. Tomasz Lulek »Jak należy czytać i krytycznie omawiać bilanse«.
10. Prof. Dr. Jerzy Michalski »Opodatkowanie stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych«.
11. Antoni Kolarz »Organizacya, rachunkowość i opodatkowanie kas Raiffeisena«.

Na kurs ten uczęszczało 70 słuchaczy.

IX. Rozporządzenia władz szkolnych:

- 1) C. k. Rada Szk. Kr. z 19/6 1910, l. 32555 (MWO. z 8/5 1910, l. 19847) wydaje zarządzenia w sprawie fizycznego wychowania młodzieży
2. C. k. Rada Szk. Kr. z 5/4 1911 l. 4563 przypomina, że wszyscy praktykanci handlowi nawet z ukończoną 4-tą klasą szkoły średniej są obowiązani do uczęszczania do uzupełniającej szkoły handlowej.
3. C. k. Min. Wyznań i Oświaty z 30/3 1911, l. 8661 normuje ferie szkolne dla szkół handlowych.
4. C. k. Min. Wyznań i Oświaty z 17/5 1910, l. 17255 wydaje nowe plany naukowe dla męskich i żeńskich dwuklasowych szkół handlowych.
5. C. k. Min. Wyznań i Oświaty z 6/4 1911, l. 4599 wprowadza dla absolwentów Akademii i Dwuklasowych szkół handlowych jednolite świadectwa odejścia.

8. Spis imienny uczniów i uczenic, wzgl. słuchaczy do Akademii i połączonych z nią szkół i kursów w r. 1910/1911 zapisanych.

(Oznaczeni * wystąpili w ciągu roku szkolnego).

I. Akademia handlowa.

Kurs I a.

1. *Bandurski Wacław	15. Oczko Janusz
2. Banek Zygmunt	16. Paciorek Kazimierz
3. *Ćwikliński Witold	17. Pałasiński Leopold
4. Czarnecki Michał	18. Przybylski Konrad
5. Dźwigalski Leon	19. Rapp Szymon
6. Horowitz Saul	20. Rubinstein Wolf
7. *Jakubowski Tadeusz	21. Setkowicz Jakób
8. *Kłoda Wincenty	22. Spira Lazar
9. Kupferstein Jakób	23. Stepek Jan
10. Lubański Stefan	24. Szczur Władysław
11. *Ławczyś Antoni	25. *Wasserberger Ludwik
12. Maxymowicz Roman	26. Wohlfeiler Abraham
13. Musiałek Mieczysław	27. Zelek Władysław.
14. Nebenzahl Majer	

Kurs I b.

1. Antoszyk Józef	11. Hałocha Maryan
2. Augustynowicz Zygmunt	12. Jarmicki Mieczysław
3. Blahout Mieczysław	13. Jende Michał
4. Chojecki Karol	14. Koźmiński Michał
5. Chrzanowski Wacław	15. Kucielski Karol
6. Ciesielski Stefan	16. Kutek Tadeusz
7. Czapik Tadeusz	17. Ludara Jan
8. Dybaś Józef	18. Mayerberg Stefan
9. Fritsch Alfred	19. Peczenik Maurycy
10. Garztecki Mieczysław	20. *Piwocki Karol

21. Raparort Jakób	26. Süsser Samuel
22. Schwarzbrod Maurycy	27. *Szydłowski Kazimierz
23. Skawski Szymon	28. Szwob Wiesław
24. Stachnik Józef	29. Tymków Józef
25. *Stalheim Jakób	

Kurs II a.

1. Augustynowicz Edward	12. Kolař Leopold
2. Berezowski Tadeusz	13. Leitmann Józef
3. Drzymuchowski Tadeusz	14. *Maruszczak Teodor
4. Dutkiewicz Julian	15. Metal Wilhelm
5. *Gilewski Kotwicz Włodzim.	16. *Obidowicz Franciszek
6. Grüss Mojżesz	17. Pach Gerwazy
7. Hałaciński Andrzej	18. Rudnicki Tadeusz
8. Händel Wolf	19. Unger Karol
9. Jankiewicz Tadeusz	20. Węgrzynowicz Walenty
10. Kacerz Wincenty	21. Zawodny Maryan
11. Kaim Zdzisław	

Kurs II b.

1. Brandstätter Cyne	13. Schmidt Mieczysław
2. Bukowski Stanisław	14. *Skarzyński Witold
3. Ciesielski Michał	15. Senyk Zenon.
4. Freund Joachim	16. Storch Szymon
5. *Jarosz Stanisław	17. Sumiński Henryk
6. Kahane Mojżesz	18. Thorn Samuel
7. Kuszewski Stefan	19. Tislowitz Jozua
8. Leśniak Stanisław	20. Witkowski Konstanty
9. Nowakowski Jerzy	21. Wurm Władysław
10. Ohrenstein Bernard	22. Zonczyk Teodor
11. Pizło Adam	23. Związek Jan
12. Schiff Szymon	

Kurs III.

1. Adelman Emil	10. Hochwald Pinkas
2. Baranowski Stanisław	11. Iranek Stanisław
3. Barbasch Wolf	12. Janicki Kazimierz
4. Bartosik Władysław	13. Jedlicki Stanisław
5. Burghard Aleksander	14. Kasprzyk Czesław
6. Cieńczala Jerzy	15. Kaszycki Zdzisław
7. Goldfinger Leon	16. Kołodziej Wincenty
8. Grychowski Stanisław	17. Kruszyna Franciszek
9. Gutowski Tadeusz	18. Kubalski Roman

19. Michalski Czesław
20. Mirek Wiktor
21. Mund Markus
22. Neufeld Adolf
23. Raczek Józef.
24. Rosner Izak
25. Rudnicki Kazimierz
26. Rządowski Andrzej
27. Schönberg Józef
28. Schönberg Pinkus
29. Siadek Aleksander

30. Sidelko Józef
31. Staruszkiewicz Bronisław
32. Szafran Kazimierz
33. Szkotnicki Adam
34. Tergonde Kazimierz
35. Wachsberger Elias
36. Waga Ignacy
37. Weisskirch Wolf
38. Wellner Salomon
39. Wilgan Karol
40. Wójcicki Tadeusz.

Kurs IV.

1. Ankiewicz Stanisław
2. Borkowski Roman
3. Brochocki Roman
4. Choczner Wiktor
5. Długoszewski Józef
6. Dreher Zygmunt
7. Fränkel Leopold
8. Gichner Emil
9. Gluziński Eugeniusz
10. Gottlieb Elias
11. Goldenberg Abraham
12. Herzog Henryk
13. Kaliciński Józef
14. Kędra Ryszard
15. Klimek Benedykt
16. Korngold Maurycy
17. Krzciuk Henryk
18. Langer Bruno

19. Lubański Tadeusz
20. Ludwin Julian
21. Michałowicz Jan
22. Mikołajski Maryan
23. Mostowik Jan
24. Munk Efraim
25. Müller Zygfryd
26. Ossoliński Jerzy
27. Pałka Stanisław
28. Pompein Aleksander
29. Rokosz Maksymilian
30. Sass Roman
31. Schaschek Feliks
32. Schein Efraim
33. Szewczuk Bazyli
34. Turek Jerzy
35. Zając Emil.

2. Kurs Abiturjentów.

1. Ankiewicz Józef
2. Aprill Leon
3. Bierczyński Tadeusz
4. Brzezina Roman
5. Burkacki Ignacy
6. Czuchra Andrzej
7. Drwal Aleksander
8. Dutkiewicz Marcei
9. Dygut Franciszek
10. Garbusiński Tadeusz
11. Goebel Karol

12. Grodzki Henryk
13. Grzybczyk Augustyn
14. Guzik Marek
15. Humpola Józef
16. Kempier Ignacy
17. Kirsch Józef
18. Koneczny Franciszek
19. Konopka Roman
20. Kopera Franciszek
21. Krasiński Antoni
22. Kubala Władysław

23. Lachmann Stanisław	43. *Różycki - Rola Władysław
24. *Liban Mieczysław	44. Rynarzewski Roman
25. Lustgarten Alfred	45. *Sadowski Kazimierz
26. Łyżwiński Michał	46. Sasabowski Stanisław
27. Macheles Henryk	47. Sierhiejewicz Scibor
28. Masibrodzki Mikołaj	48. Słuszkiewicz Witold
29. *Merunowicz Jan	49. Soboń Jerzy
30. Michalik Karol	50. Sourek Adolf
31. Miller Bogumił	51. *Sroczyński Karol
32. Morgenstern Izrael	52. Stączek Stanisław
33. Murdzieński Kazimierz	53. Stasiniewicz Władysław
34. Nieć Adam	54. Suski-Hausner Stanisław
35. Pallan Zygmunt	55. Szeliga Ferdynand
36. Paszkowski Maryan	56. Szydłowski Władysław
37. Prażmowski Tadeusz	57. Wadowski Adam
38. Rachwał Stanisław	58. Walczak Adam
39. Rapaport Bronisław	59. Wawreczka Wiktor
40. Reichman Stanisław	60. Wawrowski Feliks
41. Rosbach Maurycy	61. Wróblewski Jan
42. Rottersmann Julian	62. Zajączkowski Władysław.

3. Dwuklasowa szkoła handlowa męska.

Klasa I.

1. Biński Tadeusz	21. * Lipiarz Maryan
2. Bloch Adam	22. *Lustbader Zygmunt
3. *Bochnakiewicz Józef	23. Masłowski Henryk
4. *Brandeis Juliusz	24. *Matlak Feliks
5. *Buczyński Maryan	25. *Matkowski Maryan
6. *Czapik Józef	26. *Miecznikowski Wacław
7. Dukalski Maryan	27. *Miller Bolesław
8. Dyrda Ludwik	28. Nieckuła Bronisław
9. Feigenbaum Emanuel	29. Nowak Władysław
10. Fischler Bernard	30. Rosner Szymon
11. Giedziow Antoni	31. Rybicki Jan
12. *Goldlust Rafał	32. Sadowski Bolesław
13. *Grabczak Jan	33. Schein Izak
14. Gruszecki Jan	34. Schwertner Bronisław
15. Haczyk Bolesław	35. *Siwiński Stefan
16. Herzig Jakób	36. Szczelina Wincenty
17. Jakóbiec Józef	37. *Szufa Tadeusz
18. *Klein Roman	38. *Swolkien Bolesław
19. Knapczyk Antoni	39. Ślizowski Tadeusz
20. Krieger Samuel	40. Wawrzusiak Jan

41. Wertz Julian	44. Zielński Bernard
42. Wołyniec Szymon	45. Zwinczak Adam
43. Wróblewski Mieczysław	

Klasa II.

1. Chmielecki Franciszek	10. Liss Maryan
2. *Dallet Jakób	11. Lutyj Simeon
3. Feil Mojżesz	12. Makowski Leonard
4. Goldfinger Chanina	13. Nossek Stanisław
5. Jezvk Józef	14. Polaczek Władysław
6. Kleiman Maks	15. Sokoler Mojżesz
7. Kleinzeller Maurycy	16. Szeliga Edward
8. Kluger Maurycy	17. Szpórna Józef
9. *Landau Henryk	18. Tiefenbrunner Abraham

4. Dwuklasowa szkoła handlowa żeńska.

Klasa I a.

1. Barańska Janina	22. *Michałkiewiczówna Br.
2. Berenkopfówna Karolina	23. Michałowiczówna Janina
3. Betterówna Helena	24. Münzerówna Berta
4. *Bernsteinówna Józefa	25. Mydlarczykówna Stefania
5. Cimirska Marya	26. Nadolnikówna Zofia
6. Czermakówna Wiktorya	27. Prokocimerówna Stefania
7. Dreherówna Salomea	28. *Rambauskówna Michalina
8. Hirschówna Salomea	29. Rapsówna Helena
9. Iłakowiczówna Jadwiga	30. Reichówna Ernestyna
10. Iłakowiczówna Marya	31. *Rosenberg Marya
11. Isenberg Helena	32. *Rosenfeldówna Charlotta
12. Jaraczewska Palmira	33. Schnitzlówna Anna
13. Kijaniówna Franciszka	34. Seipówna Janina
14. Kopiówna Helena	35. Smoleniówna Marya
15. Kronfeldówna Zofia	36. *Szumiecówna Janina
16. Krzysztioniówna Genowefa	37. *Tafetówna Anna
17. Lachiewiczówna Adela	38. *Wojtanikówna Anna
18. Leitnerówna Julia	39. Woźnówna Eugenia
19. Lubańska Stefania	40. Sindelówna Rozalia
20. Makowska Marya	41. Zatheyówna Ewa
21. Markiewiczówna Helena	

Klasa I b.

1. *Bieńkowska Janina	3. Buttertieg Leona
2. Brandówna Franciszka	4. Cynsówna Stanisława

5. Domiczkówna Matylda	25. *Midowiczówna Marya
6. Frudzińska Michalina	26. Miedniakówna Jadwiga
7. Gawinówna Marya	27. Nusbaumówna Sabina
8. Goldmannówna Felicya	28. Oleksowiczówna Helena
9. Gumpłowiczówna Lotti	29. Opoczyńska Leontyna
10. Günzig Olga	30. Podkowińska Jadwiga
11. Hoffmanówna Gizela	31. Pstruszyńska Marya
12. Infeldówna Felicya	32. *Rokoszówna Eugenia
13. Jezykówna Marya	33. *Rokoszówna Marya
14. Kasprzykówna Stanisława	34. Rosenfeldówna Rozalia
15. *Kłosińska Marya	35. Rozwadowiczówna Ludwika
16. Kowalczykówna Antonina	36. Rubinsteinówna Gizela
17. Kowalczykówna Stefania	37. Schimsheimerówna Eugenia
18. Kusiakówna Marya	38. *Ślaska Marya
19. Lachmanówna Michalina	39. Ślęzakówna Helena
20. Ładzińska Helena	40. Storchówna Salomea
21. Luksówna Lea	41. *Szczepankówna Marya
22. Luskówna Józefa	42. Voglerówna Mina
23. Łukawska Helena	43. Wypychowska Apolonia
24. *Midowiczówna Helena	44. Żywiecka Elżbieta.

Klasa II a.

1. Blaunówna Anna	17. Ośkówna Marya
2. Braunówna Marya	18. Ossowska Aniela
3. Charzewska Zofia	19. *Pieprzakówna Zofia
4. Gabrylówna Marya	20. Przybylska Jadwiga
5. Gadulska Irena	21. Pułkówna Janina
6. Gottliebówna Dorota	22. Schenkówna Janina
7. Grafczyńska Irena	23. Schleidererówna Zofia
8. Grossmanówna Melania	24. Statterówna Helena
9. Grünfeldówna Ewa	25. Stecówna Marya
10. Hüttnerówna Sara	26. Szczotkowska Michalina
11. Immerglückówna Róża	27. *Swobodówna Marya
12. Kleinbergówna Hermina	28. Tarczyńska Zofia
13. Kondolewiczówna Karolina	29. *Wachsstockówna Ida
14. Kontny Gabryela	30. *Wrońska Rozalia
15. Kornblumówna Ernestyna	31. *Zaczkówna Michalina
16. Łopatkiewiczówna Helena	32. Zaděcka Marya

Klasa II b.

1. Anisfeldówna Sara	5. Brausówna Malwina
2. Bannetówna Jetty	6. Dębowska Stefania
3. Beckmannówna Regina	7. Fischerówna Helena
4. Bornsteinówna Małka	8. Gerhardówna Janina

9. Górską Zofia	20. Makasówna Katarzyna
10. Grelówna Helena	21. Mosesówna Ernestyna
11. Hellerówna Stefania	22. Mosesówna Kamila
12. *Herbertówna Józefa	23. Nebenzahlówna Regina
13. Hirsztalówna Rozalia	24. Ofercianka Wiktorya
14. Hylówna Marya	25. *Piątkiewiczówna Marya
15. Kossówna Franciszka	26. Przeniesławska Aurelia
16. Kossówna Józefa	27. Rosnerówna Mina
17. Koźmińska Irena	28. Sikorówna Marya
18. Królikowska Stefania.	29. Stelczykówna Janina
19. Królikowska Teresa	30. Sydorówna Janina

5. Uzupełniająca szkoła handlowa.

Klasa 1.

1. *Bednarski Józef	19. Mogulski Kazimierz
2. *Bibulski Marcei	20. *Pieróg Władysław
3. Bigaj Karol	21. Pierowski Feliks
4. *Borowski Stefan	22. Polek Marcei
5. Buba Henryk	23. Różankowski Józef
6. Delekta Hieronim	24. Rzeszódka Bolesław
7. Dyrdziński Edward	25. Sękowski Mieczysław
8. *Gabrys Józef	26. Sieniawski Józef
9. Gawlik Stanisław	27. Skorut Stanisław
10. *Góralik Józef	28. Sobkowicz Jan
11. Górski Ludwik	29. Stankiewicz Władysław
12. Gottlieb Józef	30. Strojnowski Piotr
13. *Grudniewicz Stefan	31. Terlecki Julian
14. Kuternoga Stefan	32. Urban Józef
15. Laskowski Edward	33. Wojaś Maryan
16. Laskowski Jan	34. Wojnarski Leopold
17. Lorenc Edward	35. *Wolski Józef
18. *Łotocki Władysław	

Klasa 2.

1. *Antoszewski Józef	11. Kulik Józef
2. *Bieleński Kamil	12. Kumórkiewicz Zdzisław
3. *Cześniakiewicz Henryk	13. *Kurzyniec Stanisław
4. *Czuma Andrzej	14. Paryś Józef
5. Heisig Oskar	15. Pietrzak Juliusz
6. *Humpola Ludwik	16. *Plewkievicz Romuald
7. *Idzik Tadeusz	17. *Repetowski Edward
8. *Kochaj Józef	18. Rychter Jan
9. *Kotra Józef	19. Rzepiela Józef
10. *Klepacki Władysław	20. Słowik Bronisław

21. Smaś Franciszek
22. Sowa Stefan
23. Steifer Franciszek
24. Stempurski Antoni
25. Szewczyk Stefan

26. Waligórski Tadeusz
27. Wojaś Piotr
28. Wojtyga Stanisław
29. Wróblewski Adam
30. Zawada Kazimierz.

K l a s a 3.

1. Dębski Bolesław
2. Gross Antoni
3. Hołdowicz Kazimierz
4. Jadowski Maryan
5. Kosicki Sylwester
6. Kowal Jan
7. Kuzek Tadeusz

8. Lesiecki Leon
9. Pasterczyk Adam
10. Pyzik Włodzimierz
11. *Sierosławski Stanisław
12. Smenda Roman
13. Wiśniowski Mieczysław.

6. Kurs wieczorny dla dorosłych.

1. *Baran Stanisław
2. Bauerówna Róża
3. Bürgisserówna Emilia
4. Chybalanka Kazimiera
5. Dąbrowska Jadwiga
6. Dutkiewiczowa Józefa
7. Dygat Adam
8. Fiałek Adam
9. Freindlówna Helena
10. Gołowska Władysława
11. *Górniewicz Lucyan
12. *Hanula Waśław
13. *Haubenstock Jakób
14. Kleinleglerówna Zofia
15. Kleinleglerówna Wanda
16. Korblówna Zofia
17. Kozerówna Stanisława
18. Kunicka Stanisława
19. *Lenert Zygmunt
20. Madejski Paweł
21. Mądrzykowska Antonina
22. Mądrzykowski Władysław
23. Malinowska Eugenia

24. Matzenauerówna Janina
25. Morawiecka Zofia
26. *Nowakowski Marcin
27. Oleksowiczówna Paulina
28. Pałkowska Halina
29. Policzkieviczówna Józefa
30. Preissówna Jadwiga
31. Pretorius August
32. Reder Albert
33. Rogozińska Olga
34. *Rożnowska Marya
35. Rudnicka Janina
36. Seipówna Kazimiera
37. Siekański Franciszek
38. Stanek Irena
39. Szeląg Stefan
40. Szumski Zygmunt
41. *Tyczyński Jan
42. *Wasserberg Anna
43. Wiatr Józef
44. Wyrzykówna Janina
45. Zieleniewska Anna
46. Żebrowska Czesława.

7. Zawodowy kurs handlowy dla prawników.

1. Abrahamer Elias
2. Dr. Arzt Władysław
3. Bogatyński Zygmunt

4. Dr. Chmura Wincenty
5. Czerlunczakiewicz Emil
6. Giza Franciszek

7. Hałaciński Eustachy	17. Rabiński Stanisław
8. Herz Henryk	18. Dr. Rowiński Stanisław
9. Dr. Kiszka Karol	19. Dr. Stafiej Sebastian
10. Kleja Feliks	20. Dr. Stawowczyk Władysław
11. Kruk Wojciech	21. Teufel Hirsch
12. Krzyżanowski Kazimierz	22. Titz Henryk
13. Macharski Leopold	23. Tymnicki Włodzimierz
14. Dr. Molicki Władysław	24. Wandzel Roman
15. Nowakowski Marcin	25. Wojciechowski Mikołaj.
16. Dr. Przybylski Bolesław	

8. Egzamina prywatne z nauk handlowych złożyli w r. s. 1910/1911.

a) w terminie wrześniowym: 1) Bewszko Włodzimierz B. I, 2) Czerwiński Mieczysław B. I, Jarosz Albert B. I, 4) Kosobucka Helena B. I, 5) Żabińska Halina B. I, K. b) w terminie grudniowym: 6) Galosówna Stefania B. I, 7) Tyczyński Jan Tow.; c) w terminie kwietniowym: 8) Nowakowski Marcin K. Hw., 9) Rausch Elias B. I, 10) Olszańska Antonina B. I, 11) Figlewski Jan B. I, R. 12) Düttrichówna Józefa B. I, 13) Garlicka Marya B. I, 14) Gawenda Edward B. I, 15) Grossówna Marya B. I, 16) Hemerling Katarzyna B. I, 17) Piątkówna Wanda B. I, 18) Pudekówna Henryka B. I, 19) Płaskówna Aniela B. I. 20) Starunkówna Dominika B. I, 21) Schönberg Jakób B. I; d) w terminie czerwcowym: 22) Bürgisserówna Emilia B. I, 23) Chybalanka Kazimiera B. I, K, 24) Dąbrowska Jadwiga B. I, 25) Dutkiewiczowa Józefa B. I, 26) Dygat Adam B. I, K, Hw. 27) Fiałek Adam B. I, R, Hw. 28) Freindlówna Helena B. I. 29) Gołowska Władysława K, 30) Korblówna Zofia B. I, 31) Kozerówna Stanisława B. I, Hw, St, 32) Kunicka Stanisława B. I, K, R, Hw, 33) Mądrykowska Antonina B. I, St, 34) Mądrykowski Władysław B. I, 35) Malinowska Eugenia B. I, 36) Oleksowiczówna Paulina K, R, St, 37) Preisówna Jadwiga B. I, 38) Patkowska Helena B. I, St. 39) Polickiewiczówna Józefa B. I, St, 40) Rudnicka Janina K, 41) Siekański Franciszek B. I, 42) Stankówna Irena K, 43) Szelaż Stefan B. I, K, 44) Szumski Zygmunt B. I, K, R, St, 45) Wyrzykówna Janina B. I, K, R, Hw, St, 46) Żebrowska Czesława B. I, K, R, Hw, 47) Morawiecka Zofia B. I.

B. I. = Buchalterya w interesie towarowym;

K. = Korespondencya handlowa i prace kantorowe.

R. = Rachunki kupieckie.

Hw. = Nauka o handlu i wekslach.

St. = Stenografia.

Tow. = Towaroznawstwo.

9. Statystyczne

	Akademia Handlowa						Razem w AH.	Dwuklasowa Handlowa męska		Razem w DSH.
	Ia.	Ib.	IIa.	IIb.	III.	IV.		I.	II.	
I. Liczba uczniów wzgl. uczeń i słuchacz:										
Z początkiem r. s. 1910/11 przyjęto	27	28	20	23	39	35	172	45	18	63
W ciągu roku przyjęto	—	1	1	—	1	—	3	—	—	—
Razem	27	29	21	23	40	35	175	45	18	63
Z tych było:										
a) tutejszych z promocją	—	—	19	21	37	32	109	—	18	18
b) obcych z promocją	25	25	1	—	—	—	51	43	—	43
c) repetentów	2	4	1	2	3	3	15	2	—	2
Razem	27	29	21	23	40	35	175	45	18	63
W ciągu roku szkolnego 1910/11 wystąpiło	6	3	3	1	—	—	13	16	2	18
Liczba uczniów z końcem roku szkol. 1910/11	21	26	18	22	40	35	162	29	16	45
II. Według miejsca urodzenia było:										
Z Krakowa	5	6	4	6	9	15	45	9	8	17
Z Podgórze	1	1	—	—	—	2	4	2	—	2
Z Galicji	11	13	13	11	24	17	89	17	8	25
Z innych prowincji Au- stryi	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—
Z Król. Polskiego	3	6	1	5	4	1	20	1	—	1
Z Ces. Rosyjskiego	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Z Rumunii	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
Razem	21	26	18	22	40	35	162	29	16	45

zestawienie.

Żeńska Dwuklasowa Szkoła Handlowa				Razem w ZSH.	Uzupełniająca Szkoła Handl.			Razem w USH.	Razem w AH. DSH. ZSH. USH.	Kurs Abitu- ryentów	Kursa wieczorne		Razem w całym Zakładzie
Ia.	Ib.	IIa.	IIb.		I.	II.	III.				dla dorosł.	dla prawn.	
41	44	32	30	147	32	29	13	74	456	62	46	25	589
—	—	—	—	—	3	1	—	4	7	—	—	—	7
41	44	32	30	147	35	30	13	78	463	62	46	25	596
—	—	32	30	62	—	16	13	29	218	—	—	—	218
39	41	—	—	80	34	13	—	47	221	62	46	25	354
2	3	—	—	5	1	1	—	2	24	—	—	—	24
41	44	32	30	147	35	30	13	78	463	62	46	25	596
8	8	5	2	23	9	12	1	22	76	5	9	—	90
33	36	27	28	124	26	18	12	56	387	57	37	25	506
22	19	18	15	74	2	5	2	9	145	24	16	—	—
2	6	4	2	14	1	—	—	1	21	2	—	—	—
5	9	5	11	30	22	12	8	42	186	25	9	—	—
—	2	—	—	2	—	1	—	1	5	1	2	—	—
1	—	—	—	1	1	—	2	3	25	5	6	—	—
3	—	—	—	3	—	—	—	—	4	—	4	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
33	36	27	28	124	26	18	12	56	387	57	37	—	—

	Akademia Handlowa						Razem w AH.	Dwuklasowa Handlowa męska		Razem w DSH.
	Ia.	Ib.	IIa.	IIb.	III.	IV.		I.	II.	
III. Według wyznania było:										
Rzymsko-katolic.	14	21	14	13	29	23	114	23	8	31
Grecko-katolic.. . . .	—	1	—	1	—	1	3	—	1	1
Mojżeszowego	7	4	4	8	11	11	45	6	7	13
Razem	21	26	18	22	40	35	162	29	16	45
IV Według języka ojczystego było:										
Polaków.	21	25	18	21	40	34	159	29	15	44
Rusinów	—	1	—	1	—	1	3	—	1	1
Razem	21	26	18	22	40	35	162	29	16	45
V. Według wieku było:										
Urodzonych w r. 1896 .	1	1	—	—	—	—	2	5	—	5
" " 1895 .	2	6	1	5	—	—	14	3	3	6
" " 1894 .	5	6	4	1	5	—	21	7	6	13
" " 1893 .	4	9	2	5	7	4	31	6	2	8
" " 1892 .	3	1	4	4	6	6	24	4	3	7
" " 1891 .	5	1	6	2	9	7	30	3	1	4
" " 1890 .	1	1	—	2	6	3	13	—	1	1
" " 1889 .	—	1	—	1	4	7	13	1	—	1
" " 1888 .	—	—	—	2	1	4	7	—	—	—
" " 1887 .	—	—	—	—	1	3	4	—	—	—
" " 1886 .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" " 1885 .	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
" " 1884 .	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
" " 1883 .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" " 1882 .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" " 1881 .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" " 1880 .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" " 1877 .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" " 1876 .	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—
" " 1872 .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" " 1871 .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem	21	26	18	22	40	35	162	29	16	45

Żeńska Dwuklasowa Szkoła Handlowa				Razem w ZSH.	Uzupełniająca Szkoła Handl.			Razem w USH.	Razem w AH. DSH. ZSH. USH.	Kurs Abitu- ryentów	Kursa wieczorne		Razem w całym Zakładzie
Ia.	Ib.	IIa.	IIb.		I.	II.	III.				dla dorosł.	dla prawn.	
23	22	19	18	82	25	18	12	55	282	47	35	22	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—
10	14	8	10	42	1	—	—	1	101	10	2	3	—
33	36	27	28	124	26	18	12	56	387	57	37	25	—
33	36	27	28	124	26	18	12	56	383	57	37	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—
33	36	27	28	124	26	18	12	56	387	57	37	—	—
2	8	—	—	10	4	—	—	4	21	—	—	—	—
7	8	5	5	25	6	3	—	9	54	—	—	—	—
15	16	12	8	51	6	6	—	12	97	—	—	—	—
5	4	6	12	27	8	6	5	19	85	—	6	—	—
2	—	3	2	7	2	3	4	9	47	17	9	—	—
1	—	—	1	2	—	—	2	2	38	11	6	—	—
1	—	1	—	2	—	—	1	1	17	6	3	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	3	2	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	3	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
33	36	27	28	124	26	18	12	56	387	57	37	—	—

	Akademia Handlowa						Razem w AH.	Dwuklasowa Handlowa męska		Razem w DSH.
	Ia.	Ib.	IIa.	IIb.	III.	IV.		I.	II.	
VI. Uczęszczało na przedmioty nadobowiązkowe:										
Język angielski	—	—	3	7	16	10	36	—	—	—
Język rosyjski	—	—	4	5	13	9	31	—	—	—
Język esperanto	1	3	—	—	8	—	12	—	—	—
Ćwiczenia w prac. chem.	—	—	—	—	19	—	19	—	—	—
Ćwiczenia w prac. towar.	—	—	—	—	20	5	25	—	—	—
Pisanie na maszynach .	—	—	—	—	—	35	35	—	II	II
Gimnastyka	4	5	3	—	7	1	20	4	—	4
Śpiew	2	2	1	3	6	5	19	—	—	—
Rachunkowość państw. .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skarbowość austriacka .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stenografia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Język niemiecki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VII. Uzupełnienie klasyfikacji za rok szkolny 1909/1910.										
Stopień I z odznaczeniem	—	3	1	—	—	2	6	2	1	3
» I	21	18	38	—	33	23	133	17	20	37
» II	4	5	2	—	2	3	16	5	1	6
» III	3	3	—	—	—	1	7	1	—	1
Razem	28	29	41	—	35	29	162	25	22	47
VIII. Klasyfikacja za II półroczcie roku szkolnego 1910/1911										
Otrzymało stop. I z odzn.	—	—	—	—	2	—	2	1	1	2
» » I	10	14	11	10	28	25	98	9	10	19
» » II	6	4	2	1	2	—	15	3	—	3
» » III	1	2	1	4	—	1	9	3	2	5
Przeznaczono do egzami- nu poprawczego . . .	4	6	3	6	7	9	35	13	3	16
Przeznaczono do egzami- nu uzupełniającego .	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—
Nieklasyfikowano . . .	—	—	1	—	1	—	2	—	—	—
Razem	21	26	18	22	40	35	162	29	16	45

	Żeńska Dwuklasowa Szkoła Handlowa				Razem w ZSH.	Uzupełniająca Szkoła Handl.			Razem w USH.	Razem w AH, DSH, ZSH, USH.	Kurs Abitu- ryentów	Kursa wieczorne		Razem w całym zakładzie
	Ia.	Ib.	IIa.	IIb.		I.	II.	III.				dla dorosł.	dla prawn.	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	10	—	—	—
—	—	26	27	53	—	—	—	—	—	99	—	—	—	—
5	8	—	—	13	—	—	—	—	—	37	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	II	II	11	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	23	18	—	41	41	—	—	—	—
2	—	II	—	13	—	—	—	—	—	22	6	—	—	—
30	31	14	—	75	17	26	9	52	297	35	—	—	—	—
—	2	—	—	2	5	3	1	9	33	6	—	—	—	—
3	2	—	—	5	2	3	4	9	22	—	—	—	—	—
35	35	25	—	95	24	32	14	70	374	48	—	—	—	—
3	3	2	3	11	—	1	—	1	16	—	—	—	—	—
15	14	15	13	57	23	13	12	48	222	—	—	—	—	—
6	9	—	4	19	—	—	—	—	37	—	—	—	—	—
—	—	2	2	4	1	2	—	3	21	—	—	—	—	—
8	10	7	6	31	2	2	—	4	86	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
1	—	1	—	2	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—
33	36	27	28	124	26	18	12	56	387	—	—	—	—	—

10. Wykaz książek na r. s. 1910/11.

a) dla Akademii Handlowej.

Kurs I.

Język polski: *Próchnicki*. Wzory poezyi i prozy.

Język niemiecki: *A. Tuma*. Niemiecka czytanka dla szkół handlowych. (Nemečka čítanka, wyd. 2, Budziejowice 1907. *Stieglmaier*) *Dr. Fahner*. Deutsche Grammatik.

Język francuski: *Dr. Węckowski*. Książka do nauki języka francuskiego. T. I.

Geografia: *Zehden-Sieger*. Handelsgeographie. *Peucker-Cicalek-Rothaug-Zehden*. Atlas für Handelsschulen.

Historia: *Dr. M. Mayr*. — *Dr. Weigt*. Historia handlu. *Putzger-Bojarski*. Atlas historyczny.

Algebra: *Kranz*. Algebra i arytmetyka.

Geometria: *Mocnik-Maryniak*. Geometria dla klas wyższych szkół średnich.

Rachunki kupieckie: *Parwowski*. Podręcznik rachunków kupieckich dla wyższych szkół handlowych.

Historia naturalna: *Hassack*. Leitfaden der Naturgeschichte für kom. Lehranstalten.

Fizyka: *Richter*. Lehrbuch der Physik f. höhere Lehranstalten. *Tomaszewski-Karwecki*. Fizyka dla klas niższych.

Nauka o handlu: *Kistryn*. Nauka o handlu i wekslach. *Christof-Passendorfer*. Zasadnicze pojęcia z zakresu prac kantorowych.

Stenografia: *Bojarski*. Stenografia.

Kurs II.

Język polski: *Tarnowski-Bobin*. Wypisy polskie dla szkół realnych. Tom I.

Język niemiecki: *A. Tuma*. Niemiecka czytanka, jak w klasie I. *Dr. Fahner*, Deutsche Grammatik.

Język francuski: *Dr. Węckowski*. Książka do nauki języka francuskiego. T. II.

Geografia handlowa: *Zehden-Sieger*. Lehrbuch der Handelsgeographie. *Peucker-Cicalek-Rothaug-Zehden*. Atlas f. Handelsschulen.

- Historya:** *Dr. R. Mayr.* Lehrbuch der Handelsgeschichte. *Putzger-Bojarski*, Atlas historyczny
- Algebra:** *Kostecki*, Arytmetyka i algebra dla klas wyższych. *Kranz*, Logarytmy.
- Rachunki kupieckie:** *Pawłowski.* Podręcznik rachunków kupieckich dla wyższych S. H. T. I, *Kreibig*, Lehrbuch der kaufmännischen Arithmetik f. h. Hs. T. II.
- Chemia:** *Oppelt.* Lehrbuch der unorganischen Chemie und chem. Technologie f. höhere Handelsschulen.
- Nauka o handlu:** *Kistryn.* Nauka o handlu i wekslach.
- Korespondencya handlowa:** *Chankowski.* Wykład korespondencyi handlowej, *Kleibel*, Lehrbuch der Handelskorrespondenz f. h. Hs.
- Buchalterya:** *W. Góra*, Buchalterya I.
- Stenografia:** *Bojarski*, Stenografia. *Kramsall*, Lehrbuch der Stenographie.
- Język angielski:** *Berger.* Łatwa metoda j. angielskiego.
- Język rosyjski:** *Aleksejew.* Neues Lehrbuch der russischen Sprache T. I.

Kurs III.

- Język polski:** *Tarnowski-Bobin.* Wypisy polskie dla szkół realnych. T. II.
- Język niemiecki:** *Dr. R. Mayr.* Deutsches Lesebuch. *Fahner*, Deutsche Grammatik.
- Język francuski:** *Bechtel-Glauser*, Französisches Lese- und Übungsbuch, T. II. *Rey*, La france industrielle et littéraire. *Glauser*, Cours élémentaire de correspondance.
- Arytmetyka polityczna:** *Pawłowski.* Zasady arytmetyki politycznej.
- Rachunki kupieckie:** *Kreibig.* Lehrbuch der kaufm. Arith., T. III.
- Geografia:** *Zehden-Sieger.* Handelsgeographie, *Peucker-Cicalek-Rothaug-Zehden.* Atlas f. Hs.
- Historya:** *R. Mayr.* Handelsgeschichte. *Zakrzewski.* Historya powszechna, T. III.
- Chemia:** *Dr. Bolland-Duchowicz*, Chemia organiczna.
- Towaroznawstwo:** *Hassack*, Lehrbuch der Warenkunde. *Dr. Bolland*, Towaroznawstwo.
- Korespondencya handlowa:** *Chankowski.* Wykład korespondencyi handlowej. *Kleibel*, Lehrbuch der Handelskorrespondenz.
- Buchalterya:** *Góra*, Buchalterya II.
- Język angielski:** *Berger*, Łatwa metoda j. angielskiego.
- Język rosyjski:** *Aleksejew*, Neues Lehrbuch der russischen Sprache. *Wolper*, Russkaja Riecz. *Albow*, Russkaja Etymologia.

Klasa IV.

Język polski: *Tarnowski-Bobin*. Wypisy polskie dla szkół realnych. Tom II.

Język niemiecki: *Kummer-Stejskal*. Deutsche Literaturgeschichte, Dzieła poetów niemieckich w wydaniu Graesera. *Kleibel*, Lehrbuch der Handelskorrespondenz.

Język francuski: *Bechtel-Glauser*. Französisches Lese- und Übungsbuch, T. II. *Rey*, La France industrielle et littéraire. *Glauser*, Cours élémentaire de correspondance.

Geografia: *Zehden-Sieger*. Handelsgeographie. *Peucker-Cicalek-Rothaug-Zehden*, Atlas f. Hs.

Historia: *R. Mayr*. Handelsgeschichte. *Zakrzewski*, Historia powszechna, T. III.

Arytmetyka polityczna: *Pawłowski*. Zasady arytmetyki polit.

Rachunki kupieckie: *Kreibig*. Lehrbuch der kauf. Arithm., T. IV.

Towaroznawstwo: *Hassak*. Lehrbuch der Warenkunde. *Dr. Boland*, Towaroznawstwo.

Korespondencya: *Krakowski*. Wykład korespondencyi handlowej.

Buchalterya: *Ziegler*. Lehrbuch der Buchhaltung, T. III.

Prawo handlowe: *Rosenblatt-Wróblewski*. Kodeks handlowy.

Ekonomia polityczna: *Fiedler*. Volkswirtschaftslehre.

Język angielski: *Berger*. Łatwa metoda języka angielskiego. English Prose Reader by Palotta and Hurt.

Język rosyjski: *Wolper*. Russkaja Riecz. *Albow*, Russkaja Etymologia. *Babienko*, Kurs komerczeskoj korespondencyi.

b) dla dwuklasowej Szkoły handlowej męskiej.

Kurs przygotowawczy.

Język polski: *Benoni-Habura*. Książka do czytania dla VI. i VII. kl. szkół wydziałowych.

Język niemiecki: *German-Petelenz*. Ćwiczenia dla kl. III.

Geografia: *Klemensiewicz Tatomir*. Wiadomości z nauki geografii.

Rachunki: *Dniestrzański*. Nauka rach. dla szkół wydz.

Fizyka i chemia: *Natanson*, Fizyka dla szkół wydział., *Alberti*, Chemia dla szkół wydziałowych.

Historia naturalna: *Rostafiński*. Historia natur. dla szkół wydz.

Klasa I.

Język polski: *Czubek-Zawiliński*. Wypisy dla kl. IV.

Język niemiecki: *A. Tuma*. Czytanka niemiecka jak w I. A. H.

Geografia: *Zehden-Cicalek*. Leitfaden der Handelgeographie für 2-klassige Handelsschulen.

Rachunki kupieckie: *Pawłowski*. Podręcznik rachunków kupieckich.

Towaroznawstwo: *Hassack*. Leitfaden der Warenkunde f. 2-klas-sige Hs. T. I. Anorganische Waren. *Dr. Bolland*. Towaroznawstwo.

Nauka o handlu: *Kistryn*. Nauka o handlu i wekslach.

Korespondencya: *Haberer*. Lehrbuch der Handelskorrespondenz f. d. Unterricht an 2-klas. Hs.; *Chankowski*. Wykład korespondencyi handlowej.

Buchalterya: *W. Góra*. Buchalterya pojedyncza.

Stenografia: *Bojarski*. Stenografia.

Klasa II.

Język polski: *Próchnicki*. jak w I.

Język niemiecki: *Tuma*. jak w I.

Geografia *Zehden-Cicalek*. jak w I.

Rachunki kupieckie: *Pawłowski*. jak w I.; *Kreibig*. Leitfaden der Kaufm. Rechnens f. 2 K. Hs.

Towaroznawstwo: *Hassack*. Leitfaden der Warenkunde f. 2 Kl. Hs. T. 2. Organische Waren. *Dr. Bolland*. Towaroznawstwo.

Nauka o handlu: *Kistryn*. jak I.

Korespondencya: *Haberer* jak I. *Chankowski* jak I.

Buchalterya: *Góra*. Buchalterya T. II.

Stenografia: *Bojarski* jak w I.

c) dla dwuklasowej szkoły handlowej żeńskiej.

Klasa I.

Język polski: *Próchnicki*. Wzory poezyi i prozy.

Język niemiecki: *A. Tuma*. Niemiecka czytanka jak w A. H.

Rachunki kupieckie: *Pawłowski*. Podręcznik rachunków kupieckich.

Nauka o handlu: *Kistryn*. Nauka o handlu.

Buchalterya: *Góra*. Buchalterya pojedyncza.

Prace kantorowe i korespondencya: *Chankowski*. Wykład korespondencyi handlowej.

Geografia: *Zehden-Cicalek*. Leitfaden der Handelsgeographie für 2-klassige Handelschulen.

Stenografia: *Bojarski*. Stenografia.

Klasa II.

Język polski: *Próchnicki*. Wzory poezyi i prozy.

Język niemiecki: *A. Tuma*. Niemiecka czytanka jak w A. H.

Rachunki: jak w kl. I.

Nauka o handlu i wekslach: jak w kl. I.

Buchalterya: *Góra*. Buchalterya podwójna.

Korespondencya: jak w kl. I.

Geografia: jak w kl. I.

Stenografia: jak w kl. I.

d) dla Uzupełniającej Szkoły handlowej.

Klasa I.

Język polski: *Benoni-Habura*. Książka do czytania dla V. i VI. klasy szkół wydz.

Język niemiecki: *German-Petelenz*. Ćwiczenia niemieckie dla kl. I.

Rachunki: *Dniestrzański*. Nauka rachunków dla szkół wydziałowych.

Geografia: *Klemensiewicz*. Wiadomości z nauki geografii.

Klasa II.

Język niemiecki: *German-Petelenz*. Ćwiczenia niemieckie dla kl. II.

Rachunki: *Dniestrzański*. Nauka rachunków dla szkół wydziałowych.

Buchalterya: *Odenthal*. Kaufmännische Buchhaltung mit Rücksicht auf den Gebrauch für kaufm. Fortbildungsschulen.

Korespondencya: *Haberer*. Leitfaden der Handelskorrespondenz.

Nauka o handlu: *Kistryn*, Nauka o handlu.

Geografia: *Klemensiewicz*. Wiadomości z geografii.

Klasa III.

Korespondencya: *Haberer*. Leitfaden der Handelskorrespondenz.

Rachunki: *Dniestrzański*. Nauka rachunków dla szkół wyd.

Buchalterya: *Odenthal*. Kaufmännische Buchhaltung.

Geografia: *Klemensiewicz*. Wiadomości z geografii.

II. Ogłoszenie dotyczące wpisów na r. s. 1911/12

1. Akademia Handlowa.

Wpisy uczniów do klasy I. odbędą się w pierwszym terminie dnia 29 do 30 czerwca, w drugim dnia 1 do 4 września 1910 od godziny 9 do 12 w kancelaryi dyrekcji. Uczniowie zgłaszać się mają osobiście w towarzystwie rodziców lub opiekunów.

Na I. kurs przyjmuje się uczniów, którzy w roku kalendaryzowym, w którym się zapisują, ukończą lat 14 i mogą się wykazać ukończoną IV. klasą gimazyalną lub realną z najmniej dostatecznym postępem we wszystkich przedmiotach. Wyjątkowo przyjąć można również uczniów z ukończoną III. klasą wydziałową, którzy we wszystkich przedmiotach otrzymali przynajmniej postęp dobry. Uczniowie szkół wydziałowych muszą się poddać ścisłemu egzaminowi wstępnemu. Wymagania przy takim egzaminie wstępnym są następujące: Z języka polskiego ma uczeń ustęp dany mu do przeczytania opowiedzieć ustnie i napisać w sposób należyty bez błędów gramatycznych i ortograficznych. Nadto ma przy rozbiorze zdań udowodnić znajomość głównych zasad gramatyki pod względem części mowy i składni. Z algebry: Cztery działania główne na liczbach ogólnych całkowitych z jednym lub więcej wyrazami, podnoszenie do kwadratu i do sześciannu wyrażeń algebracyjnych, tudzież liczb układu dziesiętkowego, największy wspólny podzielnik i najmniejsza wspólna wielokrotność, rachowanie liczbami ułamkowemi. Z rachunków: Cztery działania główne na liczbach dziesiętnych i ułamkach zwyczajnych, rozkładanie i redukcya, rachowanie liczbami mianowanemi, wnioskowanie, metoda rozkładania, reguła łańcuchowa, rachunek średniego podziału i rachunek spółki.

Egzamina wstępne odbędą się dnia 4 września 1911.

Wpisy do klas wyższych odbędą się w dniach 4 i 5 września 1911.

Na kurs II., III. i IV. przyjmuje się tylko takich uczniów, którzy mogą wykazać się ukończeniem z ogólnym stopniem pierwszym bezpośrednio poprzedzającej klasy tutejszego zakładu lub innej podobnie urządzonej publicznej szkoły handlowej. Egzamina poprawcze i uzupełniające odbędą się w dniach 1 do 5 września 1911.

Kandydaci, którzy powyższych warunków nie posiadają albo mają ukończoną niższą szkołę średnią lub szkołę handlową zagraniczną mogą dopiero po otrzymaniu osobnego pozwolenia z c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty uzyskać przyjęcie do Akademii handlowej. Ministerstwo rozstrzygnie również, czy i w jakim zakresie będą się musieli poddać egzaminowi wstępnemu. W interesie takich kandydatów leży zatem wystarać się wcześniej o pozwolenie przyjęcia przez wniesienie podania do c. k. Rady Szkolnej krajowej, tak, aby w dniu wpisu wykazać się mogli dopuszczeniem do przyjęcia, ewentualnie do składania egzaminu wstępnego; bez takiego zezwolenia Dyrekcyja bezwarunkowo nikogo przyjąć nie może.

Każdy uczeń, zgłaszający się do wpisu po raz pierwszy, ma przedłożyć metrykę chrztu lub urodzenia, świadectwo ukończonej w kraju czwartej klasy gimnazjalnej lub realnej, ewentualnie trzeciej klasy wydziałowej i wypełnioną należycie kartę wpisową (do nabycia u tercyana). Przy wpisie należy uiścić jako takse wstępną 10 koron. (Obcokrajowcy mają złożyć jako takse wstępną 20 K.) oraz 2 kor. jako datek na środki naukowe. (Obcokrajowcy składają 10 kor. jako datek na środki naukowe). Każdy uczeń wpisujący się ponownie do zakładu ma przedłożyć świadectwo z poprzedniego roku szkolnego, wypełnioną należycie kartę wpisową i 2 kor. jako datek na środki naukowe.

Oplata szkolna wynosi rocznie 40 koron i ma być wniesioną w 2 ratach z góry, w I półroczu kl. I nie uwalnia się od czesnego nikogo.

Dnia 6 września odprawi się nabożeństwo wstępne, a 7 września rozpoczyna się regularna nauka szkolna.

2. Kurs Abiturjentów.

Warunkiem przyjęcia jest dowód, że kandydat złożył z pomyślnym wynikiem egzamin dojrzałości w jednym z austriackich gimnazjów lub szkół realnych. Ci zwyczajni słuchacze mają prawo składania egzaminów i otrzymują z końcem roku świadectwo.

W miarę wolnego miejsca może Dyrekcyja przyjmować także takich kandydatów, którzy mają zagraniczny egzamin dojrzałości. Tacy słuchacze mogą być przyjęci tylko na mocy osobnego zezwolenia c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty. Liczba słuchaczy na kursie abiturjentów nie może przekraczać 60.

Wpisy zwyczajnych słuchaczy odbywają się w ostatnich dniach czerwca i od 1. września aż do zapełnienia wszystkich miejsc wolnych. Wykłady rozpoczynają się dnia 3. października 1911.

Przy wpisie należy przedłożyć: świadectwo dojrzałości, metrykę chrztu lub urodzenia, należycie wypełnioną kartę wpisową i opłatę szkolną, bez której wpisu dokonać nie można.

Każdy wpisany słuchacz otrzymuje kartę legitymacyjną.

Oплата wynosi 200 kor. za cały rok i ma być od razu z góry przy wpisie uiszczona.

Każdy wpisujący się słuchacz ma złożyć nadto 10 koron jako wpisowe. Od powyżej wymienionych opłat nie uwalnia się nikogo, raz zapłaconych nie zwraca się pod żadnym warunkiem. Za ćwiczenia w pracowni towaroznawczej należy uiścić osobno takse 20 koron. Za uczęszczanie na naukę obcych języków i pisanie na maszynach opłaca się osobne chesne w kwocie 10 kor.

3. Zawodowy kurs handlowy dla absolwentek szkół średnich.

Warunkiem przyjęcia jest dowód, że kandydatka ukończyła krajową szkołę średnią, seminarium nauczycielskie, wyższą szkołę przemysłową i t. d. Wyjątkowo przyjmuje się także i absolwentki liceów wzgl. szkół średnich zagranicznych za osobnem zezwoleniem c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty.

Kurs otwiera się przy co najmniej 25 zapisanych kandydatkach — liczba przyjętych nie może przekraczać 50.

Oплата szkolna wynosi 200 kor. rocznie i ma być złożona z góry przy wpisie lub też za zezwoleniem Kuratorji w 2 półrocznych ratach. Każda wpisująca się słuchaczka ma złożyć nadto 10 k. wpisowego. Od opłat niema żadnych uwolnień, raz złożonych nie zwraca się pod żadnym warunkiem.

Wpisy trwają od 29/6 do 5/7 i od 1/9 do 5/9 — rok szkolny zaczyna się dnia 11 września.

4. Dwuklasowa szkoła handlowa męska.

Na kurs przygotowawczy przyjmuje się uczniów, którzy ukończyli 13 rok życia lub ukończą go w roku kalendarzowym, w którym się zapisują i złożyli egzamin wstępny. Przy tym egzaminie wykazać się muszą odpowiednią znajomością języka polskiego, niemieckiego, tudzież 4 zasadniczych działań arytmetycznych.

Do klasy I. przyjmuje się uczniów, którzy ukończyli lub z końcem roku kalendarzowego, w którym z zapisują ukończą lat 14 i wykażą się świadectwem, że ukończyli z dobrym postępem kl. III. Wydziałową, gimnazjalną lub realną. W wyjątkowych wypadkach, o ile miejsca starczy, będzie się przyjmować uczniów nie mających powyżej podanych studyów, jeżeli złożą z pomyślnym skutkiem ścisły egzamin wstępny w zakresie nauk, udzielanych w klasie przygotowawczej dwuklasowej szkoły handlowej.

Do klasy II. przyjmuje się tylko uczniów, którzy ukończyli z dobrym postępem kl. I. dwuklasowej szkoły handlowej.

Każdy zgłaszający się po raz pierwszy do wpisu uczeń ma przedłożyć metrykę chrztu lub urodzenia, ostatnie świadectwo szkolne oraz należycie wypełnioną kartę wpisową. Przy wpisie należy uiścić takse wstępną w kwocie 10 K. oraz 2 K. jako datek na zbiory naukowe.

Oplata szkolna wynosi rocznie 40 K.; w klasie przygotowawczej i kl. I (w I półroczu) nie uwalnia się od czesnego nikogo.

Wpisy oraz egzamina wstępne i poprawki, nabożeństwo wstępne i rozpoczęcie nauki jak w Akademii. Nowo wstępujący uczniowie mają się zgłosić w towarzystwie rodziców lub opiekunów.

5. Dwuklasowa szkoła handlowa żeńska.

Do klasy I. przyjmuje się uczennice, które ukończyły z dobrym postępem we wszystkich przedmiotach co najmniej 3. kl. szkoły wydziałowej, licealnej lub średniej, albo złożą egzamin wstępny z jęz. polskiego, niemieckiego, rachunków, geografii i nauk przyrodniczych w zakresie nauk udzielanych w 3-klasowej szkole wydziałowej. Uczennice muszą w roku, w którym się wpisują do szkoły ukończyć 14 lat życia. Pierwszeństwo mają: *a)* uczennice starsze wiekiem, *b)* mające ukończoną klasę IV., V. lub VI., szkoły wydziałowej, *c)* mające lepsze niż dobre postępy w naukach.

Do klasy II. przyjmuje się uczennice, które ukończyły z I. stopniem ogólnym klasę I. Dwuklasowej szkoły handlowej w Krakowie, lub mając co najmniej lat 15 złożą egzamin wstępny w zakresie nauk udzielanych w I. klasie tejże szkoły.

Każda zgłaszająca się do wpisu uczennica ma przedłożyć metrykę chrztu lub urodzenia, ostatnie świadectwo szkolne oraz należycie wypełnioną kartę wpisową. Przy wpisie należy uiścić takse wstępną w kwocie 10 K. oraz 2 K. jako datek na zbiory naukowe. Oplata szkolna wynosi 80 K. rocznie i ma być wniesiona w 2 ratach z góry do 15/10 i do 15/3. Od opłaty szkolnej nie uwalnia się wcale.

Z powodu ograniczonej liczby miejsc, przyjmuje dyrektorya zgłoszenia do wpisów od 29 czerwca do 5 lipca oraz od 28 do 31 sierpnia 1911; Wpisy zaś uczennic przyjętych odbędą się 2 i 3 września rano między 9 a 12 w kancelaryi Dyrekcji Akademii. Egzamina poprawcze, wstępne oraz nabożeństwo i początek nauki jak w Akademii.

6. Uzupełniająca Szkoła handlowa.

Do klasy I. szkoły handlowej uzupełniającej przyjmuje się uczniów i pomocników handlowych, którzy:

1) wykażą się świadectwem uwolnienia Szkoły ludowej lub świadectwem innej szkoły, która w myśl ustawy krajowej zastępuje świadectwo uwolnienia Szkoły ludowej;

2) albo ukończyli z dobrym postępem naukę w ogólnej szkole uzupełniającej;

3) albo przy egzaminie wstępnym okazały wiadomości, odpowiadające warunkom I. lub 2.

Każdy uczeń szkoły handlowej uzupełniającej, ma przy pierwszym przyjęciu złożyć takse wstępną w wysokości dwóch koron i corocznie dwie korony, jako datkę na środki naukowe.

Uczniowie nie będący na żadnej praktyce płacą oprócz taksy wstępnej i datku na środki naukowe czesne w kwocie 10 kor. z góry przy wpisie.

Do klas wyższych przyjmuje się uczniów, którzy ukończyli z dobrym postępem klasę poprzednią uzupełniającej szkoły handlowej. Tylko ci pomocnicy lub uczniowie, którzy ukończyli III. klasę szkoły średniej lub wydziałowej, mogą być przyjęci wprost do klasy II.

Wpisy odbędą się w dniach 11. do 16 września w kancelaryi Dyrekcyi. — W tych samych dniach odbędą się egzamina poprawcze i uzupełniające.

Nauka rozpoczyna się dnia 18 września 1911 w dniach i godzinach, które Dyrekcyja później ogłosi.

Każdy uczeń otrzyma książeczkę kontrolną pilności i uczęszczania i obowiązany jest do przestrzegania zawartych w niej przepisów.

7. Wieczorny kurs handlowy dla dorosłych.

Na kurs ten przyjmuje się panie i panów, o ile mają ukończonych 17 lat życia i wykształcenie przedwstępne, co najmniej w zakresie 6 letniej nauki w szkole ludowej.

Uczestnikom kursu przysługuje prawo dowolnego wyboru przedmiotów. Opłata wynosi za cały kurs od godziny tygodniowo 10 Koron, przy wpisaniu się na 12 godzin razem tylko 100 Kor. Opłaty uiszcza się z góry przy wpisie a raz złożonych nie zwraca się pod żadnym warunkiem. Za wykłady Towaroznawstwa opłaca się osobno. Wpisy na ten kurs odbywają się w Dyrekcyi Akademii w czasie od 9 do 26 września 1911. Wykłady rozpoczynają się w poniedziałek 2 października 1911 a kończą się 31 maja 1912.

8. Wpisy na kurs handlowy dla prawników

odbędą się od 1 do 15 października.

Wykłady zaczynają się 23/10 1911.

Kurs obejmuje 80 godzin wykładowych buchalteryi, nauki o bilansach, nauki o handlu i rachunków bankowych. Opłata 30 Koron.

9. Egzamina prywatne z przedmiotów kupieckich

odbywają się corocznie z końcem września, w grudniu przed świętami Bożego Narodzenia i z końcem marca. Podanie o przypuszczenie należy wносить na 10 dni przed terminem.

Uwaga: Każdy uczeń wzgl. uczenica, słuchacz wzgl. słuchaczka otrzyma z początkiem roku szkolnego egzemplarz przepisów szkolnych (§ 31 Statutu organizacyjnego A. H.) i zobowiąże się do ich przestrzegania.

Wiadomości o postępach i zachowaniu się uczniów względnie uczenic, zasięgać mogą P.T. rodzice wzgl. opiekunowie w sali konferencyjnej Akademii w pierwszą niedzielę października i listopada, w trzecią niedzielę grudnia, pierwszą niedzielę kwietnia i czerwca zawsze rano od godziny 10—11.. względnie we wszystkie dni szkolne w czasie przerwy między godzinami nauki o godzinie 11. Uwiadomienia o postępach wysyłać się będzie tylko do rodziców zamieszkałych poza Krakowem i Podgórzem.

W Krakowie dnia 30. czerwca 1911.

Ź. Kannenberg.

T R E Ś Ć.

- I. Dr. Bruno Josefert. Ustawa przemysłowa wobec kobiet.
- II. Witold Skalski. Sprawunki premiowe na giełdzie wiedeńskiej.
- III. Wiadomości szkolne przez dyrektora zakładu.
 1. Skład Kuratoryi,
 2. Skład grona nauczycielskiego,
 3. Regulamin i plany naukowe.
 - A) Akademia Handlowa,
 - B) Kurs Abiturjentów,
 - C) Dwuklasowa szkoła handlowa męska.
 - D) Dwuklasowa szkoła handlowa żeńska.
 - E) Uzupełniająca szkoła handlowa,
 - F) Zawodowy handlowy kurs wieczorny,
 - G) Kurs handlowy dla prawników,
 - H) Egamina prywatne z nauk handlowych.
 4. Zbiory naukowe,
 5. Sprawozdanie z czynności w pracowniach,
 6. Pomoc koleżańska U. A. H.
 7. Kronika zakładu,
 8. Spis imienny uczniów, uczenie i słuchaczy,
 9. Statystyka uczniów, uczenie i słuchaczy,
 10. Wykaz książek na rok szkolny 1911/1912,
 11. Ogłoszenie, dotyczące wpisów na rok szkolny 1911/1912.

